

การวิเคราะห์สถานภาพการเป็นเมืองสร้างสรรค์ กรณีศึกษาชุมชนเมืองขอนแก่น ราชบุรี และบางแสน

โดย
นายกรวรรณ รุ่งสว่าง

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการออกแบบชุมชนเมือง แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต

ภาควิชาการออกแบบและวางผังชุมชนเมือง

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2560

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

การวิเคราะห์สถานภาพการเป็นเมืองสร้างสรรค์ กรณีศึกษาชุมชนเมืองขอนแก่น ราชบุรี
และบางแสน

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการออกแบบชุมชนเมือง แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต
ภาควิชาการออกแบบและวางผังชุมชนเมือง
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปีการศึกษา 2560
ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

AN ANALYSIS OF CREATIVE CITY STATUS: THE CASE STUDIES OF THE URBAN
COMMUNITIES IN KHONKAEN, RATCHABURI AND BANGSAEN

By
MR. Korawan RUNGSAWANG

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for Master of Architecture (Urban Design)
Department of Urban Design and Planning
Graduate School, Silpakorn University
Academic Year 2017
Copyright of Graduate School, Silpakorn University

หัวข้อ	การวิเคราะห์สถานภาพการเป็นเมืองสร้างสรรค์ กรณีศึกษาชุมชนเมืองขอนแก่น ราชบุรี และบางแสน
โดย	กรวรรณ รุ่งสว่าง
สาขาวิชา	การออกแบบชุมชนเมือง แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญา มหาบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุพักตรา สุทธิสุภา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต

..... คณะบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.จุไรรัตน์ นันทานิช)

พิจารณาเห็นชอบโดย

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ณัฐฉา ปริญญา)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุพักตรา สุทธิสุภา)

..... ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก
(รองศาสตราจารย์ ดร. กรุณา รักษวิณ)

58051208 : การออกแบบชุมชนเมือง แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญาโทบัณฑิต

คำสำคัญ : สถานภาพเมืองสร้างสรรค์, การวิเคราะห์เมืองสร้างสรรค์, การพัฒนาชุมชนเมือง
สร้างสรรค์, อุตสาหกรรมสร้างสรรค์, ชุมชนเมือง

นาย กรวรรณ รุ่งสว่าง: การวิเคราะห์สถานภาพการเป็นเมืองสร้างสรรค์ กรณีศึกษาชุมชนเมืองขอนแก่น ราชบุรี และบางแสน อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุพักตรา สุทธิสุภา

ชุมชนเมืองสร้างสรรค์เป็นชุมชนที่มีสภาพแวดล้อมที่นำไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดี ชาวชุมชนมีอาชีพและทักษะที่คล้ายกันและบ้านสามารถเป็นพื้นที่แสดงงานศิลปะและอัตลักษณ์ของท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี จึงสามารถเป็นจุดเริ่มต้นของเศรษฐกิจสร้างสรรค์และอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ซึ่งเป็นการผลิตสินค้าที่มีเอกลักษณ์แสดงถึงความเป็นอัตลักษณ์ของสถานที่นั้น โดยจะเป็นที่สนใจของกลุ่มที่เรียกว่ามวลชนสร้างสรรค์ ซึ่งต้องการที่จะอยู่อาศัยภายในเมืองที่มีสภาพแวดล้อมดีและมีสิ่งอำนวยความสะดวกเอื้อให้เกิดการคิดสร้างสรรค์ใหม่ๆ การวิจัยนี้เป็นการวิเคราะห์สถานภาพการเป็นเมืองสร้างสรรค์ กรณีศึกษาชุมชนเมืองขอนแก่น ราชบุรี และบางแสน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาชุมชนเมืองสร้างสรรค์ วิธีการศึกษาประกอบด้วย การค้นคว้าเอกสาร นวัตกรรมการพัฒนาสินค้าท้องถิ่นและข่าวสารการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์ที่มีอยู่ในปัจจุบัน โดยการรวบรวมเอกสารจากท้องถิ่น การสอบถามและสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านเมืองสร้างสรรค์ นำข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิดชุมชนเมืองสร้างสรรค์ต่างๆ มาเปรียบเทียบตัวชี้วัดความเป็นชุมชนเมืองสร้างสรรค์ เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบวิเคราะห์เอกสารแบบสอบถาม สัมภาษณ์และการสังเกตการณ์ประชาชนผู้อยู่อาศัย และวิพากษ์ชุดข้อมูลที่ได้กับกรอบแนวคิดของ Aaron Borchardt, Charles Landry, Richard Florida, UNESCO และ UNCTAD ผลการวิจัยพบว่าแนวคิดและองค์ประกอบของชุมชนเมืองสร้างสรรค์คือ สภาพแวดล้อมของชุมชนเมืองที่น่าอยู่ สิ่งอำนวยความสะดวกต่อการคิดสร้างสรรค์ พื้นที่สาธารณะและพื้นที่ทางวัฒนธรรม ชุมชนเมืองสร้างสรรค์มีการเปิดกว้างทางความคิดและเสรีภาพในการอยู่อาศัย ไม่มีการจำกัดเพศ อายุ หรือชนชาติ ซึ่งประโยชน์จากการวิจัยคือสถานภาพการเป็นเมืองสร้างสรรค์ในประเทศไทย

58051208 : Major (Urban Design)

Keyword : Status of creative city, Analysis of creative city, Development of creative urban community, Creative industries, Urban Community

MR. KORAWAN RUNGSAWANG : AN ANALYSIS OF CREATIVE CITY STATUS: THE CASE STUDIES OF THE URBAN COMMUNITIES IN KHONKAEN, RATCHABURI AND BANGSAEN THESIS ADVISOR : ASSISTANT PROFESSOR DR. SUPAGTRA SUTHASUPA

A creative urban community is a community which creates an environment of good urban life. The community members have similar skills. Their homes can be the places for art galleries and be presenting their local identities. These characters start out creative economy and creative industries which produce unique products representing the place identity. This kind of environment interests people, in a creative class, who desire to live in a city where the environment and facilities induce their creativity. This paper analyzes the status of creative city by selecting the case studies of urban communities in Khonkaen, Ratchaburi, and Bangsaen. The methods used include to review the documents relating to the innovations of local products and to examine information and news about today's development of creative cities. The information and data are gathered from a collection of local documents and interviews with creative-city professionals. Then the concepts of the creative city from many sources are compared via the indicators of creative urban community. Follows are an analysis of documents, questionnaires, interviews, and observations on the residents. A critical discussion of the creative-city conceptual frameworks by Aaron Borchardt, Charles Landry, Richard Florida, UNESCO, and UNCTAD is conducted. The results show that the concepts and elements of the creative urban community are the livable urban environment, facilities enhancing creativity, public spaces, and cultural spaces. The communities are open-minded and people are free to choose places to live. There is no restriction of gender, age, and race. To sum up, the paper is intended to reveal the status of the creative city in Thailand.

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยชิ้นนี้ ทำสำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ด้วยความช่วยเหลือจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผศ.ดร. สุพักตรา สุทสุภา ที่ได้ให้ความรู้ด้านผังเมือง คำแนะนำตรวจทาน และแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่ทุกขั้นตอนตลอดระยะเวลาที่ผู้เขียนได้ศึกษาอยู่ในภาควิชาการออกแบบและวางผังชุมชนเมือง เพื่อให้การเขียนงานวิจัย ฉบับนี้สมบูรณ์ที่สุด ทั้งนี้ผู้เขียนขอขอบพระคุณในความกรุณาของ อาจารย์ ดร. พีรตร แก้วลาย คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เป็นอย่างสูง ที่ได้ให้ความรู้ด้านเมืองสร้างสรรค์ ช่วยให้คำแนะนำในการทำงานวิจัยในช่วงเริ่มต้น อีกทั้งยังเปิดประสบการณ์ชีวิตใหม่ๆ มากมายในหลายแบบวิธีการคิดสร้างสรรค์ ขอขอบคุณ นายกเทศมนตรีของเทศบาลนครขอนแก่น เทศบาลเมืองราชบุรี กรมโยธาธิการและผังเมือง ราชบุรี และเทศบาลเมืองแสนสุข ที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลต่อเนื้อหาการทำวิจัยเป็นอย่างสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ท่านนายกเทศมนตรีเมืองแสนสุข คุณ ณรงค์ชัย คุณปลื้ม ที่อนุญาตให้เข้าสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการและเอื้อเพื่อข้อมูลโครงการพัฒนาของเทศบาลเป็นอย่างดี ขอขอบคุณ ผศ.ดร.ธนะ จีระพิวัฒน์ ท่านกรุณาช่วยติดต่อสถาบันกผังเมืองเกาหลีเพื่อสัมภาษณ์ออนไลน์และบุคลากรคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัยตั้งชั้น มหาวิทยาลัยศิลปากรทุกท่านที่ให้คำแนะนำ และอำนวยความสะดวกในการดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้ และผู้วิจัยขอขอบคุณ ทุนอุดหนุนการทำวิจัย สำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา จากเงินงบประมาณแผ่นดินหมวดเงินอุดหนุน ประจำปีงบประมาณ 2560 มหาวิทยาลัยศิลปากร และได้รับทุนอุดหนุนการทำกิจกรรมส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัย ประเภททุนบัณฑิตศึกษา จากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ 2561

กรวรรณ รุ่งสว่าง

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	13
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	13
1.2 ความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการวิจัย	17
1.3 ปัญหาการวิจัยและสมมติฐานของการวิจัย	18
1.4 ขอบเขตการวิจัย	18
1.5 ขั้นตอนการวิจัย	22
1.6 เวลาที่ใช้ในการวิจัย.....	23
1.7 วิธีการศึกษา.....	24
1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	24
1.9 แหล่งข้อมูล.....	25
1.10 อุปกรณ์ที่ใช้ในการวิจัย	25
1.11 ค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการวิจัย	25
1.12 การเสนอผลงาน.....	26
1.13 นิยามศัพท์	26
บทที่ 2 การทบทวนทฤษฎี แนวคิด การศึกษาที่เกี่ยวข้อง.....	28

2.1 เศรษฐกิจสร้างสรรค์.....	28
2.2 การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย	31
2.3 เมืองสร้างสรรค์ ย่านสร้างสรรค์ และชุมชนเมืองสร้างสรรค์	33
2.4 Diamond Model.....	63
2.5 กรณีศึกษาชุมชนเมือง ย่าน และชุมชนเมืองสร้างสรรค์ในต่างประเทศ.....	65
2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	87
2.7 บทสรุปชุมชนเมืองสร้างสรรค์	89
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	100
3.1 ขอบเขตงานวิจัย	101
3.2 ขั้นตอนดำเนินงานวิจัย.....	104
3.3 แหล่งข้อมูล.....	107
3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	108
3.5 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	115
3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	115
บทที่ 4 ข้อมูลทั่วไปของพื้นที่ศึกษา	117
4.1 ประชากร.....	117
4.2 ตำแหน่งที่ตั้ง.....	119
4.3 ลักษณะทางภูมิประเทศ	126
4.4 วิวัฒนาการของเมือง.....	129
4.5 รูปทรงของเมือง	137
4.6 อุตสาหกรรมสร้างสรรค์	142
4.7 สาธารณูปโภค/สาธารณูปการ.....	149
4.8 สรุปข้อมูลทั่วไปของพื้นที่ศึกษา.....	161
บทที่ 5 ผลการศึกษาและวิเคราะห์.....	164

5.1 ผลการศึกษาและการวิเคราะห์เมือง ยาน และชุมชนเมืองสร้างสรรค์กรณีศึกษาในต่างประเทศ	165
5.2 ผลการศึกษาและการวิเคราะห์เปรียบเทียบลักษณะท้องถิ่นไทยในพื้นที่ศึกษาต่อการเป็นชุมชนเมืองสร้างสรรค์	171
5.3 ผลการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน	212
5.4 ผลการสัมภาษณ์ผู้มีความรู้ทางด้านการวางผังเมือง	215
5.5 ผลการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทางด้านเมืองสร้างสรรค์ซึ่งเกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนสร้างสรรค์	220
5.6 สรุปผลการศึกษาและการวิเคราะห์	222
บทที่ 6 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	224
6.1 แนวคิดและองค์ประกอบในการนำไปสู่ชุมชนเมืองสร้างสรรค์ในบริบทไทย	224
6.2 แนวคิดและองค์ประกอบของชุมชนเมืองสร้างสรรค์กับทฤษฎีอัตลักษณ์ของสถานที่	226
6.3 บทสรุปการวิเคราะห์สถานภาพการเป็นเมืองสร้างสรรค์	228
6.4 ข้อจำกัดและข้อเสนอแนะ	229
รายการอ้างอิง	232
ภาคผนวก ก แบบสัมภาษณ์สำหรับคนในท้องถิ่น	237
ภาคผนวก ข แบบสัมภาษณ์สำหรับสถาปนิกผังเมืองเกาหลี	239
ภาคผนวก ค สรุปบันทึกการศึกษาภาคสนาม ณ มหานครโซล	241
ประวัติผู้เขียน	263

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 ตัวชี้วัดที่ส่งผลกระทบต่อความสร้างสรรค์เชิงกายภาพ.....	93
ตารางที่ 2 ตัวชี้วัดที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนเมืองสร้างสรรค์.....	97
ตารางที่ 3 ตัวชี้วัดที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนเมืองสร้างสรรค์และวิธีการเก็บข้อมูล.....	108
ตารางที่ 4 ตัวชี้วัดที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนเมืองสร้างสรรค์.....	113
ตารางที่ 5 จำนวนประชากรในเทศบาลนครขอนแก่น เทศบาลเมืองราชบุรี และเทศบาลเมืองแสนสุข ในปี พ.ศ. 2560	119
ตารางที่ 6 ผลิตภัณฑ์มวลรวมภาค และจังหวัด ณ ราคาประจำปี พ.ศ. 2557	144
ตารางที่ 7 ผลิตภัณฑ์มวลรวมภาค และจังหวัด ณ ราคาประจำปี พ.ศ. 2557	145
ตารางที่ 8 ผลิตภัณฑ์มวลรวมภาค และจังหวัด ณ ราคาประจำปี พ.ศ. 2557	148
ตารางที่ 9 การวิเคราะห์แบบเปรียบเทียบด้วยวิธี SWOT Analysis.....	161
ตารางที่ 10 วิเคราะห์เมือง ย่าน และชุมชนเมืองสร้างสรรค์กรณีศึกษาในต่างประเทศ	166
ตารางที่ 11 การวิเคราะห์ตามประเด็นด้านอัตลักษณ์เพื่อเปรียบเทียบพื้นที่ศึกษา	182
ตารางที่ 12 การวิเคราะห์ตามประเด็นด้านสถานที่เพื่อเปรียบเทียบพื้นที่ศึกษา.....	192
ตารางที่ 13 การวิเคราะห์ตามประเด็นด้านคนเพื่อเปรียบเทียบพื้นที่ศึกษา	206
ตารางที่ 14 การวิเคราะห์ตามประเด็นเพื่อเปรียบเทียบพื้นที่ศึกษาจากปัจจัยด้านอัตลักษณ์ ปัจจัย ด้านสถานที่ และปัจจัยด้านคน รวมกับข้อมูลทั่วไปของพื้นที่ศึกษา.....	210

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดทฤษฎีในการศึกษาชุมชนเมืองสร้างสรรค์.....	16
ภาพที่ 2 ขั้นตอนการศึกษา	21
ภาพที่ 3 แสดงวิธีดำเนินการวิจัยตามขอบเขตแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	105
ภาพที่ 4 แสดงผังการใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตเทศบาลปัจจุบัน ปี 2560 และเส้นทางการคมนาคม	121
ภาพที่ 5 แสดงผังลักษณะย่านในเขตเทศบาลปัจจุบัน ปี 2560 (ตัดแปลงจากแผนที่ GIS, 2560)..	122
ภาพที่ 6 ผังการใช้ประโยชน์อาคารของย่านเมืองเก่าราชบุรีในปี 2560 (ตัดแปลงจากแผนที่ GIS, 2560)	124
ภาพที่ 7 ลักษณะภูมิประเทศของเมืองขอนแก่น (ตัดแปลงจากแผนที่ Google Map, 2560).....	127
ภาพที่ 8 ลักษณะภูมิประเทศของเมืองราชบุรี (ตัดแปลงจากแผนที่ Google Map, 2560).....	128
ภาพที่ 9 ลักษณะภูมิประเทศของเมืองบางแสน (ตัดแปลงจากแผนที่ Google Map, 2560).....	129
ภาพที่ 10 ลักษณะวิวัฒนาการของเมืองขอนแก่น พ.ศ. 2540, 2550, 2560 (ตัดแปลงจากแผนที่ Google Earth, 2560).....	130
ภาพที่ 11 การตั้งถิ่นฐานและลักษณะการกระจายตัวของเมือง (ตัดแปลงจากแผนที่ GIS, 2560) ..	133
ภาพที่ 12 ลักษณะวิวัฒนาการของเมืองราชบุรี พ.ศ. 2540, 2550, 2560 (ตัดแปลงจากแผนที่ Google Earth, 2560).....	135
ภาพที่ 13 ลักษณะวิวัฒนาการของเมืองบางแสน พ.ศ. 2540, 2550, 2560 (ตัดแปลงจากแผนที่ Google Earth, 2560).....	136
ภาพที่ 14 แสดงผังของพื้นที่เมืองในปี 2560 (ตัดแปลงจากแผนที่ GIS, 2560).....	138
ภาพที่ 15 แสดงผังของรูปทรงเมืองในปัจจุบัน ปี 2560 (ตัดแปลงจากแผนที่ GIS, 2560).....	140
ภาพที่ 16 แสดงผังของพื้นที่เมืองในปัจจุบัน ปี 2560 (ตัดแปลงจากแผนที่ GIS, 2560).....	141
ภาพที่ 17 แสดงผังโครงสร้างพื้นฐานในปัจจุบัน (ตัดแปลงจากแผนที่ GIS, 2560).....	151
ภาพที่ 18 แสดงผังเส้นทางรถโดยสารด่วนพิเศษ (ตัดแปลงจากแผนที่ GIS, 2560).....	153

ภาพที่ 19 แผนผังแสดงโครงการคมนาคมและขนส่ง (กฎกระทรวงให้ใช้บังคับผังเมืองรวมเมืองราชบุรี, 2555)..... 154

ภาพที่ 20 แผนที่โครงข่ายถนน และระบบขนส่งสาธารณะ จุดเปลี่ยนถ่ายการเดินทางที่เชื่อมต่อเข้าสู่พื้นที่ชายหาดบางแสน (เทศบาลเมืองแสนสุข, 2560, p. 18) 158

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาเมืองในปัจจุบันเกิดจากประชากรที่อยู่อาศัยภายในเมือง ยิ่งเมืองมีการเติบโตทางเศรษฐกิจมากเท่าใดก็จะทำให้เมืองนั้นมีการพัฒนาเมืองมากขึ้นเท่านั้น ทั้งในด้านสาธารณูปโภค สาธารณูปการ รวมถึงสภาพแวดล้อมทางกายภาพของเมือง ประเทศไทยได้มีแผนนโยบายพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่กล่าวถึงเศรษฐกิจสร้างสรรค์ โดยให้ความสำคัญกับคุณภาพของคนที่อยู่อาศัยจะเป็นตัวขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจของเมืองได้เป็นอย่างดี การเติบโตของเศรษฐกิจสร้างสรรค์จำเป็นต้องมีสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เอื้อต่อการเป็นเมืองสร้างสรรค์ด้วย และจาก The Creative City: Place, Creativity & People, Glasgow and Portland (Borchardt, 2013) ได้ให้ความหมายของเมืองสร้างสรรค์คือ ความเชื่อมต่อระหว่างคน สถานที่และอัตลักษณ์เข้าด้วยกัน ส่วนที่ประชุมสหประชาชาติว่าด้วยการค้าและพัฒนา (UNCTAD - Conference on Trade and Development) ได้ให้นิยามของเมืองสร้างสรรค์ว่า เมืองที่มีกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่หลากหลายเป็นส่วนสำคัญของเศรษฐกิจและสังคมของเมืองนั้น ๆ และต้องประกอบไปด้วยรากฐานที่มั่นคงทางสังคมและวัฒนธรรม มีการรวมกลุ่มกันอย่างหนาแน่นของคนที่มีงานสร้างสรรค์และมีสภาพแวดล้อมที่ดึงดูดการลงทุนเพราะความยั่งยืนของสถานที่ในเชิงวัฒนธรรมเป็นตัวขับเคลื่อนความเติบโตของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (UNCTAD, 2008, pp. 9-22)

นอกจากนั้นแล้วปัจจัยทางด้านประชากร อุตสาหกรรม เศรษฐกิจ และกิจกรรมทางด้านศิลปะ ประเพณี วัฒนธรรม เป็นสิ่งสำคัญที่ก่อให้เกิดเมืองสร้างสรรค์ ซึ่งพื้นที่ของเมืองถูกพัฒนาด้วยนวัตกรรมทางวัฒนธรรมที่มีความสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นสินทรัพย์ของแต่ละพื้นที่ อีกทั้งยังมีผู้ประกอบการที่มีความคิดสร้างสรรค์จากบุคคลรุ่นใหม่ที่เพิ่มขึ้น ตลอดจนความสัมพันธ์ของการเติบโตทางเศรษฐกิจกับระดับของความคิดสร้างสรรค์ยังเป็นตัวแปรหนึ่งที่ทำให้เกิดเมืองสร้างสรรค์ (Borchardt, 2013) ในปัจจุบันกระแสการอนุรักษ์ความเป็นท้องถิ่นและกระแสความเปลี่ยนแปลงของโลกสามารถเป็นไปใน

ทิศทางเดียวกันและสอดคล้องกันด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของกลุ่มประชาชนผู้อยู่อาศัยในพื้นที่ซึ่งมีความเป็นเจ้าของพื้นที่และสะท้อนลักษณะของท้องถิ่นออกมา รวมถึงความเป็นตัวตนของสังคมนั้นได้ จนกลายเป็นเมืองที่มีอัตลักษณ์ชัดเจนมากขึ้น ซึ่งปัจจัยที่สัมพันธ์กับเมืองสร้างสรรค์ คือ คน สถานที่ และอัตลักษณ์ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับทฤษฎีอัตลักษณ์ของสถานที่ โดยลักษณะของท้องถิ่นซึ่งเป็นปัจจัยที่นำไปสู่การพัฒนาแนวคิดชุมชนเมืองสร้างสรรค์ (Borchardt, 2013) ได้แก่

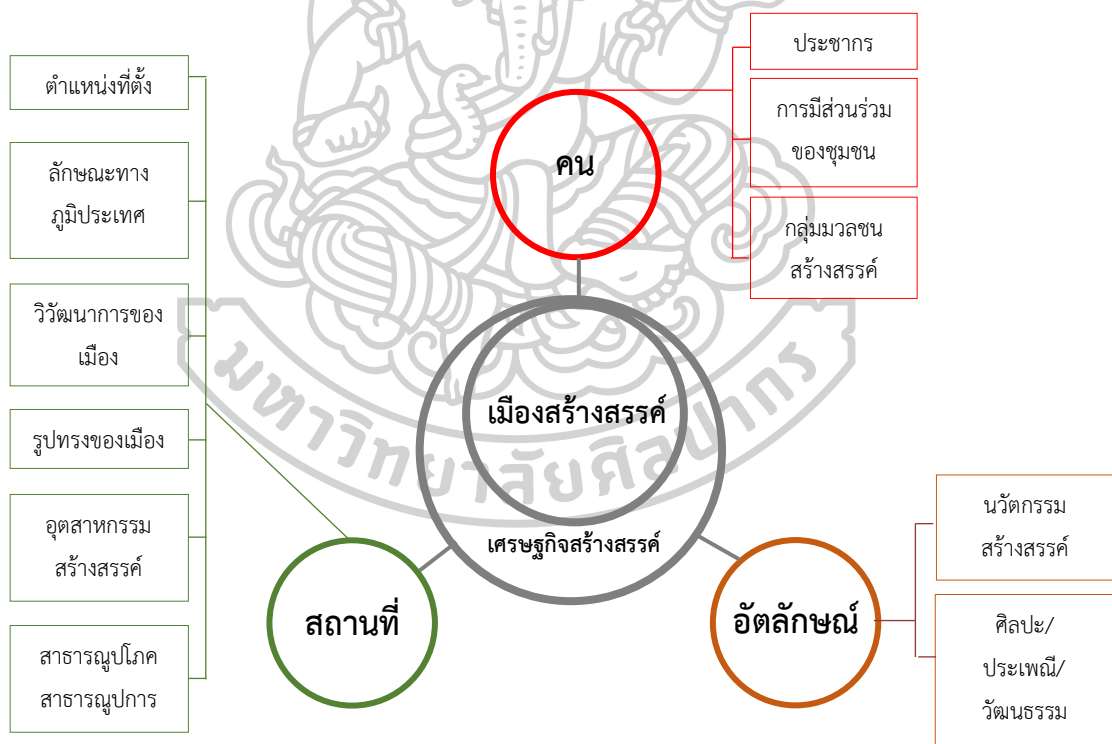
1. ประชากร อายุ 16-44 ปี ซึ่งเป็นวัยที่กำลังมีความคิดสร้างสรรค์และสามารถนำความคิดเหล่านั้นไปพัฒนาเป็นนวัตกรรมสร้างสรรค์ต่อไปได้ และนำไปสู่การประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับงานสร้างสรรค์
2. การมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อสะท้อนลักษณะท้องถิ่นนำไปสู่การสร้างเมืองสร้างสรรค์
3. กลุ่มมวลชนสร้างสรรค์ เนื่องจากเป็นผู้กระตุ้นและสร้างสิ่งใหม่ ๆ ให้เกิดเป็นเศรษฐกิจสร้างสรรค์
4. นวัตกรรมสร้างสรรค์ เป็นสินทรัพย์ของแต่ละพื้นที่ สะท้อนความเป็นอัตลักษณ์และตัวตน
5. ตำแหน่งที่ตั้ง เพื่อเข้าใจบริบทของเมืองที่ทำการศึกษา และนำไปสู่การวิเคราะห์
6. ลักษณะทางภูมิประเทศ เพื่อเข้าใจบริบทของเมืองที่ทำการศึกษา และนำไปสู่การวิเคราะห์
7. วิวัฒนาการของเมืองที่สามารถนำไปสู่ความเข้าใจในสถานที่หรืออัตลักษณ์ของชุมชน
8. รูปทรงของเมืองที่ก่อให้เกิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์เนื่องจากการก่อตัวของเมืองจะทำให้เกิดถนนสายเศรษฐกิจ แม่น้ำสายเศรษฐกิจ และพื้นที่ว่างสาธารณะ เป็นต้น
9. อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ที่เป็นตัวขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจในปัจจุบันให้มีอัตราการเติบโตสูงขึ้น
10. สาธารณูปโภค/สาธารณูปการ เพื่อเข้าใจบริบทของเมืองที่ทำการศึกษา และนำไปสู่การวิเคราะห์ด้านปัจจัยพื้นฐานในการเป็นเมืองสร้างสรรค์
11. ศิลปะ/ประเพณี/วัฒนธรรม ซึ่งอัตราการเติบโตของเมืองเกิดจากการขับเคลื่อนโดยนโยบายด้านศิลปะ/ประเพณี/วัฒนธรรม และการสร้างภาพลักษณ์ใหม่ให้แก่สินทรัพย์เดิมหรือเรียกว่า Re-Branding

Charles Landry ผู้เชี่ยวชาญด้านการวางแผนการประยุกต์ใช้วัฒนธรรมเพื่อการฟื้นฟูเมือง และผู้เขียนหนังสือ The Creative City กล่าวไว้ว่า ความเป็นอัตลักษณ์ท้องถิ่นที่สื่อสารออกมาทาง ศิลปะรูปแบบต่าง ๆ และกิจกรรมทางวัฒนธรรมถือว่าเป็นทรัพยากรสร้างสรรค์ของเมือง ดังนั้นเมือง สร้างสรรค์จึงต้องมียุคประกอบของคน สถานที่ และอัตลักษณ์ (Landry, 2000) ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับ อัตลักษณ์ของสถานที่

ทฤษฎีอัตลักษณ์ของสถานที่ (Place Identity) ถูกพูดถึงตั้งแต่ปลายทศวรรษที่ 70 เป็น บทความในวารสาร Environment and Behaviour ฉบับที่ 10 โดย Harold Milton Proshansky กล่าวถึงอัตลักษณ์ของสถานที่ที่เกิดจากแนวคิดของสถานที่และอัตลักษณ์ในมิติของลักษณะทางภูมิ ประเทศ การวางผังเมือง การออกแบบชุมชนเมือง ภูมิสถาปัตยกรรม โดยบุคคลให้ความหมายและความสำคัญต่อสถานที่สำหรับอยู่อาศัยหรือได้ไปเยือน ซึ่งบุคคลนั้นเกิดการรับรู้และความเข้าใจต่อ สภาพแวดล้อมทางกายภาพแล้วรู้สึกผูกพัน ซึ่งนั่นหมายถึงความโดดเด่นเฉพาะตัว และความเป็น เอกลักษณ์ของสถานที่นั้นด้วย (Proshansky, 1978, pp. 147-169) ผู้เชี่ยวชาญอีกคนหนึ่งคือ Richard Florida ผู้ให้นิยามกลุ่มมวลชนสร้างสรรค์ (Creative Class) กล่าวไว้ว่า กลุ่มมวลชน สร้างสรรค์ซึ่งเป็นกลุ่มคนที่เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์มีความสำคัญอย่างยิ่ง ด้วยเหตุผลดังกล่าวเมืองต่าง ๆ จึงต้องแข่งขันกันเพื่อดึงดูด รักษาและสร้างกลุ่มมวลชนสร้างสรรค์ ด้วยการพัฒนาสภาพแวดล้อมเมือง

จากการศึกษาแนวคิดต่าง ๆ เกี่ยวกับทฤษฎีของเมืองสร้างสรรค์และอัตลักษณ์ของสถานที่ ผู้วิจัยจึงได้นำเสนอแผนภูมิแนวคิดการเกิดเมืองสร้างสรรค์ภายใต้เศรษฐกิจสร้างสรรค์ตามที่ UNCTAD ได้กล่าวมาและ Charles Landry กำหนดว่าเมืองสร้างสรรค์มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับ คน สถานที่ และอัตลักษณ์รวมทั้งทฤษฎีอัตลักษณ์ของสถานที่โดย Harold Milton Proshansky ซึ่ง ปัจจัยทั้ง 3 ข้อที่ได้กล่าวมานี้เป็นองค์ประกอบหลัก นอกจากนั้นงานวิจัยของ Aaron Borchardt ซึ่ง ได้ศึกษาเมืองสร้างสรรค์ที่ Glasgow และ Portland พบว่าปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับเมืองสร้างสรรค์ ประกอบด้วย ประชากร การมีส่วนร่วมของชุมชน กลุ่มมวลชนสร้างสรรค์ (ซึ่ง Richard Florida ได้

กล่าวถึงปัจจัยนี้ด้วย) ปัจจัยที่ Borchardt กล่าวมาข้างต้นทั้งหมด 3 ปัจจัย ผู้วิจัยจัดให้อยู่ในกลุ่ม ปัจจัยของคน ส่วนปัจจัยด้านตำแหน่งที่ตั้ง ลักษณะทางภูมิประเทศ วิวัฒนาการของเมือง รูปทรงของเมือง อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ และสาธารณูปโภค/สาธารณูปการ ทั้ง 6 ปัจจัยนี้ผู้วิจัยจัดให้อยู่ในกลุ่ม สถานที่ ส่วนปัจจัยด้านศิลปะ/ประเพณี/วัฒนธรรม และนวัตกรรมสร้างสรรค์ ผู้วิจัยจัดให้อยู่ในกลุ่มอัตลักษณ์ โดยการจัดกลุ่มที่กล่าวมาข้างต้นนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีจากแหล่งต่าง ๆ และนำมารวบรวมข้อมูลวิเคราะห์ร่วมกัน จึงได้มาซึ่งแผนภูมิแนวคิดเกี่ยวกับเมืองสร้างสรรค์โดยอ้างอิงแนวคิดทฤษฎีจาก Charles Landry, Richard Florida, Aaron Borchardt, UNCTAD, UNESCO และแนวคิดอัตลักษณ์ของสถานที่โดยอ้างอิงทฤษฎีของ Harold Milton Proshansky

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดทฤษฎีในการศึกษาชุมชนเมืองสร้างสรรค์

เศรษฐกิจสร้างสรรค์นำมาสู่การพัฒนาเมืองทางด้านกายภาพเพื่อตอบสนองการใช้งานของคนซึ่งอยู่อาศัยในเมืองสร้างสรรค์ โดยประเทศไทยได้เริ่มมีแผนนโยบายทางด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์จากแนวคิดชุมชนเมืองสร้างสรรค์มีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติหลาย

ฉบับตั้งแต่ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ซึ่งกล่าวถึงการพัฒนาและผลักดันการเพิ่มคุณค่าของสินค้าและบริการให้เพิ่มสูงขึ้น บนฐานเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของประเทศด้วยทุนเดิมที่มีอยู่ นั่นคือ วัฒนธรรม ซึ่งเป็นข้อได้เปรียบของประเทศไทยที่มีสิ่งสมมายาวนาน และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) มีนโยบายตอบสนองกับเศรษฐกิจโลกที่กำลังพัฒนาไปในลักษณะที่มีหลายศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ จนมาถึงปัจจุบันแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ที่ดำเนินอยู่ในปัจจุบัน ได้กำหนดทิศทางการขับเคลื่อนประเทศไทยอย่างชัดเจน โดยเน้นการพัฒนานวัตกรรมที่สร้างสรรค์ ผลักดันให้ประเทศไทยเป็นเมืองแห่งการท่องเที่ยวและพักผ่อนของอาเซียน ดังนั้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสภาพแวดล้อมทางกายภาพของเมืองที่เอื้อต่อการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่ต้องดำเนินการควบคู่กันไป ซึ่งประเทศไทยมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์และเมืองสร้างสรรค์แต่ยังขาดแนวคิด หลักการและวิธีการในการนำไปสู่การพัฒนาแนวคิดชุมชนเมืองสร้างสรรค์ ด้วยความสำคัญนี้จึงจำเป็นต้องศึกษาแนวคิดชุมชนเมืองสร้างสรรค์ในประเทศไทย

1.2 ความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อนำเสนอสถานภาพการเป็นเมืองสร้างสรรค์ในประเทศไทย

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1) เพื่อศึกษาแนวคิดและองค์ประกอบในการนำไปสู่การพัฒนาชุมชนเมืองสร้างสรรค์ในประเทศไทย

2) เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีอัตลักษณ์ของสถานที่ (Place Identity) ที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดชุมชนเมืองสร้างสรรค์

3) เพื่อวิเคราะห์สถานภาพการเป็นเมืองสร้างสรรค์ในประเทศไทย

1.3 ปัญหาการวิจัยและสมมติฐานของการวิจัย

1. ปัญหาการวิจัย

1.1 ชุมชนเมืองสร้างสรรค์ในประเทศไทยมีแนวคิดและองค์ประกอบอย่างไร

1.2 แนวคิดและทฤษฎีอัตลักษณ์ของสถานที่ (Place Identity) มีส่วนในการพัฒนาชุมชนเมืองสร้างสรรค์หรือไม่

1.3 สถานภาพการเป็นเมืองสร้างสรรค์ในประเทศไทยมีลักษณะอย่างไร

2. สมมติฐาน

2.1 แนวคิดชุมชนเมืองสร้างสรรค์ในประเทศไทยมีองค์ประกอบที่สัมพันธ์กับลักษณะของท้องถิ่นไทย ได้แก่ อัตลักษณ์ สถานที่ และคน

2.2 แนวคิด ทฤษฎีอัตลักษณ์ของสถานที่ (Place Identity) เกี่ยวข้องกับแนวคิดชุมชนเมืองสร้างสรรค์

2.3 สถานภาพการเป็นเมืองสร้างสรรค์ในประเทศไทยมีลักษณะของท้องถิ่นไทย ส่งผลต่อการพัฒนาแนวคิดชุมชนเมืองสร้างสรรค์ในประเทศไทย จากตัวชี้วัดความเป็นชุมชนเมืองสร้างสรรค์ทั้งด้านอัตลักษณ์ สถานที่ และคน

1.4 ขอบเขตการวิจัย

การวิเคราะห์สถานภาพการเป็นเมืองสร้างสรรค์ กรณีศึกษาชุมชนเมืองขอนแก่น ราชบุรี และบางแสนมี 2 ขอบเขต คือ ขอบเขตเชิงเนื้อหา และขอบเขตเชิงพื้นที่ ซึ่งลักษณะขอบเขตเชิงพื้นที่จากการคัดเลือกเมืองหรือชุมชนที่มีศักยภาพต่อการพัฒนาชุมชนเมืองสร้างสรรค์ที่เหมาะสม และเป็นเมืองหรือชุมชนที่มีความพร้อมที่จะเข้าร่วมในกระบวนการศึกษาวิจัยอย่างน้อย 3 แห่ง

1. ขอบเขตพื้นที่

ผู้วิจัยคัดเลือกเมือง ย่าน และชุมชนเมืองที่มีศักยภาพต่อการพัฒนาชุมชนเมืองสร้างสรรค์ที่เหมาะสม และเป็นเมืองหรือชุมชนที่มีความพร้อมที่จะเข้าร่วมในกระบวนการศึกษาวิจัยอย่างน้อย 3 แห่ง โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกคือ พื้นที่ตำแหน่งที่ตั้งอยู่ในภูมิภาคที่แตกต่างกัน ประเภทของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่แตกต่างกัน ลักษณะการศึกษาจะวิเคราะห์ภาพรวมของจังหวัดทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและกายภาพ และการคัดเลือกพื้นที่ศึกษาตามลักษณะอัตลักษณ์ของสถานที่ จากนั้นจึงศึกษา

และวิเคราะห์พื้นที่ในชุมชนเมืองของแต่ละจังหวัด ซึ่งชุมชนเมืองที่คัดเลือกมานี้ถูกคัดเลือกจากกระทรวงพาณิชย์ให้เป็นเมืองสร้างสรรค์ทั้งหมด 30 จังหวัด (อาคม เติมพิทยาไพสิฐ, 2554) โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกเบื้องต้นแบบตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์จากเมืองที่มีต้นทุนและปัญหาทางวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาพื้นบ้าน แหล่งท่องเที่ยว หรือสินค้าที่มีเอกลักษณ์ และเมืองที่มีอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ที่มีศักยภาพ ที่ควรได้รับการส่งเสริมและสนับสนุน แต่ในการศึกษาครั้งนี้ได้คัดเลือกมา 3 พื้นที่ใน 3 จังหวัดเพื่อการศึกษาเชิงพื้นที่ ได้แก่ 1) ขอนแก่นเมืองสร้างสรรค์ 2) ย่านสร้างสรรค์เมืองเก่าราชบุรี 3) ชุมชนเมืองสร้างสรรค์บางแสน

โดยพื้นที่ชุมชนเมืองในจังหวัดขอนแก่นผู้วิจัยได้จัดให้อยู่ในระดับเมืองสร้างสรรค์เนื่องจากแผนพัฒนาท้องถิ่นมีโครงการสร้างและพัฒนาทั้งเมือง มีความร่วมมือจากรัฐบาล เอกชน และประชาชน พื้นที่ชุมชนเมืองในจังหวัดราชบุรีในระดับย่านสร้างสรรค์ เนื่องจากโครงการพัฒนาเมืองมีการจัดอยู่ในพื้นที่ส่วนหนึ่งของเมืองเท่านั้นไม่ได้มีการพัฒนาระดับทั้งเมือง และพื้นที่ชุมชนเมืองเทศบาลเมืองแสนสุขจังหวัดชลบุรี ในระดับชุมชนเมืองสร้างสรรค์ เนื่องจากมีการพัฒนาในชุมชนเมืองต่าง ๆ ที่มีความพร้อมต่อการพัฒนาเปลี่ยนแปลง โดยศึกษาเฉพาะพื้นที่ชุมชนเมืองที่มีการกระจุกของกิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อนำมาวิเคราะห์ตามตัวชี้วัดความเป็นชุมชนเมืองสร้างสรรค์ เพราะเมืองสร้างสรรค์เกิดจากการรวมของย่านสร้างสรรค์หลายย่านเข้าด้วยกัน และย่านสร้างสรรค์เกิดจากการรวมของชุมชนเมืองสร้างสรรค์หลายชุมชนเมืองเข้าด้วยกัน ดังนั้นชุมชนเมืองจึงมีอยู่ทั้งในย่านสร้างสรรค์และเมืองสร้างสรรค์

2. ขอบเขตเนื้อหา

- การศึกษาแนวคิดต่าง ๆ เกี่ยวกับทฤษฎีของเมืองสร้างสรรค์และอัตลักษณ์ของสถานที่ ผู้วิจัยจึงได้นำเสนอกรอบแนวคิดทฤษฎีในการศึกษาชุมชนเมืองสร้างสรรค์ (ภาพที่ 2) โดยประกอบด้วยแนวคิดการเกิดเมืองสร้างสรรค์ภายใต้เศรษฐกิจสร้างสรรค์ตามที่ UNCTAD (2008) ได้กล่าวมาและ Landry (2000, 2006, 2017) กำหนดว่าเมืองสร้างสรรค์มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับคนสถานที่ และอัตลักษณ์ รวมทั้งทฤษฎีอัตลักษณ์ของสถานที่โดย Harold Milton Proshansky (1978) ซึ่งปัจจัยทั้ง 3 ข้อที่ได้กล่าวมานี้เป็นองค์ประกอบหลัก นอกจากนั้นงานวิจัยของ Borchardt (2013)

ซึ่งได้ศึกษาเมืองสร้างสรรค์ที่ Glasgow และ Portland พบว่าปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับเมืองสร้างสรรค์ประกอบด้วย 1) ประชากร 2) การมีส่วนร่วมของชุมชน และ 3) กลุ่มมวลชนสร้างสรรค์ (ซึ่ง Richard Florida ได้กล่าวถึงปัจจัยนี้ด้วย) ปัจจัยที่ Borchardt กล่าวมาข้างต้นทั้งหมด 3 ปัจจัย ผู้วิจัยจัดให้อยู่ในกลุ่มปัจจัยด้านคน ส่วนปัจจัยด้าน 1) ตำแหน่งที่ตั้ง 2) ลักษณะทางภูมิประเทศ 3) วิวัฒนาการของเมือง 4) รูปทรงของเมือง 5) อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ และ 6) สาธารณูปโภค/สาธารณูปการ ทั้ง 6 ปัจจัยนี้ผู้วิจัยจัดให้อยู่ในกลุ่มปัจจัยด้านสถานที่ ส่วนปัจจัยด้าน 1) ศิลปะ ประเพณีและวัฒนธรรม และ 2) นวัตกรรมสร้างสรรค์ ทั้ง 2 ปัจจัยนี้ผู้วิจัยจัดให้อยู่ในกลุ่มปัจจัยด้านอัตลักษณ์

- ศึกษามิติทางด้านเนื้อหาของการวิจัย ได้แก่ ประชากร การมีส่วนร่วมของชุมชน กลุ่มมวลชนสร้างสรรค์ นวัตกรรมสร้างสรรค์ ตำแหน่งที่ตั้ง ลักษณะทางภูมิประเทศ วิวัฒนาการของเมือง รูปทรงของเมือง อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ สาธารณูปโภค/สาธารณูปการ ศิลปะ/ประเพณี/วัฒนธรรม

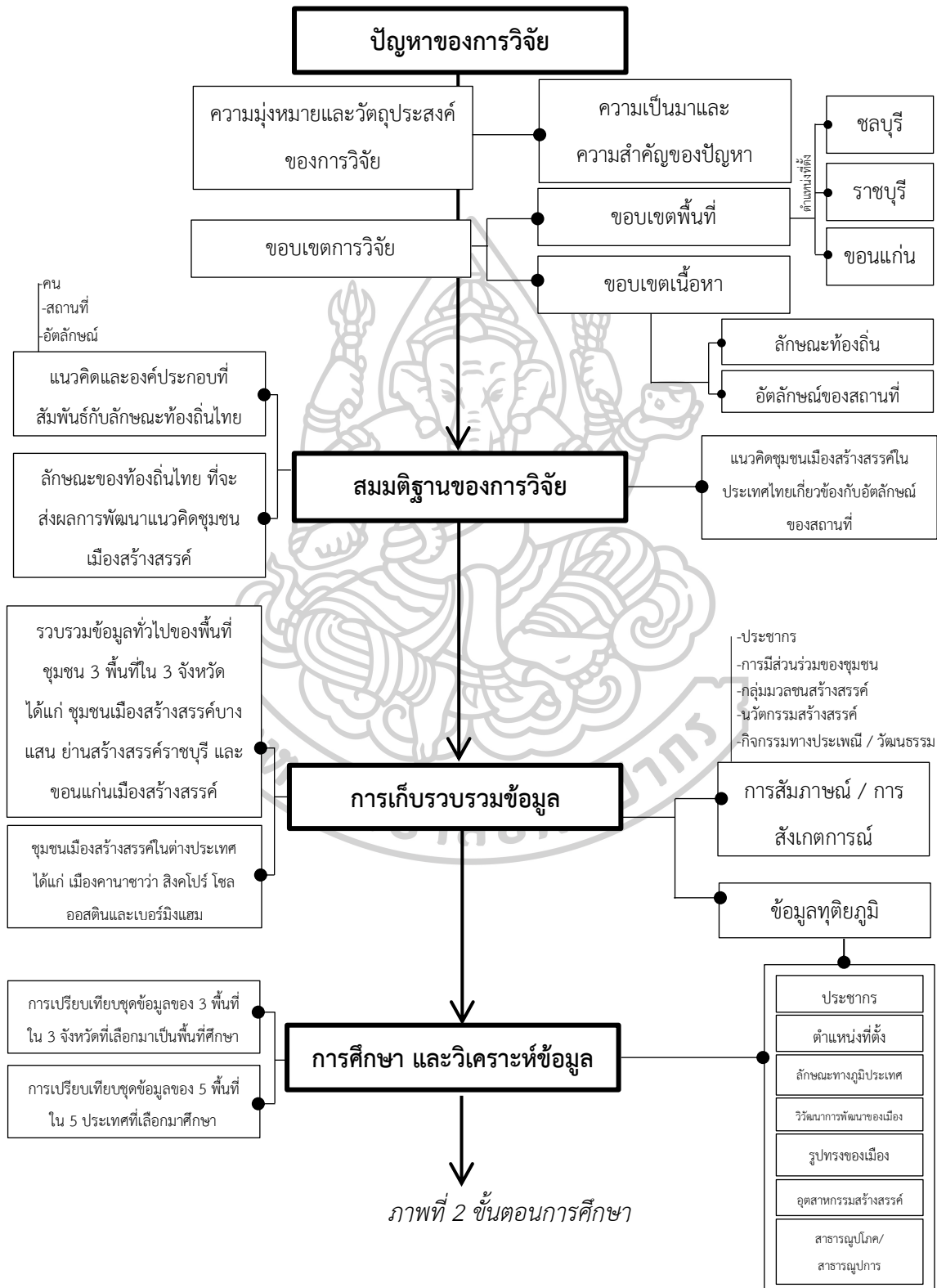
- ศึกษาค้นคว้า รวบรวมความรู้ที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดเมืองสร้างสรรค์และกรณีตัวอย่างจากต่างประเทศ

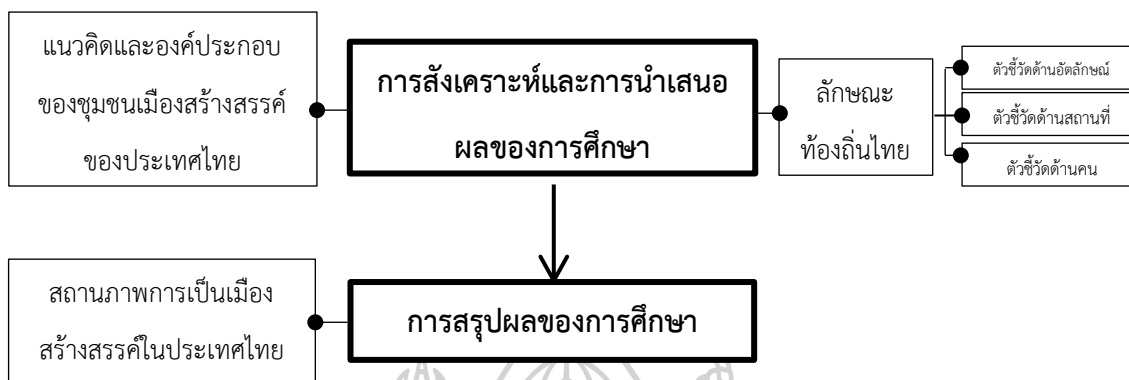
- ศึกษาข้อมูลและวิเคราะห์ศักยภาพในการพัฒนาเมือง เพื่อนำไปสู่การเสนอแนะแนวคิดและองค์ประกอบของชุมชนเมืองสร้างสรรค์ที่เหมาะสมของประเทศไทย

- พื้นที่ศึกษาชุมชนเมืองในจังหวัดขอนแก่น ซึ่งเป็นเมืองแห่งภูมิปัญญา วิถีชีวิต วัฒนธรรม สู่การสร้างนวัตกรรม “ไหม” มีวิสัยทัศน์ของเทศบาลนครขอนแก่น คือ พัฒนาเมืองสู่สากล สร้างสังคมแห่งความสุข โดยกลุ่มปราชญ์ชาวบ้านที่สร้างสรรค์งานผ้าไหม

- พื้นที่ศึกษาชุมชนเมืองในจังหวัดราชบุรี ซึ่งเป็นเมืองโอ่งดินสูก และตุ๊กตา มีวิสัยทัศน์ของเทศบาลเมืองราชบุรี คือ ความสะอาดเด่น เน้นการศึกษา พัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

- พื้นที่ศึกษาชุมชนเมืองในจังหวัดชลบุรีคือ ชุมชนบางแสน เมืองแสนสุข มีวิสัยทัศน์เทศบาลเมืองแสนสุข คือ เมืองน่าอยู่ แหล่งท่องเที่ยวสวยงามและยั่งยืน รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจรุ่งเรือง ประชาชนอยู่ดีมีสุข ชุมชนเข้มแข็ง ภายใต้การบริหารท้องถิ่นที่มีธรรมาภิบาล

ภาพที่ 2 ขั้นตอนการศึกษา (ต่อ)

1.5 ขั้นตอนการวิจัย

เมื่อได้กรอบแนวคิดในการวิจัยและการออกแบบการวิจัย จากนั้นนำไปสู่ขั้นตอนการวิจัยซึ่งมีขั้นตอนดังนี้ (แสดงในภาพที่ 2)

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในส่วนของข้อมูลปฐมภูมิซึ่งได้จากการสัมภาษณ์และการสังเกตการณ์ประชาชนผู้อยู่อาศัยในพื้นที่ศึกษา เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนที่สะท้อนลักษณะท้องถิ่นที่นำไปสู่การสร้างเมืองสร้างสรรค์ กลุ่มมวลชนสร้างสรรค์ นวัตกรรมสร้างสรรค์ที่มีในชุมชน และกิจกรรมทางศิลปะ / ประเพณี / วัฒนธรรม ซึ่งเป็นข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือมีรายละเอียดชัดเจน

นอกจากนั้นได้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลในส่วนของข้อมูลทุติยภูมิเกี่ยวกับลักษณะท้องถิ่นของพื้นที่ซึ่งสามารถนำมาวิเคราะห์วิวัฒนาการของชุมชนเพื่อนำไปสู่ความเข้าใจในสถานที่หรืออัตลักษณ์ของชุมชน ได้แก่ ประชากร ตำแหน่งที่ตั้ง ลักษณะทางภูมิประเทศ วิวัฒนาการของเมือง รูปทรงของเมือง และประเพณี/วัฒนธรรม ทั้งในด้านแนวคิด ทฤษฎี หลักการที่สำคัญทางการออกแบบชุมชนเมืองสร้างสรรค์ โครงการที่มีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนเมืองสร้างสรรค์ในต่างประเทศที่สามารถส่งผลต่อการพัฒนาแนวคิดชุมชนเมืองสร้างสรรค์ในประเทศไทยต่อไป

2. การศึกษา และวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเป็นไปตามประเด็นคำถามหรือปัญหาการวิจัย ซึ่งคำตอบในแต่ละประเด็นเป็นข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในขั้นตอนดังต่อไปนี้

- แนวคิดทฤษฎีของชุมชนเมืองสร้างสรรค์ที่มีความสำคัญในต่างประเทศ ได้แก่ 1) เมืองคานาซาวา ประเทศญี่ปุ่น 2) เมืองสิงคโปร์ ประเทศสิงคโปร์ 3) กรุงโซล ประเทศเกาหลี 4) เมืองออสติน รัฐเท็กซัส ประเทศสหรัฐอเมริกา และ 5) เมืองเบอร์มิงแฮม ประเทศอังกฤษ

- ลักษณะของท้องถิ่นไทยของ 3 พื้นที่ใน 3 จังหวัดที่เลือกนำมาศึกษา ได้แก่ 1) ชุมชนเมืองบางแสน เทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี 2) ย่านสร้างสรรค์เมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี 3) ขอนแก่นเมืองสร้างสรรค์ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ที่จะส่งผลต่อการพัฒนาแนวคิดชุมชนเมืองสร้างสรรค์ในประเทศไทย

การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลโดยการเปรียบเทียบชุดข้อมูลของกรณีศึกษาต่างประเทศทั้ง 5 พื้นที่ใน 5 ประเทศ และพื้นที่ศึกษาในประเทศไทย 3 พื้นที่ใน 3 จังหวัด และวิพากษ์ชุดข้อมูลที่ได้กับกรอบแนวคิดเมืองสร้างสรรค์ของ Borchardt, Landry, Florida, UNCTAD และ UNESCO และกรอบแนวคิดอัตลักษณ์ของสถานที่ (Place Identity)

3. การสังเคราะห์และการนำเสนอผลของการศึกษา

การสังเคราะห์ข้อมูลเป็นการศึกษาภาพรวมทั้งหมด ซึ่งผ่านการวิเคราะห์และสังเคราะห์ออกมา นำไปสู่การนำเสนอผลการศึกษาทั้งหมดที่มีเนื้อหาในด้านแนวคิดและองค์ประกอบของชุมชนเมืองสร้างสรรค์ของประเทศไทย รวมถึงลักษณะของท้องถิ่นไทยที่จะส่งผลต่อการพัฒนาแนวคิดชุมชนเมืองสร้างสรรค์ในประเทศไทยด้วย

4. การสรุปผลของการศึกษา

การสรุปผลของการศึกษาคือการประมวลผลของการศึกษาทั้งหมด โดยนำเสนอเป็นแนวคิดและองค์ประกอบของชุมชนเมืองสร้างสรรค์ของประเทศไทย ที่มีความชัดเจนและครอบคลุมคำตอบทุกข้อจากปัญหาการวิจัยในข้างต้น

1.6 เวลาที่ใช้ในการวิจัย

ประมาณ 16 เดือน โดยเริ่มงานวิจัย ในภาคการศึกษาปลาย เดือนมกราคม ปีการศึกษา 2559 และเสนอวิทยานิพนธ์ ในภาคการศึกษาปลาย เดือนพฤษภาคม ปีการศึกษา 2560

1.7 วิธีการศึกษา

1. การศึกษาจากเอกสารเบื้องต้น ดำเนินการทบทวนแนวคิด และสำรวจข้อมูลจากเอกสาร เว็บไซต์ และรายงานผลการศึกษาวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
2. การสัมภาษณ์กลุ่มประชากรเป้าหมายที่คัดเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง ประชากรผู้อยู่อาศัยในพื้นที่ซึ่งถูกคัดเลือกนำมาศึกษาชุมชนเมืองสร้างสรรค์และผู้เชี่ยวชาญทางด้านเมืองสร้างสรรค์ โดยการพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการ และการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างตามประเด็นการวิเคราะห์กับประชาชนผู้อยู่อาศัยและเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานท้องถิ่น โดยสอบถามความสัมพันธ์เชิงพื้นที่ของการใช้งานจากผู้ที่อยู่อาศัยภายในชุมชนเมืองในเรื่องวัสดุท้องถิ่น อัตลักษณ์ของเมือง และแหล่งอบรมและเรียนรู้กับการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนเมือง ผู้มีความรู้ทางการวางผังเมืองและผู้เชี่ยวชาญด้านเมืองสร้างสรรค์ซึ่งเกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนสร้างสรรค์ของแต่ละจังหวัด เกี่ยวกับแนวคิดและองค์ประกอบตามลักษณะท้องถิ่นไทยในการนำไปสู่การพัฒนาชุมชนเมืองสร้างสรรค์ในประเทศไทย
3. การสำรวจทางกายภาพ โดยใช้วิธีจับบันทึกข้อมูล การสังเกตการณ์ การถ่ายภาพ
4. การวิเคราะห์ข้อมูลปฐมภูมิ และทุติยภูมิที่ได้นำมาศึกษาแนวคิดทฤษฎีของชุมชนเมืองสร้างสรรค์ที่มีความสำคัญในต่างประเทศ โดยวิเคราะห์วัตถุประสงค์ องค์ประกอบ และกลยุทธ์ในการพัฒนาออกแบบชุมชนเมืองสร้างสรรค์ เพื่อนำมาสังเคราะห์เป็นตัวชี้วัดชุมชนเมืองสร้างสรรค์ของประเทศไทย และการเปรียบเทียบชุดข้อมูลของ 3 พื้นที่ใน 3 จังหวัดที่เลือกมาเป็นพื้นที่ศึกษา
5. วิพากษ์ชุดข้อมูลที่ได้กับกรอบแนวคิดของ Borchartd, Landry, Florida, UNCTAD และ UNESCO เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลและจัดทำฐานข้อมูลการศึกษาการออกแบบชุมชนเมืองสร้างสรรค์ของประเทศไทย

1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. สถานภาพการเป็นเมืองสร้างสรรค์ในประเทศไทย
2. แนวทางการพัฒนาเมืองหรือชุมชนที่มีลักษณะท้องถิ่น ซึ่งจะเป็นแนวทางการพัฒนาสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์โดยสามารถประสานงานหรือพัฒนากิจกรรมสร้างสรรค์ร่วมกับชุมชน

1.9 แหล่งข้อมูล

1. หอสมุดแห่งชาติ หอสมุดมหาวิทยาลัยศิลปากร และหอสมุดของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับชุมชนเมืองสร้างสรรค์ของประเทศไทย ได้แก่
 - สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
 - กรมโยธาธิการและผังเมืองกรุงเทพมหานคร และจังหวัดอื่น ๆ
 - สำนักงานสถิติแห่งชาติ
3. ศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ (Thailand Creative & Design Center) หรือ TCDC
4. ผู้บริหารธุรกิจ
5. หน่วยงานท้องถิ่น
6. บุคคลที่มีองค์ความรู้ทางการพัฒนาชุมชนเมืองสร้างสรรค์

1.10 อุปกรณ์ที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์
2. แบบสังเกตการณ์
3. กล้องถ่ายรูป เทปบันทึกเสียง
4. ภาพถ่ายดาวเทียม (Google Map และ Google Earth)

1.11 ค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการวิจัย

1. ค่ากระดาษ / ปากกา
2. ค่าเครื่องมือ
3. ค่าเดินทาง
4. ค่าพิมพ์เล่ม / ทำเล่ม
5. ค่าใช้จ่ายในการทำแบบสอบถาม
6. ค่าลงสำรวจพื้นที่ (ภาคสนาม)
7. ค่าแผนที่ดาวเทียม

รวมทั้งสิ้นโดยประมาณ 90,000 บาท

1.12 การเสนอผลงาน

1. ตีพิมพ์เผยแพร่ผลการศึกษาวิจัยให้ชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเมือง สร้างสรรค์ นักวิชาการ และผู้สนใจทั่วไป ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การเพิ่มเติมข้อมูล และการขยายความคิดเกี่ยวกับการจัดการชุมชนเมืองสร้างสรรค์ไปสู่สังคมในวงกว้าง โดยได้นำเสนอผลงานในการประชุมวิชาการระดับชาติ “สถาปัตยกรรมศาสตร์ ประจำปี พ.ศ. 2560” จัดโดยคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ณ ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) เมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน พ.ศ. 2560

2. การดำเนินงานศึกษาวิจัยใช้การจัดการฐานข้อมูล เพื่อศึกษาและรวบรวมข้อมูลลักษณะท้องถิ่นต่าง ๆ ซึ่งกระบวนการดำเนินงานได้นำเสนอแนวคิดและองค์ประกอบของชุมชนเมืองสร้างสรรค์ในประเทศไทย

1.13 นิยามศัพท์

คำนิยามของพื้นที่ในระดับเมือง ย่าน และชุมชนเมือง มีผู้เชี่ยวชาญให้คำนิยามไว้หลากหลาย โดยอ้างอิงจาก Frank Lloyd Wright ผู้เชี่ยวชาญด้านสถาปัตยกรรม, Lewis Mumford ผู้เชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์และสังคมศาสตร์ และ Spiro Kostof ผู้เชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรม ซึ่งผู้วิจัยสรุปคำนิยามได้ดังนี้

พื้นที่ระดับเมือง หมายถึง ชุมชนขนาดใหญ่มีคนอยู่อาศัยจำนวนมากเพื่อดำเนินกิจกรรมร่วมกัน เป็นสถานที่ซึ่งบ่งบอกประเภทของผู้ประกอบอาชีพตามความถนัด ตามฐานะทางการเงินของประชาชน รวมถึงความแตกต่างด้านเชื้อชาติและศาสนา ส่วนด้านกายภาพมีสิ่งอำนวยความสะดวกในการดำเนินชีวิตร่วมกัน เช่น ถนน ไฟฟ้า ระบบประปา วัด โรงเรียน โรงพยาบาล เป็นต้น โดยมีช่วงบล็อกขนาดใหญ่ที่มีโครงข่ายถนนขนาดใหญ่ และโครงข่ายรถขนส่งสาธารณะที่หลากหลาย โชนของกิจกรรมเป็นพื้นที่ขนาดใหญ่มีความผสมผสานของกิจกรรมอย่างหลากหลายรอบจุดเปลี่ยนถ่ายการเดินทาง

พื้นที่ระดับย่าน หมายถึง โครงข่ายการเชื่อมโยงด้วยรถสาธารณะ ถนนขนาดใหญ่ มีหลายชุมชนอยู่ด้วยกัน กลุ่มของร้านค้าอยู่ในรัศมีให้บริการ 800 เมตร คนภายในย่านสามารถเดินได้ และมีแหล่งงานในย่านใกล้เคียงกับพื้นที่อยู่อาศัย

พื้นที่ระดับชุมชนเมือง หมายถึง ช่วงบล็อกขนาดเล็กของถนนภายในชุมชน ที่มีถนนโครงข่าย การเชื่อมโยงของเมือง โชนของกิจกรรมที่หลากหลาย พื้นที่ในชุมชนเมืองสามารถเดินได้ พื้นที่สีเขียว และการออกแบบพื้นที่ที่มีขนาดสอดคล้องกับสัดส่วนของมนุษย์ (Human-scale)

วัสดุท้องถิ่น หมายถึง กิจกรรมทางวัฒนธรรม ประเพณี องค์ความรู้ท้องถิ่นที่ไม่สามารถจับ ต้องได้ (นามธรรม) และวัสดุท้องถิ่นที่มีอยู่ในพื้นที่ที่สามารถจับต้องได้ (รูปธรรม)

บทที่ 2

การทบทวนทฤษฎี แนวคิด การศึกษาที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยทำการรวบรวมทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในลักษณะต่าง ๆ ตั้งแต่ในระดับเมือง ย่านและชุมชนเมืองเพื่อนำมาเปรียบเทียบแนวคิดและทฤษฎีของนักวิชาการทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อสรุปแนวคิดชุมชนเมืองสร้างสรรค์ โดยศึกษาที่มาของความคิดสร้างสรรค์จากองค์ประกอบ ซึ่งประกอบด้วย 1) ความคิดสร้างสรรค์ (UNCTAD, 2008, pp. 9-22) 2) สินค้าและบริการสร้างสรรค์ (OKMD, 2560b, p. 20) 3) อุตสาหกรรมวัฒนธรรม (สำนักพัฒนาอุตสาหกรรมชุมชน, 2559, p. 20) 4) อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ (OKMD, 2560b, p. 17) องค์ประกอบทั้ง 4 ด้านนี้ส่งผลให้ความคิดสร้างสรรค์ถูกพัฒนาต่อยอดไปสู่การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ และด้านการพัฒนาเมืองต่อไป ในบทนี้จึงประกอบด้วยประเด็น 2.1 เศรษฐกิจสร้างสรรค์ 2.2 การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย 2.3 เมืองสร้างสรรค์ ย่านสร้างสรรค์ และชุมชนเมืองสร้างสรรค์ 2.4 Diamond Model 2.5 กรณีศึกษาชุมชนเมือง ย่าน และชุมชนเมืองสร้างสรรค์ในต่างประเทศ 2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2.7 บทสรุปชุมชนเมืองสร้างสรรค์

2.1 เศรษฐกิจสร้างสรรค์

The Creative Economy - How People Make Money from Ideas (Howkins, 2002) เป็นหนังสือที่เขียนโดย จอห์น ฮาวกินส์ (John Howkins) ในสหราชอาณาจักร กล่าวถึงเศรษฐกิจสร้างสรรค์ช่วยสร้างให้เกิดความเชื่อมโยงของกิจกรรมระหว่างกันภายในระบบเศรษฐกิจ ทั้งในระดับมหภาคและระดับจุลภาค ทำให้ประเทศกำลังพัฒนาสามารถก้าวกระโดดไปอยู่ในกลุ่มที่มีการเติบโตสูงของเศรษฐกิจโลกได้ แต่ทั้งนี้ต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขของการมีนโยบายภาครัฐสนับสนุนอย่างมีประสิทธิภาพเพียงพอ (ชัยพร วิเศษมงคล, 2553)

ในปัจจุบันจะต้องมีการแข่งขันทางด้านความคิดเรื่องของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ได้สร้างนวัตกรรมจากความคิดสินค้าและบริการที่มีการคิดออกแบบและผลิตเอง ซึ่งแต่เดิมเป็นอุตสาหกรรมผลิตชิ้นส่วนอย่างเดี่ยวของต่างประเทศ เป็นการรับจ้างผลิตซึ่งเป็นนโยบายหลักของการพัฒนา

ประเทศต่อไปในอนาคต และ ดร.พิรตกร แก้วลายได้กล่าวไว้อีกด้วยว่า ในฐานะของเมืองสร้างสรรค์ จำเป็นต้องทำให้คนมีเวลาคิดสร้างสรรค์มากขึ้น ลดระยะเวลาการเดินทาง ลดการจราจร มีพื้นที่สาธารณะและพื้นที่แลกเปลี่ยนความคิดเห็นมากขึ้น สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นปัจจัยที่จะเอื้อต่อการคิดสร้างสรรค์ของทุกคนให้สามารถคิดนวัตกรรมใหม่ ๆ ขึ้นมาได้ (Mhs IT Valley, 2555)

ความเข้าใจขั้นพื้นฐานของเศรษฐกิจสร้างสรรค์มาจากการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและกายภาพของประเทศซึ่งมีแนวคิดมาจากอุตสาหกรรมสร้างสรรค์และอุตสาหกรรมทางด้านวัฒนธรรม โดยแนวความคิดสร้างสรรค์นี้ก็มีข้อโต้แย้งอยู่บ้างจากการพัฒนาแนวความคิดสร้างสรรค์ สินค้าสร้างสรรค์ อุตสาหกรรมวัฒนธรรม อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ และเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ซึ่งมีการเผยแพร่แนวคิด การวิเคราะห์ขั้นพื้นฐานสำหรับนโยบายที่ทำให้เกิดแนวคิดนี้ และเกิดการมีส่วนร่วมของกลุ่มมวลชนสร้างสรรค์ แนวคิดเมืองสร้างสรรค์แต่ละแนวคิดถูกขับเคลื่อนให้มีการเติบโตขึ้นจากเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ซึ่งนำมาอธิบายถึงสิ่งที่กล่าวข้างต้นนี้และทำให้เมืองมีการพัฒนาเพิ่มมากขึ้นโดยดูจากอัตราการเติบโตของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในหลายๆ ประเทศ (UNCTAD, 2008, pp. 9-22)

เศรษฐกิจสร้างสรรค์เกิดจากการนำแนวคิดสร้างสรรค์มาผสมผสานและเรียบเรียงใหม่ โดยเน้นการใช้ประโยชน์จากสิ่งที่มีอยู่ที่มีความเป็นอัตลักษณ์และแตกต่างของแต่ละ “ปัจเจกชน” และ “ประเทศ” มาสร้างให้เกิดความมั่งคั่งของบุคคลและของประเทศ ซึ่งระบบเศรษฐกิจทุกรูปแบบที่ได้มีการพัฒนาขึ้นมาแล้วแต่มีแนวคิดและวิธีปฏิบัติที่เป็นประโยชน์สำหรับนำมาใช้ได้ ขึ้นอยู่กับแต่ละสถานการณ์และความรู้ ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาคำนิยามจากแหล่งอ้างอิง 2 แหล่ง ได้แก่

2.1.1 เศรษฐกิจสร้างสรรค์ จากรายงาน Creative Economy Report 2008 (UNCTAD, 2008, pp. 9-22) UNCTAD ให้คำนิยามของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ว่าเป็นสิ่งที่รวมแนวคิดของสินทรัพย์สร้างสรรค์ที่มีศักยภาพซึ่งมีการคิดร่วมกับการเติบโตและพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ (ดูรายละเอียดของบทบาทการประชุมองค์ถัด (ศูนย์บริการข้อมูลเศรษฐกิจระหว่างประเทศ, 2555)) โดยมีลักษณะดังนี้

1) เศรษฐกิจสร้างสรรค์สามารถสร้างแรงกระตุ้นจากการจัดการรายได้ การสร้างงานที่มีความเกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์และกระจายรายได้ อีกทั้งการโฆษณาทางสื่อออนไลน์ยังช่วยกระจายความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรมและการพัฒนาประสิทธิภาพของมนุษย์

- 2) การสร้างเศรษฐกิจ วัฒนธรรมและสังคมให้มีการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่รวมถึงสินทรัพย์ทางปัญญาและการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์
- 3) การจัดตั้งองค์ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มีการพัฒนาหลายด้านรวมถึงมีการเชื่อมต่อกับเศรษฐกิจระดับจุลภาคและมหภาค
- 4) ความเป็นไปได้ของการพัฒนานวัตกรรมต่าง ๆ ที่มีแนวคิดนโยบายเกี่ยวข้องกับหลายอาชีพและหลายหน่วยงาน
- 5) หัวใจของเศรษฐกิจสร้างสรรค์คืออุตสาหกรรมสร้างสรรค์

2.1.2 เศรษฐกิจสร้างสรรค์ จากการสัมภาษณ์หน่วยงาน TCDC สรุปเป็น 3 แนวทางหลัก (พีรตร แก้วลาย และ ทิพย์สุดา จันท์แจ่ม, 2556)

- 1) การสร้างเศรษฐกิจสร้างสรรค์โดยเน้นไปที่การพัฒนาอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ (Creative Industries-Clusters-Quarters)
- 2) การเพิ่มศักยภาพของเมืองในการชักชวนกลุ่มมวลชนสร้างสรรค์ (The Creative Class) โดย Richard Florida ให้คำนิยามของกลุ่มมวลชนสร้างสรรค์ไว้อย่างค่อนข้างเจาะจงให้มาอาศัยอยู่อย่างถาวร โดยเน้นที่การเอื้อประโยชน์และอำนวยความสะดวกสบายให้กับกลุ่มคนเหล่านั้น
- 3) การวางแผนจัดการเมืองอย่างสร้างสรรค์ (Creative City) โดยให้นักวางผังเมืองและบุคลากรที่เกี่ยวข้องนั้นเปิดใจกว้าง และ “คิดนอกกรอบ” เพื่อการแก้ไขปัญหาของเมืองใหญ่และใช้หลักวิชาการเพื่อสนับสนุนให้มีการพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้น

ปัจจัยในการเกิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ คือ การพัฒนาทุนมนุษย์ให้มีศักยภาพสูงผ่านกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต ได้แก่ การเรียนรู้ในหรือนอกระบบอย่างสมดุล ทั้งที่เป็นศาสตร์และศิลป์ การสร้างและพัฒนาระบบนวัตกรรมให้มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการเชื่อมโยงองค์ความรู้และนวัตกรรมกับภาคการผลิต และการพัฒนาความร่วมมือของแต่ละคลัสเตอร์อุตสาหกรรมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การสร้างสรรค์สภาพแวดล้อมทางธุรกิจให้สามารถสร้างแรงจูงใจในการพัฒนาให้กับผู้ประกอบการไม่ว่าจะเป็นการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา การใช้นโยบายการแข่งขันการ

อำนวยความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งทุน และการใช้มาตรการภาษีที่จูงใจและเป็นธรรม การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทั้งโครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพ อาทิ ระบบเครือข่ายดิจิทัล ระบบคมนาคมขนส่ง และโครงสร้างพื้นฐานทางการเรียนรู้ซึ่งได้แก่ พื้นที่เรียนรู้สาธารณะ พื้นที่ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และบ่มเพาะ พื้นที่ในการแสดงออกซึ่งศักยภาพและผลงาน รวมถึงพื้นที่พบปะระหว่างผู้สร้างสรรค์ ผู้ประกอบการ และผู้ลงทุน สะท้อนให้เห็นว่าการเชื่อมโยงองค์ประกอบของเศรษฐกิจความรู้ให้เป็น คลัสเตอร์หรือเครือข่ายระหว่างภาคเอกชน ภาควิชาการ ภาครัฐและภาคประชาชนนั้นสำคัญต่อบริบทของไทยในการสร้างอุทยานการเรียนรู้ระดับชาติ เพื่อผลักดันไปสู่เป้าหมายของเศรษฐกิจความรู้ได้อย่างเป็นรูปธรรม

จากการศึกษาพบว่าตัวชี้วัดที่ส่งผลต่อความสร้างสรรค์เชิงกายภาพของ UNCTAD มีปัจจัยด้านอัตลักษณ์ทั้งหมด 9 ตัวชี้วัด คือ 1) สิทธิทรัพย์สินแห่งความคิดสร้างสรรค์ 2) การกระจายรายได้ จากการสำรวจรายได้ของธุรกิจสร้างสรรค์ ที่มีการกระจายไปสู่แต่ละภาคส่วน 3) การจ้างงาน เช่น ธุรกิจสร้างสรรค์ที่เกิดขึ้นใหม่หรือมีอยู่เดิม ประกาศหากลุ่มมวลชนสร้างสรรค์ที่สามารถทำงานออกแบบหรือสร้างนวัตกรรมใหม่ 4) การส่งออก เช่น ปริมาณสินค้าและบริการสร้างสรรค์ที่ถูกส่งออกไปขายยังต่างประเทศ 5) กิจกรรมทางสังคม 6) ความหลากหลายของวัฒนธรรม 7) มูลค่าเพิ่มของสินค้าในท้องถิ่น 8) สัดส่วนการจดทะเบียนสิทธิบัตรการประดิษฐ์ และ 9) อุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง

2.2 การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย

การส่งเสริมการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์ถูกกำหนดทิศทางโดยการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจให้อยู่บนพื้นฐานความรู้ที่เน้นการใช้ความคิดสร้างสรรค์และการสร้างนวัตกรรมเพื่อสร้างสินค้าและบริการรวมถึงพัฒนาปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ ของท้องถิ่น โดยพัฒนาทางด้านกายภาพด้วยการสร้างบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาเมืองและพัฒนาเมืองศูนย์กลางของภูมิภาคให้เป็นเมืองเศรษฐกิจฐานความรู้และสร้างสรรค์ ส่งเสริมแหล่งเรียนรู้และพื้นที่สาธารณะ เพื่อสร้างเวทีนักคิดและนักสร้างสรรค์ (อาคม เดิมพิทยาไพสิฐ, 2554) และการพัฒนาและผลักดันการเพิ่มคุณค่าของสินค้าและบริการให้เพิ่มสูงขึ้นด้วยทุนเดิมที่มีอยู่นั้นคือ วัฒนธรรม (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

หลายฉบับตั้งแต่ฉบับที่ 8) ต่อมา มีนโยบายตอบสนองกับเศรษฐกิจโลกที่กำลังพัฒนาไปในลักษณะที่มีหลายศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ (ฉบับที่ 11) จนมาถึงในปัจจุบันได้กำหนดทิศทางการพัฒนานวัตกรรมที่สร้างสรรค์ (ฉบับที่ 12) ผลักดันให้ประเทศไทยเป็นเมืองแห่งการท่องเที่ยวและพักผ่อนของอาเซียน

ปัจจุบันวัฒนธรรมมีบทบาทในระบบเศรษฐกิจอุตสาหกรรมและการท่องเที่ยว เนื่องจากการแข่งขันในตลาดที่ซับซ้อนและมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างความร่วมมือในด้านต่าง ๆ เช่น สหภาพยุโรป (EU) กลุ่มประเทศกำลังพัฒนาที่มีการพัฒนาและการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว (Emerging Market) (BRIC¹) และกลุ่มอาเซียน (ASEAN) ส่งผลให้ทุกประเทศพยายามหาสิ่งที่แตกต่างและโดดเด่น เป็นจุดขายเพื่อนำรายได้เข้าสู่ประเทศ วัฒนธรรมจึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่หลายประเทศนำมาเพื่อสร้างความแตกต่างในการแข่งขัน ซึ่งประเทศไทยมีทรัพยากรทางวัฒนธรรมหรือทุนทางวัฒนธรรมอย่างมากและหลากหลายสามารถเพิ่มศักยภาพและสร้างมูลค่าให้กับประเทศในเวทีตลาดโลก (สำนักพัฒนาอุตสาหกรรมชุมชน, 2559) จากการศึกษากลุ่มอุตสาหกรรมงานสร้างสรรค์ตามลักษณะของงาน เช่น การออกแบบ การบริการ ความคิดสร้างสรรค์เป็นสาขาที่มีมูลค่าสูงที่สุดรองลงมา คือ กลุ่มมรดกทางวัฒนธรรม กลุ่มสื่อ และกลุ่มศิลปะ

โอกาสและศักยภาพของประเทศไทยที่ใช้อุตสาหกรรมสร้างสรรค์เป็นเครื่องมือขับเคลื่อนและพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ด้วยการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ การเพิ่มระดับการจ้างงาน สร้างอาชีพ การเห็นถึงความสำคัญของการส่งเสริมและพัฒนาต่อยอด เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สินค้าและบริการของท้องถิ่นจึงส่งผลโดยตรงต่อการเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจและการแข่งขันในตลาด (ทีมข่าวภูมิภาค, 2556) อีกทั้งกรมทรัพย์สินทางปัญญาได้จัดกิจกรรมส่งเสริมเมืองต่อยอดนวัตกรรมสร้างสรรค์ด้วยทรัพย์สินทางปัญญาซึ่งถือเป็นการดำเนินกิจกรรมต่อเนื่องจากโครงการเมืองต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่ดำเนินการไปแล้วในปี พ.ศ. 2553-2554 เกิดการสร้างมูลค่าเพิ่มในสินค้าและบริการเชิงเศรษฐกิจและการแข่งขันในตลาดทั้งภายในและต่างประเทศ รวมทั้งเป็นการสร้างแรงจูงใจและกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือระหว่างกัน

¹ BRIC ประกอบด้วยประเทศ บราซิล (Brazil) รัสเซีย (Russia) อินเดีย (India) และจีน (China)

ดังนั้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสภาพแวดล้อมทางกายภาพของเมืองที่เอื้อต่อการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่จะต้องดำเนินการควบคู่กันไป ซึ่งประเทศไทยมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์และเมืองสร้างสรรค์ทั้งทางด้านกายภาพ ทรัพยากรมนุษย์ การบริหารจัดการที่เอื้อต่อการพัฒนาเครือข่ายธุรกิจและการสร้างเอกลักษณ์ที่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงตัวตนของพื้นที่ ซึ่งมีเป้าหมายดึงดูดการลงทุนเข้าไปยังพื้นที่ สร้างบรรยากาศหรือสภาวะที่เอื้อต่อการเรียนรู้และพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ โดยการส่งเสริมและสนับสนุนอุตสาหกรรมสร้างสรรค์เป็นเครื่องมือในการยกระดับอุตสาหกรรมและบริการให้มีมูลค่าเพิ่ม ตลอดจนสร้างความแตกต่างให้กับสินค้าและบริการ กระตุ้นให้มีขีดความสามารถและศักยภาพในการแข่งขันกับประเทศคู่แข่งทางการค้าอย่างยั่งยืน

2.3 เมืองสร้างสรรค์ ย่านสร้างสรรค์ และชุมชนเมืองสร้างสรรค์

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาคำนิยามจากหลายแหล่งและนำมาสรุปเป็นคำนิยามของเมืองสร้างสรรค์ (Creative City) ย่านสร้างสรรค์ (Creative District) และชุมชนเมืองสร้างสรรค์ (Creative Urban Community) ซึ่งมีความแตกต่างกันโดยขึ้นอยู่กับขนาดพื้นที่ ซึ่งโดยลักษณะทั่วไปแล้วจะมีโครงสร้างทางกายภาพที่คล้ายกัน แต่มีความแตกต่างกันที่ความละเอียดของตัวชีวิตในการประเมินความสร้างสรรค์ในพื้นที่ต่าง ๆ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.3.1 เมืองสร้างสรรค์ (Creative City)

เมืองสร้างสรรค์เกิดขึ้นจากเมืองที่มีความโดดเด่นและมีแนวคิดทางด้านเศรษฐกิจในวงกว้างสู่การมีอิทธิพลที่สูงขึ้น ซึ่งเขียนโดย Richard Florida ในหนังสือ The Rise of the Creative Class (2002) แสดงไว้ว่าเมืองควรมีการกระตุ้นทางด้านเศรษฐกิจและความคิดสร้างสรรค์ โดยอาศัยจากประชากรที่อยู่อาศัยภายในเมือง แหล่งอุตสาหกรรมและกิจกรรมที่มีอยู่มากภายในเมือง เมืองทั้งหลายมีความเป็นธรรมชาติ มีกลุ่มมวลชนสร้างสรรค์ มีการเชื่อมต่อของพื้นที่ระหว่าง คน นวัตกรรม สิ่งอำนวยความสะดวกและโอกาสที่อยู่ในปัจจุบันและถูกกระตุ้นให้เกิดมากขึ้น

แนวคิดความเป็นเมืองสร้างสรรค์จะช่วยให้เมืองนั้นมีความโดดเด่นและเป็นเมืองที่มีสุขภาวะที่ดีสามารถกระจายความรู้และสนับสนุนเมือง ซึ่งบทความของ Richard Florida ทำให้นักคิดทางด้าน

ผังเมืองและรัฐบาลท้องถิ่นช่วยกันประชาสัมพันธ์เรื่องเมืองสร้างสรรค์ โดยเมืองสร้างสรรค์จะต้องประกอบไปด้วยการเดินทางที่มีความหลากหลายและดึงดูดการใช้งาน ในขณะที่ Charles Landry ได้กล่าวว่าเมืองมีสินทรัพย์ที่สำคัญคือประชากรที่มีความฉลาด มีความปรารถนา มีแรงขับเคลื่อนทางด้านผังเมือง มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ แนวคิดการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์ถูกชี้วัดจากรัฐบาลและสถาบันระดับโลกที่รับเอาแนวคิดเมืองสร้างสรรค์ไปใช้ในการพัฒนาเมือง จากหนังสือ The Art of Making Creative City (Landry, 2013) ได้นำเสนอตัวเลขอันเป็นปรากฏการณ์ใหม่ที่เกิดขึ้นจากพฤติกรรมและทัศนคติของคนวัยทำงานทั่วโลกนั่นคือ ปี 1991 ร้อยละ 80 ของคนเลือกบริษัทและงานก่อนเลือกเมืองที่จะเข้าไปทำงาน แต่ปัจจุบันนี้ ร้อยละ 64 คนเลือกเมืองที่จะเข้าไปอยู่อาศัยก่อนเลือกงาน สิ่งสะท้อนที่สำคัญคือ ความดึงดูดใจของเมืองมาก่อนความดึงดูดใจของงาน

เมืองสร้างสรรค์ คือ เมืองที่มีสินทรัพย์แห่งความคิดสร้างสรรค์ซึ่งคนที่อยู่ภายในเมืองนั้นต้องให้ความสำคัญต่อความคิดสร้างสรรค์และนำเอาความคิดสร้างสรรค์เหล่านั้นมาสร้างพัฒนาความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ สามารถถ่ายโอนความคิดของตนเองสู่สินค้าและบริการ ก่อให้เกิดการกระจายรายได้ การจ้างงาน การส่งออกและมีกิจกรรมทางสังคม และที่สำคัญเมืองสร้างสรรค์นั้นต้องมีความหลากหลายของวัฒนธรรม ความเป็นเมืองสร้างสรรค์ไม่ได้จำกัดเฉพาะคนในท้องถิ่น แต่สามารถดึงคนนอกท้องถิ่นให้ไปมีส่วนร่วมได้ด้วย รวมถึงต้องมีการพัฒนาบุคลากรที่มีความคิดสร้างสรรค์ มีการกระตุ้นความเชื่อมโยงระหว่างสังคม วัฒนธรรมและเศรษฐกิจก่อเกิดการพัฒนาเศรษฐกิจโดยใช้องค์ความรู้ การพัฒนานวัตกรรมและการสนับสนุนเชิงนโยบายด้านความคิดสร้างสรรค์ทางด้านวัฒนธรรม และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีซึ่งอยู่ในมหาวิทยาลัยและโรงเรียน การสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าในท้องถิ่นจากความสามารถของคนในท้องถิ่น แต่ปัญหาที่พบนั้นคือ การขาดความเชื่อมโยงของผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ทางด้านเทคโนโลยี วิทยาศาสตร์ เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม ทำให้สินค้าที่ถูกขายอยู่ในท้องตลาดในปัจจุบันไม่ได้นำมาจากสินค้าท้องถิ่นแต่เป็นสินค้าที่ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคขนาดใหญ่ (Mhs IT Valley, 2555)

ดังนั้นการยกระดับความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์ภายในเมืองนั้นจะต้องมีความร่วมมือของภาคภาคิต่าง ๆ คือ ด้านเทคโนโลยี วิทยาศาสตร์ เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม ให้สามารถทำงาน

ร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกัน นำมาซึ่งการผลิตงานที่มีความต่อเนื่องและครอบคลุมทุกด้านของการใช้ชีวิตภายในเมืองสร้างสรรค์ที่สามารถดึงเอาความคิดของทุกภาคส่วนมารวมกันให้ได้ เมืองสร้างสรรค์จำเป็นต้องมีการบูรณาการโจทย์ในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ระหว่างหน่วยงานท้องถิ่น ภาครัฐ และภาคเอกชนมิใช่หน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง

เหตุผลที่ต้องมีเมืองสร้างสรรค์เนื่องจากสินทรัพย์ของท้องถิ่นคือ วัฒนธรรมความคิดสร้างสรรค์อยู่ภายในท้องถิ่น โดยวัฒนธรรมเหล่านั้นใช้เป็นพื้นฐานชีวิตประจำวันของคนในชุมชนเมือง พื้นที่ชุมชนเมืองเป็นสถานที่สำหรับการแผ่ขยายการพัฒนาทางวัฒนธรรมและอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ให้กว้างขวางออกไป ซึ่งการเสริมสร้างคุณค่าที่สำคัญของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ระดับท้องถิ่นจากหน่วยงานที่ดูแลบริหารจัดการเมืองทั้งหลายสามารถสนับสนุน เกื้อกูลและเรียนรู้ได้จากผลงานการพัฒนาเมืองของชุมชนเมืองอื่นเพื่อการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืนต่อไป เพราะเมืองสร้างสรรค์สามารถขับเคลื่อนไปด้วยความคิดสร้างสรรค์ควบคู่ไปกับการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน ซึ่งมีเป้าหมายคือ การสร้างอาชีพที่มาจากรากฐานทางวัฒนธรรม และความหลากหลายของสังคม ถูกผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมอื่น ๆ ประชาชนที่อยู่อาศัยในเมืองอยู่ดีกินดีส่งผลต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจในทิศทางที่ดีขึ้น (UNESCO, 2014)

การสร้างเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์เป็นแรงสนับสนุนให้เมืองสร้างสรรค์ต่าง ๆ สามารถทำงานร่วมกัน เมืองมีโอกาสที่จะได้เข้าร่วมเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ เพราะสินทรัพย์ความคิดสร้างสรรค์ การบริหารจัดการเมืองที่มีความร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน และหน่วยงานทางด้านสังคมที่มีเป้าหมายสนับสนุนการสร้างสรรคและต่อยอดนักคิดสร้างสรรค์ ตลอดจนหน่วยงานระดับท้องถิ่นรวมถึงความร่วมมือของกลุ่มวัฒนธรรม ประชาชนผู้อยู่อาศัยภายในเมืองทำกิจกรรมร่วมกันภายในพื้นที่สาธารณะทำให้เห็นความมีชีวิตชีวาของเมือง ผลลัพธ์ของกิจกรรมส่งผลให้ทุกคนในเมืองมีความเป็นเจ้าของและสร้างความรับผิดชอบต่อการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน

ผู้เชี่ยวชาญอีกหลายคน (Proshansky et al., 1983, Landry, 2000, Florida, 2002, Borchardt, 2013, UNESCO, 2014, 2016) เขียนเกี่ยวกับแนวคิดเมืองสร้างสรรค์ที่มีความ

หลากหลาย ผู้วิจัยจึงได้สรุปเป็นประเด็นสำคัญ ดังนี้ 1) องค์ประกอบของเมืองสร้างสรรค์ 2) การเกิดขึ้นของกลุ่มมวลชนสร้างสรรค์ในสังคม 3) อัตลักษณ์ของสถานที่ที่สัมพันธ์กับเมืองสร้างสรรค์ 4) พันธกิจของหน่วยงานรัฐบาลและภาคเอกชนรวมกันเป็นเมืองสร้างสรรค์ 5) แผนงานของบริติชเคานซิล เกี่ยวกับเมืองสร้างสรรค์ 6) การเติบโตทางเศรษฐกิจสัมพันธ์กับระดับของความคิดสร้างสรรค์และเมืองสร้างสรรค์ 7) เมืองสร้างสรรค์ในกระแสโลก 8) เมืองสร้างสรรค์ในประเทศไทย

1) องค์ประกอบของเมืองสร้างสรรค์

องค์ประกอบของเมืองสร้างสรรค์มีจุดประสงค์เพื่อกระตุ้นกิจกรรมทางเศรษฐกิจและอัตราการเติบโตของเมือง Charles Landry ได้กล่าวถึงการผสมผสานระหว่างอัตลักษณ์ภายในเมืองกับแรงบันดาลใจในการสร้างแนวคิดสร้างสรรค์ที่มีประสิทธิภาพและโดดเด่น เมืองสร้างสรรค์จะต้องเป็นแหล่งของการอยู่อาศัยของคนจำนวนมากซึ่งทำให้เมืองนั้นมีชีวิตชีวาและเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจ สิ่งที่สำคัญต่อสถานที่นั้นคือ ชุมชนเมืองและอัตลักษณ์ของสถานที่ การมีส่วนร่วมและความร่วมมือกันระหว่างประชากรที่อยู่อาศัยภายในเมืองต้องมีความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของพื้นที่ โดยเพิ่มคุณค่าของนวัตกรรมที่มีอยู่รวมถึงเมืองจะต้องสะท้อนลักษณะท้องถิ่นและเอกลักษณ์ท้องถิ่นด้วย Charles Landry ได้กล่าวว่าองค์ประกอบของเมืองสร้างสรรค์มีความหลากหลายอย่างมาก และเต็มไปด้วยทัศนคติทางด้านความคิดสร้างสรรค์ เช่น ความคิดของศิลปิน นักแต่งเพลง โดยเผยแพร่ประสบการณ์ต่าง ๆ และคำนึงถึงสิ่งที่เป็นไปได้ในอนาคต ความเป็นเมืองสร้างสรรค์ไม่ได้หมายถึงบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่มีความตั้งใจจะทำสิ่งใหม่ ๆ แต่เป็นความตั้งใจที่จะนำเสนอและปรับปรุงทุกสิ่งทุกอย่างภายในเมือง การผลิตสินค้าแล้วเกิดนวัตกรรมขึ้นมาใหม่ การแก้ไขปัญหา การเงินธนาคาร และการผลิตนวัตกรรมสามารถปรับเปลี่ยนได้ ให้เป็นเมืองที่มีความแตกต่างของกิจกรรมและนวัตกรรมทางความคิดสร้างสรรค์ (Landry, 2000)

จากการศึกษาพบว่าตัวชี้วัดที่ส่งผลต่อความสร้างสรรค์เชิงกายภาพของ Landry มีปัจจัยด้านอัตลักษณ์ทั้งหมด 2 ตัวชี้วัด คือ สินทรัพย์แห่งความคิดสร้างสรรค์ และศิลปวัฒนธรรม ปัจจัยด้านสถานที่ทั้งหมด 11 ตัวชี้วัด คือ วัสดุท้องถิ่น เช่น สถาปัตยกรรมที่ใช้วัสดุอุปกรณ์ที่หาได้ง่ายจาก

ท้องถิ่น อัตลักษณ์ของเมือง การพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีภายในเมือง ผลงานศิลปะที่มีความหลากหลาย งานเทศกาลที่มีความสำคัญต่อเมือง สวนสาธารณะ ถนนคนเดิน ช่องทางจักรยาน สาธารณูปโภคต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการทำธุรกิจ พื้นที่บริเวณโดยรอบมหาวิทยาลัย และแหล่งอบรมและเรียนรู้ และปัจจัยด้านคนทั้งหมด 4 ตัวชี้วัด คือ ขนาดของกลุ่มมวลชนสร้างสรรค์ นักท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่นและนักธุรกิจ

ความสัมพันธ์ระหว่างคนและสถานที่ คือองค์ประกอบหนึ่งของเมืองสร้างสรรค์เพราะสถานที่จะต้องมีความหลากหลายทางด้านกิจกรรมและโอกาสต่าง ๆ ทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งความมีชีวิตชีวาและความน่าอยู่ภายในเมือง Jane Jacobs เขียนถึงเมืองว่าเมืองต้องมีความสะดวกสบายและสามารถที่จะให้บางสิ่งบางอย่างแก่ทุกคน ตลอดจนต้องมีการแสดงถึงความเป็นเมืองสร้างสรรค์ โดยคนที่อยู่อาศัยภายในเมืองได้ใช้งานพื้นที่สาธารณะของเมือง เพราะเมืองไม่ใช่โครงสร้างทั่วไป แต่จริง ๆ แล้วเมืองคือที่อยู่ของประชาชนทุกคน เมืองสร้างสรรค์มีการเชื่อมโยงระหว่างความมีชีวิตชีวาและสถานที่อย่างแนบแน่น (Borchardt, 2013) การวิเคราะห์เมืองสร้างสรรค์ที่มีขนาดใหญ่และหลากหลาย Charles Landry (2017) ได้ระบุองค์ประกอบสำหรับการค้นหาความคิดสร้างสรรค์ในสถานที่ ผ่านการวิเคราะห์กระบวนการทางความหลากหลายของเมือง ประเมินความสำเร็จและความล้มเหลวของเมืองด้วยตัวชี้วัด ดังนี้ 1) Political & Public Framework คือ กรอบทางการเมืองและกรอบงานสาธารณะ 2) Distinctiveness, Diversity, Vitality & Expression คือ ความโดดเด่น ความหลากหลาย ความมีชีวิตชีวาและการแสดงออก 3) Openness, Trust, Accessibility & Participation คือ การเปิดกว้าง ความไว้วางใจ การเข้าถึงและการมีส่วนร่วม 4) Entrepreneurship, Exploration & Innovation คือ การประกอบการ การสำรวจและนวัตกรรม 5) Strategic Leadership, Agility & Vision คือ ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ความคล่องตัวและวิสัยทัศน์ 6) Talent Development & The Learning Landscape คือ การพัฒนาความสามารถและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 7) Communication, Connectivity & Networking คือ การสื่อสาร การเชื่อมต่อและเครือข่าย 8) The Place & Place-making คือ ความเป็นสถานที่และการ

สร้างความเป็นสถานที่ 9) Livability & Well-being คือ ความน่าอยู่และการมีสุขภาวะที่ดี
10) Professionalism & Effectiveness คือ ความเป็นมืออาชีพและมีประสิทธิภาพ

ในการวิจัยเมืองสร้างสรรค์ของ Aaron Borchardt ระบุองค์ประกอบที่สำคัญของเมือง
สร้างสรรค์นั้นคือ คน สถานที่และอัตลักษณ์ โดยปัจจัยต่าง ๆ ที่กำหนดขึ้นจากแนวคิดเมืองสร้างสรรค์
ถูกนำไปวิเคราะห์พื้นที่เมืองแต่ละส่วนโดยดูจากขอบเขตการศึกษาจากตัวชี้วัด (Borchardt, 2013,
pp. 6-7) ได้แก่

- 1) อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ โดยการนำเสนอและกำหนดขอบเขตของอุตสาหกรรม
สร้างสรรค์ภายในเมือง
- 2) งานเทศกาล การจัดกิจกรรมเวทีภายในเมืองซึ่งมีประชาชนเข้าไปร่วมชมโดยเป็นงาน
กิจกรรมหรืองานเทศกาลที่มีวิถีชีวิตทางวัฒนธรรม
- 3) สันทันท์และสิ่งอำนวยความสะดวก การมีสาธารณูปโภคพื้นฐานทางด้านกายภาพ
อาคารและพื้นที่สำหรับเมืองซึ่งมีการใช้งานเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมและกิจกรรมทางด้านความคิด
สร้างสรรค์
- 4) อัตลักษณ์ของสถานที่ ระดับของความเป็นเมืองและลักษณะท้องถิ่นที่มีความโดดเด่น
แสดงถึงความเป็นอัตลักษณ์ของย่านหรือสถานที่ และมีอัตลักษณ์ที่เป็นสากล ความเป็นสถานที่เริ่ม
จากการมีส่วนร่วมและความร่วมมือกันของคนในท้องถิ่น ซึ่งรวมถึงทักษะความสามารถและวัฒนธรรม
ท้องถิ่นภายในเมือง
- 5) ความสามารถในการปรับตัวและการสร้างนวัตกรรม การตอบสนองต่อสิ่งต่าง ๆ ที่
เกิดขึ้นในอดีตและมรดกทางวัฒนธรรม

จากการศึกษาพบว่าตัวชี้วัดที่ส่งผลกระทบต่อความสร้างสรรค์เชิงกายภาพของ Borchardt (2017)
มีปัจจัยด้านอัตลักษณ์ทั้งหมด 5 ตัวชี้วัด คือ 1) สันทันท์แห่งความคิดสร้างสรรค์ 2) กิจกรรมทาง
สังคม 3) ความหลากหลายของวัฒนธรรม 4) อุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง และ
5) ศิลปวัฒนธรรม ปัจจัยด้านสถานที่ทั้งหมด 4 ตัวชี้วัด คือ 1) วัสดุท้องถิ่น เช่น ลักษณะทาง
สถาปัตยกรรมที่ใช้วัสดุท้องถิ่นในการออกแบบจนกลายเป็นสถานที่ที่มีเอกลักษณ์ 2) อัตลักษณ์ของ

เมือง 3) ผลงานศิลปะที่มีความหลากหลาย เช่น การแสดงผลงานศิลปะในพื้นที่สาธารณะที่โดดเด่น เป็นจุดหมายตา และ 4) สาธารณูปโภคต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการทำธุรกิจ เช่น แหล่งเก็บน้ำ แหล่งผลิตไฟฟ้า แหล่งผลิตพลังงานทางเลือก เป็นต้น และปัจจัยด้านคนทั้งหมด 18 ตัวชี้วัด คือ 1) ขนาดของกลุ่มมวลชนสร้างสรรค์ 2) การมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่น 3) วิศวกร 4) อาจารย์ 5) นักเรียน นักศึกษา 6) นักวิทยาศาสตร์ 7) นักเขียน 8) นักแสดง 9) ศิลปิน 10) นักออกแบบ 11) สถาปนิก 12) นักวิชาการ 13) นักธุรกิจ 14) นักกฎหมาย 15) นักวิเคราะห์การเงิน 16) จำนวนเคยในเมืองต่อจำนวนประชากรเมือง 17) จำนวนผู้ที่มีภูมิลำเนาในต่างประเทศที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ต่อประชากรเมือง และ 18) การรณรงค์บุคคลข้ามเพศ

2) การเกิดขึ้นของกลุ่มมวลชนสร้างสรรค์ในสังคม

กลุ่มคนที่มีความเชี่ยวชาญ นักวิทยาศาสตร์และศิลปิน กลุ่มคนเหล่านี้ทำให้เกิดการกระตุ้นทางด้านเศรษฐกิจสังคมและความเคลื่อนไหวทางวัฒนธรรมโดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่เมือง กลุ่มมวลชนสร้างสรรค์ที่ Richard Florida ได้กำหนดไว้มีอยู่มากมายรวมถึงวิศวกร สถาปนิก นักออกแบบ นักเรียนนักศึกษา ศิลปิน นักแต่งเพลง และนักแสดงทางด้านบันเทิง เศรษฐกิจสามารถถูกสร้างด้วยแนวคิดใหม่เทคโนโลยีใหม่หรือความคิดสร้างสรรค์แบบใหม่ ในวิธีของ Florida มีการขยายกลุ่มเชิงสร้างสรรค์ไปสู่ผู้ที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านธุรกิจการเงินและกฎหมายด้วยหรือแม้แต่่นักดนตรี นักวิทยาศาสตร์คอมพิวเตอร์ นักเขียน นักลงทุน และผู้ที่ทำงานทางด้านการเผยแพร่ความคิดสร้างสรรค์ทั่วไป คนเหล่านี้มีคุณค่าทางด้านความคิดสร้างสรรค์อย่างมาก เพราะมีความเป็นตัวเองสูง และมีความแตกต่างทางด้านความคิดและจิตใจ โดยสรุปแล้วบุคคลเหล่านี้สามารถเพิ่มคุณค่าทางเศรษฐกิจและความคิดสร้างสรรค์ Florida ได้วิเคราะห์ปัญหาและสิ่งที่เกิดขึ้นในการประชุมด้านเมืองสร้างสรรค์คือ ความขัดแย้งกับระบบทุนนิยมซึ่งเป็นกลไกของตลาดสินค้าที่จะขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่และประชากร แต่ชีวิตการทำงานของคนสมัยใหม่มีความสามารถและมีความคิดสร้างสรรค์ ในปัจจุบันคนสมัยใหม่มีการเปลี่ยนงานบ่อยขึ้นเพราะคนเหล่านี้ไม่เห็นว่าเป็นเรื่องสำคัญอันดับแรก แต่ให้ความสำคัญต่อสถานที่สิ่งแวดล้อมของการทำงานและวิถีชีวิตส่วนตัวมากกว่า กลุ่มคน

สมัยใหม่ต้องการที่จะอยู่ในสภาพแวดล้อมด้วยสิ่งเร้าและกิจกรรมต่าง ๆ ที่หลากหลายและน่าสนใจ (Florida, 2002, pp. 15-25)

ผลลัพธ์การมีส่วนร่วมซึ่งมาจากคนในท้องถิ่นที่มีกิจกรรมทางด้านวัฒนธรรมของเมือง สันทนาการในชุมชนเมืองท้องถิ่นที่แสดงถึงความผสมผสานของวัฒนธรรมที่มีอยู่ในปัจจุบัน และ กฎหมายนโยบายการควบคุมความปลอดภัยที่เกิดจากความร่วมมือระหว่างรัฐบาลและเอกชน ในการ ร่วมจัดทำกิจกรรมทางด้านวัฒนธรรมขึ้นภายในสถานที่นั้น เช่น นโยบายการพัฒนาเมืองและ การศึกษา ดังนั้นความต้องการพื้นฐานคือสาธารณูปโภคสาธารณูปการ และพื้นที่สาธารณะ (Borchardt, 2013) Florida อธิบายการยกระดับเมืองทั่วไปเป็น Creative Center คือ สถานที่หรือ เมืองนั้นจำเป็นต้องมี “3T” ซึ่งก็คือ Technology หมายถึง สาธารณูปโภคต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการทำ ธุรกิจ Talent หมายถึง ทรัพยากรมนุษย์ที่มีการศึกษา มีฝีมือ มีคุณภาพ และ Tolerance หมายถึง การมีชุมชนที่หลากหลาย แต่มีความเป็นเอกลักษณ์ ซึ่งเป็นปัจจัยหลักๆ ของการสร้างทุนสร้างสรรค์ Richard Florida เสนอแนวทางเพิ่มศักยภาพในการดึงดูดกลุ่มมวลชนสร้างสรรค์ให้เข้ามาอาศัยอย่าง ถาวร ซึ่งในเชิงปฏิบัติควรมีการละเว้นภาษีในบางพื้นที่ การสร้างสนามกีฬาและศูนย์การค้าเพื่อ ส่งเสริมความสามารถในการแข่งขัน สิ่งแวดล้อมของเมืองนั้นควรได้รับการออกแบบและฟื้นฟูให้น่าอยู่ โดยเน้นให้คนเดินทางด้วยการเดินเท้ามากกว่าการใช้รถยนต์ สถาบันการศึกษาต่าง ๆ ควรส่งเสริม เพื่อให้เกิด “บรรยากาศแห่งการสร้างสรรค์” การส่งเสริมกิจกรรมและสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก ต่าง ๆ ที่สามารถเพิ่มทุนทางสังคมได้ เช่น สวนสาธารณะ ถนนคนเดิน และช่องทางพิเศษสำหรับ จักรยาน และสุดท้ายต้องมีการรณรงค์ให้ประชาชนยอมรับแก่ คนต่างด้าว ศิลปิน (Bohemians) และวัยรุ่น เป็นต้น

ในแนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มมวลชนสร้างสรรค์ Florida (2002) จึงเสนอตัวชี้วัด ประกอบด้วย

(1) Creative Class Index หมายถึง ขนาดของกลุ่มมวลชนสร้างสรรค์ซึ่งคิดเป็น 30% เมื่อ เทียบกับจำนวนประชากรเมือง

(2) High Tech Index หมายถึง ขนาดของการผลิตสินค้าจากอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นสูง คำนวณเป็นเปอร์เซ็นต์จากผลผลิตมวลรวมของจังหวัด

(3) Innovation Index หมายถึง สัดส่วนการจดทะเบียนสิทธิบัตรการประดิษฐ์และได้รับการอนุมัติต่อจำนวนประชากรเมือง

(4) Talent Index หมายถึง จำนวนคนที่มีปริญญาตรีหรือสูงกว่า

(5) Gay Index หมายถึง จำนวนเกย์ในเมืองต่อจำนวนประชากรเมือง

(6) Bohemian Index หมายถึง จำนวนบุคคลในอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสื่อและสิ่งสร้างสรรค์ต่าง ๆ โดยตรง เช่น นักเขียน นักออกแบบ นักดนตรี นักแสดง ศิลปิน ฯลฯ ต่อจำนวนประชากรเมือง

(7) Melting Pot Index หมายถึง จำนวนผู้ที่มีภูมิลำเนาในต่างประเทศที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ต่อประชากรเมือง

(8) Composite Diversity Index หมายถึง สัดส่วนของตัวชี้วัด Gay Index, Bohemian Index และ Melting Pot Index เพื่อเปรียบเทียบความหลากหลายของชุมชน เพราะชุมชนที่มีความหลากหลายสามารถสร้างบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์ แม้ว่าพวกเขาอาจจะเป็นคนนอกที่มาจากหลากหลายประเทศ หลากหลายเพศ

(9) Creativity Index หมายถึง สัดส่วนของตัวชี้วัด Creative Class Index, High-Tech Index, Innovation Index และ Talent Index เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดสร้างสรรค์

Richard Florida เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านเมืองสร้างสรรค์ มีเป้าหมายของการพัฒนาเมืองในด้านการจ้างงาน ด้านเศรษฐกิจ ความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ซึ่งมีความต้องการให้มูลค่าทางเศรษฐกิจของเมืองสัมพันธ์กับสินค้าและบริการเนื่องมาจากอุตสาหกรรมเทคโนโลยี โดยเน้นการผลิตงานวิจัยเพื่อนำมาใช้ในด้านการตลาด จึงมีความจำเป็นต้องผลิตนักเรียน นักศึกษา กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้พื้นที่เมืองเพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างสะดวกสบาย

กลุ่มมวลชนสร้างสรรค์มีการศึกษาสูง รายได้ดีซึ่งมีความสำคัญต่อธุรกิจต่าง ๆ และเป็นกลุ่มที่กำลังเพิ่มจำนวนอย่างรวดเร็ว กลุ่มคนเหล่านี้นับได้เป็นร้อยละ 30 ของแรงงานทั้งหมดในอเมริกา โดยมีรายได้ที่เกือบจะมากกว่ารายได้เฉลี่ยของคนทั่วไปถึงสองเท่าโดย Richard Florida ได้แตกแขนงคำ

นิยามกลุ่มมวลชนสร้างสรรค์ลงไปโดยเรียกกลุ่มคนที่เป็น “เสาหลัก (Creative Core)” ในการให้กำเนิดแนวคิดใหม่ ๆ เทคโนโลยี และสื่อสร้างสรรค์ใหม่ ๆ ว่าเป็น Super-Creative Core ซึ่งรวมถึง อาชีพวิศวกร อาจารย์ นักวิทยาศาสตร์ นักเขียน นักแสดง ศิลปิน นักออกแบบ สถาปนิก นักวิชาการ ฯลฯ แต่ได้กล่าวถึงความสำคัญของอาชีพอื่น ๆ (Creative Professionals) ที่ไม่ได้ร่วมให้กำเนิดความคิดสร้างสรรค์โดยตรงด้วย เช่น นักธุรกิจ นักกฎหมาย นักวิเคราะห์การเงิน เป็นต้น (Tay, 2553)

จากการศึกษาพบว่าตัวชี้วัดที่ส่งผลต่อความสร้างสรรค์เชิงกายภาพของ Florida (2002) มีปัจจัยด้านคนทั้งหมด 16 ตัวชี้วัด คือ 1) วิศวกร 2) อาจารย์ 3) นักเรียนนักศึกษา 4) นักวิทยาศาสตร์ 5) นักเขียน 6) นักแสดง 7) ศิลปิน 8) นักออกแบบ 9) สถาปนิก 10) นักวิชาการ 11) นักธุรกิจ 12) นักกฎหมาย 13) นักวิเคราะห์การเงิน 14) จำนวนเคยในเมืองต่อจำนวนประชากรเมือง 15) จำนวนผู้ที่มีภูมิลำเนาในต่างประเทศที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ต่อประชากรเมือง และ 16) การรณรงค์บุคคลข้ามเพศ

3) อัตลักษณ์ของสถานที่ที่สัมพันธ์กับเมืองสร้างสรรค์

คำว่า "อัตลักษณ์ของสถานที่" ถูกใช้มาตั้งแต่ปลายปี 1970 (Proshansky et al., 1983, pp. 57-83) โดยอธิบายถึงความทรงจำ การตีความ แนวคิดการออกแบบและความรู้สึกที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางกายภาพที่เฉพาะเจาะจง กิจกรรมทางสังคมที่มีลักษณะแตกต่างกันจากการใช้พื้นที่และสถานที่ สถานที่เป็นส่วนหนึ่งของอัตลักษณ์ของสถานที่ แต่อัตลักษณ์ของสถานที่เป็นมากกว่านั้น เพราะเป็นโครงสร้างภายใต้อัตลักษณ์ทางสังคม ซึ่งประกอบไปด้วยการสำรวจ การตีความที่ตระหนักถึงสิ่งแวดล้อม และความหลากหลายในสังคม ด้านเพศ อายุ ระดับชั้นทางสังคม ความเป็นตัวตน และข้อบ่งชี้ทางสังคมอื่น ๆ ที่มีความเป็นปัจเจกบุคคล

จากความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางกายภาพและแนวคิดของความเป็นปัจเจกในชุมชนเมือง นำไปสู่การเรียนรู้ประวัติศาสตร์ วิถีชีวิตการเป็นอยู่ในชุมชนเมืองปัจจุบัน ความสัมพันธ์ของอัตลักษณ์ของสถานที่กับเมืองสร้างสรรค์คือ การตระหนักรู้ในคุณค่าทางวัฒนธรรมของตนที่มีความสัมพันธ์กับสถานที่อยู่อาศัย เช่น วัฒนธรรม งานศิลปะ แสดงวิถีชีวิตของแต่ละบุคคลที่สะท้อน

ความเป็นตัวตนออกมาสู่ภายนอก ซึ่งแท้จริงแล้วอัตลักษณ์ของแต่ละสถานที่ที่อยู่ทุกพื้นที่ขึ้นอยู่กับ การรับรู้ การตระหนักและการบูรณาการของแต่ละบุคคลสัมพันธ์เชื่อมโยงกับลักษณะทางกายภาพของสภาพแวดล้อม ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 2

องค์ประกอบของอัตลักษณ์ของสถานที่ คือ ความทรงจำในอัตลักษณ์ คุณค่าในสถานที่ และความสัมพันธ์ระหว่างความแตกต่างของลักษณะทางอัตลักษณ์ เช่น บ้าน ย่านที่อยู่อาศัยและโรงเรียน คนสามารถแสดงความเป็นเจ้าของ วิวัฒนาการของอัตลักษณ์ของสถานที่เหมือนการเริ่มต้นของเด็กที่มีความแตกต่างกันในตัวของพวกเขาเองจากปัจจัยโดยรอบ ในแนวทางเดียวกันการพัฒนาอัตลักษณ์ของสถานที่เหมือนการเรียนรู้ของเด็กที่มาจากสิ่งที่เขาเห็นซึ่งมีความแตกต่างกัน แต่สัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ในระหว่างอัตลักษณ์เริ่มแรกที่มีร่องรอยความทรงจำของเด็ก สิ่งที่สำคัญที่สุดคือบ้านที่อยู่ในย่านที่อยู่อาศัยและโรงเรียน ในพื้นที่ทักษะทางสังคมและสภาพแวดล้อมถูกเรียนรู้จากการประเมินค่าและการจดจำสถานที่ของเด็ก อัตลักษณ์ของสถานที่ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาในช่วงชีวิตของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง แสดงถึงวัฒนธรรมทางสังคมและลักษณะของประชากรในที่เอกลักษณ์เฉพาะตัวของแต่ละสถานที่ อัตลักษณ์ของสถานที่กลายเป็นองค์ความรู้พื้นฐานของลักษณะทางกายภาพและประสบการณ์ ความต้องการที่แท้จริงของอัตลักษณ์ของสถานที่มีความซับซ้อนเพราะเกิดจากความคิดที่ต่างกันตามปัจเจกบุคคลที่มีความประสงค์จะแสดงออกถึงความสามารถที่บุคคลเหล่านั้นทำได้ ซึ่งมีปัจจัยมาจากคน สังคม และวัฒนธรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนผ่านจากระบบการทางองค์ความรู้สู่การปฏิบัติการของสภาพแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ

สภาวะแวดล้อมสรรค์สร้าง เกิดจากความสัมพันธ์ของวิถีชีวิตชุมชนเมืองที่ถูกพัฒนามาจากสังคมในยุคปฏิวัติอุตสาหกรรม และลักษณะทางกายภาพซึ่งมีอัตลักษณ์ของสถานที่ ในปัจจุบันได้นำไปสู่การเรียนรู้ประวัติศาสตร์ วิถีชีวิตการเป็นอยู่ในชุมชนเมือง โดยอัตลักษณ์ของสถานที่ในบริบทของประเทศไทย คือ การตระหนักรู้ในคุณค่าทางวัฒนธรรมของตนที่มีความสัมพันธ์กับสถานที่อยู่อาศัย เช่น วัฒนธรรมของแต่ละภูมิภาค งานศิลปะที่แสดงออกถึงวิถีชีวิตของแต่ละบุคคลที่สะท้อนความเป็นตัวตนออกมาสู่ภายนอก ซึ่งแท้จริงแล้วอัตลักษณ์ของแต่ละสถานที่ที่อยู่ทุกพื้นที่ขึ้นอยู่กับ

การรับรู้ การตระหนักและการบูรณาการของแต่ละบุคคลซึ่งมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับลักษณะทางกายภาพของสภาพแวดล้อม

4) พันธกิจของหน่วยงานรัฐบาลและภาคเอกชนรวมกันเป็นเมืองสร้างสรรค์ (UNESCO, 2016)

ความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชน ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการพัฒนาและใช้ประโยชน์จากองค์ความรู้และนวัตกรรม ตลอดจนการเข้าถึงองค์ความรู้ใหม่ ๆ ทั้งในและนอกประเทศ เช่น โครงการพัฒนาพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์และส่งเสริมการต่อยอดองค์ความรู้ โครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการสื่อสารสารสนเทศ โครงการพัฒนาต่อยอดทุนทางความรู้ การลดช่องว่างทางการเรียนรู้ของประชาชนในประเทศ และการพัฒนากฎหมายที่สอดคล้องกับการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์ เป็นต้น เพื่อยกระดับศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ การสร้างความร่วมมือจากผู้เชี่ยวชาญและผู้ที่มีความสามารถสร้างสรรค์นวัตกรรม ช่วยขับเคลื่อนประเทศให้เป็นศูนย์รวมองค์ความรู้ ยกสถาบันมหาวิทยาลัยให้เป็นศูนย์ความเป็นเลิศในด้านการวิจัยพัฒนา และการสร้างผู้ประกอบการในธุรกิจด้านเทคโนโลยี (OKMD, 2559, p. 14) โดยพันธกิจของหน่วยงานรัฐบาลและภาคเอกชนรวมกันเป็นเมืองสร้างสรรค์ มีวัตถุประสงค์ คือ

4.1) การสร้างจุดแข็ง ตลอดจนสามารถสร้างการผลิตทางด้านวัฒนธรรม สินค้าและบริการสร้างสรรค์

4.2) การพัฒนาศูนย์กลางทางด้านความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม เพื่อเปิดโอกาสให้กับนักคิดและผู้เชี่ยวชาญทางด้านวัฒนธรรมในหลายๆ ภาคส่วน

4.3) การปรับปรุงช่องทางการเข้ามามีส่วนร่วมในชีวิตวัฒนธรรม สำหรับกลุ่มที่ไม่มีความร่วมมือกันเองหรือปัจเจกบุคคล

4.4) การผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมและความคิดสร้างสรรค์เข้าไปสู่แผนงานการพัฒนาอย่างยั่งยืนทั้งหมด

4.5) การเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศโดยเมืองต่าง ๆ ที่ถูกบันทึกให้เป็นเมืองสร้างสรรค์ซึ่งมีปัจจัยและวิธีการในการพัฒนาอย่างยั่งยืน

4.6) การกระตุ้นและเสริมสร้างความคิดริเริ่ม โดยกลุ่มของเมืองสร้างสรรค์ที่จะสร้างความคิดสร้างสรรค์ที่เป็นองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาเมือง

5) แผนงานของบริติช เคานซิล เกี่ยวกับเมืองสร้างสรรค์ นำเสนอต่อกลุ่มประเทศเอเชีย (TCDC, 2552)

บริติช เคานซิล เป็นองค์กรส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศด้านโอกาสทางการศึกษา และศิลปวัฒนธรรมจากสหราชอาณาจักรซึ่งมีเครือข่ายระหว่างกลุ่มนักคิด นักศึกษา นักวิชาการ ผู้บริหาร และศิลปินอิสระทั้งในไทยและสหราชอาณาจักรที่มาร่วมงานสัมมนากิจกรรมอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมการทำประโยชน์เพื่อสังคมและได้ร่วมมือกับประเทศต่าง ๆ 12 ประเทศในเขตเอเชียตะวันออกเฉียงและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้รวมทั้งออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ด้วย โดยแผนงานต่อเมืองสร้างสรรค์มีแนวทางหลักครอบคลุม 5 แนวทาง ได้แก่

5.1) Cityscapers การพัฒนากลุ่มบุคคลผู้มีบทบาทในการสร้างสรรค์เมืองใหญ่ ได้แก่ นักออกแบบ สถาปนิก วิศวกร โดยสนับสนุนให้บุคคลเหล่านี้ได้ทำงานผ่านโครงการเชิงปฏิบัติการร่วมกับโจทย์การออกแบบเมืองใหญ่ในสหราชอาณาจักร

5.2) Creative Catalysts การสนับสนุน การพัฒนา และการสร้างเครือข่ายของผู้ประกอบการรุ่นใหม่ในอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ (Creative Industries) โดยมีการคัดเลือกตัวแทนจากภาคอุตสาหกรรม ภาคการศึกษาและสื่อจากประเทศที่เข้าร่วมโครงการเพื่อเดินทางไปศึกษาเยี่ยมชมหน่วยงานสำคัญต่าง ๆ ในอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ของแต่ละประเทศ

5.3) Inclusive Cities การสำรวจความเปลี่ยนแปลงจากการย้ายถิ่นฐานของคนเข้ามาในเมืองใหญ่ส่งผลทำให้เมืองนั้นมีอัตลักษณ์และวัฒนธรรมที่ใหม่และหลากหลายขึ้น

5.4) Re-imagining the City การจัดทำสารคดีเกี่ยวกับเมืองใหญ่ ผ่านสื่อมัลติมีเดียโดยเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างกลุ่มศิลปินใหญ่กับกลุ่มศิลปินท้องถิ่นภายใต้แนวคิดเรื่องโลกาภิวัตน์และการขยายตัวของเมือง

5.5) Transforming Public Spaces การสนับสนุนการแสดงออกทางความคิดสร้างสรรค์ ผ่านทางสภาพแวดล้อมและธรรมชาติของเมือง เป็นการเปิดโอกาสให้คนในสายงานสร้างสรรค์ ได้แก่ ศิลปิน นักศึกษา ตลอดจนประชาชนทั่วไปในเมืองได้มาทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อสร้างสรรค์เมืองของพวกเขาขึ้นมาใหม่ ส่งเสริมความตระหนักรู้ในชุมชนเกี่ยวกับการใช้ศิลปะพัฒนาเมือง

6) การเติบโตทางเศรษฐกิจสัมพันธ์กับระดับของความคิดสร้างสรรค์และเมืองสร้างสรรค์

แนวทางในการพัฒนาศักยภาพของเมืองโดยการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยการนำโครงข่ายของงานเมืองสร้างสรรค์มาใช้ในการพัฒนาเมือง ถูกโต้แย้งว่าเป็นเพียงการพัฒนาพื้นฐานเท่านั้น เป็นเพียงการปรับเปลี่ยนที่ไม่มีมีความสำคัญต่อภาพลักษณ์ของเมือง แท้จริงแล้วการสร้างอัตลักษณ์ของสถานที่ขึ้นมาใหม่ด้วยการใช้แนวคิดเมืองสร้างสรรค์มีเป้าหมายเพื่อดึงดูดนักลงทุนและนักท่องเที่ยว ยิ่งไปกว่านั้นยังมีความสนใจในประชากรท้องถิ่นที่อยู่อาศัยภายในเมือง การมีรายได้จากนายทุนที่เข้ามาพัฒนาศักยภาพของพื้นที่โดยการใช้อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ และกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทำให้เศรษฐกิจเติบโตขึ้นด้วยการนำสินทรัพย์สาธารณะไปใช้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ประชากรท้องถิ่นที่อยู่อาศัยภายในพื้นที่สามารถสร้างรายได้และพัฒนาอัตลักษณ์ของเมืองขึ้นมาใหม่ (Borchardt, 2013) การพัฒนาเมืองสร้างสรรค์ช่วยกระจายบทบาททางสังคมและความเสมอภาค ทำให้การอยู่อาศัยภายในเมืองดีขึ้นเช่นกัน ตลอดจนการปรับปรุงพื้นที่เพิ่มมากขึ้นทำให้มีความมั่นคงทางด้านรายได้และกิจกรรมทางด้านเศรษฐกิจดีขึ้นด้วยสิ่งต่าง ๆ ช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนรายได้ของชุมชนท้องถิ่น มีการค้นหาอัตลักษณ์ของตัวเองเพื่อที่จะแสดงตัวตนออกมาในพื้นที่ของเมือง ผู้ประกอบการในเมืองมีความคิดริเริ่มถึงเป้าหมายของความหลากหลายโดยการมุ่งเป้าไปที่เศรษฐกิจซึ่งมีอยู่ในปัจจุบัน

กลุ่มศิลปินได้นำกลยุทธ์ในการพัฒนาสินค้าและบริการ ช่วยให้สินทรัพย์ของพวกเขามีคุณค่าเพิ่มมากขึ้น จากการนำองค์ความรู้ทางด้านวัฒนธรรมของศิลปินเหล่านั้นมาสร้างเป็นกลุ่มมวลชนสร้างสรรค์ นอกจากนี้ยังมีการตั้งกฎเกณฑ์ทางด้านความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งมีการนำสินทรัพย์มาใช้เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดรายได้และกระตุ้นให้เกิดการลงทุน โดยขึ้นอยู่กับมูลค่าของที่อยู่อาศัยท้องถิ่นและการดำเนินชีวิตในท้องถิ่นที่มีตลาดทางวัฒนธรรมเป็นแรงขับเคลื่อนการแสดงออกถึงความเป็นอัตลักษณ์ของสถานที่ กลุ่มผู้ประกอบการคาดหวังว่าตลาดของความคิดสร้างสรรค์จะเป็นหัวใจของเมือง เพื่อ

ดึงดูดการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจ โดยไม่ทำลายวิถีชีวิตเดิมซึ่งมีผู้ประกอบการท้องถิ่นและผู้อยู่อาศัยจนกลายเป็นแหล่งดึงดูดการลงทุนและมีนักพัฒนาเข้ามาในพื้นที่

สรุปแนวทางการพัฒนาสู่เมืองสร้างสรรค์ในประเทศไทยได้ดังนี้

(1) การพัฒนาสภาพแวดล้อมและโครงสร้างทางสังคม โครงสร้างทางเศรษฐกิจ สินค้าทางวัฒนธรรม นำประวัติศาสตร์ขนบธรรมเนียมและจารีตประเพณีมาทำการผสมผสานกับเทคโนโลยีสมัยใหม่

(2) บรรยากาศของเมืองที่จะพัฒนาให้เป็นเมืองสร้างสรรค์ ต้องเอื้อต่อการสร้างธุรกิจและอุตสาหกรรมสร้างสรรค์

(3) สิ่งแวดล้อมทางกายภาพและวัฒนธรรมของเมือง มีการขับเคลื่อนโดยความคิดสร้างสรรค์ สิ่งที่กำลังมานี้เป็นต้นทุนเดิมที่ประเทศไทยมีอยู่แล้ว เช่น คูเมืองเดิม วัดวาอารามต่าง ๆ แต่ต้องมีการยกระดับการพัฒนาให้มีความสอดคล้องกันมากขึ้น

(4) อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ที่อยู่ภายในเมืองมีชุมชนที่มีกลุ่มของคนที่มีความคิดสร้างสรรค์ โครงสร้างทางการศึกษาที่มีความเกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์ และจัดกิจกรรมให้คนที่มีความคิดสร้างสรรค์ได้ออกมาแสดงความสามารถภายในเมือง เช่น บริเวณโดยรอบมหาวิทยาลัย แหล่งอบรม และเรียนรู้เพื่อดึงดูดคนเข้ามาภายในพื้นที่เมือง ซึ่งใช้ต้นทุนที่มีอยู่ในท้องถิ่น เช่น ศิลปวัฒนธรรม วัสดุท้องถิ่น อัตลักษณ์ของเมืองเพื่อนำไปพัฒนาสินค้าและบริการท้องถิ่น

(5) การสร้างความท้าทายคือ ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ การพัฒนาทางด้านเทคโนโลยี วัฒนธรรมและสถานการณ์เศรษฐกิจในปัจจุบัน ยังไม่มีความเชื่อมโยงกันจึงทำให้การพัฒนาเมืองสร้างสรรค์ของประเทศไทย ยังไม่มีความชัดเจนและไม่ได้ถูกบรรจุอยู่ในแผนนโยบายการพัฒนา

7) เมืองสร้างสรรค์ในกระแสโลก

ในกระแสโลกปัจจุบันนี้มีเครือข่ายจากหลายองค์กรที่เข้ามาประเมินเมืองเพื่อจัดประเภทของเมืองสร้างสรรค์ ทำให้เกิดเป็นอัตลักษณ์ของเมืองซึ่งคนโดยทั่วไปสามารถรับรู้ได้ โดยชุมชนเมืองสร้างสรรค์ต่าง ๆ ถูกคัดเลือกให้เป็นเมืองสร้างสรรค์ของโลกด้วยการประเมินสินทรัพย์ท้องถิ่นที่มี

ความสร้างสรรค์ รวมถึงสินทรัพย์ที่เกิดขึ้นใหม่จากคนที่เข้าไปอยู่อาศัยซึ่งองค์กรมีความสนใจในเศรษฐกิจและเมืองสร้างสรรค์เพื่อกระตุ้นให้เกิดการเติบโตทางเศรษฐกิจ องค์กรที่สำคัญคือยูเนสโก กระทรวงพาณิชย์ของประเทศไทย ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

7.1) เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก (UNESCO Creative Cities Network-UCCN) (UNESCO, 2014)

เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก เริ่มมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 2004 โดยเครือข่ายนี้มีทั้งหมด 116 เมืองทั่วโลก มีเป้าหมายที่จะได้รับความร่วมมือจากองค์กรทั่วโลก และความร่วมมือระหว่างเมือง เพื่อมุ่งที่จะสำรวจความคิดสร้างสรรค์ในการขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน โดยมีทั้งด้านสังคมและทางด้านวัฒนธรรม “เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโกแสดงถึงศักยภาพของสินทรัพย์ที่มีอยู่ในแต่ละเมือง ด้วยการเคารพต่อวัฒนธรรมที่ถูกสร้างขึ้นอย่างยั่งยืน โดยองค์กรของยูเนสโกต้องการที่จะบันทึกเมืองใหม่ ๆ มากมายรวมถึงประเทศต่าง ๆ ให้มีเครือข่ายมากขึ้นและมีความหลากหลาย” กล่าวโดย Irina Bokova ผู้บริหารทั่วไปของยูเนสโก โดยองค์การยูเนสโกเฉลิมฉลองการครบรอบ 10 ปีของการประชุมผู้ปกป้องและเผยแพร่ความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรมในปี พ.ศ. 2558 โดยองค์การการพัฒนาอย่างยั่งยืน 2030 นำเรื่องเมืองสร้างสรรค์ไปใช้ในประเด็นการหารีระดับนานาชาติเมื่อเดือนกันยายนปี พ.ศ. 2558 ซึ่งมีหัวข้อสำคัญอยู่ที่เรื่องวัฒนธรรมและความคิดสร้างสรรค์โดยมุ่งหมายไปที่การพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์นี้จะช่วยเป็นเวทีที่สำคัญที่จะให้การดำเนินงานขององค์กรนานาชาตินี้สำเร็จไปอย่างมีประสิทธิภาพ การเข้าร่วมเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์จะเผยแพร่ความคิดสร้างสรรค์และอุตสาหกรรมทางด้านวัฒนธรรม โดยการแบ่งปันการปฏิบัติหน้าที่อย่างดีที่สุด การหาจุดแข็งของความร่วมมือในชีวิตวัฒนธรรมท้องถิ่นและการบูรณาการวัฒนธรรมเข้ากับเศรษฐกิจ การพัฒนาทางด้านสังคมและแผนนโยบายการพัฒนาของรัฐบาล (ดูรายละเอียดบทบาทเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก (UNESCOPRESS, 2015))

เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์มีความสามารถในการเข้าถึงการแบ่งปันทรัพยากรด้านความรู้รวมทั้งความร่วมมือของรัฐบาลท้องถิ่นกับรัฐบาลต่างประเทศ ภาคเอกชน ผู้ประกอบการโดยเฉพาะผู้ประกอบการรายย่อยและขนาดกลาง โดยได้รับความช่วยเหลือด้านความรู้ความเชี่ยวชาญจาก

หน่วยงานต่าง ๆ และองค์กรที่ไม่แสวงผลกำไรซึ่งความร่วมมือเหล่านี้มุ่งเน้นไปที่ความรู้ความสามารถในการพัฒนาระดับกลุ่มอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ซึ่งมีลักษณะคือ แนวคิดเริ่มต้นนำไปสู่กระบวนการผลิตตลอดจนกระบวนการจัดจำหน่ายซึ่งสามารถนำเสนอผ่านองค์กรของยูเนสโกเพื่อประโยชน์จากการเข้าถึงทรัพยากรของสหประชาชาติมีรายละเอียด ดังนี้

1) กลุ่มของเครือข่ายสร้างสรรค์ที่มีความสำคัญกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์โดยเครือข่ายได้มีการพัฒนาจัดตั้งกลุ่มทั้งหมด 7 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเมืองสร้างสรรค์ด้านวรรณกรรมและการประพันธ์ กลุ่มเมืองสร้างสรรค์ด้านภาพยนตร์ กลุ่มเมืองสร้างสรรค์ด้านดนตรี กลุ่มเมืองสร้างสรรค์ด้านศิลปะพื้นถิ่น กลุ่มเมืองสร้างสรรค์ด้านการออกแบบ กลุ่มเมืองสร้างสรรค์ด้านสื่อศิลปะ และกลุ่มเมืองสร้างสรรค์ด้านศาสตร์เกี่ยวกับอาหาร (ดูรายละเอียดของเกณฑ์การจัดกลุ่มของเครือข่ายสร้างสรรค์ของยูเนสโกที่มีความสำคัญกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์เชิงพื้นที่ ใน UNCTAD, 2008, pp. 9-22; OKMD, 2560, p. 20; สำนักพัฒนาอุตสาหกรรมชุมชน, 2559, p. 20 และ สุขสันต์ ชื่นอารมย์, 2554)

2) การเข้าร่วมเครือข่ายสร้างสรรค์ เมืองที่มีความน่าสนใจจะได้รับการเชิญให้เป็นผู้สมาชิกในกลุ่มเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก โดยพิจารณาจากความหลากหลายทางวัฒนธรรมซึ่งสามารถเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของสมาชิกในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งที่ถูกจัดกลุ่มไว้ แต่ละเมืองได้รับการพิจารณาโดยผู้ที่มีอำนาจในการบริหารจัดการเมือง หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอุตสาหกรรมสร้างสรรค์และวัฒนธรรมจากเอกสารสนับสนุนที่มีความสำคัญ เช่น แผนงานด้านนโยบายและกิจกรรมที่เกิดขึ้นในช่วง 5 ปีข้างหน้าทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติรวมถึงในระดับนานาชาติด้วยเพื่อสร้างความร่วมมือในเมืองต่าง ๆ ของเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์

เกณฑ์การพิจารณาเข้าร่วมเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก ได้แก่ 2.1) การเมืองและการสนับสนุนทางการเงิน จากชุมชนและอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญ รัฐบาลท้องถิ่นหรือรัฐบาลแห่งชาติ และกองทุน 2.2) ขนบธรรมเนียมประเพณี การมุ่งสู่ความสำเร็จอย่างมีสุนทรียศาสตร์ และการส่งผ่านวัฒนธรรมจากรุ่นสู่รุ่น 2.3) สิ่งแวดล้อมที่ทำให้เกิดการสร้างสรรค์ร่วมสมัย ชุมชนเกี่ยวกับศิลปะที่แข็งแรง มีสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวย และผู้ประกอบการด้านวัฒนธรรมจัดกิจกรรมเทศกาลที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวในเชิงศิลปวัฒนธรรม 2.4) กลุ่มอุตสาหกรรม เช่น อุตสาหกรรมการพิมพ์

อุตสาหกรรมการผลิต และการจัดจำหน่ายและระบบสาธารณสุขที่เอื้ออำนวยต่อการท่องเที่ยว

2.5) ระบบโครงสร้างพื้นฐาน มีการร่วมลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานระหว่างภาครัฐและเอกชน

2.6) สินค้าท้องถิ่น 2.7) ความสัมพันธ์ระดับต่างประเทศ การทำสัญญาการค้าระหว่างประเทศ ตลาดการค้าในต่างประเทศ มีความสัมพันธ์ระดับสถาบันการศึกษา และสภาพสังคมกับต่างประเทศ

2.8) กิจกรรมด้านการศึกษาและการฝึกอบรม สถาบันการศึกษาเข้ามามีส่วนร่วม จัดฝึกอบรมภาคฤดูร้อนในสถานศึกษาต่าง ๆ การฝึกฝนในภาคธุรกิจ สนับสนุนนักคิดสร้างสรรค์รุ่นใหม่ และสร้างความเท่าเทียมของสินค้าจากวัฒนธรรมในประเทศและต่างประเทศ 2.9) ด้านสาธารณะประโยชน์ รางวัลแสดงการยอมรับจากสังคม และการทำงานระหว่างภาคประชาชนและสื่อ

เกณฑ์ประเมินเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก (UNESCO, 2014) เพื่อจัดเข้ากลุ่มเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก มีเกณฑ์ประเมิน ได้แก่ 1. สิ่งแวดล้อมของเมืองและภูมิทัศน์วัฒนธรรมถูกเติมเต็มไปด้วยความคิดสร้างสรรค์ 2. สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานสำหรับอุตสาหกรรมสร้างสรรค์จะต้องมีการผลิตที่ร่วมสมัยและมีความสามารถในการเผยแพร่สินค้าและบริการสร้างสรรค์ 3. มีกลุ่มที่ได้รับการฝึกฝนในการนำเสนอสินค้าอย่างมีจุดแข็งและมีชุมชนที่มีความเชี่ยวชาญในด้านสินค้าและบริการสร้างสรรค์ 4. มีพื้นที่เวทีที่เหมาะสมในระดับสาธารณะสำหรับผู้ฟังที่มีความแตกต่างหลากหลายในวงกว้าง 5. กิจกรรมและงานสำคัญต่าง ๆ เกี่ยวข้องกับงานสร้างสรรค์เมื่อถูกจัดเป็นเจ้าภาพในการประชุม 6. โครงสร้างที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการสำหรับการศึกษาและวิจัยในขอบเขตของงานสร้างสรรค์ 7. การเคารพต่อวัสดุท้องถิ่น และเงื่อนไขทางธรรมชาติของเมือง (ดูรายละเอียดเมืองสร้างสรรค์ในต่างประเทศ ใน UNESCO, 2015 และ UNESCOPRESS, 2015)

ลักษณะของเมืองที่สร้างสรรค์ตามนิยามของ UNESCO (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2554) คือ

- 1) เมืองสร้างสรรค์ต้องมีระบบสิ่งแวดล้อมทางกายภาพและระบบทางด้านวัฒนธรรมของเมือง เพื่อเพิ่มโอกาสของแรงขับเคลื่อนจากความคิดสร้างสรรค์สู่สาธารณชน
- 2) การใช้ต้นทุนของท้องถิ่น ทางด้านศิลปวัฒนธรรม ทรัพยากรที่นำมาทำสินค้าและบริการ ผนวกสิ่งต่าง ๆ ในธุรกิจโดยเฉพาะอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์

3) มีโครงสร้างทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์ สถาบันการศึกษา กลุ่มคนที่อาจไม่ได้อยู่ในมหาวิทยาลัยแต่เป็นกลุ่มคนที่นำเอาปัญญาภูมิความรู้ทางด้านความคิดสร้างสรรค์ มาสู่สาธารณชนทำให้เกิดการศึกษาวิจัยและค้นคว้าสิ่งใหม่ ๆ

4) เมืองที่มีพื้นที่กิจกรรมและให้โอกาสกลุ่มคนสร้างสรรค์ได้ใช้ชีวิต แสดงออก แลกเปลี่ยน และร่วมงาน

จากการศึกษาพบว่าตัวชี้วัดที่ส่งผลต่อความคิดสร้างสรรค์เชิงกายภาพของ UNESCO มีปัจจัยด้านอัตลักษณ์ทั้งหมด 6 ตัวชี้วัด คือ 1) สันทิพย์แห่งความคิดสร้างสรรค์ 2) กิจกรรมทางสังคม เช่น งานเทศกาลประเพณีเมืองที่เป็นอัตลักษณ์ 3) ความหลากหลายของวัฒนธรรม เช่น วัฒนธรรมของแต่ละชุมชนที่มีความโดดเด่นและกลายเป็นอัตลักษณ์ที่คนภายนอกรับรู้ได้ 4) มูลค่าเพิ่มของสินค้าในท้องถิ่น เช่น สินค้าและบริการเดิมที่ถูกพัฒนาอัตลักษณ์ขึ้น 5) อุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง เช่น การนำเทคโนโลยีสมัยใหม่หรือระบบอินเทอร์เน็ตควบคุมระบบอุตสาหกรรม และ 6) ศิลปวัฒนธรรม เช่น ผลงานศิลปะที่โดดเด่นของศิลปินในชุมชน และวัฒนธรรมของแต่ละชุมชนที่มีความสำคัญ ปัจจัยด้านสถานที่ทั้งหมด 4 ตัวชี้วัด คือ 1) วัสดุท้องถิ่น 2) งานเทศกาลที่มีความสำคัญต่อเมือง 3) สาธารณูปโภคต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการทำธุรกิจ และ 4) แหล่งอบรมและเรียนรู้ และปัจจัยด้านคน 1 ตัวชี้วัด คือ การมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่น

7.2) เมืองต่อยอดนวัตกรรมสร้างสรรค์โดยกรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ (อาคม เต็มพิทยาไพสิฐ, 2554)

จากโครงการเมืองต่อยอดนวัตกรรมสร้างสรรค์ด้วยทรัพย์สินทางปัญญามีเมืองต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์จำนวน 10 เมือง ประกอบด้วย ชัยนาท เมืองแหล่งเมล็ดพันธุ์ข้าว (นางลือ-ท่าชัย) เชียงราย เมืองแห่งการพัฒนา (ดอยตุง) เชียงใหม่ เมืองหัตถกรรมสร้างสรรค์ น่าน น่านเมืองเก่าที่มีชีวิต เพชรบุรี เมืองเพชร เมืองตาลโตนด มหาสารคาม เมืองแห่งการเรียนรู้สู่การพัฒนาชุมชน ยะลา Bird City ศูนย์กลางเศรษฐกิจนก ลพบุรี เมืองนวัตกรรมแห่งพลังงานทดแทน ลำปาง เมืองเซรามิก และอ่างทอง ชุมชนเอกราชหมู่บ้านท่ากอลง โดยหลักเกณฑ์ของการพิจารณาจากคณะกรรมการ คือ

การนำเสนอแผนการนำนวัตกรรมด้านทรัพย์สินทางปัญญาหรือการใช้องค์ความรู้ในท้องถิ่นมาต่อยอด เป็นสินค้าและบริการภายในชุมชนเพื่อสร้างรายได้และเพิ่มศักยภาพของท้องถิ่น ซึ่งคณะทำงานจาก เมืองต้นแบบเข้าร่วมกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการจากวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญในแต่ละด้าน ครอบคลุมในเรื่องการออกแบบ การพัฒนาสินค้าหรือบริการ วิธีการทางการตลาด รวมถึงการจัด แสดงผลงานสร้างสรรค์ของ 10 เมืองต้นแบบเพื่อเชิดชูอัตลักษณ์สร้างแรงจูงใจให้แก่ประชาชนใน จังหวัด ท้องถิ่นและชุมชนอื่น ๆ

การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์ การใช้ชีวิต และความคิดสร้างสรรค์ของแต่ละคนเป็น ทรัพย์สินทางปัญญา และเมื่อนำทรัพย์สินทางปัญญาไปสร้างสรรค์ให้เกิดมูลค่าเพิ่มในสินค้าและ บริการของประเทศ ซึ่งเป็นการนำความรู้ไปก่อให้เกิดรายได้และเป็นรูปธรรม และเกิดเป็นเศรษฐกิจ ความรู้ที่มีนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์เป็นกลไกสำคัญ (OKMD, 2559, p. 5) กระทรวงพาณิชย์ ได้ให้ความมั่นใจต่อการดำเนินงานและกิจกรรมที่ส่งเสริมเมือง รวมถึงการต่อยอดนวัตกรรมสร้างสรรค์ ด้วยทรัพย์สินทางปัญญา โดยนำความคิดสร้างสรรค์มาใช้ในการพัฒนาประเทศและขับเคลื่อน เศรษฐกิจของประเทศ ช่วยผลักดันให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ในภูมิภาค อาเซียนและเป็นการเตรียมความพร้อมในการร่วมพัฒนาอาเซียนให้เป็นศูนย์กลางด้านอุตสาหกรรม สร้างสรรค์ การจัดอันดับเมืองต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์เป็นการประชาสัมพันธ์รวมถึงการสร้าง เครือข่ายต่อยอดผลงานสร้างสรรค์โดยการสร้างงาน สร้างรายได้ในพื้นที่ด้วยการนำภูมิปัญญาทั้งใน ส่วนบุคคลและท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์รวมทั้งเสริมความแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจโดยรวมของ ประเทศ

8) เมืองสร้างสรรค์ในประเทศไทย

ผู้วิจัยสำรวจพื้นที่กรณีศึกษาจากพื้นที่ 3 แห่งใน 3 จังหวัดมีความแตกต่างกันของภูมิภาคคือ ชลบุรี ราชบุรี และขอนแก่นที่จะส่งผลต่อการพัฒนาแนวคิดชุมชนเมืองสร้างสรรค์ในประเทศไทย โดย พื้นที่ชุมชนเมืองในจังหวัดขอนแก่นผู้วิจัยได้จัดให้อยู่ในระดับเมืองสร้างสรรค์ เนื่องจากแผนพัฒนา ท้องถิ่นมีโครงการสร้างและพัฒนาทั้งเมือง มีความร่วมมือจากรัฐบาล เอกชน และประชาชน จาก นโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์มาสู่การขับเคลื่อนอย่างเป็นรูปธรรม โดยศูนย์สร้างสรรค์การ

ออกแบบ (TCDC) ได้ดำเนินการพัฒนาผู้ประกอบการและผลักดันแนวคิดการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์ ขยายไปสู่ภูมิภาค ด้วยการขยายการให้บริการเพื่อให้ผู้ประกอบการและประชาชนในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือได้เข้าถึงความรู้อ และทรัพยากรในการพัฒนาธุรกิจและความคิดสร้างสรรค์ ผ่าน การให้บริการของ TCDC จนนำไปสู่การลงนามบันทึกข้อตกลงระหว่างมหาวิทยาลัยขอนแก่นกับศูนย์ สร้างสรรค์งานออกแบบ การสร้างสำนักงานเพื่อมุ่งหวังให้เกิดการขยายโอกาสทางการเรียนรู้และ ความคิดสร้างสรรค์สู่ภูมิภาค ส่งเสริมให้เกิดแหล่งเรียนรู้สร้างสรรค์ที่เป็นแหล่งพบปะของเยาวชน เป็น แหล่งเชื่อมโยงทางธุรกิจ และเป็นแหล่งแสดงผลงานและเวทีสร้างสรรค์ สำหรับเยาวชน นักเรียน นักศึกษาและผู้ประกอบการท้องถิ่น เพื่อสร้างเมืองที่เกิดขึ้นจากรากฐานวัฒนธรรม ประเพณีที่เก่าแก่ และงดงาม พร้อมด้วยแรงงานที่มีทักษะฝีมือ ที่สร้างสินค้าอย่างหลากหลายสามารถต่อยอดด้วย องค์ความรู้ใหม่ ๆ เช่น การออกแบบ การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ การสร้าง Branding ย่อมทำให้สินค้าและ บริการของภาคอีสาน เดินหน้าสู่การแข่งขันได้อย่างแข็งแกร่ง โดยมีงานแสดงนิทรรศการ ก่อร่างสร้าง เมืองสร้างสรรค์ โดยศูนย์สร้างสรรค์การออกแบบ (TCDC, 2560) วันที่ 11 มกราคม พ.ศ. 2560 จัด ขึ้นที่โรงภาพยนตร์ SF ชั้น 5 ห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัลพลาซ่าขอนแก่น มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจถึงแนวทางการพัฒนาเมืองขอนแก่นไปสู่เมืองสร้างสรรค์ จากวิสัยทัศน์และแนวคิดของผู้ วางนโยบายของเมือง นักสร้างสรรค์ที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาพื้นที่ และกลุ่มธุรกิจที่จะมาชี้ โอกาสที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

โครงการนำร่อง "ขอนแก่นเมืองสร้างสรรค์" ในโครงการสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อการพัฒนา เมือง (Smart City) (เทศบาลนครขอนแก่น, 2559b) นายกเทศมนตรีนครขอนแก่นนำอาสาสมัครร่วม พัฒนาเมืองประกอบด้วย คณะผู้บริหารเทศบาลนครขอนแก่น สมาชิกสภาเทศบาล พนักงานเทศบาล ประชาชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่น นักวิชาการ กลุ่มนักธุรกิจ และตัวแทนจากสาขาวิชาชีพต่าง ๆ ตลอดจนนักเรียนนักศึกษาเข้าร่วมประชุมระดมความคิดพัฒนาเมืองในรูปแบบสร้างสรรค์ร่วมระดม ความคิดออกแบบรายละเอียดโครงการครอบคลุมในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

ด้านพื้นที่สร้างสรรค์ (Creative Space) ได้แบ่งโครงการออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 บริเวณบึงแก่นนคร มุ่งเน้นการเพิ่มพื้นที่สีเขียว การฟื้นฟูศูนย์เยาวชนและครอบครัวของเทศบาลนคร

ขอนแก่น และส่วนที่ 2 การรื้อฟื้นประวัติเมือง ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรม การสืบค้นวิถีชีวิตที่หายไป การจัดกิจกรรม Workshop และนิทรรศการประวัติเมือง ฯลฯ

ด้านเศรษฐกิจสังคมสร้างสรรค์ (Creative Economy) มุ่งเน้นที่การพัฒนาธุรกิจ Start Up การฝึกอาชีพผู้มีรายได้น้อย การทำผลิตภัณฑ์อาหารคาวหวาน การจัดหาสถานที่รับประทานอาหาร สำหรับผู้มาเยือนให้เหมาะสมกับการเป็นเมืองท่องเที่ยวหลักของประเทศไทย (MICE food center) โดยเป็นสถานที่รับประทานอาหาร ชื่อของฝาก ตั้งอยู่ใจกลางเมือง การส่งเสริมผลิตภัณฑ์แปรรูปจาก สิ่งที่มีคุณค่าของท้องถิ่น (Art craft) Connection Business ส่งเสริมจิตสำนึกแบบเอื้ออาทร ส่งเสริม ให้ผู้ที่ประสบความสำเร็จทางธุรกิจในเมือง ถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ผู้ประกอบการรายใหม่ ฯลฯ

ด้านจรรยาบรรณสร้างสรรค์ (Creative Street) มุ่งเน้นการเสริมสร้างลักษณะนิสัยที่ดีเกี่ยวกับการจรรยาบรรณร่วมกันของคนในเมือง การรณรงค์การจรรยาบรรณสร้างสรรค์ เช่น การประกวดคำขวัญ สื่อรณรงค์เพลงหมอลำ สติกเกอร์รณรงค์ ตลอดจน Creative Street การปรับปรุงทาสีทางเท้าหรือถนน ทางม้าลายสร้างสรรค์ ฯลฯ

2.3.2 ย่านสร้างสรรค์ (Creative District)

เมืองสร้างสรรค์ประกอบด้วยย่านสร้างสรรค์หลากหลายย่านด้วยกัน จากพื้นที่ระดับเมืองไปสู่พื้นที่ย่าน มีประเด็นสำคัญ ดังนี้ 1) เหตุผลที่ต้องมีย่านสร้างสรรค์ 2) ประเภทของสินทรัพย์ 3) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาย่านสร้างสรรค์ 4) การกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาในย่าน 5) เป้าหมายของการพัฒนาย่านสร้างสรรค์ 6) ย่านสร้างสรรค์ในต่างประเทศ 7) ย่านสร้างสรรค์ในประเทศไทย (พิรตร แก้วลาย, 2560)

1) เหตุผลที่ต้องมีย่านสร้างสรรค์

ปัจจุบันกระแสเมืองสร้างสรรค์ถูกลดความสำคัญลงโดยถูกลดระดับของเมืองลงมาสู่ระดับย่านสร้างสรรค์ ดร.พิรตร แก้วลาย (2560) ผู้เชี่ยวชาญด้านเมืองสร้างสรรค์ให้เหตุผลว่าการที่ขอบเขตพื้นที่ลดลง การพัฒนาระดับย่านทำได้ง่ายกว่าระดับเมืองมาก จากกรณีศึกษาเรื่องเมืองสร้างสรรค์ที่ผ่านมา รัฐบาลมีนโยบายพัฒนาเมืองสร้างสรรค์แต่กระบวนการสุดท้ายแล้วก็มีเพียงบางย่านเท่านั้นที่

ได้รับการพัฒนา แต่ในเมืองหนึ่งสามารถมีย่านสร้างสรรค์หลายย่านก็ได้ เมืองที่ต้องการย่านสร้างสรรค์เพื่อสร้างอัตลักษณ์ของเมืองจะต้องอาศัยความร่วมมือของทุกภาคส่วน ได้แก่ รัฐบาล เอกชน สถาบันการศึกษา ซึ่งสินทรัพย์ในแต่ละท้องถิ่นส่งผลต่อการพัฒนาสู่ย่านสร้างสรรค์

2) ประเภทของสินทรัพย์

การศึกษาย่านสร้างสรรค์เริ่มจากสำรวจสินทรัพย์ (Asset) ที่มีอยู่แล้วในท้องถิ่นซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

2.1) สินทรัพย์ที่จับต้องได้ เช่น ของเก่า อาคารเก่า เมืองเก่า เป็นต้น

2.2) สินทรัพย์ที่จับต้องไม่ได้ เช่น ประวัติศาสตร์ และสามารถนำภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้นมาต่อยอดเป็นนวัตกรรมด้านสินค้าที่มีอัตลักษณ์ การนำสิ่งที่มีอยู่เดิมมาเพิ่มมูลค่า เช่น อุตสาหกรรมผ้าไหม ซึ่งในปัจจุบันเป็นคอนู่นเก่านำมาขายโดยไม่ได้รับการปรับปรุง

3) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาย่านสร้างสรรค์

การพัฒนาอย่างเป็นระบบจะต้องมีการพัฒนาโดยอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน แหล่งเรียนรู้ทางด้านเมืองสร้างสรรค์จะช่วยให้คนในเมืองมีพื้นที่สำหรับผลิตสินค้าและบริการที่มีความคิดสร้างสรรค์ออกมาได้โดยเป็นหน่วยงานทางวัฒนธรรม (Cultural Facilities) จัดตั้งโดยหน่วยงานรัฐบาลซึ่งการเข้ามาของหน่วยงานนี้จะทำให้นักออกแบบทางด้านต่าง ๆ เข้าไปอยู่อาศัยภายในเมืองนั้นด้วย โดยสามารถดึงดูดนักออกแบบที่มีความคิดสร้างสรรค์เข้ามาตั้งบริษัทในเมืองและเป็นกลไกในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของเมือง

4) การกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาในย่าน

สินทรัพย์และวัฒนธรรมที่สร้างขึ้นสามารถกระจายไปในย่าน โดยอาศัยเศรษฐกิจสร้างสรรค์เป็นศูนย์กลางย่านที่น่าสนใจและมีชีวิตชีวา ทำให้อ่านกลายเป็นหัวใจของชีวิตทางสังคมและวัฒนธรรม การกระตุ้นการพัฒนาสามารถทำได้โดยเริ่มจากคนที่เคยอาศัยอยู่ในเมืองเก่าหรือภาคเอกชนเริ่มเห็นศักยภาพของพื้นที่ในเมืองโดยวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ว่าในอนาคตจะมีคนจาก

นอกพื้นที่เข้ามาใช้งานจำนวนมาก จึงทำให้เจ้าของอาคารเกิดการตื่นตัวต่ออาคารซึ่งถูกทิ้งร้างนำกลับมาปรับปรุงและตกแต่งอาคารใหม่และนำธุรกิจรูปแบบใหม่เข้าไปใช้งานในพื้นที่ ส่วนพื้นที่โกดังเก่าภายในเมืองได้นำมาปรับปรุงเป็นหอแสดงนิทรรศการขนาดใหญ่เพื่อรองรับกลุ่มกิจกรรมสร้างสรรค์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ซึ่งแผนการพัฒนาย่านสร้างสรรค์เริ่มจากนโยบายของรัฐบาลในการพัฒนาพื้นที่เมื่อนั้นและรัฐบาลจะให้สิทธิประโยชน์สำหรับผู้ประกอบการรุ่นใหม่ในการลงทุน เช่น การไม่คิดภาษี ให้เงินช่วยเหลือสนับสนุนธุรกิจ เป็นต้น ทำให้นักพัฒนาโครงการเปลี่ยนความคิดซึ่งจากเดิมที่ควรจะสร้างอาคารที่พักอาศัยก็เปลี่ยนมาเป็นการปรับปรุงโกดังและโฆษณาเชิญนักออกแบบทางด้านความคิดสร้างสรรค์เข้ามาอยู่อาศัยในเมือง

5) เป้าหมายของการพัฒนาย่านสร้างสรรค์

เป้าหมายคือ การแข่งขันทางด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ นักออกแบบเข้ามาอยู่อาศัยเป็นจำนวนมาก เมืองจำเป็นต้องมีสภาพแวดล้อมที่ทำให้นักคิดสร้างสรรค์ต้องการอยู่ในย่าน โดยการคำนึงถึงกิจกรรมด้านสร้างสรรค์ วิถีชีวิตซึ่งมีทั้งการใช้ชีวิตทั้งกลางวันและกลางคืน เพราะนักออกแบบทางด้านความคิดสร้างสรรค์สามารถย้ายไปที่อื่น ในพื้นที่ที่ต้องการย้ายเข้าไปทำงานถ้าหากย่านนั้นให้สิทธิประโยชน์มากกว่า

6) ย่านสร้างสรรค์ในต่างประเทศ

ตัวอย่างย่านสร้างสรรค์ในต่างประเทศ ได้แก่ ย่าน Digbeth อยู่ในเมือง Birmingham ประเทศอังกฤษ ที่เริ่มพัฒนาย่านสร้างสรรค์ขึ้นมาเพื่อแข่งขันทางด้านเศรษฐกิจเพราะการใช้ความคิดในการพัฒนาสินค้าและบริการจะได้รับผลตอบแทนมากกว่าการใช้แรงงานถึงหลายสิบลเท่า โดยเฉพาะอย่างยิ่ง Creative Design, Technology และ Media โดยรัฐบาลมีนโยบายระดับท้องถิ่นประกาศให้นักออกแบบรุ่นใหม่ย้ายเข้ามาทำงานในเมืองนี้ ซึ่งมีนโยบายลดการเก็บภาษี และโครงการที่สำคัญคือ Custard Factory รัฐบาลให้นักพัฒนาเข้าไปปรับปรุงอาคารในย่านแล้วพัฒนาเป็นพื้นที่ทำงาน (Co-working Space) และพื้นที่ให้เช่าของศิลปิน (Visitbirmingham, 2016)

7) ย่านสร้างสรรค์ในประเทศไทย

การพัฒนาพื้นที่สร้างสรรค์ในย่านเจริญกรุง (TCDC, 2559) ซึ่งเคยเป็นย่านที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจและสังคมในอดีต ให้เป็นพื้นที่สร้างสรรค์ต้นแบบของความเจริญทางธุรกิจสร้างสรรค์สนองความต้องการทางกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม ผ่านการจัดทำกิจกรรมออกแบบพื้นที่สร้างสรรค์ร่วมกับชุมชนย่านเจริญกรุง และใช้องค์ความรู้การออกแบบบริการ (Service Design) ในการค้นหาปัญหาและแนวทางแก้ไขที่สอดคล้องกับชุมชน ผ่านการจัดกิจกรรมโครงการสร้างสรรค์เจริญกรุง (Co-Create Charoenkrung) เป็นโครงการความร่วมมือระหว่างสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างสรรค์เสริมสุขภาพ (สสส.) และศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ (TCDC) ซึ่งโครงการนี้มี 4 รูปแบบกิจกรรมด้วยกัน ดังนี้

(1) กิจกรรมระดมความคิดเห็นของชุมชน หาแนวทางการพัฒนาพื้นที่สร้างสรรค์ ผ่านองค์ความรู้การออกแบบบริการ (Service Design) ร่วมกับชุมชนในการพัฒนาพื้นที่สร้างสรรค์

(2) กิจกรรมกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ของชุมชน ออกแบบและจัดทำพื้นที่สร้างสรรค์ ผ่านกิจกรรมที่สร้างแรงบันดาลใจและกระตุ้นการใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการแก้ไขปัญหา เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตให้แก่ชุมชนและคนในพื้นที่

(3) กิจกรรมสร้างสรรค์เจริญกรุง กระตุ้นชุมชนและนักคิดนักสร้างสรรค์มาร่วมกันสร้างบรรยากาศที่ทำให้พื้นที่เกิดการเปลี่ยนแปลง เพื่อเป็นการสร้างเครือข่ายความร่วมมือที่เข้มแข็งระหว่างคนในพื้นที่และหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ

(4) กิจกรรมสื่อสารสาธารณะ เข้าใกล้ตัวตนของพื้นที่สร้างสรรค์ย่านเจริญกรุงอย่างลึกซึ้งผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโซเชียลมีเดีย สื่อวีดิทัศน์ เพื่อถ่ายทอดแนวคิดของกิจกรรมและกระบวนการคิดด้านความคิดสร้างสรรค์

อีกทั้งยังได้จัดงานสัมมนาเผยแพร่ผลงานวิจัย “ถอดรหัสย่านสร้างสรรค์เจริญกรุง” ซึ่งเป็นบทสรุปโครงการสร้างสรรค์เจริญกรุง (Co-Create Charoenkrung) โดยนำเสนอแนวคิดการพัฒนา ย่านสร้างสรรค์เจริญกรุง พร้อม “โมเดลกระบวนการออกแบบพื้นที่สร้างสรรค์อย่างมีส่วนร่วม (Co-Create Model)” ซึ่งเป็นผลลัพธ์สูงสุดของโครงการ โดยสามารถนำไปประยุกต์ใช้พัฒนาพื้นที่

สร้างสรรค์อื่น ๆ ทั่วประเทศได้ เพื่อสร้างพื้นที่สร้างสรรค์ที่เอื้อประโยชน์ในมิติต่าง ๆ ทั้งด้านธุรกิจ การออกแบบ และการจัดกิจกรรมของชุมชน สามารถขับเคลื่อนมูลค่าทางสังคมและเศรษฐกิจแก่ ชุมชนและพื้นที่โดยรอบ

สิ่งที่ค้นพบในย่านเจริญกรุงสร้างสรรค์ คือ

(1) มีธุรกิจเกิดใหม่ในรอบ 1 ปีที่ผ่านมามากกว่า 70% เป็นธุรกิจร้านอาหารและเครื่องดื่มที่มีการเสนอรูปแบบการออกแบบและเมนูที่แปลกตาแตกต่างไปจากเดิม

(2) นักลงทุนหน้าใหม่มากกว่า 50% เป็นคนยุโรปโดยเฉพาะกลุ่มประเทศที่ชื่นชอบการเสพศิลปะอย่างเช่นฝรั่งเศสและอิตาลี

(3) 85% ของธุรกิจเกิดใหม่มีอยู่ในอาคารเก่า เช่น โรงงานโกดังหรืออาคารคหุหาแบบโบราณ ซึ่งนักลงทุนมีแนวโน้มต้องการรักษาความดั้งเดิมของอาคารและปรับปรุงพื้นที่ภายในให้น่าสนใจ โดยไม่ทำลายโครงสร้างเก่าทิ้ง

(4) นักลงทุนธุรกิจใหม่เกือบ 100% ตั้งใจดึงดูดลูกค้าด้วยศักยภาพของย่านเจริญกรุงทางด้านเศรษฐกิจวัฒนธรรมและลักษณะภูมิประเทศที่ตั้งอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา ทั้งนี้ นักลงทุนต่างก็มองเห็นและต้องการสร้างธุรกิจในพื้นที่โดยพิจารณาจากลักษณะเศรษฐกิจวัฒนธรรมที่มีมายาวนาน และลักษณะภูมิประเทศริมน้ำที่ส่งผลต่อการคมนาคมและวิวทิวทัศน์ที่งดงามและเป็นอัตลักษณ์ของย่าน

(5) เจ้าของธุรกิจใหม่ราว 90% ต้องการที่จอดรถสาธารณะแบบถูกกฎหมายที่มีระเบียบการจัดการที่ดี ทั้งนี้พื้นที่จอดรถสาธารณะเป็นที่ต้องการอย่างมากในย่านเจริญกรุง ทั้งยังเป็นสาธารณูปโภคพื้นฐานที่ส่งผลต่อธุรกิจโดยตรง

(6) 80% ของลูกค้าที่เข้ามาใช้บริการหรือซื้อสินค้าภายในย่านนี้ประสบปัญหาด้านการเดินทางและการหาที่จอดรถ โดยลูกค้าเกินกว่าครึ่งมีปัญหาในการหาที่จอดรถและรู้สึกกลัวที่ต้องเดินริมถนนในเวลากลางคืน (Creative Thailand, 2560)

ในการศึกษานี้ผู้วิจัยเลือกพื้นที่ชุมชนเมืองในจังหวัดราชบุรีซึ่งจัดอันดับเป็นย่านสร้างสรรค์ เนื่องจากโครงการพัฒนาเมืองมีการจัดอยู่ในพื้นที่ส่วนหนึ่งของเมืองเท่านั้นไม่ได้มีการพัฒนาระดับทั้งเมือง โดยมีคำจำกัดความด้านความสร้างสรรค์คือ เมืองโอ่ง ดินสукและตุ๊กตา โดยมีวิสัยทัศน์จังหวัดราชบุรี คือ ผู้นำเกษตรปลอดภัย มุ่งให้เป็นเมืองน่าอยู่ พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ เนื่องจากจังหวัดราชบุรีมีเนื้อดินดีจึงเหมาะแก่การนำมาปั้นโอ่ง ซึ่งเป็นที่มาของอัตลักษณ์ของเมืองนั่นเอง โดยมีเถาสงไถเป็นโรงงานเซรามิคได้ก่อกำเนิดขึ้นมาเกือบ 80 ปี เป็นโรงงานที่ผลิตงานเซรามิคหรืองานเครื่องปั้นดินเผาแห่งแรก ผู้บริหารธุรกิจเครื่องปั้นดินเผาเถาสงไถ คุณวศินบุรี สุพานิชวรภาชน์ กล่าวว่าช่างปั้นต้องการที่จะทำบางสิ่งบางอย่างให้กับชุมชนเพื่อสร้างประโยชน์ให้กับภาพรวมของคนในสังคม กลุ่มคนในชุมชนที่สร้างงานศิลปะเหล่านี้มีความสำคัญต่อการสร้างความเป็นเมืองสร้างสรรค์ ตลอดจนมีการจัดนิทรรศการแสดงผลงานศิลปะ อาทิเช่น ปกติศิลป์ ซึ่งเป็นงานที่ทุกบ้านถูกใช้แสดงผลงานศิลปะเปรียบเสมือนหอศิลป์ ทุกพื้นที่ภายในเมืองสามารถทำเป็นพื้นที่แสดงผลงานศิลปะได้เพื่อสนับสนุนให้งานศิลปะสร้างสรรค์สามารถเข้าถึงได้ง่ายขึ้น (Creative Move, 2556)

อัตลักษณ์ของราชบุรีย่านสร้างสรรค์ เมืองแห่งศิลปะร่วมสมัยเห็นได้จากผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวต่าง ๆ เช่น โอ่งมังกร ในปัจจุบันได้มีการพัฒนารูปแบบเป็นผลิตภัณฑ์เซรามิคสมัยใหม่ที่มีความสวยงามแปลกตาและสามารถใช้ประโยชน์ได้จริง ผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือและผ้าจกที่มีลวดลายเป็นเอกลักษณ์โดดเด่นของบ้านคูบัว และบ้านดอนแร่ อำเภอเมืองราชบุรี หนึ่งใหญ่วัดขนอน อำเภอโพธาราม งานศิลป์ที่รวมเอาศิลปะหลากหลายแขนงเข้าไว้ด้วยกัน ทั้งลวดลายตัวหนังสือเชิงจิตรกรรม ศิลปะการแสดงทางนาฏศิลป์ ประกอบกับดนตรีปี่พาทย์ แหล่งผลิตและจำหน่ายตุ๊กตาผ้าที่มีชื่อเสียงของอำเภอโพธาราม (สำนักงานจังหวัดราชบุรี, 2558) จากการศึกษางานวิจัยการพัฒนาเมืองต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เมืองโอ่งดินสுகและตุ๊กตา (นรินทร์ สังข์รักษา, 2558, pp. 45-70) ผลการวิจัยพบว่า จุดอ่อนที่สำคัญคือการขาดการสร้างตราสินค้าเพื่อสะท้อนจุดยืนและแนวคิดของผลิตภัณฑ์และบริการของจังหวัดราชบุรี ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของจังหวัดราชบุรีควรเร่งรัดการสร้างตราสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัด การให้ผู้ประกอบการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ การสร้าง

สินค้าให้มีความโดดเด่นและแตกต่างจากสินค้าพื้นฐานที่ผลิตอยู่ด้วยการพัฒนาฝีมือช่างแรงงานและการเป็นเมืองสร้างสรรค์

2.3.3 ชุมชนเมืองสร้างสรรค์ (Creative Urban Community)

ย่านสร้างสรรค์ประกอบด้วยชุมชนเมืองสร้างสรรค์หลากหลายชุมชนด้วยกัน จากพื้นที่ระดับย่านไปสู่พื้นที่ชุมชนเมือง มีประเด็นสำคัญ ดังนี้ 1) เหตุผลที่ต้องมีชุมชนเมืองสร้างสรรค์ 2) เศรษฐกิจสร้างสรรค์ระดับชุมชน 3) กลยุทธ์การพัฒนาชุมชนเมืองสร้างสรรค์ 4) ชุมชนเมืองสร้างสรรค์ในประเทศไทย 5) ปัญหาที่เกิดขึ้นจากชุมชนเมือง 6) การแก้ปัญหาของหน่วยงานท้องถิ่น 7) อัตลักษณ์ของชุมชนเมืองสร้างสรรค์ 8) สิ่งกระตุ้นการพัฒนาชุมชนเมืองสร้างสรรค์ 9) กลุ่มมวลชนสร้างสรรค์ในชุมชนเมือง

1) เหตุผลที่ต้องมีชุมชนเมืองสร้างสรรค์

ชุมชนเมืองสร้างสรรค์ให้ความสำคัญเรื่องคน การสร้างสภาพแวดล้อมของชุมชนเมืองให้สอดคล้องกัน คนในชุมชนรู้จักกัน ความเป็นชุมชนในเชิงอาชีพและทักษะที่คล้ายกัน มีความปลอดภัยในชุมชนและทุกบ้านสามารถเป็นพื้นที่แสดงงานศิลปะได้เป็นอย่างดี ชุมชนเมืองเกิดจากพื้นที่ขนาดเล็กหลายแห่งอยู่ใกล้กันและเกิดความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ความหมายของความคิดสร้างสรรค์ในระดับเมือง ย่าน และชุมชนเมืองมีความแตกต่างกันชัดเจนเพราะมีขนาดพื้นที่ต่างกัน การกระจุกตัวของกลุ่มคนที่มีความคิดสร้างสรรค์คล้ายกันอยู่ในพื้นที่เดียวกันทำให้เกิดเป็นอัตลักษณ์ของชุมชนเมือง คนที่เข้าไปอยู่สามารถพัฒนาอัตลักษณ์ของสถานที่ให้ไปในทิศทางที่ดีขึ้นซึ่งไม่ใช่อัตลักษณ์เดิมที่มีมาแต่เป็นอัตลักษณ์ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่

2) เศรษฐกิจสร้างสรรค์ระดับชุมชน

แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ระดับชุมชน (วิสาข์ สอตระกุล, 2551) สร้างโอกาสที่เท่าเทียมขึ้นโดยไม่ก่อปัญหาความแบ่งแยกในสังคม องค์ประกอบหลักคือ 1. แนวคิดของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ 2. การสร้างเครือข่ายสังคม 3. กลุ่มทางวัฒนธรรม โดยองค์ประกอบทั้งสามส่วนนี้เป็นปัจจัยที่ช่วย

ผลักดันชุมชนหรือกลุ่มคนที่มีโอกาสน้อยให้มีศักยภาพในการสร้างสรรค์สังคมเล็ก ๆ แต่มีคุณภาพของตนเองขึ้น ตลอดจนสามารถดำรงความสร้างสรรค์นั้นไว้ได้

3) กลยุทธ์การพัฒนาชุมชนเมืองสร้างสรรค์

กลยุทธ์การพัฒนาชุมชนเมืองสร้างสรรค์ให้บรรลุเป้าหมายจะต้องเน้นในสองจุดหลัก (วิสาข์ สอตระกุล, 2551) คือ คนและสถานที่ โดยเริ่มจากคนต้องมีความเข้าใจ ตั้งใจและมั่นใจ จากนั้นก็พัฒนาสู่ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ชุมชนและกลุ่มธุรกิจ ตลอดไปทั่วทั้งเมืองและทั้งภูมิภาค โดยปล่อยให้ความแข็งแรงของวิถีชุมชนท้องถิ่นเดิมเป็นกลไกที่เชื่อมต่อสมาชิกทุกหน่วยเข้ากับระบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ กระบวนการนี้จะให้กำเนิดวัฒนธรรมชุมชนใหม่ที่เอื้อต่อการคงอยู่ของชุมชนเมืองสร้างสรรค์ในอนาคต

4) ชุมชนเมืองสร้างสรรค์ในประเทศไทย

ผู้วิจัยเลือกพื้นที่ชุมชนเมืองเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี จัดอยู่ในระดับชุมชนเมืองสร้างสรรค์ เนื่องจากมีการพัฒนาในชุมชนเมืองต่าง ๆ ที่มีความพร้อมต่อการพัฒนาเปลี่ยนแปลง ซึ่งเทศบาลนี้ได้รับการคัดเลือกจากกรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ให้เป็น 1 ใน 30 เมืองต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ปี พ.ศ. 2553-2554 โดยเป็นชุมชนที่มีต้นทุนและปัญญาทางวัฒนธรรม ประเพณีภูมิปัญญาท้องถิ่น แหล่งท่องเที่ยวหรือสินค้าและบริการที่มีอัตลักษณ์ มีการใช้องค์ความรู้ท้องถิ่น ศิลปะวัฒนธรรมท้องถิ่นมาต่อยอดเป็นสินค้าและบริการภายในชุมชนเพื่อสร้างรายได้และเพิ่มศักยภาพของท้องถิ่น ซึ่งได้รับการส่งเสริมสนับสนุนทางด้านความคิดสร้างสรรค์

5) ปัญหาที่เกิดขึ้นจากชุมชนเมือง

ในเทศบาลเมืองแสนสุขมีนักท่องเที่ยวเพิ่มจำนวนมากขึ้นส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ทำให้ชายหาดเสื่อมโทรม สร้างปัญหาด้านขยะมูลฝอย คนต้องการเข้ามาหางานทำก็เกิดปัญหาทางสังคม และเศรษฐกิจตามมาและทางเทศบาลเมืองแสนสุขเห็นถึงความสำคัญในการที่จะทำให้ประชาชนในเขตรับผิดชอบมีคุณภาพชีวิตที่ดีจึงได้กำหนดวิสัยทัศน์ คือ เทศบาลเมืองเป็นเมืองน่าอยู่

แหล่งท่องเที่ยวสวยงามและยั่งยืน รักษาทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจรุ่งเรือง ประชาชนอยู่ดีมีสุข ชุมชนเข้มแข็ง

6) การแก้ปัญหาของหน่วยงานท้องถิ่น

เทศบาลเมืองแสนสุขได้มีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์แนวทางในการดำเนินงานและแก้ไขปัญหา ตลอดจนตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในเขตให้เป็นที่ไปในทิศทางเดียวกัน สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนการบริหารราชการแผ่นดิน ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดและแผนชุมชนเพื่อหวังจะเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการกำหนดทิศทางการพัฒนาเทศบาลไปสู่การปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับความเป็นเมืองสร้างสรรค์ (กมลรัตน์ รักษาบริสุทธิ์ศรี, 2554)

7) อัตลักษณ์ของชุมชนเมืองสร้างสรรค์

เทศบาลเมืองแสนสุขเป็นเมืองที่มีสถานที่ท่องเที่ยวซึ่งเป็นที่ยอมรับและแพร่หลายในหมู่นักท่องเที่ยวมาเป็นระยะเวลายาวนานจนกลายเป็นอัตลักษณ์ของบางแสน ไม่ว่าจะเป็นชายหาดบางแสน แหลมแท่น เขาสามมุกและมีแหล่งจำหน่ายสินค้าพื้นเมืองที่มีชื่อเสียงคือ ตลาดหนองมน นอกจากนี้ยังมีมหาวิทยาลัยบูรพาซึ่งเป็นศูนย์กลางการศึกษาของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทำให้เป็นเมืองเศรษฐกิจที่มีผู้คนมากมายอยากที่จะเข้ามาทำงาน เรียนหนังสือจนในที่สุดตั้งรกรากอยู่ที่นี่จนกลายเป็นเมืองที่มีประชากรค่อนข้างหนาแน่น

8) สิ่งกระตุ้นการพัฒนาชุมชนเมืองสร้างสรรค์

การมองชุมชนเมืองเป็นผลรวมของพื้นที่เมืองไม่ใช่ส่วนประกอบต่าง ๆ ที่ต้องมารวมกันเพียงอย่างเดียวเท่านั้น ซึ่งสิ่งกระตุ้นการพัฒนาคือ ตัวแทนจากแต่ละชุมชนเมืองมีบทบาทสำคัญในการร่วมวางแผนพัฒนาเมือง และร่วมสร้างโมเดลพัฒนาชุมชนเมืองสร้างสรรค์ขึ้นมา สิ่งที่เป็นเครื่องพิสูจน์คือ ชาวเมืองที่มองว่าตนเองเป็นสมาชิกของชุมชนเมืองที่ตัวเองอยู่อาศัย ในหลายครั้งนายกเทศมนตรีกล่าวว่างานศิลปะและงานออกแบบเป็นสิ่งสำคัญอันดับต้นๆ เพื่อใช้ในการพัฒนาเมืองที่มีความเจริญทางด้านจิตใจสูง ภายในเมืองนั้นมีหอศิลป์ พิพิธภัณฑ์งานศิลปะที่ดี สวนสาธารณะ รวมถึงกิจกรรมที่มีการส่งเสริมตั้งแต่วัยเด็กจนถึงศิลปินรุ่นใหม่โดยสนับสนุนให้คนใช้ความคิดสร้างสรรค์เพื่อสร้าง

ความสุขให้กับตัวเองและสังคม ผู้เข้าชมงานศิลปะสามารถรับรู้ได้ถึงความหลากหลายทางความคิดของศิลปิน นักท่องเที่ยวสามารถเข้ามาดูงานศิลป์ได้

ประเด็นสำคัญของการเป็นผลรวมของพื้นที่เมืองคือ กระตุ้นให้เกิดการสร้างชุมชนมากกว่าสิ่งปลูกสร้าง และการลงทุนสาธารณะเพื่อผลประโยชน์ของท้องถิ่น รวมถึงการกระจายอุตสาหกรรม การค้าและบริการไปยังส่วนต่าง ๆ ของระดับชุมชนเมือง ระดับย่าน จนไปถึงระดับเมือง (Bangsaenartcontest2017, 2560)

9) กลุ่มมวลชนสร้างสรรค์ในชุมชนเมือง

ประชากรในเทศบาลเมืองแสนสุขส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย เศรษฐกิจส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับ การพาณิชย์กรรม กิจกรรมการค้าตั้งอยู่หนาแน่นบริเวณตลาดและพื้นที่สาธารณะ ซึ่งเป็นผลมาจาก การท่องเที่ยว นักธุรกิจรุ่นใหม่เริ่มสร้างธุรกิจสร้างสรรค์เพื่อกระตุ้นให้เกิดการใช้สินค้าและบริการ สร้างสรรค์ก่อให้เกิดรายได้เพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ยังมีอาชีพท้องถิ่น เช่น ประมง ทำสวนมะพร้าว ฟาร์มกุ้ง แปรรูปผลิตผลทางทะเลโดยออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่กระตุ้นให้ผู้บริโภคเลือกซื้อมากขึ้น อาชีพรับจ้าง งานบริการในกลุ่มธุรกิจสร้างสรรค์รวมถึงกิจการที่เกี่ยวข้องกับการบริการด้านการท่องเที่ยว อย่างสร้างสรรค์ เป็นต้น โดยหน่วยงานท้องถิ่นมีกิจกรรมงานบางแสนสร้างศิลป์ที่จัดขึ้นในวันที่ 21 มกราคม พ.ศ. 2560 ซึ่งช่วยส่งเสริมงานศิลป์ให้ขยายและส่งต่อถึงคนทั่วไปด้วยความง่ายและ สะดวกสบาย เปิดโอกาสให้คนได้สัมผัสศิลปะมากขึ้นและที่สำคัญช่วยกระตุ้นการท่องเที่ยวอีกทั้งยัง ส่งเสริมทางด้านจิตใจของคนที่รักศิลปะ (Bangsaenartcontest2017, 2560)

2.4 Diamond Model

ยุทธศาสตร์ของธุรกิจชั้นนำหรือธุรกิจระหว่างประเทศได้มีการวิเคราะห์สรุปเป็นจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภัยคุกคาม นำผลที่ได้มากำหนดยุทธศาสตร์ โดยลำดับความสำคัญของสิ่งที่ วิเคราะห์ด้วยแนวทาง Diamond Model ของ Michael E. Porter ในช่วงปี 1990 พอร์เตอร์ได้เขียน หนังสือชื่อ Competitive Advantage of Nations (Porter, 1990) เน้นยุทธศาสตร์ที่ระดับมหภาค ระดับ Cluster หรือ Globalization จากคำถามที่ว่า ทำไมบางประเทศจึงประสบความสำเร็จด้าน

อุตสาหกรรมได้รวดเร็ว จากการศึกษาวิจัย พอร์เตอร์และทีมงานแสดงให้เห็นว่าความได้เปรียบของประเทศสามารถทำความเข้าใจผ่านมุมมองของเศรษฐศาสตร์จุลภาคโดยปัจจัยสำคัญ คือ เงื่อนไขและสภาพแวดล้อมในการกำเนิดอุตสาหกรรมในประเทศ จากสินค้าท้องถิ่นไปสู่สินค้าระดับโลกที่เรียกว่า Diamond Model (Diamonds Are Forever, 2554) เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ที่เหมาะสม เพื่อทราบถึงปัจจัยที่จะส่งผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขันในระดับมหภาค ซึ่งเป็นการมองในระดับประเทศโดยแตกต่างจาก 5 Forces Model² ที่มองในระดับองค์กร

ปัจจัยของ Diamond Model (Wikipedia, 2010) ประกอบด้วย

1. Factor Conditions คือ ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการผลิตและบริการในด้านต่าง ๆ หรือปัจจัยในการดำเนินงาน อาทิ เช่น ทักษะการผลิต ทรัพยากรธรรมชาติ เงินทุน (Localization)
2. Demand Conditions ภาวะอุปสงค์ มีความต้องการภายในที่เพียงพอ เพื่อกระตุ้นให้เกิดกลุ่มเป้าหมาย ขนาดของตลาด สัดส่วนในตลาด (Globalization)
3. Company Strategy, Structure, and Rivalry กลยุทธ์ของบริษัท และคู่แข่งในธุรกิจ เช่น เงิน กลยุทธ์ของบริษัทคู่แข่ง การกำหนดเป้าหมายขององค์กรสร้างแรงจูงใจให้เจ้าของโครงการ
4. Quality of Related and Supporting ธุรกิจเกี่ยวเนื่อง อุตสาหกรรมต่อเนื่อง และอุตสาหกรรมสนับสนุน R&D Labs, Scientists Team (Business Related)
5. Role of Government บทบาทภาครัฐ มีผลและได้รับผลจากปัจจัยกำหนดทั้ง 4 โดยบางกรณีเป็นผลทางด้านบวก และบางกรณีเป็นผลทางด้านลบ ภาครัฐบาลต้องสนับสนุนภาคอุตสาหกรรมภาคประชาชนท้องถิ่น เช่น นโยบายการส่งเสริมเมืองท่องเที่ยว เมืองแฟชั่น หรือเกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมที่เข้าไปลงทุนใหม่

จากปัจจัยของ Diamond Model ผู้วิจัยได้นำมาใช้ในการวิเคราะห์กลยุทธ์ของการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์ในแต่ละเมือง โดยการศึกษาสินค้าและบริการท้องถิ่นที่แสดงออกถึงอัตลักษณ์

² 5 Forces Model เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์การตลาดของ Michael Potter (Khatri, 2013) มีองค์ประกอบดังนี้

1. ภัยคุกคามจากคู่แข่งหน้าใหม่ (Threat of new entrants) 2. ภัยคุกคามจากสินค้าทดแทน (Threat of substitutes) 3. อำนาจต่อรองของลูกค้า (Bargaining power of buyers) 4. อำนาจการต่อรองของซัพพลายเออร์ (Bargaining power of suppliers) 5. สถานะการแข่งขันในอุตสาหกรรม (Industry Rivalry)

วัฒนธรรมท้องถิ่น ภูมิปัญญาชาวบ้าน และการได้รับรางวัล OTOP ซึ่งสินค้าและบริการสร้างสรรค์เป็นส่วนหนึ่งของตัวชี้วัดความเป็นชุมชนเมืองสร้างสรรค์ในด้านอัตลักษณ์ ช่วยให้ผู้วิจัยสามารถเข้าใจกลยุทธ์ความต้องการทางตลาดของสินค้าและบริการสร้างสรรค์เพื่อเกิดการต่อยอดทางอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ ที่ส่งผลต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของชุมชนเมืองสร้างสรรค์นั้น การศึกษาและวิเคราะห์เมืองสร้างสรรค์จากกรณีศึกษาต่างประเทศ ใช้ทฤษฎี Diamond Model เป็นหัวข้อในการศึกษา คือ 1. ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการผลิตและบริการ เป็นการวิเคราะห์ลักษณะองค์ประกอบของพื้นที่ ถูกพิจารณาในหัวข้อวิเคราะห์กรณีศึกษาในต่างประเทศ คือ องค์ประกอบของโครงการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์ 2. กลยุทธ์ของการพัฒนา พิจารณาในหัวข้อวิเคราะห์กรณีศึกษาในต่างประเทศ คือ กลยุทธ์ของโครงการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์ และ 3. บทบาทภาครัฐ พิจารณาในหัวข้อวิเคราะห์เปรียบเทียบกรณีศึกษาในต่างประเทศ คือ วัตถุประสงค์ของโครงการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์

2.5 กรณีศึกษาชุมชนเมือง ย่าน และชุมชนเมืองสร้างสรรค์ในต่างประเทศ

การศึกษกรณีศึกษาชุมชนเมืองสร้างสรรค์ในต่างประเทศนี้ ผู้วิจัยนำข้อมูลทั่วไปของเมือง บทบาทที่ทำให้เกิดเมืองสร้างสรรค์ต่าง ๆ ย่านสร้างสรรค์ และชุมชนเมืองสร้างสรรค์ ซึ่งรวมทั้งตัวชี้วัดที่จะส่งผลกระทบต่อองค์ประกอบของเมือง องค์การการออกแบบภายในเมือง การบริหารจัดการเมืองสร้างสรรค์และจุดนัดพบของธุรกิจสร้างสรรค์ มาเปรียบเทียบความแตกต่างขององค์ประกอบซึ่งจะทำให้เกิดความสร้างสรรค์ เมืองที่เลือกนำมาศึกษามีทั้งหมด 5 เมืองและมีพื้นที่ทั้งหมด 3 ระดับ พิจารณาจากแผน นโยบาย และโครงการพัฒนาในแต่ละเมือง คือ 1) ระดับเมืองสร้างสรรค์ ได้แก่ เมืองคานาซาว่า เมืองสิงคโปร์ เมืองโซล 2) ระดับย่านสร้างสรรค์ ได้แก่ เมืองออสติน และ 3) ระดับชุมชนเมืองสร้างสรรค์ ได้แก่ เมืองเบอร์มิงแฮม แต่ละเมืองได้รับการยกย่องจากยูเนสโกให้เป็นเมืองสร้างสรรค์ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.5.1 กรณีศึกษาเมืองคานาซาว่าเมืองสร้างสรรค์ด้านศิลปะพื้นถิ่น (พีรตร แก้วลาย และทิพย์สุดา จันทร์แจ่ม, 2556)

1) ข้อมูลทั่วไปของเมือง

เมืองคานาซาว่า เป็นเมืองหัตถกรรมสร้างสรรค์และการพัฒนาอย่างยั่งยืน มีขนาดพื้นที่ 467.8 ตารางกิโลเมตร

2) ประชากร

มีประชากรอาศัยอยู่ 465,699 คน (2558) ในอดีตตระกูลมาเอตะปกครองเมืองและมีการนำรายได้หลักของตระกูลซึ่งขึ้นอยู่กับการค้าเกี่ยวข้าวมาทำประโยชน์เพื่อส่งเสริมทางด้านวัฒนธรรมและการศึกษาให้ประชาชนมีความสนใจในศิลปะและงานฝีมือโดยการเชิญอาจารย์ที่มีชื่อเสียงจากทั่วประเทศมาให้ความรู้ทางด้านหัตถกรรม ช่างฝีมือที่มีชื่อเสียงทั้งหลายจากเมืองเกียวโตและเอโดะมาถ่ายทอดความรู้และเทคนิคในการทำงานฝีมือประเภทต่าง ๆ สิ่งนี้นำไปสู่การพัฒนาของวัฒนธรรมพื้นบ้านชั้นสูงรวมถึงกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่ งานหัตถกรรม เช่น แผ่นทองของคานาซาว่า และการย้อมผ้าไหมแบบคากะยูเซน (KagaYuzen Silk Dyeing) รวมถึงวัฒนธรรมทางด้านอาหาร อุตสาหกรรมเก่าแก่จำนวนมากได้รับการสืบทอดสู่คนรุ่นใหม่จนถึงปัจจุบัน

3) การมีส่วนร่วมของชุมชนสร้างสรรค์และยั่งยืน

ภาคส่วนที่มีบทบาทในการสร้างเมืองให้ก้าวสู่การพัฒนาที่สร้างสรรค์และยั่งยืนประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่

3.1) ภาคผู้ประกอบการก็มีการจัดตั้งสมาคมความร่วมมือระหว่างผู้บริหารแห่งคานาซาว่า ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีบทบาทสำคัญในการนำเสนอแนวทางที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเมืองและเป็นผู้รวบรวมคนในชุมชนและผู้บริหารท้องถิ่น

3.2) ภาคประชาชน มีส่วนในการขับเคลื่อนทางด้านสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมของเมืองเป็นหลัก เช่น การต่อต้านการสร้างอาคารสูงในพื้นที่ซึ่งส่งผลกระทบต่อวัฒนธรรม ทัศนียภาพและสิ่งแวดล้อม โดยมีการเคลื่อนไหวทางด้านสิ่งแวดล้อม การรวมตัวกันเพื่อเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของเครือข่ายสิ่งแวดล้อม และมีการเคลื่อนไหวด้านวัฒนธรรมโดยจัดตั้งเครือข่ายการละครแห่งคานาซาว่า

3.3) ภาคผู้บริหารท้องถิ่น นายกเทศมนตรีของเมืองเสนอนโยบายการพัฒนาเมือง ภายใต้ชื่อคานาซาว่าเมืองระดับโลกในปี 1995 และได้รับการตอบรับเป็นแผนพัฒนาระยะยาวในปี 1996

โดยเป็นนโยบายที่เน้นให้เกิดความภาคภูมิใจในพื้นที่ซึ่งมีวัฒนธรรมที่โดดเด่นและยาวนานมากกว่า 400 ปี ในฐานะที่เป็นเมืองแห่งความสงบสุขและไม่ได้รับความเสียหายจากสงครามโลกครั้งที่ 2

4) นวัตกรรมสร้างสรรค์

เมืองที่มีการถ่ายทอดศิลปะกันมาอย่างยาวนานทั้งทางด้านหัตถกรรม อาหาร และการแสดง ได้รับการสืบทอดมาอย่างไม่ขาดช่วงเนื่องจากทางผู้นำเมืองตั้งแต่สมัยโบราณ มีการพัฒนาทางด้านทรัพยากรบุคคลอย่างจริงจังทั้งการเชิญช่างฝีมือที่มีชื่อเสียงมาถ่ายทอดความรู้ และการจัดตั้งสถานศึกษาเพื่อเป็นแหล่งรวบรวมผู้ที่มีความรู้และสนใจในด้านการทำหัตถกรรม การพัฒนาทางด้านทรัพยากรบุคคลล้วนเป็นไปอย่างต่อเนื่องและพัฒนาขึ้นเรื่อย ๆ จนปัจจุบันสถานศึกษาได้รับการพัฒนาอยู่ในรูปแบบของมหาวิทยาลัยและสถาบัน ซึ่งมีความเข้มแข็ง ความพร้อมและการสนับสนุนให้ผลิตภัณฑ์และงานศิลปะท้องถิ่นสามารถก้าวไปสู่ตลาดนานาชาติ

5) อุตสาหกรรมสร้างสรรค์

5.1) ความโดดเด่นทางด้านงานสร้างสรรค์ ยูเนสโกได้ยกย่องเมืองคานาซาว่าว่าเป็นเมืองสร้างสรรค์ในปี 2009 ซึ่งเครือข่ายนี้สนับสนุนความร่วมมือระหว่างประเทศและการแลกเปลี่ยนของประเทศต่าง ๆ ที่พัฒนาความคิดสร้างสรรค์รวมถึงอุตสาหกรรมวัฒนธรรม โดยเมืองนี้ได้รับการจัดให้เป็นกลุ่มเมืองสร้างสรรค์ด้านศิลปะพื้นถิ่น ซึ่งประกอบไปด้วยอุตสาหกรรมเก่าแก่ที่มีความหลากหลายมากถึง 26 อุตสาหกรรม อุตสาหกรรมเก่าแก่เหล่านี้เป็นอุตสาหกรรมที่สำคัญของเมืองอีกทั้งยังประกอบไปด้วยบริษัทกว่า 800 บริษัทที่ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับอุตสาหกรรมเก่าแบบดั้งเดิม มีการจ้างงานเกิดขึ้นประมาณ 3,000 ตำแหน่ง อุตสาหกรรมเก่าแก่ของเมืองคานาซาว่าได้รับการกำหนดจากกฎหมายระดับชาติให้เป็นอุตสาหกรรมงานฝีมือพื้นถิ่น ได้แก่ เครื่องปั้นดินเผาคุตานิ การย้อมผ้าไหมแบบคากะยูเซน เครื่องเคลือบคานาซาว่า เครื่องติดแผ่นเงินแผ่นทองคานาซาว่า โต๊ะเครื่องหมู่บุชานาซาว่า และงานเย็บปักถักร้อยแบบทากะ นอกเหนือไปจากอุตสาหกรรมทางด้านหัตถกรรม เมืองนี้ยังมีอุตสาหกรรมทำงานอาหารและประเพณีที่มีความโดดเด่นและได้รับการพัฒนาไม่ต่างจากงานหัตถกรรม

5.2) อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ช่วงของการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่รวดเร็วของเมืองใหญ่ อุตสาหกรรมได้เปลี่ยนรูปแบบเพื่อตอบสนองความต้องการทางตลาดที่มีมากขึ้นและทำให้สูญเสียวัฒนธรรมที่เคยมีมาแต่เดิมและโครงสร้างระบบเศรษฐกิจแบบอิสระ แต่เมืองคานาซาวามีการพัฒนาที่สามารถสร้างความสมดุลระหว่างเศรษฐกิจและวัฒนธรรมโดยใช้การพัฒนาจากภายในซึ่งสามารถสรุปลักษณะสำคัญ 5 ประการของการพัฒนาเมืองคานาซาวา ดังนี้

- (1) ไม่มีสำนักงานหรือสาขาของบริษัทขนาดใหญ่ที่มีชื่อเสียง
 - (2) มีความหลากหลายในด้านโครงสร้างของอุตสาหกรรม
 - (3) มีการพัฒนาเขตพื้นที่อุตสาหกรรมภายในบริเวณศูนย์กลางเมือง
 - (4) ห้ามการพัฒนาโรงงานขนาดใหญ่ในพื้นที่ โดยให้พัฒนาโรงงานขนาดเล็กในพื้นที่ เพื่อไม่ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรง
 - (5) รักษาทุนทรัพย์ทางวัฒนธรรมโดยการสร้างวัฏจักรเศรษฐกิจท้องถิ่นและพัฒนา นวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง รักษาอุตสาหกรรมเก่าแก่ขั้นสูงด้วยการเพิ่มจำนวนของมหาวิทยาลัย โรงเรียนฝึกอาชีพและองค์กรทางการศึกษาอื่น
- 6) ศิลปะ/ประเพณี/วัฒนธรรม มีบทบาททางด้านต่าง ๆ ได้แก่
 - 6.1) บทบาททางการศึกษาที่มีการจัดตั้งวิทยาลัยด้านศิลปะ
 - 6.2) บทบาททางด้านกฎหมายของเมืองที่มีความพยายามที่จะใช้การสงวนรักษาทรัพย์สินทางวัฒนธรรมและประเพณีโดยการออกกฎหมายเฉพาะภูมิภาค
 - 6.3) บทบาททางด้านกิจกรรมมีการสนับสนุนจัดตั้งกิจกรรมที่มีความเกี่ยวข้องทางวัฒนธรรมอย่างหลากหลาย
 - 6.4) บทบาทในการสร้างกระแสความสร้างสรรค์ทางวัฒนธรรม

สิ่งที่ได้เรียนรู้จาก โครงการพัฒนาในระดับเมืองคือ การอนุรักษ์ทรัพยากรสำคัญในท้องถิ่น และถ่ายทอดสู่คนรุ่นใหม่ ซึ่งผลของการสร้างสรรค์มูลค่าเพิ่ม การพัฒนาเมืองสร้างสรรค์เกิดขึ้นอย่าง

รวดเร็วเนื่องจากมีรากฐานของการพัฒนาที่เข้มแข็ง ผู้ประกอบธุรกิจ ประชาชนและผู้บริหารท้องถิ่นต่าง ดำเนินการพัฒนาเมืองและมีความเข้าใจเป็นไปในทิศทางเดียวกันส่งผลให้เมื่อมีการวางนโยบายทาง วัฒนธรรมจึงได้รับการสนับสนุนที่ดีจากทุกภาคส่วน และมีการต่อยอดเพื่อเชื่อมโยงอุตสาหกรรมท้องถิ่น กับภายนอกระดับนานาชาติ เช่น การจัดการแข่งขันงานฝีมือแห่งคานาซาว่า การจัดประชุมฝีมือ นานาชาติ พิพิธภัณฑสถานศิลปะร่วมสมัยแห่งศตวรรษที่ 21 ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากระดับท้องถิ่นสู่ ระดับสากล และยังส่งผลต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอีกด้วย

2.5.2 กรณีศึกษาเมืองสิงคโปร์เมืองสร้างสรรค์ด้านการออกแบบ

1) ข้อมูลทั่วไปของเมือง

สิงคโปร์มีความทันสมัย เป็นสากลและเป็นที่ตั้งของหน่วยงานทางด้านการออกแบบที่สำคัญ การออกแบบด้านการวางผังเมืองมีการคิดอย่างชาญฉลาด อาศัยความร่วมมือของแต่ละภาคส่วนที่มีความ ต้องการพัฒนาเมือง เช่น ที่อยู่อาศัย โรงพยาบาล สถานศึกษาและการคมนาคม โดยสิงคโปร์มี พื้นที่ 718.3 ตารางกิโลเมตร ในปี พ.ศ. 2558 ได้เปิดหอศิลป์แห่งชาติแห่งใหม่เพื่อมุ่งเน้นจัดแสดง ศิลปะเอเชียตะวันออกเฉียงใต้โดยเครือข่ายใหม่ของศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน ซึ่งช่วยพัฒนาการมี ส่วนร่วมในระดับรากหญ้าของเมือง (World Cities Culture for U, 2017)

2) ประชากร

มีประชากรประมาณ 5.4 ล้านคน ประชากร 80% ที่อยู่อาศัยภายในเมืองอยู่ในโครงการ บ้านพักอาศัยของรัฐบาลซึ่งมีระบบการจัดการที่ดี

3) วิวัฒนาการของเมือง

การพัฒนาในปี พ.ศ. 2546 กระทรวงวัฒนธรรมได้ก่อตั้งหน่วยงานออกแบบเมืองสิงคโปร์ที่ สนับสนุนงานด้านการพัฒนาเมืองและมีหน้าที่รับผิดชอบออกแบบเมืองให้น่าอยู่ในสภาวะแวดล้อมที่ ยั่งยืนและให้มีความอยู่ดีกินดี โดยมีการจัดกิจกรรมและโปรแกรมที่สำคัญของเมืองรวมถึงสัปดาห์งาน ออกแบบ งานนี้จะกระตุ้นองค์กรหลายหน่วยงานและสร้างวิสัยทัศน์เกี่ยวกับการออกแบบเป็น ศูนย์กลางของโลก มีกลยุทธ์การพัฒนาภายในช่วง 6 ปี คือ สร้างจุดแข็งด้านผู้เชี่ยวชาญทางด้านการ ออกแบบท้องถิ่นเพื่อการแข่งขันในระดับโลก สร้างผู้ประกอบการรายย่อยและผู้ประกอบการขนาด

กลางเกี่ยวกับธุรกิจด้านการออกแบบเพื่อให้เมืองมีการเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน และพัฒนานวัตกรรมเพื่อเพิ่มผลผลิตและสามารถแข่งขันในระดับนานาชาติได้ (UNESCO, 2016) (ดูรายละเอียดบทบาทของเมืองสิงคโปร์ ใน World Cities Culture for U, 2017)

4) นวัตกรรมสร้างสรรค์

สิงคโปร์ได้จัดตั้งโครงการ “Contact Singapore” ทำหน้าที่คั่นหนังกคิด นักสร้างสรรค์จากทั่วโลกและตามด้วยโครงการ “Renaissance City” เป็นการสร้างภาพลักษณ์ของเมืองใหม่ นอกจากการโฆษณาที่ดี ยังจัดสิทธิประโยชน์พิเศษ เช่น การให้สิทธิในการซื้อ-เช่า ที่อยู่อาศัยและการอนุญาตวิชาชีพพิเศษ เพื่อจูงใจให้ชาวต่างชาติที่ทำงานด้านความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมใช้ชีวิตอยู่ในสิงคโปร์ได้นานขึ้นอีกด้วย (TCDC, 2552) อีกทั้งยังมีหน่วยงานศิลปะแห่งชาติเพื่อรักษาศิลปะในสิงคโปร์และทำให้ศิลปะเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต มีหน้าที่ประเมินคุณค่าทางศิลปะ ประกอบด้วย

- 1) พิจารณาส่งที่กลุ่มต่าง ๆ คิดขึ้นมาและมอบสิ่งที่ดีที่สุดให้แก่เมือง
- 2) พิจารณาความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมที่เปลี่ยนแปลงเมืองสู่ความยั่งยืนในอนาคต
- 3) สร้างความเป็นมืออาชีพ จากการประสบความสำเร็จในด้านต่าง ๆ ผ่านการประชุมเชิงปฏิบัติการ (NAC, 2017) เพราะภาครัฐเชื่อว่าศิลปะเป็นหนทางสำคัญสำหรับการแสดงออก การเรียนรู้และสะท้อนอัตลักษณ์เพื่อมุ่งมั่นที่จะสร้างสภาพแวดล้อม ซึ่งแท้จริงแล้วศิลปะสามารถเจริญเติบโตได้ กระตุ้นให้ศิลปินท้องถิ่นสร้างความบันเทิงที่สมบูรณ์แบบ ตลอดจนสร้างแรงบันดาลใจแก่ชาวสิงคโปร์และประชากรโลก

5) อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ ได้สร้างมูลค่าให้เมืองหลายวิธีเพื่อการพัฒนาเป็นเมืองสร้างสรรค์ ได้แก่

- (1) การขยายโปรแกรมการฝึกฝนในด้านการออกแบบและเทคโนโลยีเพื่อพัฒนานวัตกรรมโดยมุ่งเน้นไปที่กำลังการผลิตและการเติบโตอย่างยั่งยืน
- (2) การสร้างพื้นที่สำหรับผู้สูงอายุ โดยหน่วยงานบริการทางด้านสาธารณสุขเพิ่มคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเมือง
- (3) การดำเนินงานของศูนย์กลางการออกแบบระดับชาติร่วมมือกับหน่วยงานสร้างสรรค์ ผ่านการจัดกิจกรรมงานออกแบบศิลปะพื้นถิ่นและศาสตร์ทางด้านอาหาร

(4) การจัดงานนิทรรศการเพื่อแสดงงานที่สำคัญของเมืองสร้างสรรค์ด้านการออกแบบ และจัดเวทีการพูดคุยเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของนักพัฒนาวางผังเมืองและนักออกแบบระดับนานาชาติ

(5) การประชาสัมพันธ์โครงการสาขาวิชาชีพเพื่อสนับสนุนการออกแบบ

6) ศิลปะ/ประเพณี/วัฒนธรรม (MCCY, 2017)

ประชากรต้องการทำให้เมืองมีชีวิตชีวาเพื่อสนองต่อความทันสมัย นักวางผังเมืองต้องสร้างพื้นที่ให้คนมีพัฒนาการทางอารมณ์ โดยการฟื้นฟูโรงละครวิกตอเรียและวิกตอเรียคอนเสิร์ตฮอลล์ ปรับปรุงพิพิธภัณฑสถานอารยธรรมเอเชีย พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ โรงละครริมอ่าวมารินา (Esplanade) และหอศิลป์แห่งชาติ แสดงงานศิลปะบนพื้นที่สาธารณะด้วยการเชื่อมโยงกันด้วยสถานีรถไฟใต้ดินทางเดินเท้าเพื่อเข้าถึงพื้นที่ได้โดยตรง ซึ่งมีพื้นที่สีเขียว ที่นั่งพักผ่อน และสะพานทางเดินจูปิลีเป็นจุดหมายต่อนักท่องเที่ยว มีความยาวทั้งหมด 8 กิโลเมตร ระหว่างทางเดินผ่านสถานที่สำคัญเพื่อการชมศิลปะการแสดงตลอดทั้งปี และริมอ่าวมารินามีแผนพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อฟื้นฟูศูนย์กลางการให้บริการนักท่องเที่ยว

สิ่งที่ได้เรียนรู้จาก โครงการพัฒนาในระดับเมืองคือ โครงการสร้างจุดนัดพบของงานที่เต็มไปด้วยพื้นที่สร้างสรรค์แสดงเทศกาลงานศิลปะประจำปีของสิงคโปร์ด้วยซึ่งมีมากกว่า 100 กิจกรรม ซึ่งถูกจัดขึ้นตลอด 9 วัน และมีเวทีสัมมนาและการประชุมเชิงปฏิบัติการนำไปสู่งานสร้างสรรค์ที่มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างนักสร้างสรรค์ ช่วยสร้างความร่วมมือระหว่างประชาชนระดับล่างกับประชาชนระดับกลางให้มีความรู้ด้านศิลปะ วัฒนธรรม ศูนย์กลางการออกแบบระดับชาติร่วมมือกับหน่วยงานสร้างสรรค์สร้างสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เอื้ออำนวยให้ประชาชนใช้พื้นที่ส่วนกลางได้อย่างสะดวกสบายจะส่งผลให้ประชาชนใช้เวลาส่วนใหญ่กับกิจกรรมสร้างสรรค์บนพื้นที่เมืองสร้างสรรค์

2.5.3 กรณีศึกษากรุงโซล ประเทศเกาหลี เมืองสร้างสรรค์ด้านการออกแบบ

1) ข้อมูลทั่วไปของเมือง

นครพิเศษโซลเป็นเมืองหลวงและมหานครที่ใหญ่ที่สุดของประเทศเกาหลีใต้ มีพื้นที่ 605.2 ตารางกิโลเมตร โซลเป็นปริมณฑลที่อยู่อาศัยขนาดใหญ่ประกอบด้วยบริเวณมหานครอินช็อนและจังหวัดคย็องกี นครโซลมีส่วนเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ระดับโลกหลายเหตุการณ์ โดยได้ใช้ความพยายามอย่างมากเพื่อเพิ่มอิทธิพลในฐานะประเทศที่เป็นเจ้าภาพจัดการประชุมนานาชาติมากเป็นอันดับที่ 5 โดยได้จัดงานเอเชียนเกมส์ (พ.ศ. 2529) โอลิมปิกฤดูร้อน (พ.ศ. 2531) ฟุตบอลโลก (พ.ศ. 2545) การประชุมสุดยอดจี-20 และเมืองแห่งการออกแบบ โดยเป็นเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก (พ.ศ. 2553) และเมืองยอดนิยมในด้านการท่องเที่ยวจากนักท่องเที่ยวชาวจีน ญี่ปุ่นและไทย 3 ปีต่อเนื่อง (พ.ศ. 2554) นครโซลมีอุตสาหกรรมชั้นนำที่เจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว ซึ่งในขณะนี้กรุงโซลมุ่งเน้นไปที่ความคิดสร้างสรรค์ การมีส่วนร่วมและความสุขของประชาชนมากขึ้น

2) ประชากร

มีประชากรประมาณ 25 ล้านคน ซึ่งเป็นเกือบหนึ่งในสี่ของประชากรชาวเกาหลีใต้ อาศัยอยู่ในโซลและชาวต่างชาติอีกประมาณ 275,000 คน มีความสำคัญทั้งทางด้านสังคมเศรษฐกิจและเป็นศูนย์กลางทางด้านวัฒนธรรม

3) กลุ่มมวลชนสร้างสรรค์

นักออกแบบเกาหลีประมาณ 73 เปอร์เซ็นต์อาศัยอยู่ในกรุงโซลซึ่งเปรียบเป็นหัวใจหลักของการออกแบบ การปฏิวัติอุตสาหกรรมภายในประเทศช่วยยกระดับให้เป็นเมืองแห่งอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ ผู้นำในด้าน Digital Media City จากการบ่มเพาะธุรกิจไอทีและสื่ออย่างครบวงจร โดยภาคส่วนงานออกแบบมุ่งเน้นในด้านเทคโนโลยีที่มีความหลากหลายสัมพันธ์กับอุปกรณ์การใช้งานต่างๆ ในชีวิตประจำวันทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกภายในบ้าน เครื่องจักรที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม เปรียบเสมือนเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ช่วยตอบสนองต่อความต้องการของผู้อยู่อาศัยภายในเมืองถึง 10 ล้านคน (UNESCO, 2016)

ในปัจจุบันนี้มีงานมากกว่า 170,000 ตำแหน่งภายในอุตสาหกรรมการออกแบบของกรุงโซล 3 อันดับแรกคือ 1) งานในส่วนของการผลิต 2) งานที่ปรึกษาทางด้านการออกแบบและ 3) นักออกแบบแฟชั่น รวมถึงผู้เชี่ยวชาญด้านโฆษณา สถาปนิก ผู้ออกแบบเกมและนักพัฒนาสื่อดิจิทัล เมือง

สร้างสรรค์ถูกพัฒนาภายใต้อัตลักษณ์ของเมือง จุดแข็งคือความหลากหลายของกิจกรรม อัตราความสำเร็จที่เพิ่มขึ้นภายในช่วงเวลาสั้น ซึ่งสามารถสร้างสมรรถนะของคนที่มีความหลากหลายและมีคุณค่า การประนีประนอมต่อการเกิดขึ้นของแต่ละธุรกิจอย่างเป็นระบบ (ดูรายละเอียดบทบาทของกรุงโซล ใน World Cities Culture for U, 2017)

4) นวัตกรรมสร้างสรรค์

ย่านมหาวิทยาลัยฮิวามีถนนเต็มไปด้วยร้านค้าแฟชั่น หน่วยงานท้องถิ่นมีแผนพัฒนาถนนทั้ง 5 เส้นทางในย่านเพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจที่ซบเซา ในเดือนตุลาคมปี พ.ศ. 2559 รัฐบาลได้เลือกทีมนักออกแบบ 9 ทีมเข้ามาคิดและออกแบบพัฒนาพื้นที่ซึ่งหลังจากออกแบบเสร็จแล้วทีมออกแบบเหล่านี้มีสิทธิ์ในการเช่าพื้นที่ก่อนและได้รับการยกเว้นค่าธรรมเนียมในการเช่าร้าน 1 ปี อีกทั้งรัฐบาลยังช่วยค่าใช้จ่ายในการตกแต่งร้านด้วยเพื่อที่จะช่วยเหลือผู้เช่าในระยะก่อตั้งธุรกิจและในระยะยาว ซึ่งหลังจากพัฒนาพื้นที่แล้วเกิดผลตอบรับจากโครงการนี้ทำให้เกิดธุรกิจรุ่นใหม่ในย่านเพิ่มมากขึ้นโดยรัฐบาลเปิดสัญญาเช่าระยะยาว นอกจากนี้ยังมีการออกแบบป้ายร้านค้าให้มีลักษณะเดียวกันทั้งย่าน แต่ละร้านสามารถออกแบบลักษณะพิเศษของร้านเข้าไปได้ การปรับปรุงสภาพแวดล้อมของซอยบนถนนในย่านนี้ด้วยการปูพื้นด้วยอิฐจากการออกแบบด้วยศิลปะท้องถิ่น หน่วยงานท้องถิ่นได้จัดเทศกาลเพื่อฉลองการปรับปรุงสภาพแวดล้อมภูมิทัศน์ใหม่ของซอยต่าง ๆ ที่มีธุรกิจของคนรุ่นใหม่เกิดขึ้นมากมาย ในขณะที่ธุรกิจแฟชั่นรุ่นใหม่กำลังเติบโตขึ้น สถาบันการศึกษาด้านแฟชั่นได้เข้ามามีส่วนร่วมกับธุรกิจเหล่านี้ด้วยการสร้างเว็บไซต์เพื่อเผยแพร่ผลงานของร้านค้า แนะนำคุณลักษณะของร้านซึ่งมีผู้ประกอบการรุ่นใหม่และข้อมูลทั่วไปของถนนการค้าในแหล่งต่าง ๆ เป็นการสร้างจุดแข็งของตลาดในปี พ.ศ. 2560 ภายใต้ชื่อ ฮิวาถนนแห่งแฟชั่น (SMG, 2017)

โครงการเมืองโซลเมืองเดินได้ของหน่วยงานท้องถิ่น ประกอบด้วยการสร้างถนน 20 สายเพื่อให้คนเดินเท้าได้มีสุขภาพที่ดีเริ่มต้นในปี พ.ศ. 2560 คาดว่าจะมีพื้นที่ซึ่งสามารถเดินได้สะดวกสบายและปลอดภัยบนถนนมีความยาวกว่า 6,892 เมตร โดยเริ่มจากการลดช่องจราจรของรถยนต์เปลี่ยนเป็นทางเดินเท้าที่กว้างขวางขึ้น ซึ่งมีการประชาสัมพันธ์โครงการเมืองเดินได้แก่ประชาชน โดยเริ่มจากพื้นที่จำนวน 20 แห่งซึ่งอยู่ใน 19 เขตการปกครอง แต่รูปแบบของถนนนั้นจะ

ขึ้นอยู่กับความคิดเห็นและความต้องการของประชาชนท้องถิ่นจากการประชุมรับฟังความคิดเห็นภายในย่าน ทางรัฐบาลมีงบประมาณในการก่อสร้างถนนเดินได้ถึง 250 ล้านบาท โดยมาตรฐานทั่วไปจะมุ่งเน้นที่การสร้างสภาพแวดล้อมซึ่งสามารถเดินได้อย่างปลอดภัยปราศจากการถูกรบกวน

จากปัญหาคนเดินเท้าต้องเดินบนถนนเพราะไม่มีทางเท้าหรือทางเท้าแคบเกินไป จึงมีการติดตั้งกล่องวงจรปิดทุกทางแยกเพื่อความปลอดภัยของคนเดินเท้า ลดช่องจราจรและเพิ่มพื้นที่ทางเท้าให้มากขึ้น บางพื้นที่เพิ่มความกว้างทางเท้าจาก 1.5 เมตร เป็น 3.2 - 4.0 เมตร และลดขนาดช่องทางจราจรจาก 10.8 - 11.3 เมตร เป็น 7.0 เมตร ตลอดจนจำกัดความเร็วของรถยนต์จาก 60 กิโลเมตรต่อชั่วโมง เป็น 30 กิโลเมตรต่อชั่วโมง เพื่อความปลอดภัยของคนเดินเท้า แต่ยังมีอุปสรรคจากความคิดเห็นที่แตกต่างกันของประชาชนผู้อยู่อาศัยในย่าน สุดท้ายหน่วยงานท้องถิ่นสามารถประชุมลงความเห็นร่วมกันได้ถึง 17 พื้นที่ในปี พ.ศ. 2559 และอีก 3 พื้นที่สามารถดำเนินการได้ภายในครึ่งปีแรกของ พ.ศ. 2560 จากการคาดการณ์จำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นทุกปี ทางรัฐบาลจึงมีแผนพัฒนาถนนให้มีเอกลักษณ์เป็นที่จดจำได้ของนักท่องเที่ยว อีกทั้งยังมีการเพิ่มพื้นที่สีเขียวและสร้างอุปกรณ์ตกแต่งถนน (Street Furniture)

5) อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ ได้สร้างมูลค่าให้เมืองหลายวิธีเพื่อการพัฒนาเป็นเมืองสร้างสรรค์ได้แก่

(1) การพัฒนาเป้าหมายของการเปลี่ยนแปลงเมืองสร้างสรรค์สู่เมืองที่มีสถานที่สำหรับสุขภาพและยั่งยืน โดยผ่านการเผยแพร่ความรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์

(2) การสนับสนุนอุตสาหกรรมสร้างสรรค์รูปแบบเดิมเปลี่ยนแปลงสู่อุตสาหกรรมดิจิทัล

(3) การแลกเปลี่ยนนักเรียน นักศึกษาเพื่อเพิ่มองค์ความรู้ของความคิดสร้างสรรค์จากแต่ละพื้นที่ทั่วโลก

6) ศิลปะ/ประเพณี/วัฒนธรรม

จุดประสงค์ของการบริหารจัดการชุมชนเมืองสร้างสรรค์คือ ประการแรก เพื่อรับมือกับความท้าทายที่ยิ่งใหญ่ผ่านความร่วมมือกับภาคส่วนอื่น ๆ ซึ่งวัฒนธรรมสามารถเพิ่มคุณภาพชีวิตของผู้อยู่อาศัยในเมือง ประการที่สอง วัฒนธรรมสามารถเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันของกรุงโซลโดยตรง

ซึ่งเอื้อต่อการพัฒนาของอุตสาหกรรมขนาดเบาหรือการช่วยอุตสาหกรรมวัฒนธรรมทางอ้อมที่จะมีการแข่งขันที่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งกระบวนการรับรู้ทางวัฒนธรรมมีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวันของประชากร เพราะคนบริโภคสื่อทางวัฒนธรรมอย่างรวดเร็ว

เนื่องจากมีความเชื่อมโยงระหว่างอุตสาหกรรมออกแบบ และการสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์ที่มีคุณค่า หน่วยงานท้องถิ่นจึงได้สนับสนุนการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีซึ่งเป็นสิ่งดึงดูดบริษัทออกแบบที่เป็นผู้ผลิตอุตสาหกรรมชั้นนำของเมือง พื้นที่สาธารณะบริเวณดงแดมุนดีไซน์พลาซ่า (Dongdaemun Design Plaza) ถูกออกแบบโดย ซาฮา ฮาดิด (Zaha Hadid) เป็นสถานที่ศูนย์รวมทางวัฒนธรรม แสดงวิธีผสมผสานวัฒนธรรมดั้งเดิมด้วยการแสดงออกที่ร่วมสมัยมากขึ้นของกรุงโซล ในศตวรรษที่ 21 พื้นที่บริเวณนี้มีผู้คนเป็นจำนวนมากและเป็นศูนย์กลางย่านประวัติศาสตร์ของกรุงโซล ระบบสาธารณูปโภคขนาดใหญ่ได้รับการออกแบบจากอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ต่าง ๆ ภายในเมือง ทำให้มีการฟื้นฟูย่านเศรษฐกิจในบริเวณใกล้เคียง อาคารพิพิธภัณฑ์ดงแดมุนพลาซ่ามีพื้นที่ 86,574 ตารางเมตร ภายในมีห้องแสดงงานศิลปะ ห้องปฏิบัติการเพื่อการออกแบบรวมถึงห้องสมุดออกแบบ และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการเรียนรู้เพื่อการออกแบบ (ดูรายละเอียดเกี่ยวกับการศึกษาภาคสนาม ณ มหานครโซล ในภาคผนวก ค)

จากการสอบถามสถาปนิกผังเมืองเกาหลี Dr. Gye Ho Im, Former City Planner ได้รับคำตอบที่เกี่ยวข้องกับเมืองสร้างสรรค์ในกรุงโซล (แบบสัมภาษณ์สำหรับสถาปนิกผังเมืองเกาหลี ดูภาคผนวก ข) ได้ผลดังนี้

- เมืองถูกกำหนดให้เป็นเมืองหลวงแห่งการออกแบบระดับโลก (World Design Capital-WDC) ภายใต้การดูแลของสมาพันธ์การออกแบบโลก (International Council of Societies of Industrial Design-ICSID)
- โซลเมืองสร้างสรรค์เป็นการหลอมรวมองค์ความรู้และวัฒนธรรมเข้าด้วยกันผ่านองค์กร DMC (Digital Media City) เป็นศูนย์กลางของการค้นคว้าและพัฒนา ซึ่งมีการพัฒนาพื้นที่มาก็อก (Magok) หรือโครงการ M-Village การพัฒนาพื้นที่ทางการเงินยอฮิด (Yeouido) และอีกหลายพื้นที่ เช่น ซินซอน (Sinchon) และ ฮงแด (Hongdae) เพื่อพัฒนาการรวมกลุ่มและเชื่อมโยง

อุตสาหกรรม (Clusters) ทั้งด้านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต สื่อมีเดียและสื่อบันเทิงอันดับหนึ่งของโลก

- หน่วยงานท้องถิ่นออกนโยบายพัฒนาเมืองด้านการออกแบบ โดยการเพิ่มพื้นที่สำหรับการเดิน ลดช่องการจราจร และเพิ่มช่องทางจักรยาน
- นักออกแบบเกาหลี (73%) อาศัยอยู่ในกรุงโซล ซึ่งสนใจระบบอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง เทคโนโลยีที่ช่วยในการดำรงชีวิต ที่อยู่อาศัยอัจฉริยะ และระบบอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นสูง รวมถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรม กิจกรรมทางเศรษฐกิจ
- สร้างแหล่งเรียนรู้ ศูนย์รวมความหลากหลายทางวัฒนธรรมใจกลางเมืองเป็นระบบขั้นพื้นฐานที่จำเป็นต่อเมือง ลักษณะการออกแบบทางกายภาพที่ใช้วัสดุท้องถิ่นสะท้อนอัตลักษณ์ของเมืองเพื่อเป็น 1) แหล่งผลิตงานออกแบบ 2) อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ ซึ่งช่วยกระตุ้นการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์ และเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในพื้นที่ 3) การจัดนิทรรศการ งานแสดงแฟชั่น งานแสดงสินค้าใหม่ ๆ เวทีสัมมนา 4) ชมรมนักออกแบบ พื้นที่ปฏิบัติการ 5) การแสดงคอนเสิร์ต 6) ศูนย์การเรียนรู้สำหรับเด็กเพื่อออกแบบและบูรณาการด้านความคิดสร้างสรรค์ และ 7) กิจกรรมทางวัฒนธรรมมากมาย รวมถึงมีการนำเสนอแนวโน้มการออกแบบใหม่ในปีถัดไป แบ่งปันองค์ความรู้ผ่านงานนิทรรศการ
- อุตสาหกรรมงานออกแบบสร้างตำแหน่งงานถึง 170,000 ตำแหน่งภายในกรุงโซล เช่น อาชีพผู้ผลิตสินค้าและบริการ นักออกแบบแฟชั่น ผู้เชี่ยวชาญด้านงานโฆษณา สถาปนิก นักสร้างเกมส์ นักพัฒนาคอนเทนต์ด้านดิจิทัล และที่ปรึกษาด้านงานออกแบบ
- พื้นที่โดยรอบโครงการที่มีการปรับปรุงภูมิทัศน์ ถูกพัฒนาเป็นร้านค้า ร้านกาแฟ ร้านอาหารขนาดเล็ก และร้านขายสินค้าที่ระลึก มีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเดินของนักท่องเที่ยวและประชาชนที่อาศัยในเมือง
- มีการวางแผนพัฒนาพื้นที่เพื่อการรวมกลุ่มทางด้านธุรกิจระดับนานาชาติ ศูนย์รวมองค์ความรู้ด้านอุตสาหกรรม และสนับสนุนกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่มีความคิดสร้างสรรค์ในการดำเนินธุรกิจที่ขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี

สิ่งที่ได้เรียนรู้จาก โครงการพัฒนาในระดับเมืองคือ โครงการพัฒนามาจากบริบททางวัฒนธรรม จากความร่วมมือของหน่วยงานท้องถิ่น ภาคประชาชนและภาคเอกชนมีบทบาทสำคัญต่อวัฒนธรรม ดังนั้นจึงสนับสนุนให้วัฒนธรรมกลายเป็นสินทรัพย์ที่ปรับเปลี่ยนได้และง่ายต่อการควบคุม เพื่อสะท้อนความร่วมมือของเมือง โดยองค์ประกอบของโซลเมืองสร้างสรรค์จะประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ (SEA, 2017) ดังนี้ 1) ความรู้สึกต่อวัฒนธรรม การซาบซึ้งในงานศิลปะเพื่อเปิดใจกว้าง ยอมรับวัฒนธรรมที่หลากหลาย 2) การฟูมฟักความสร้างสรรค์ ทักษะทางศิลปะและตรรกะทางความคิด 3) การมีส่วนร่วมของประชาชนสร้างสังคมในชุมชนเมืองศิลปะ วัฒนธรรมและสร้างวงจรความร่วมมือ

2.5.4 กรณีศึกษาเมืองออสติน รัฐเท็กซัส สหรัฐอเมริกาเมืองสร้างสรรค์ด้านสื่อศิลปะ

1) ข้อมูลทั่วไปของเมือง

เมืองออสตินมีย่านที่มีความหลากหลายทางด้านความคิดสร้างสรรค์ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของเศรษฐกิจท้องถิ่น เมืองออสตินมีขนาดพื้นที่ 704 ตารางกิโลเมตร และมีประชากร 947,890 คน (2559) โดยพื้นที่ย่านในเมืองออสตินชื่อ Hoppin มีขนาดพื้นที่ 4.12 ตารางกิโลเมตร

2) กลุ่มมวลชนสร้างสรรค์

ศิลปินและนักคิดสร้างสรรค์มากมาย ได้สร้างองค์การศิลปะและวัฒนธรรมไม่แสวงหากำไรสามารถทำให้เมืองมีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น ประชาชนมีความมั่งคั่งทางสถานะการเงินและส่งผลกระทบต่อระบบวัฒนธรรม หน่วยงานสร้างสรรค์ของเมืองให้ความสำคัญกับสินค้าและบริการสร้างสรรค์ต่าง ๆ ที่เป็นผลผลิตจากกลุ่มมวลชนสร้างสรรค์ในเมืองออสติน นักพัฒนาเมืองตระหนักถึงคุณค่าและความหลากหลายในย่าน รวมทั้งช่วยให้คนในชุมชนมีความคิดสร้างสรรค์ต่อพื้นที่ด้านการอยู่อาศัยและด้านการทำงานที่เหมาะสมกับกลุ่มมวลชนสร้างสรรค์

หน่วยงานศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นประเมินงานศิลปะสร้างสรรค์และวัฒนธรรมที่สำคัญ เพื่อจัดทำแผนที่สินทรัพย์ ระบุสถานที่สำคัญทางวัฒนธรรม เพลง และความบันเทิง โดยข้อมูลเหล่านี้ได้จากการสำรวจสำมะโนประชากรของชุมชนดนตรีท้องถิ่น เป็นโครงการที่หน่วยงานท้องถิ่นจัดทำ

ขึ้นมาเพื่อกำหนดนโยบายในอนาคตและการสนับสนุนด้านการพัฒนาย่านสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน (ดูรายละเอียดบทบาทของเมืองออสติน ใน World Cities Culture for U, 2017)

3) นวัตกรรมสร้างสรรค์

ธุรกิจท้องถิ่นที่เจริญเติบโตเพิ่มขึ้นและมีชื่อเสียงคือ เพลงและเทคโนโลยีดิจิทัลต่าง ๆ โดยมีการพัฒนาในระดับโลก เป็นพื้นที่ของการเปลี่ยนถ่ายและจุดตัดของศาสตร์ด้านศิลปะ ธุรกิจสร้างสรรค์ มีอัตราการเติบโตสูงขึ้นถึง 40 เปอร์เซ็นต์ในรอบ 10 ปีที่ผ่านมา ผลผลิตมวลรวมของรัฐสร้างรายได้มากกว่า 4.35 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ จากกิจกรรมเศรษฐกิจประจำปีแสดงให้เห็นถึงตำแหน่งงานที่มีความมั่นคงมากถึง 49,000 ตำแหน่ง (UNESCO, 2016)

หน่วยงานทางวัฒนธรรมเมืองร่วมมือกับองค์กรวัฒนธรรมจัดตั้งศูนย์กลางย่านสร้างสรรค์ ซึ่งได้กำหนดแผนการอยู่อาศัยและการทำงานสร้างสรรค์ อีกทั้งยังสามารถแสดงผลงานของนักคิดสร้างสรรค์ และจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่ได้รับความร่วมมือจากผู้อยู่อาศัยภายในเมืองเป็นอย่างดี เช่น สัปดาห์ออสตินเมืองแพชั่น ออสตินเมืองแห่งบทกวี งานศิลปะแห่งเมืองออสติน เป็นต้น เมืองได้ผสมผสานงานศิลปะมากขึ้น โดยดูจากกิจกรรมและสวัสดิการต่าง ๆ มีการนำเสนอตัวตนทางวัฒนธรรม

4) อุตสาหกรรมสร้างสรรค์

อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ เช่น เพลง ภาพยนตร์ สื่อดิจิทัลบันเทิง แกลเลอรี งานเทศกาลในเมืองที่เกิดขึ้นจากความพร้อมด้านสถานที่จัดงาน เงินทุน หน่วยงานที่รับผิดชอบและผู้ชมการแสดงมีส่วนสำคัญที่ทำให้ย่านพัฒนาสู่ย่านสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน ในเศรษฐกิจสร้างสรรค์นั้นมีความสำคัญโดยเป็นนโยบายการวางผังเมืองของออสตินในปี ค.ศ. 2012 เพื่อรองรับอุตสาหกรรมสร้างสรรค์และเทคโนโลยีอย่างชาญฉลาด ประกอบด้วยวิดีโอเกมส์ สื่อศิลปะดิจิทัล และภาพยนตร์ ซึ่งพิจารณาจากเศรษฐกิจท้องถิ่นของออสติน

ราอูล อัลวาเรส (Raul Alvarez) กรรมการบริหารเครือข่ายชุมชน เห็นถึงจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในเมืองออสตินมีเพิ่มมากขึ้น เป็นการพิสูจน์ให้เห็นถึงการแข่งขันทางเศรษฐกิจที่ท้าทายสำหรับกิจกรรมในย่านระดับท้องถิ่นตลอดจนองค์กรที่เข้ามามีส่วนร่วม เพื่อการท่องเที่ยวและการ

เรียนรู้ในท้องถิ่นมีการสนับสนุนทางวัฒนธรรมและความคิดสร้างสรรค์ของเมืองให้เดินไปข้างหน้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแสดงความเห็นที่สนับสนุนความหลากหลายทางเชื้อชาติ

นอกจากนั้นเมืองออสตินได้สร้างมูลค่าให้เมืองหลายวิธีเพื่อการพัฒนาเป็นเมืองสร้างสรรค์ ได้แก่

(1) การผนวกสื่อศิลปะให้เข้ากับงานสาธารณะต่าง ๆ เช่น ศิลปินท้องถิ่นทำงานอยู่ในปัจจุบันด้วยการใช้มีเดียที่ทันสมัย การจัดการโครงการและเทศกาลศิลปะสาธารณะ

(2) การประชาสัมพันธ์การพัฒนาสื่อศิลปะ โดยการสร้างแรงจูงใจด้วยเมืองสร้างสรรค์ และแผนเงินทุนทางด้านวัฒนธรรม

(3) การเพิ่มโปรแกรมสำหรับศิลปินท้องถิ่นที่อยู่อาศัยภายในเมือง ให้มีการทำงานในด้านสื่อมีเดียสมัยใหม่และการใช้สิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อแลกเปลี่ยนโปรแกรมการเรียนรู้ และโอกาสสำหรับนักเรียน

(4) การสนับสนุนการแลกเปลี่ยนระหว่างกลุ่มมวลชนสร้างสรรค์ทางด้านสื่อศิลปะ ให้มีความน่าจดจำ โดยผ่านองค์กรการเข้าร่วมถึงนักประชาสัมพันธ์ด้านความคิดสร้างสรรค์จากแต่ละหน่วยงานท้องถิ่น

(5) การพัฒนาเมืองเพื่อนวัตกรรมการค้า การลงทุน เทคโนโลยีวิทยาศาสตร์และศิลปะจากการเชื่อมโยงเครือข่ายท้องถิ่น ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ที่มีอยู่และสร้างโอกาสสำหรับการสร้างงานในส่วนของเทคโนโลยีและความคิดสร้างสรรค์ด้วย

(6) งานนิทรรศการการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นศิลปิน จากเมืองสร้างสรรค์ด้านสื่อศิลปะอื่น ๆ

5) สาธารณูปโภค/สาธารณูปการ

ภายในเมืองมีสถาบันการศึกษาชั้นนำ เช่น มหาวิทยาลัยของรัฐ Texas ช่วยสนับสนุนด้านการพัฒนาเมืองที่มีความก้าวหน้า สร้างแรงดึงดูดนักคิดสร้างสรรค์มากมาย ในแต่ละปีมีคนเข้ามาอยู่อาศัยภายในเมืองเพิ่มขึ้น โดยคนที่เข้ามาอยู่ใหม่นี้สร้างชื่อเสียงให้มากมาย ย่านสร้างสรรค์ในเมืองออสตินมีด้วยกันหลายพื้นที่ ประกอบด้วย 1) ย่านกลางเมืองชื่อ Hoppin ในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ พื้นที่แห่งนี้ประกอบด้วยร้านอาหาร บาร์ ค็อกเทล และหน่วยงานของรัฐ พื้นที่นี้เป็นจุดหลอมรวมเงินหมุนเวียนในธุรกิจและความสนุกสนานตลอดจนการอนุรักษ์รักษาพื้นที่ด้วย นอกเหนือจากนั้นยังต้อง

รักษาโอกาสของการค้าปลีก โดยงานศิลปะคือชีวิตของเมือง ในย่านนี้มีหอศิลป์และพิพิธภัณฑ์ที่ตั้งอยู่เกือบทุกซอกทุกมุม 2) พื้นที่ 2 ช่วงถนนระหว่างศาลากลางเมืองและถนนซานอันโตนิโอ บริเวณนี้เป็นที่ตั้งของร้านค้าระดับท้องถิ่นและระดับสากลซึ่งมีทั้งผลิตภัณฑ์ทางด้านความงาม การดูแลร่างกายและสถานที่พักผ่อน ร้านอาหารและพื้นที่ที่เกี่ยวกลางคืน และยังเป็นสถานที่เดินเล่นได้อย่างสะดวกสบาย 3) ย่านคลังสินค้าเก่า พื้นที่โกดังเก่าที่มีประวัติศาสตร์ หลังจากปรับปรุงใหม่ได้เกิดธุรกิจรูปแบบใหม่มากมาย รัฐบาลจึงพัฒนาเป็นพื้นที่ท่องเที่ยว ซึ่งประกอบด้วยบาร์และร้านอาหาร ฉากหลังที่แสดงถึงความรุ่งเรืองในอดีตกลายเป็นสิ่งดึงดูดกลุ่มนักท่องเที่ยว พื้นที่ประกอบไปด้วยความหลากหลายเพื่อความบันเทิง ร้านอาหาร ร้านสำหรับกลุ่มคนรักร่วมเพศ และร้านขายสินค้าที่มีเอกลักษณ์เป็นของตัวเอง 4) ถนนหมายเลข 6 ด้านตะวันตก คือ พื้นที่ซึ่งมีร้านเครื่องดีมีค็อกเทลทำเองและหอศิลป์ภายในลานเปียร์ อีกทั้งยังมีตลาดอาหารตลอด 2 ข้าง (Austintexas, 2017)

6) ศิลปะ/ประเพณี/วัฒนธรรม

เมืองออสตินมีกิจกรรม เพลง ภาพยนตร์ งานศิลปะ วิดีโอเกมและนวัตกรรมซึ่งมีการจัดกิจกรรมดนตรี (SXSW) อินเทอร์เน็ต เทศกาลดนตรี และเทศกาลแฟนตาซีจนทำให้กลายเป็นงานที่ถูกจัดมาตลอดสำหรับปฏิทินวัฒนธรรมเมือง โดยอัตลักษณ์ของเมืองออสตินคือ วงดนตรีสด กิจกรรมเครื่องเสียง อีกทั้งโปรแกรมเพลงคอนเสิร์ตที่ยาวนานที่สุดในโทรศัพท์ของอเมริกัน ศิลปินต้องการอยู่ในสภาวะแวดล้อมที่เต็มไปด้วยความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งพื้นที่สาธารณะของเมืองทำให้ผู้ชมผลงานสามารถเข้าถึงได้ในวงกว้างและหลากหลาย เช่น ย่านสร้างสรรค์ดาวทาวน์ทางตะวันออกของออสติน (Big Medium Museum) ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวสตูดิโอของศิลปินชาวตะวันตกแห่งออสติน นักพัฒนาเมืองสร้างสรรค์เห็นความสำคัญของปัจจัยด้านการศึกษา อาหาร สุขภาพ ที่อยู่อาศัย และการขนส่ง ซึ่งมีการผสมผสานทางวัฒนธรรมในชุมชนเมืองอย่างเป็นทางการเป็นหนึ่งเดียวกัน เพราะวัฒนธรรมไม่ควรสนองความต้องการอย่างใดอย่างหนึ่ง แต่ต้องเป็นส่วนหนึ่งในการดำรงชีวิตและทุกด้านต่อคุณภาพชีวิต (World Cities Culture for U, 2017)

หน่วยงานศิลปวัฒนธรรมเป็นผู้นำในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์โดยจัดลำดับความสำคัญทางเศรษฐกิจเป็นส่วนหนึ่งของแผนแม่บท 30 ปีสำหรับเมือง มีวัตถุประสงค์เพื่อ ประการแรก ค้นหา

วิธีสนับสนุนและส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเมืองออสตินอย่างดีที่สุด สนับสนุนย่านสร้างสรรค์ การให้คำปรึกษาเพื่อแก้ไขกฎหมายการใช้ประโยชน์ที่ดินในเมือง เช่น โครงการ Think EAST มีการพัฒนาย่านสร้างสรรค์โดยเป็นส่วนหนึ่งของโครงการพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ใหม่และการทำงานร่วมกับสถาบันการศึกษาในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาทักษะแรงงานสร้างสรรค์และเปิดโอกาสแก่ผู้ที่สนใจอาชีพสร้างสรรค์ ประการที่สอง การทำให้เมืองเป็นสถานที่เปิดโอกาสต่ออาชีพสร้างสรรค์ให้เกิดความสำเร็จทางธุรกิจและทำโครงการที่กระตุ้นความเป็นเมืองสร้างสรรค์อย่างต่อเนื่อง

ย่านดาวทาวน์ของเมืองออสติน (Austin's Downtown Entertainment Districts) มีขนาดพื้นที่ 3.88 ตารางกิโลเมตร เป็นแหล่งรวมความบันเทิงทั้งหลายของเมือง ซึ่งประชาชนที่อาศัยอยู่ภายในเมืองเข้ามาใช้บริการเพื่อกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ มีอยู่หลายพื้นที่ ได้แก่ 1) Barton Springs Road เป็นแหล่งรวมร้านอาหาร 2) South Lamar (SOLA) แหล่งรวมร้านอาหารท้องถิ่น โรงเรียนเก่าแก่ที่มีชื่อเสียง และโรงละคร 3) South First (SOFI) แหล่งรวมอาหารเม็กซิกัน อาหารท้องถิ่นของเมืองออสติน 4) South Congress (SOCO) แหล่งรวมร้านช้อปปิ้งสไตล์บูติก ร้านขายเสื้อผ้าผู้หญิง ภัตตาคารและร้านอาหารริมถนนที่ได้รับความนิยม พื้นที่ลานจอดรถและพื้นที่จอดรถริมทางถูกออกแบบให้เอื้อต่อการเดินเท้า บรรยากาศบนถนนมีทั้งเสียงเพลงป๊อปที่มีชีวิตชีวา และรถเข็นขายของ 5) ย่านถนนหมายเลข 2 รวมแหล่งช้อปปิ้ง ร้านอาหารที่หรูหรา โรงแรมที่ดีที่สุดของเมือง โรงภาพยนตร์ โรงละคร และมีพื้นที่สำหรับขายสินค้าจากเกษตรกรทุกเช้าวันเสาร์ แสดงให้เห็นถึงสินค้าท้องถิ่นที่มีคุณภาพและสดใหม่จากสวน 6) ย่านถนนหมายเลข 4 เป็นแหล่งรวมความบันเทิงที่ดีที่สุดของเมือง มีทั้งภัตตาคาร ผับ บาร์ โดยกลุ่มคนทำงานจะเข้ามาในพื้นที่บริเวณนี้หลังเวลาเลิกงาน 7) ถนน Rainey มีชุมชนที่มีบ้านหลังเล็กซึ่งแตกต่างจากบ้านที่อยู่บนถนนอื่น ๆ ปัจจุบันบ้านเหล่านั้นถูกเปลี่ยนการใช้งานจากที่พักอาศัยมาเป็นแหล่งบันเทิง ถนนที่สามารถเดินได้อย่างสะดวกสบาย ร้านอาหารที่มีโต๊ะอาหารทั้งภายในและภายนอกอาคาร และมีอาคารสูงสร้างในพื้นที่ จุดขายคือวิวของแม่น้ำโคโลราโดและทะเลสาบ Lady Bird 8) ย่านถนนหมายเลข 6 เปรียบเสมือนเป็นหัวใจหลักของเมือง เนื่องจากมีภัตตาคาร ร้านพิซซ่าท้องถิ่น ร้านดนตรี และคาเฟ่ที่มีชื่อเสียงระดับโลกสร้างชื่อเสียงแก่เมืองออสติน 9) ย่านตลาดออสติน พื้นที่ถูกรายล้อมด้วยร้านค้าส่งและร้านค้าปลีก รวมถึงแหล่ง

บันเทิง พื้นที่ชอปปิง ร้านอาหาร บาร์พินถิ่น พื้นที่สีเขียว และทางเข้าสถานีรถไฟออสตินด้วย

10) ออสตินตะวันออก อยู่ใกล้กับย่านดาวทาวน์ เป็นที่รวมพลของศิลปิน นักร้อง นักดนตรี และกลุ่มคนที่มีจิตวิญญาณของเสียงดนตรี การออกแบบสภาพแวดล้อมของย่านเต็มไปด้วยงานศิลปะ ดนตรี พินถิ่น อาหาร เครื่องดื่มที่มีการผสมผสานอย่างหลากหลาย พื้นที่แห่งนี้เป็นจุดเริ่มต้นของวงดนตรีที่มีชื่อเสียงและแนวคิดนวัตกรรมสร้างสรรค์ใหม่ ๆ

11) ย่านแม่น้ำวัฒนธรรม ศิลปิน นักร้อง นักดนตรี รวมตัวกันสร้างวงดนตรีกันบนพื้นที่แห่งนี้ และแหล่งรวมดนตรีสดมากกว่า 20 วงดนตรี

การพัฒนาด้านวัฒนธรรมของเมืองเป็นจุดเริ่มต้นที่เปลี่ยนบรรยากาศของเมืองให้เป็นที่รู้จักในด้านประเพณีวัฒนธรรม สร้างทางเลือกแก่คนที่เข้ามาอยู่อาศัยในย่านสร้างสรรค์ และกระตุ้นให้เมืองน่าสนใจ เอกลักษณะทางวัฒนธรรมภายในชุมชนเมืองดาวทาวน์สร้างสรรค์ของออสติน มีทั้งความโดดเด่นและแตกต่างมากขึ้น โดยรัฐบาลมุ่งเน้นการพัฒนาที่หวังผลกำไรของเมืองอย่างรวดเร็วซึ่งจะทำลายเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม แต่ความเคลื่อนไหวของภาคท้องถิ่นทำให้เมืองโดดเด่น ด้วยวิธีการส่งเสริมธุรกิจท้องถิ่นที่เป็นอิสระผ่านการสนับสนุนจากหน่วยงานท้องถิ่นและการประชาสัมพันธ์ การแสดงบทบาทที่สำคัญของวัฒนธรรมและอุตสาหกรรมสร้างสรรค์สามารถช่วยสร้างความเจริญเติบโต ย่านดาวทาวน์สร้างสรรค์มีวัฒนธรรมซึ่งถือเป็นโอกาสและการสูญเสียทางวัฒนธรรมในเวลาเดียวกัน โดยภาคท้องถิ่นให้ความสำคัญกับการส่งเสริมทางวัฒนธรรมและความคิดสร้างสรรค์อย่างต่อเนื่องในหลากหลายสาขา โดยมุ่งเน้นบทบาทการเสริมสร้างวัฒนธรรมจากการปรับปรุงคุณภาพชีวิตและการอยู่อาศัย เนื่องจากการเชื่อมโยงทางวัฒนธรรมนำไปสู่การแก้ปัญหาและเป็นสิ่งสำคัญซึ่งผลักดันความก้าวหน้าของเมือง

สิ่งที่ได้เรียนรู้จาก โครงการพัฒนาในระดับย่านคือ การพัฒนางานศิลปะ วรรณกรรม การออกแบบและอาหาร สามารถช่วยบรรเทาความเครียดจากการใช้ชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี เมืองที่สร้างความบันเทิงสามารถกระตุ้นความมีชีวิตชีวา พัฒนาเรื่องราวจากประวัติศาสตร์และมรดกทางวัฒนธรรม ซึ่งคุณค่าทางวัฒนธรรมนำไปสู่อัตลักษณ์ที่คนรับรู้แสดงให้เห็นถึงย่านที่มีความหลากหลายทางเชื้อชาติสามารถผสมผสานเข้ากับสังคมเมือง และผลประโยชน์จากการผสมผสานความ

หลากหลายทางวัฒนธรรมสามารถนำไปสู่เครือข่ายผู้ประกอบการทั้งด้านการท่องเที่ยวและการค้า วัฒนธรรมที่สามารถสร้างความคิดสร้างสรรค์

2.5.5 กรณีศึกษาเมืองเบอร์มิงแฮมชุมชนเมืองสร้างสรรค์

1) ข้อมูลทั่วไปของเมือง

เบอร์มิงแฮมเป็นเมืองศูนย์กลางทางภูมิศาสตร์ของประเทศอังกฤษ มีขนาดพื้นที่ 267.8 ตารางกิโลเมตร มีประชากร 1.101 ล้านคน (2557) พื้นที่ชุมชนเมืองมีขนาด 23,196 ตารางเมตร ในอดีตเป็นหมู่บ้านแอ่งโกลแซกซอนตั้งแต่สมัยศตวรรษที่ 6 ได้รับการบูรณะใหม่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ในทศวรรษที่ 1950 และ 1960 ปัจจุบันเมืองมีพิพิธภัณฑ์และห้องแสดงศิลปะที่ทันสมัย โรงละครแนวใหม่และแหล่งช้อปปิ้งที่สร้างเสน่ห์ให้กับเมืองในฐานะของเมืองตากอากาศในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ นอกจากนี้ยังมีนักศึกษาไทยไปศึกษาต่อเป็นจำนวนมากเนื่องจากมีมหาวิทยาลัยอยู่ 4 แห่ง คือ University of Central England (UCE), University of Birmingham, Aston University และ Birmingham College of Food, Tourism and Creative Studies ในปี พ.ศ. 2512 เจน จากอบส์ (Wikipedia, 2017) กล่าวว่าเบอร์มิงแฮมเป็นหนึ่งในตัวอย่างเมืองสร้างสรรค์ที่ดีที่สุดของโลก ซึ่งอธิบายว่าเมืองนี้เป็นเมืองที่มีห้องปฏิบัติการทางความคิดสร้างสรรค์ โดยวิเคราะห์จากโครงสร้างที่ซับซ้อนของการประดับประดาตกแต่ง เมื่อเปรียบเทียบกับวัฒนธรรมที่มีความน่าค้นหา ความหลากหลายกับความสงบ จุดแข็งคือ วัฒนธรรมของเมืองที่แตกต่างกันและถนนในเมืองมีความน่าสนใจโดยได้รับอิทธิพลจากการปฏิบัติอุตสาหกรรม

2) วิวัฒนาการของเมือง

ครั้งหนึ่งเมืองเบอร์มิงแฮมถูกขนานนามว่าเป็นโรงงานของโลกเมื่อยุคปฏิวัติอุตสาหกรรม แต่หลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 สร้างความเสียหายให้กับเมือง สถาปัตยกรรมเดิม อาคารเก่าจากยุควิกตอเรียถูกทำลายลงเป็นจำนวนมาก แม้แต่อาคารห้องสมุดประจำเมืองทำให้เมืองมีสภาพเป็นพื้นที่เก่าร้างขาดสีสันไม่เหมือนอดีต ปัจจุบันเมืองกลับมารุ่งเรืองเหมือนในประวัติศาสตร์ด้วยความสำเร็จของการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์ โดยการลงทุนบูรณะสถาปัตยกรรมของเมือง สร้างเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมให้แก่เมือง ส่งเสริมความหลากหลายเป็นสังคมที่เปิดกว้าง สร้างสิ่งอำนวยความสะดวกเอื้อ

ต่อความคิดสร้างสรรค์ เป็นพื้นที่ที่มีคุณภาพเพื่อรองรับนักคิด นักสร้างสรรค์และผู้ประกอบการ (ประชาชาติธุรกิจออนไลน์, 2559) หน่วยงานท้องถิ่นกำหนดแผนพัฒนาเมืองระยะ 10 ปี ที่คาดว่าจะสามารถพัฒนาการลงทุนในอุตสาหกรรมภาคต่าง ๆ และสร้างเม็ดเงินได้ถึง 17,500 ล้านบาท (หรือประมาณ 930,000 ล้านบาท) (TCDC, 2552) พื้นที่บางส่วนถูกปรับเป็นสตูดิโอและพื้นที่สำนักงาน ร้านค้า โรงเรียนสอนเต้นรำ และบาร์ ส่วนจุดขนถ่ายสินค้าริมน้ำก็ถูกเปลี่ยนเป็นสตูดิโอ ห้องเวิร์กช็อป ห้องประชุม ร้านกาแฟ ร้านค้าและพื้นที่จัดแสดงงานศิลปะขนาดใหญ่รวมถึงพื้นที่จัดกิจกรรมรอบน้ำพุ เป็นต้น เมืองมีความโดดเด่นด้วยเสน่ห์แห่งความเป็นเมืองสร้างสรรค์ที่ครบครันและทันสมัย ศิลปะการแสดง ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมอันยาวนานดึงดูดนักท่องเที่ยวจากทั่วทุกมุมโลก (ดูรายละเอียดบทบาทของเมืองเบอร์มิงแฮม ใน Birmingham, 2017)

3) อุตสาหกรรมสร้างสรรค์

อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ที่มีการปรับเปลี่ยนอาคารเก่าเป็นชุมชนเมืองสร้างสรรค์ คือโครงการปรับเปลี่ยนชุมชนเมืองเก่าแก่เป็นพื้นที่ให้เช่าในชื่อ Fezeley Studios ถึงแม้จะเปิดตัวในช่วงวิกฤตการเงินในปี พ.ศ. 2551 แต่ถูกจองเต็มภายในหนึ่งปีและในวันเปิดโครงการมีตัวแทนจากอุตสาหกรรมสร้างสรรค์เข้าร่วมกว่า 600 บริษัท ประกอบด้วยผู้นำในด้านโทรทัศน์ แฟชั่น ดนตรี งานศิลปะ วิดีโอ เกมส์ โฆษณา ภาพยนตร์และสื่อออนไลน์ เช่น เฟสบุค (Facebook) สิ่งนี้แสดงถึงความสำเร็จในการพัฒนาเมืองสู่การเป็นเมืองวัฒนธรรมระดับโลก นอกจากนี้บริเวณโกดังได้จัดแสดงผลงานของนักออกแบบรุ่นใหม่ มีการแสดงผลงาน 4 ครั้งต่อปีซึ่งในแต่ละครั้งหรือแต่ละฤดูกาลนั้นจะมีผลงานจากศิลปินกว่า 250 คนเข้าร่วมจัดแสดงโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย มีการจัดพื้นที่รวบรวมหนังสือเกี่ยวกับศิลปะและวรรณกรรมเด็กอย่างครบถ้วน ต่อมาได้มีการจัดตั้งกลุ่มองค์กรเพื่อส่งเสริมการลงทุนและพัฒนาพื้นที่ริมแม่น้ำภายในเมืองอีกด้วย

โครงการปรับเปลี่ยนโรงงานเก่าเป็นชุมชนเมืองสร้างสรรค์ พื้นที่ให้เช่าในชื่อ Custard Factory เปิดในปี พ.ศ. 2556 จากโรงงานเก่าที่ย้ายออกจากเมืองไปได้พัฒนาให้กลายเป็นกลุ่มของชุมชนเมืองสร้างสรรค์ โดยภายในโครงการมีพื้นที่สำหรับนักธุรกิจรุ่นใหม่ ได้แก่ สำนักงานสตูดิโอ (Studio Offices) พื้นที่แสดงงานศิลปะ (Artist Spaces) พื้นที่ร้านค้า (Retail Space) พื้นที่

อุตสาหกรรม (Industrial Space) และพื้นที่สำหรับการปฏิบัติการ (Workshop Space) ตลอดจนกิจกรรมที่สร้างการมีส่วนร่วมของผู้ที่เข้ามาใช้งานพื้นที่โครงการ เช่น การประชุมสัมมนาและบริษัทด้านความบันเทิง งานสังสรรค์ งานแต่งงาน งานวันคริสต์มาส เป็นต้น สิ่งเหล่านี้นำไปสู่การพัฒนาพื้นที่มากกว่า 9 แสนตารางเมตรให้เป็นพื้นที่สำหรับการทำงานและสำหรับการอยู่อาศัยอีกกว่า 4,550 ยูนิต ตลอดจนเกิดการจ้างงานใหม่กว่า 33,700 ตำแหน่ง (Creative Thailand, 2560, pp. 18-19)

ผู้วิจัยได้ศึกษาโครงการทั้ง 2 โครงการคือ Fezeley Studios (ขนาดพื้นที่โครงการ 6,422 ตารางเมตร) และ Custard Factory (ขนาดพื้นที่โครงการ 16,774 ตารางเมตร) ผ่านทางเว็บไซต์ของโครงการ ซึ่งมีการอัปเดตข้อมูลรายวัน รวมทั้งยังมีข้อมูลที่มีความเกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์ด้วย ดังนั้นการพัฒนาโครงการอย่างต่อเนื่อง ควรมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในโครงการอย่างสม่ำเสมอเพื่อสร้างแรงกระตุ้นแก่นักธุรกิจรุ่นใหม่และนักท่องเที่ยวที่มีความต้องการเข้ามาใช้งานพื้นที่โครงการซึ่งเป็นชุมชนเมืองสร้างสรรค์อีกแห่งหนึ่งของเมือง หน่วยงานท้องถิ่นได้รับความร่วมมือจากภาครัฐและภาคเอกชนพลิกวิกฤตให้เป็นโอกาสโดยการใช้ประโยชน์จากพื้นที่เก่าร้างฟื้นคืนภาพลักษณ์ของเมืองให้กลับมามีชีวิตชีวาอีกครั้ง หลังจากธุรกิจจำนวนมากย้ายออกจากเมือง

4) สาธารณูปโภค/สาธารณูปการ

ศูนย์กลางการประชุมและการจัดนิทรรศการระดับนานาชาติ National Exhibition Centre- NEC และ International Convention Centre - ICC เป็นหน่วยงานสองแห่งในแผนพัฒนาเมือง มีหน้าที่ดูแลภาคส่วนทั้งหมด 7 ส่วน ดังนี้

(1) ภาคส่วนธุรกิจและเศรษฐกิจ มีแผนการก่อตั้งธนาคารเบอร์มิงแฮม การก่อตั้งศูนย์ข้อมูลธุรกิจ (Business Insight) เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ประกอบการโดยนำเสนอบริการกว่า 40 ประเภท อาทิ การให้คำปรึกษาสำหรับผู้เริ่มต้นทำธุรกิจ บริการจัดทำแผนธุรกิจ ฯลฯ

(2) ภาคส่วนชุมชนและการอยู่อาศัย ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการอยู่อาศัยในเมือง เช่น การชำระและขอคืนภาษีท้องถิ่น (Council Tax) บริการเพื่อเด็ก เยาวชนและครอบครัว ดูแลเรื่องอาชญากรรมและความปลอดภัยร่วมกับตำรวจและหน่วยงานท้องถิ่น ศูนย์สวัสดิการสัตว์เพื่อรับมือกับปัญหาที่เกี่ยวข้องกับสัตว์ เช่น สุนัขจรจัด

(3) ภาคส่วนการศึกษาและการเรียนรู้ นอกจากมหาวิทยาลัยเบอร์มิงแฮมและมหาวิทยาลัยแอสตัน ยังมีบริการด้านการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่ บริการห้องสมุดและศูนย์ฝึกอบรมพัฒนาคุณภาพเพื่อพัฒนาศักยภาพประชากรในท้องถิ่น รวมทั้งมีบริการให้คำปรึกษาสำหรับศิลปินที่ต้องการพัฒนาธุรกิจจากความสามารถทางศิลปะด้วย

(4) ภาคส่วนการวางแผนด้านสิ่งแวดล้อม มีการจัดตั้งหน่วยงานขึ้นเพื่อรับผิดชอบงานด้านสิ่งแวดล้อม เช่น ห้องทดลองที่ทำหน้าที่ตรวจสอบคุณภาพสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น หน่วยงานดูแลด้านการกำจัดและรีไซเคิลขยะ ที่สามารถรองรับขยะได้กว่า 500,000 ตันต่อปี

(5) ภาคส่วนสุขภาพและสาธารณสุข มีการก่อตั้งโรงพยาบาลขนาดใหญ่แห่งใหม่ และให้บริการด้านสาธารณสุขเฉพาะทางแก่ผู้อยู่อาศัยในชุมชน เช่น ศูนย์ให้ความช่วยเหลือสตรีที่ถูกทารุณในครอบครัว ศูนย์ให้คำปรึกษาเรื่องสุขภาพเพศชาย

(6) ภาคส่วนนันทนาการและการท่องเที่ยว มีการสร้างพิพิธภัณฑ์ศิลปะและสนามกีฬาในร่มขนาดใหญ่เพิ่มเติม จัดตั้งศูนย์บริการข้อมูลด้านนันทนาการ

(7) ภาคส่วนการขนส่งและถนน มีการปรับปรุงภูมิทัศน์เมืองเพื่ออำนวยความสะดวก ความปลอดภัยและความสวยงามให้แก่ผู้ที่สัญจรไปมา เช่น ปรับสภาพทางเดินเชื่อมต่อระหว่างส่วนเมืองเก่ากับเมืองใหม่ให้เป็นพื้นที่โล่งกว้าง เปิดวิวทัศนียภาพของเมืองเก่าใหม่จากจุดเดียวกัน ป้ายบอกทางบนถนน ปรับปรุงภูมิทัศน์ทางเดินริมคลองและสะพาน เพิ่มโครงการถนนคนเดินเพื่อสร้างพื้นที่ทางศิลปะและให้คนในชุมชนได้ทำกิจกรรมร่วมกันมากขึ้น

เมืองได้จัดตั้งศูนย์กลางการผลิตและที่ตั้งสำนักงานใหญ่ของบริษัทในอุตสาหกรรม เช่น บริษัทรถยนต์ คอมพิวเตอร์ อิเล็กทรอนิกส์ เทคโนโลยีและอื่น ๆ อีกกว่า 42,000 บริษัท ในระยะ 10 ปี คณะผู้บริหารเมืองคาดว่าแผนพัฒนาจะเพิ่มการลงทุนในภาคอุตสาหกรรมต่าง ๆ ได้เป็นเม็ดเงินถึง 17,500 ล้านปอนด์ หรือประมาณ 930,000 ล้านบาทเพื่อปูทางสู่การเป็นเมืองแห่งผู้ประกอบการโดยแท้จริง เมืองเบอร์มิงแฮมเป็นเมืองแห่งวัฒนธรรมระดับโลก จัดตั้งศูนย์กลางการประชุมและการจัดนิทรรศการระดับนานาชาติ โดยมีศูนย์แสดงนิทรรศการแห่งชาติ (National Exhibition Centre-NEC) ที่เปิดทำการตั้งแต่ปี ค.ศ. 1976 เป็นจุดเริ่มต้นที่วางรากฐานการพัฒนาและต่อมาก็ได้มีการสร้างศูนย์

การประชุมนานาชาติ (International Convention Centre-ICC) อีกแห่งโดยเมืองนี้เป็นสถานที่จัดการแสดงดนตรีระดับโลกที่ทำการแสดงสดและการแข่งขันกีฬาต่าง ๆ จึงทำให้นักท่องเที่ยวสัมผัสประสบการณ์ที่แตกต่างของเมืองที่น่าตื่นตาตื่นใจและยังมีความครบครันและทันสมัย รวมถึงการแสดงและสถานที่จัดการแสดงดนตรีและละคร นอกจากนี้ยังเป็นที่ตั้งของโรงละครขนาดใหญ่ (City of Birmingham Symphony Orchestra และ Birmingham Royal Ballet)

สิ่งที่ได้เรียนรู้คือ การพัฒนาชุมชนสร้างสรรค์เป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาเมืองทั่วโลก เห็นได้จากเมืองเบอร์มิงแฮมที่มีการพัฒนาฟื้นฟูจากพื้นที่ว่างเปล่าหลังยุคอุตสาหกรรมสู่ชุมชนเมืองสร้างสรรค์ที่เต็มไปด้วยนวัตกรรมวัฒนธรรมและความคิดสร้างสรรค์และความร่วมมือทั้ง 3 ภาคส่วนสำคัญคือ ภาคท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาชน ริเริ่มโครงการพัฒนาโกดังและอาคารที่ถูกทิ้งร้างและพัฒนาคุณภาพของชีวิตประชาชน มีการปรับปรุงอาคารเก่าและพื้นที่ของชุมชนให้กลับมาใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพอีกครั้ง รวมถึงการส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมทั้งเก่าและใหม่เข้าด้วยกัน โครงการนำร่องในการพัฒนาชุมชนเมืองสร้างสรรค์ในประเทศไทยควรสร้างความร่วมมือจากทั้ง 3 ภาคส่วนให้เป็นในทางทิศเดียวกันได้เพื่อให้เป็นต้นแบบของประเทศไทย

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุขสันต์ ชื่นอารมย์ (2554) ได้ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาพื้นที่สร้างสรรค์ : กรณีศึกษา โครงการ อาร์.ซี.เอ. ผลการศึกษา พบว่า กรุงเทพมหานครมีศักยภาพในการพัฒนาพื้นที่ไปสู่การเป็นพื้นที่สร้างสรรค์หลายแห่ง เช่น ทองหล่อ สยามสแควร์ สุขุมวิท จตุจักร ทาวน์อินทาวน์ และโครงการอาร์.ซี.เอ โดยงานวิจัยชิ้นนี้มุ่งเน้นศึกษาพื้นที่โครงการอาร์.ซี.เอ. ซึ่งเป็นพื้นที่รวบรวมความหลากหลายของกลุ่มอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ แต่ยังไม่สามารถสร้างเอกลักษณ์ของพื้นที่ได้ เพื่อศึกษาหาแนวทางการพัฒนาพื้นที่โครงการอาร์.ซี.เอ. สู่การเป็นพื้นที่สร้างสรรค์ของกรุงเทพมหานคร ในอนาคตนั้น ผู้วิจัยทำการประเมินศักยภาพของพื้นที่โดยมีตรรกะชีวิต ดังนี้ 1) อัตราการเติบโตของ กลุ่มอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ 2) การสร้างแนวร่วมและการสนับสนุนกันในกลุ่มอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ และ 3) ระบบนิเวศทางความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลอัตราค่าเช่า

พื้นที่ทั้งหมด 447 หน่วยในโครงการตั้งแต่ พ.ศ. 2547-2554 รวมทั้งการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างภายในพื้นที่ทั้งเจ้าของโครงการและผู้เช่าพื้นที่ พบว่า พื้นที่โครงการอาร์.ซี.เอ. มีการเติบโตของกลุ่มอุตสาหกรรมสร้างสรรค์อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในกลุ่มสื่อและการออกแบบเกิดความสัมพันธ์และแนวร่วมทางอ้อมในพื้นที่ ตลอดจนเกิดระบบนิเวศทางความคิดสร้างสรรค์ในด้านการแลกเปลี่ยน แต่ยังคงขาดการพัฒนาด้านการเรียนรู้และการร่วมมือทางธุรกิจในพื้นที่ ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจากเจ้าของโครงการอาร์.ซี.เอ. ผู้เช่าพื้นที่ภายในโครงการ ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมมือกันจึงสามารถผลักดันแนวทางการพัฒนาพื้นที่โครงการอาร์.ซี.เอ. เป็นพื้นที่สร้างสรรค์ในอนาคตได้ และเป็นส่วนหนึ่งของกลไกขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์ของประเทศไทย

พิรตกร แก้วลาย และ ทิพย์สุดา จันทร์แจ่ม (2556) ได้เขียนบทความเรื่อง เมืองสร้างสรรค์แนวทางการพัฒนาเมืองจากสินทรัพย์สร้างสรรค์ท้องถิ่นไทย โดยศึกษาประเด็น ดังนี้ 1) จากเศรษฐกิจสร้างสรรค์สู่เมืองสร้างสรรค์ 2) กรุงเทพฯ: แหล่งรวมบุคลากร เศรษฐกิจ และพื้นที่สร้างสรรค์ของประเทศ 3) ท้องถิ่นกับศักยภาพเชิงสร้างสรรค์: กรณีศึกษาพื้นที่บางกะเจ้าและจังหวัดเชียงใหม่ 4) เมืองสร้างสรรค์ในต่างประเทศ: กรณีศึกษาเมืองโยโกฮาม่า และเมืองคานาซาวา ประเทศญี่ปุ่น 5) อนาคตเมืองสร้างสรรค์บนรากฐานที่เข้มแข็งของท้องถิ่นไทย

Aaron Borchardt (2013) ได้ทำการศึกษาเรื่อง The Creative City: Place, Creativity & People, Glasgow and Portland ผลการศึกษา พบว่า การพัฒนาเมืองสร้างสรรค์ช่วยกระจายบทบาททางสังคมและความเสมอภาค ซึ่งไม่ใช่แค่เพียงการทำให้สังคมดีขึ้นแต่ทำให้การอยู่อาศัยภายในเมืองดีขึ้นเช่นกัน ตลอดจนการปรับปรุงพื้นที่เพิ่มมากขึ้นทำให้มีความมั่นคงทางด้านรายได้และกิจกรรมทางด้านเศรษฐกิจดีขึ้นด้วย สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ทำให้ช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนรายได้ของชุมชนท้องถิ่น ผู้ซึ่งค้นหาอัตลักษณ์ของตัวเองเพื่อที่จะแสดงตัวตนออกมาในพื้นที่ของเมือง ในงานวิจัยระบอบองค์ประกอบที่สำคัญของเมืองสร้างสรรค์นั้นคือ คน สถานที่และอัตลักษณ์ ซึ่งแต่ละส่วนมีองค์ประกอบย่อยจากองค์ประกอบเหล่านี้ถูกสร้างให้เกิดองค์ความรู้และเกิดประโยชน์สูงสุด โดยปัจจัยต่าง ๆ ที่กำหนดขึ้นจากแนวคิดเมืองสร้างสรรค์ถูกนำไปวิเคราะห์พื้นที่เมืองแต่ละส่วนโดยดูจากขอบเขตการศึกษาจากตัวชี้วัดของเมืองสร้างสรรค์

นิภาพรรณ เจนสันติกุล (2560) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาเมือง: จากความเป็นเมืองสู่เมืองสร้างสรรค์ ผลการศึกษา พบว่า 1) เมือง คือพื้นที่ที่ประกอบด้วยประชากรหนาแน่น เป็นศูนย์กลางความเจริญทางด้านเทคโนโลยี การศึกษา พลังงาน การสื่อสาร การคมนาคม กิจกรรมทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง แนวคิดการพัฒนาเป็นผลมาจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1-11 2) การพัฒนาเมืองสร้างสรรค์ควรคำนึงถึงมิติทางเศรษฐกิจ มิติทางสังคม และมิติทางวัฒนธรรมที่มีความสอดคล้องกับบริบทพื้นที่ของเมือง ตลอดจนมีการจัดการความรู้ด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่อาศัยความคิดเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งการพัฒนาดังกล่าวจะต้องอาศัยทุนมนุษย์ผู้มีความรู้ความสามารถในการจัดการความรู้และคิดค้นนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาพื้นที่ของตนให้เป็นเมืองเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ประกอบกับการมีทุนทางสังคม คือ การสร้างการยอมรับของคนในพื้นที่และความเหนียวแน่นในการร่วมกันสร้างออกแบบและรับผลประโยชน์ร่วมกันอย่างมีส่วนร่วมและรักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของชุมชน

2.7 บทสรุปชุมชนเมืองสร้างสรรค์

“ ชุมชนเมืองสร้างสรรค์ ” มีจุดเริ่มต้นมาจากเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เนื่องจากการแข่งขันในปัจจุบันเกิดจากความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างนวัตกรรมสินค้าและบริการที่ตอบสนองกับการใช้ชีวิตแบบใหม่ของคนในปัจจุบัน อุตสาหกรรมสร้างสรรค์เป็นตัวเลือกที่สำคัญในการผลิตสินค้าที่มีเอกลักษณ์แสดงถึงอัตลักษณ์ของสถานที่นั้น เมื่อมีการรวมกลุ่มกันเป็นสังคมขนาดใหญ่ซึ่งเรียกกันว่า “ กลุ่มมวลชนสร้างสรรค์ ” มีความต้องการที่จะอยู่อาศัยภายในเมืองที่มีสภาพแวดล้อมดีและสิ่งอำนวยความสะดวกสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ รวมไปถึงงานศิลปะ จินตนาการ ดนตรี วรรณกรรม ภาพยนตร์ รายการโทรทัศน์ และวิดีโอเกม ตลอดจนการทดลองด้านวิทยาศาสตร์หรือการสร้างสรรค์เทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจและการค้า หน่วยงานที่ให้ความสำคัญกับอุตสาหกรรมสร้างสรรค์และเมืองสร้างสรรค์ได้จัดประเภทเพื่อจำแนกเมืองที่มีความพร้อมทางด้านความคิดสร้างสรรค์ ประโยชน์ของการจำแนกประเภทเมืองคือ การประชาสัมพันธ์เมืองโดยเริ่มแข่งขันกันดึงดูดคนที่มีความคิดสร้างสรรค์เหล่านี้เข้ามาอยู่ภายในเมือง สามารถกระตุ้นเศรษฐกิจของเมืองให้มีอัตราการเติบโตสูงขึ้น ดังนั้นจึงมีแผนนโยบายต่าง ๆ เอื้อประโยชน์ต่อธุรกิจรุ่นใหม่ เช่น การลดภาษี การช่วยเหลือในการ

ตกแต่งร้านหรือการสร้างชุมชนเมืองสร้างสรรค์แห่งใหม่เพื่อรองรับธุรกิจรูปแบบใหม่ โดยในชุมชนเมืองมีการเปิดกว้างทางความคิดและเสรีภาพในการอยู่อาศัยไม่มีการจำกัดเพศ อายุ หรือชนชาติ ซึ่งส่งผลดีต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรมเป็นอย่างมาก ชุมชนเมืองสร้างสรรค์เกิดขึ้นจากความร่วมมือของภาคท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาชนที่ต้องมีการประชุมร่วมกันระดมความคิดโดยการออกความคิดเห็นในสิ่งที่ตนเองต้องการเพื่อสะท้อนอัตลักษณ์ที่มีอยู่เดิมเป็นการรักษาสินทรัพย์ที่มีอยู่เดิมบนท้องถิ่นหรือการสร้างสินทรัพย์ใหม่ซึ่งเกิดจากคนที่เข้าไปอยู่อาศัยสร้างอัตลักษณ์ขึ้นมาเพื่อแสดงตัวตนในสังคม

การวางแผนจัดการชุมชนเมืองสร้างสรรค์จะต้องมีการจัดการตั้งแต่ระบบของเมือง นักวางผังเมืองจะต้องเปิดใจกว้างและคิดนอกกรอบโดยการใช้หลักวิธีการทางวิชาการเพื่อสนับสนุนให้เมืองนั้นเติบโตไปอย่างยั่งยืน อัตราการว่างงานน้อยลงและตำแหน่งงานด้านความคิดสร้างสรรค์มีเพิ่มมากขึ้น ความหลากหลายของอาชีพ ส่งผลให้คนที่มีความเชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ สามารถแลกเปลี่ยนประสบการณ์ได้ รัฐบาลจึงมีงบประมาณในการพัฒนาสภาพแวดล้อมของเมืองให้น่าอยู่ และส่งผลดีต่อการอยู่อาศัยในชีวิตประจำวันด้วยบรรยากาศของเมืองเอื้อต่อการสร้างธุรกิจด้วยโดยเป็นความสัมพันธ์ระหว่างคนกับสถานที่ ซึ่งคนที่ทำงานทุกวันนี้นักกรายล้อมไปด้วยความเครียดจึงต้องการพื้นที่เพื่อพักผ่อนหรือเพิ่มสุนทรีย์ภาพทางศิลปะ โดยการเข้าไปที่หอศิลปะแห่งชาติ หรือสวนสาธารณะที่มีการจัดแสดงงานศิลปะ รวมถึงการมีหน่วยงานที่รวมกลุ่มคนเพื่อทำกิจกรรมกระตุ้นความคิดออกมาและสามารถสร้างนวัตกรรมใหม่ของเมือง การพัฒนาเมืองช่วยกระจายระดับทางสังคมและความเสมอภาค ชุมชนท้องถิ่นมีคุณค่าเพิ่มมากขึ้นโดยการยกระดับสินทรัพย์ที่มีอยู่เดิมให้เป็นที่รู้จักในระดับนานาชาติ แต่ยังคงเอกลักษณ์ความเป็นท้องถิ่น ไม่ใช่กระบวนการทางธุรกิจแบบทุนนิยมเข้ามาพัฒนาเพราะจะทำให้ความเป็นอัตลักษณ์เดิมสูญสลายไป การจัดเทศกาลกิจกรรมให้คนที่อยู่อาศัยภายในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกันตลอดเวลาเพื่อกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ผู้วิจัยศึกษาทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดและองค์ประกอบของชุมชนเมืองสร้างสรรค์ จาก Charles Landry, Richard Florida, Aaron Borchardt, UNCTAD, UNESCO และแนวคิด อัตลักษณ์ของสถานที่โดยอ้างอิงทฤษฎีของ Harold Milton Proshansky จึงได้สรุปเป็นตาราง

ความสัมพันธ์ของตัวชี้วัดความเป็นเมืองสร้างสรรค์ ย่านสร้างสรรค์ และชุมชนเมืองสร้างสรรค์ ดังที่แสดงในตารางที่ 1 โดยจำแนกประเภทเป็น 3 ประเภท ซึ่งใช้เกณฑ์จำแนกประเภทของอัตลักษณ์ของ UNCTAD (2008) และ UNESCO (2004, 2016) จากสิ่งที่สามารถบ่งบอกความเป็นตัวตนของเมืองนั้น ลักษณะเฉพาะที่โดดเด่นส่งผลให้ผู้คนภายนอกรับรู้ความแตกต่างจากเมืองอื่นได้ ประเภทสถานที่ของ Landry (2017) Borchartd (2013) และ UNESCO (2004, 2016) พิจารณาจากพื้นที่เชิงกายภาพ สภาพแวดล้อมของเมืองที่ส่งผลต่อการใช้งานของคนในเมือง และประเภทคน Landry (2000) Florida (2002) และ Borchartd (2013) พิจารณาจากลักษณะอาชีพที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์ กลุ่มคนสร้างสรรค์ในแต่ละเมือง รวมถึงเสรีภาพของสิทธิมนุษยชน ความเท่าเทียมของคนทุกเพศ ทุกวัย

เกณฑ์ที่ใช้จำแนกตัวชี้วัดที่ส่งผลต่อความสร้างสรรค์เชิงกายภาพในระดับเมืองสร้างสรรค์ พิจารณาจาก ระบบเศรษฐกิจ การส่งออกสินค้าและบริการ อัตราการจ้างงาน ระบบอุตสาหกรรม (UNCTAD, 2008) ตำแหน่งที่ตั้ง ลักษณะทางภูมิประเทศ วิวัฒนาการของเมือง รูปทรงของเมือง อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ และสาธารณูปโภคต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการทำธุรกิจ (Borchartd, 2013) ส่วนย่านสร้างสรรค์ พิจารณาจาก กลุ่มของคนในชุมชนหลายชุมชนอยู่อาศัยร่วมกันจนเกิดเป็นเครือข่ายของย่าน กลุ่มของธุรกิจที่เกิดขึ้นภายในเมือง ซึ่งในอดีตพื้นที่ต่าง ๆ ในประเทศไทยถูกแบ่งด้วยความเป็นย่าน แตกต่างจากในปัจจุบันซึ่งถูกแบ่งด้วยขอบเขตการปกครอง รวมถึงระบบของวัฒนธรรมที่คล้ายกันอยู่ใกล้กัน และกลุ่มอาชีพที่คล้ายคลึงกันอยู่ร่วมกันจนทำให้สะท้อนความเป็นอัตลักษณ์ของสถานที่ และสุดท้ายชุมชนเมืองสร้างสรรค์ พิจารณาจากการใช้ชีวิตของคนที่อยู่อาศัยภายในชุมชนเมือง การรวมกลุ่มของอาชีพประเภทต่าง ๆ ความสัมพันธ์ของคนที่อยู่ในพื้นที่ที่มีความใกล้ชิดกัน ความหลากหลายของวัฒนธรรม สันทันท์และนวัตกรรมสร้างสรรค์ที่ส่งผลให้เกิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ถูกคิดค้นโดยคนที่อยู่อาศัยภายในชุมชนเมืองนั้น

ทั้งตัวชี้วัดความสร้างสรรค์เชิงกายภาพทั้ง 3 ประเภทมีองค์ประกอบดังนี้ (ดูตารางที่ 1)

1. ประเภทของอัตลักษณ์ มีองค์ประกอบ 10 อย่าง ได้แก่ 1) สันทันท์แห่งความคิดสร้างสรรค์ 2) การกระจายรายได้ 3) การจ้างงาน 4) การส่งออก 5) กิจกรรมทางสังคม 6) ความ

หลากหลายของวัฒนธรรม 7) มูลค่าเพิ่มของสินค้าในท้องถิ่น 8) สัดส่วนการจดทะเบียนสิทธิบัตรการประดิษฐ์ 9) อุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง 10) ศิลปวัฒนธรรม

2. ประเภทของสถานที่ มืองค์ประกอบ 11 อย่าง ได้แก่ 1) วัสดุท้องถิ่น 2) อัตลักษณ์ของเมือง 3) การพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีภายในเมือง 4) ผลงานศิลปะที่มีความหลากหลาย 5) งานเทศกาลที่มีความสำคัญต่อเมือง 6) สวนสาธารณะ 7) ถนนคนเดิน 8) ช่องทางจักรยาน 9) สาธารณูปโภคต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการทำธุรกิจ 10) บริเวณโดยรอบมหาวิทยาลัย 11) แหล่งอบรมและเรียนรู้

3. ประเภทของคน มืองค์ประกอบ 19 อย่าง ได้แก่ 1) ขนาดของกลุ่มมวลชนสร้างสรรค์ 2) นักท่องเที่ยว 3) การมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่น 4) วิศวกร 5) อาจารย์ 6) นักเรียนนักศึกษา 7) นักวิทยาศาสตร์ 8) นักเขียน 9) นักแสดง 10) ศิลปิน 11) นักออกแบบ 12) สถาปนิก 13) นักวิชาการ 14) นักธุรกิจ 15) นักกฎหมาย 16) นักวิเคราะห์การเงิน 17) จำนวนเคยในเมืองต่อจำนวนประชากรเมือง 18) จำนวนผู้ที่มีภูมิลำเนาในต่างประเทศที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ต่อประชากรเมือง 19) การรณรงค์บุคคลข้ามเพศ

ตารางที่ 1 ตัวชี้วัดที่ส่งผลต่อความสร้างสรรค์เชิงกายภาพ

ปัจจัย	ตัวชี้วัดที่ส่งผลต่อความสร้างสรรค์เชิงกายภาพ									
	ลำดับที่	ตัวชี้วัด	ผู้ให้คำนิยาม					ความสร้างสรรค์เชิงกายภาพ		
			Landry	Florida	Borchardt	UNCTAD	UNESCO	เมืองสร้างสรรค์	ย่านสร้างสรรค์	ชุมชนเมืองสร้างสรรค์
อัตลักษณ์	1	สินทรัพย์แห่งความคิดสร้างสรรค์	●		●	●	●	●		
	2	การกระจายรายได้				●		●		
	3	การจ้างงาน				●		●		
	4	การส่งออก				●		●		
	5	กิจกรรมทางสังคม			●	●	●		●	●
	6	ความหลากหลายของวัฒนธรรม			●	●	●		●	●
	7	มูลค่าเพิ่มของสินค้าในท้องถิ่น				●	●			●
	8	สัดส่วนการจดทะเบียนสิทธิบัตรการประดิษฐ์				●			●	
	9	อุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง			●	●	●	●		
	10	ศิลปวัฒนธรรม	●		●		●			●

หมายเหตุ : (●) หมายถึงตัวชี้วัดที่ผู้ให้คำนิยามกล่าวถึงประเด็นที่เกี่ยวข้อง

ตารางที่ 1 ตัวชี้วัดที่ส่งผลต่อความสร้างสรรค์เชิงกายภาพ (ต่อ)

ปัจจัย	ตัวชี้วัดที่ส่งผลต่อความสร้างสรรค์เชิงกายภาพ									
	ลำดับที่	ตัวชี้วัด	ผู้ให้คำนิยาม					ความสร้างสรรค์เชิงกายภาพ		
			Landry	Florida	Borchardt	UNCTAD	UNESCO	เมืองสร้างสรรค์	ย่านสร้างสรรค์	ชุมชนเมืองสร้างสรรค์
สถานที่	11	วัสดุท้องถิ่น	●		●		●			●
	12	อัตลักษณ์ของเมือง	●		●					●
	13	การพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีภายในเมือง	●					●		
	14	ผลงานศิลปะที่มีความหลากหลาย	●		●				●	
	15	งานเทศกาลที่มีความสำคัญต่อเมือง	●				●	●		
	16	สวนสาธารณะ	●						●	
	17	ถนนคนเดิน	●						●	
	18	ช่องทางจักรยาน	●					●		
	19	สาธารณูปโภคต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการทำธุรกิจ	●		●		●	●		
	20	บริเวณโดยรอบมหาวิทยาลัย	●						●	
	21	แหล่งอบรมและเรียนรู้	●				●			●

หมายเหตุ : (●) หมายถึงตัวชี้วัดที่ผู้ให้คำนิยามกล่าวถึงประเด็นที่เกี่ยวข้อง

ตารางที่ 1 ตัวชี้วัดที่ส่งผลกระทบต่อความสร้างสรรค์เชิงกายภาพ (ต่อ)

ปัจจัย	ตัวชี้วัดที่ส่งผลกระทบต่อความสร้างสรรค์เชิงกายภาพ									
	ลำดับที่	ตัวชี้วัด	ผู้ให้คำนิยาม					ความสร้างสรรค์เชิงกายภาพ		
			Landry	Florida	Borchardt	UNCTAD	UNESCO	เมืองสร้างสรรค์	ย่านสร้างสรรค์	ชุมชนเมืองสร้างสรรค์
คน	22	ขนาดของกลุ่มมวลชนสร้างสรรค์	•		•					•
	23	นักท่องเที่ยว	•					•	•	•
	24	การมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่น	•		•		•			•
	25	วิศวกร		•	•					•
	26	อาจารย์		•	•					•
	27	นักเรียนนักศึกษา		•	•					•
	28	นักวิทยาศาสตร์		•	•					•
	29	นักเขียน		•	•					•
	30	นักแสดง		•	•					•
	31	ศิลปิน		•	•					•
	32	นักออกแบบ		•	•					•
	33	สถาปนิก		•	•					•
	34	นักวิชาการ		•	•					•
	35	นักธุรกิจ	•	•	•					•

หมายเหตุ : (•) หมายถึงตัวชี้วัดที่ผู้ให้คำนิยามกล่าวถึงประเด็นที่เกี่ยวข้อง

ตารางที่ 1 ตัวชี้วัดที่ส่งผลต่อความสร้างสรรค์เชิงกายภาพ (ต่อ)

ปัจจัย	ตัวชี้วัดที่ส่งผลต่อความสร้างสรรค์เชิงกายภาพ									
	ลำดับที่	ตัวชี้วัด	ผู้ให้คำนิยาม					ความสร้างสรรค์เชิงกายภาพ		
			Landry	Florida	Borhardt	UNCTAD	UNESCO	เมืองสร้างสรรค์	ย่านสร้างสรรค์	ชุมชนเมืองสร้างสรรค์
คน	36	นักกฎหมาย		●	●					●
	37	นักวิเคราะห์การเงิน		●	●					●
	38	จำนวนเกยในเมืองต่อจำนวนประชากรเมือง		●	●			●		
	39	เปอร์เซ็นต์ของผู้ที่มีภูมิลำเนาในต่างประเทศที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ / จำนวนประชากรเมือง		●	●			●		
	40	การรณรงค์บุคคลข้ามเพศ		●	●					●

หมายเหตุ : (●) หมายถึงตัวชี้วัดที่ผู้ให้คำนิยามกล่าวถึงประเด็นที่เกี่ยวข้อง

ตารางที่ 2 ตัวชี้วัดที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนเมืองสร้างสรรค์

ปัจจัย	ตัวชี้วัดที่ส่งผลกระทบต่อความสร้างสรรค์เชิงกายภาพของชุมชนเมืองสร้างสรรค์						
	ลำดับที่	ตัวชี้วัด	ผู้ให้คำนิยาม				
			Landry	Florida	Borchardt	UNCTAD	UNESCO
อัตลักษณ์	1	กิจกรรมทางสังคม			●	●	●
	2	ความหลากหลายของวัฒนธรรม			●	●	●
	3	มูลค่าเพิ่มของสินค้าในท้องถิ่น				●	●
	4	ศิลปวัฒนธรรม	●		●		●
สถานที่	5	วัสดุท้องถิ่น	●		●		●
	6	อัตลักษณ์ของเมือง	●		●		
	7	แหล่งอบรมและเรียนรู้	●				●
คน	8	ขนาดของกลุ่มมวลชนสร้างสรรค์	●		●		
	9	นักท่องเที่ยว	●				
	10	การมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่น	●		●		●
	11	วิศวกร		●	●		
	12	อาจารย์		●	●		
	13	นักเรียนนักศึกษา		●	●		

หมายเหตุ : (●) หมายถึงตัวชี้วัดที่ผู้ให้คำนิยามกล่าวถึงประเด็นที่เกี่ยวข้อง

ตารางที่ 2 ตัวชี้วัดที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนเมืองสร้างสรรค์ (ต่อ)

ปัจจัย	ตัวชี้วัดที่ส่งผลกระทบต่อความสร้างสรรค์เชิงกายภาพของชุมชนเมืองสร้างสรรค์						
	ลำดับที่	ตัวชี้วัด	ผู้ให้คำนิยาม				
			Landry	Florida	Borchardt	UNCTAD	UNESCO
คน	14	นักวิทยาศาสตร์		●	●		
	15	นักเขียน		●	●		
	16	นักแสดง		●	●		
	17	ศิลปิน		●	●		
	18	นักออกแบบ		●	●		
	19	สถาปนิก		●	●		
	20	นักวิชาการ		●	●		
	21	นักธุรกิจ	●	●	●		
	22	นักกฎหมาย		●	●		
	23	นักวิเคราะห์การเงิน		●	●		
	24	จำนวนเคยในเมืองต่อจำนวนประชากรเมือง		●	●		
	25	จำนวนผู้ที่มีภูมิลำเนาในต่างประเทศที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ต่อประชากรเมือง		●	●		
	26	การรณรงค์บุคคลข้ามเพศ		●	●		

หมายเหตุ : (●) หมายถึงตัวชี้วัดที่ผู้ให้คำนิยามกล่าวถึงประเด็นที่เกี่ยวข้อง

จากข้อมูลในตารางที่ 2 ตัวชี้วัดต่าง ๆ จะนำไปใช้ในการเก็บข้อมูล 3 พื้นที่ใน 3 จังหวัดเพื่อเป็นพื้นที่นำร่องในการศึกษา ได้แก่ 1) ขอนแก่นเมืองสร้างสรรค์ 2) ย่านสร้างสรรค์เมืองเก่าราชบุรี 3) ชุมชนเมืองสร้างสรรค์บางแสน โดยผู้วิจัยเลือกศึกษาเฉพาะระดับชุมชนเมืองเท่านั้น เนื่องจากพื้นที่ระดับเมืองและระดับย่านในแต่ละพื้นที่นั้นมีการรวมตัวกันของชุมชนเมือง ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาเพียงระดับชุมชนเมืองของแต่ละพื้นที่ เมื่อพิจารณาตัวชี้วัดความเป็นชุมชนเมืองสร้างสรรค์ ซึ่งตามสมมติฐานนั้นชุมชนเมืองมีตัวชี้วัดตรงตามที่กำหนดก็สามารถมีแนวโน้มในการพัฒนาเป็นย่านสร้างสรรค์และเมืองสร้างสรรค์ต่อไป

บทถัดไปคือ บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยได้อธิบายถึงวิธีการวิจัย ลักษณะของข้อมูลที่เก็บรวบรวมเพื่อวิเคราะห์ตามตัวชี้วัด เครื่องมือในการวิจัย แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทางด้านชุมชนเมืองสร้างสรรค์ ขั้นตอนการรวบรวมข้อมูล และวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยสามารถสรุปตัวชี้วัดที่สะท้อนความเป็นชุมชนเมืองสร้างสรรค์ โดยตัวชี้วัดที่เลือกมานี้ อาจจะเป็นหน่วยที่เล็กที่สุดซึ่งสามารถนำไปวิเคราะห์พื้นที่ระดับชุมชนเมืองได้ดังนี้

1. ประเภทของอัตลักษณ์ เมืองค์ประกอบ 4 อย่าง ได้แก่ 1) กิจกรรมทางสังคม 2) ความหลากหลายของวัฒนธรรม 3) มูลค่าเพิ่มของสินค้าในท้องถิ่น และ 4) ศิลปวัฒนธรรม
2. ประเภทของสถานที่ เมืองค์ประกอบ 3 อย่าง ได้แก่ 1) วัสดุท้องถิ่น 2) อัตลักษณ์ของเมือง และ 3) แหล่งอบรมและเรียนรู้
3. ประเภทของคน เมืองค์ประกอบ 19 อย่าง ได้แก่ 1) ขนาดของกลุ่มมวลชนสร้างสรรค์ 2) นักท่องเที่ยว 3) การมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่น 4) วิศวกร 5) อาจารย์ 6) นักเรียนนักศึกษา 7) นักวิทยาศาสตร์ 8) นักเขียน 9) นักแสดง 10) ศิลปิน 11) นักออกแบบ 12) สถาปนิก 13) นักวิชาการ 14) นักธุรกิจ 15) นักกฎหมาย 16) นักวิเคราะห์การเงิน 17) จำนวนเคยในเมืองต่อจำนวนประชากรเมือง 18) จำนวนผู้ที่มีภูมิลำเนาในต่างประเทศที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ต่อประชากรเมือง 19) การรณรงค์บุคคลข้ามเพศ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิเคราะห์สถานภาพการเป็นเมืองสร้างสรรค์ กรณีศึกษาชุมชนเมืองขอนแก่น ราชบุรี และบางแสนมีความมุ่งหมายที่จะศึกษาลักษณะของท้องถิ่นไทยที่ส่งผลต่อการพัฒนาแนวคิดเมืองสร้างสรรค์ในประเทศไทย โดยการศึกษาชุมชนเมืองในเมืองสร้างสรรค์ของประเทศไทยซึ่งถูกจัดอันดับให้เป็นเมืองสร้างสรรค์ ได้แก่ จังหวัดขอนแก่น จังหวัดราชบุรี และจังหวัดชลบุรี ซึ่งสามารถระบุตัวชี้วัดเมืองสร้างสรรค์ที่ถูกใช้เป็นข้อเท็จจริงที่สำคัญในการรวบรวมข้อมูลของแต่ละเมือง โดยเป็นการศึกษาโดยใช้วิธีการเชิงคุณภาพในงานวิจัย

งานวิจัยนี้แสดงถึงที่มาของตัวชี้วัดความเป็นชุมชนเมืองสร้างสรรค์ และการจัดกลุ่มตัวชี้วัดให้อยู่ในชุดของ 3 องค์ประกอบหลัก (คน สถานที่ และอัตลักษณ์) ในระดับของพื้นที่ต่างกัน (เมือง ย่าน และชุมชน) ซึ่งการกระตุ้นเศรษฐกิจของเมือง เกิดจากความสัมพันธ์ของความคิดสร้างสรรค์ของคนในระดับชุมชนกับธุรกิจในระดับย่านที่พัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งในงานวิจัยนี้มีการศึกษาลักษณะท้องถิ่นของชุมชน คือ คน สถานที่ และอัตลักษณ์ ที่มีส่วนทำให้ความคิดสร้างสรรค์เติบโตขึ้น จนสามารถแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ สร้างสินค้าหรือบริการใหม่จากสิ่งที่ไม่เคยมีอยู่เดิมหรือจากการทำซ้ำจากสิ่งที่มีอยู่เดิมแล้ว การวิเคราะห์สถานภาพการเป็นเมืองสร้างสรรค์ กรณีศึกษาชุมชนเมืองขอนแก่น ราชบุรี และบางแสนมีความสำคัญต่อเมืองในปัจจุบันเป็นอย่างมาก เนื่องจากประเทศไทยมีการแข่งขันทางด้านเศรษฐกิจและการลงทุนสูง ดังนั้นจึงมีความสำคัญที่ต้องศึกษาค้นคว้าและหาอัตลักษณ์ของสถานที่ซึ่งมีส่วนสัมพันธ์กับความเป็นชุมชนเมืองสร้างสรรค์ โดยศึกษาเรื่อง 1) ลักษณะทางกายภาพของชุมชนเมืองสร้างสรรค์จากการรวบรวมข้อมูลหัตถยภูมิด้านประชากร ตำแหน่งที่ตั้ง ลักษณะทางภูมิประเทศ วิวัฒนาการของเมือง รูปทรงของเมือง อุตุสัทธรรมสร้างสรรค์ และสาธารณูปโภค/สาธารณูปการ 2) กรณีศึกษาเมืองสร้างสรรค์ในต่างประเทศ 3) ชุมชนเมืองสร้างสรรค์ของประเทศไทยจากแนวคิดเมืองสร้างสรรค์ ย่านสร้างสรรค์ และชุมชนเมืองสร้างสรรค์ด้วยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ คนในท้องถิ่น ประกอบการสำรวจพื้นที่และสอบถามความสัมพันธ์เชิงพื้นที่ของการใช้งาน

จากผู้ที่อยู่อาศัยภายในชุมชนเมืองและ 4) อัตลักษณ์ของเมือง ซึ่งได้จากการศึกษาการพัฒนาชุมชนเมืองสร้างสรรค์และวิสัยทัศน์จากการสัมภาษณ์กับลักษณะของท้องถิ่นไทยจากรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ โดยทบทวนแผนพัฒนาท้องถิ่นและทฤษฎีอัตลักษณ์ของสถานที่ ซึ่งมีตัวชี้วัดชุมชนเมืองสร้างสรรค์จากการศึกษาทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องประกอบด้วยการศึกษาทฤษฎีของ Charles Landry, Richard Florida, Aaron Borchardt, UNCTAD, UNESCO และแนวคิดอัตลักษณ์ของสถานที่โดยอ้างอิงทฤษฎีของ Harold Milton Proshansky รวมถึงข้อมูลจากกระทรวงพาณิชย์

3.1 ขอบเขตงานวิจัย

การวิเคราะห์สถานภาพการเป็นเมืองสร้างสรรค์ กรณีศึกษาชุมชนเมืองขอนแก่น ราชบุรี และ บางแสนมี 2 ขอบเขต คือ ขอบเขตเชิงพื้นที่ และขอบเขตเชิงเนื้อหา ซึ่งลักษณะขอบเขตเชิงพื้นที่จากการคัดเลือกเมืองหรือชุมชนที่มีศักยภาพต่อการพัฒนาชุมชนเมืองสร้างสรรค์ที่เหมาะสม และเป็นเมืองหรือชุมชนที่มีความพร้อมที่จะเข้าร่วมในกระบวนการศึกษาวิจัยอย่างน้อย 3 แห่ง สำหรับเกณฑ์การคัดเลือกพื้นที่นำร่องในการศึกษา มีทั้งหมด 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ประเภทของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่แตกต่างกัน กระทรวงพาณิชย์มีเกณฑ์การคัดเลือกเมืองต้นแบบตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์ 30 เมือง แต่ในการศึกษารั้งนี้ได้คัดเลือกมา 3 พื้นที่ใน 3 จังหวัดเพื่อเป็นพื้นที่นำร่องในการศึกษาที่มีประเภทของเศรษฐกิจสร้างสรรค์แตกต่างกัน ได้แก่
 - 1) ขอนแก่นเมืองสร้างสรรค์ ประเภทของเศรษฐกิจสร้างสรรค์คือ สินค้าผ้าไหมพื้นถิ่น
 - 2) ยานสร้างสรรค์เมืองเก่าราชบุรี ประเภทของเศรษฐกิจสร้างสรรค์คือ งานศิลปะพื้นถิ่น
 - 3) ชุมชนเมืองสร้างสรรค์บางแสน ประเภทของเศรษฐกิจสร้างสรรค์คือ พื้นที่ทางกายภาพ ทัศนียภาพสวยงาม
2. การแบ่งตามลักษณะของภูมิภาคในประเทศไทย ได้แก่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันตก และภาคตะวันออกซึ่งมีลักษณะทางภูมิประเทศแตกต่างกัน ส่งผลต่อสินทรัพย์ทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย
3. การคัดเลือกพื้นที่ศึกษาตามลักษณะอัตลักษณ์ของสถานที่ซึ่งมีความแตกต่างกัน เช่น งานฝีมือและหัตถกรรม การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม งานออกแบบ และทางสถาปัตยกรรม

จากเกณฑ์ดังกล่าวได้คัดเลือกพื้นที่กรณีศึกษาคือ

1) ขอนแก่นเมืองสร้างสรรค์

ผู้วิจัยจัดลำดับความสำคัญพื้นที่ชุมชนเมืองของจังหวัดขอนแก่นให้มีลักษณะแบบเมืองสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นเศรษฐกิจสร้างสรรค์แบบมรดกทางวัฒนธรรม ในภูมิภาคภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และอัตลักษณ์แบบงานฝีมือและหัตถกรรม ด้วยแผนนโยบายการพัฒนาเมืองของเทศบาลนครขอนแก่นมีแนวคิดสนับสนุนการพัฒนาสู่เมืองสร้างสรรค์ด้วยการพัฒนาระบบโครงสร้างการคมนาคม การจัดตั้งศูนย์สร้างสรรค์การออกแบบสาขาขอนแก่นซึ่งตั้งอยู่ภายในมหาวิทยาลัยขอนแก่น เพื่อเผยแพร่แนวคิดการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์ให้ขยายไปสู่ภูมิภาค รองรับผู้ประกอบการและประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้เข้าถึงความรู้ และทรัพยากรในการพัฒนาธุรกิจและความคิดสร้างสรรค์

2) ย่านสร้างสรรค์เมืองเก่าราชบุรี

ผู้วิจัยจัดลำดับความสำคัญพื้นที่ชุมชนเมืองของจังหวัดราชบุรีให้มีลักษณะแบบย่านสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นเศรษฐกิจสร้างสรรค์แบบมรดกทางด้านงานศิลปะในภูมิภาคตะวันตก และอัตลักษณ์แบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ด้วยกิจกรรมงานศิลปะคือ เทศกาลปกติศิลป์ ครั้งที่ 2 (2559) (MGR Online, 2559) หลังจากที่เคยจัดขึ้นครั้งแรกเมื่อ 4 ปีก่อน (2555) โดยการริเริ่มของ วศินบุรี สุพานิชวรภาชน์ ทายาทรุ่นที่ 3 ของ “เถ้าองไถ่” โรงงานเครื่องปั้นดินเผาเก่าแก่ของเมืองราชบุรี ร่วมกับสำนักศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย เทศกาลศิลปะเพื่อชุมชนกลางเมืองราชบุรี เนื่องจากเมืองราชบุรีที่เคยเป็นจุดศูนย์กลางในกิจกรรมการใช้ชีวิตในรูปแบบต่าง ๆ นำแนวคิดสร้างสรรค์แสดงผ่านผลงานศิลปะที่สะท้อนมิติต่าง ๆ และอัตลักษณ์ของสถานที่ เพื่อบอกรูปแบบของย่านที่กำลังเกิดขึ้นและสิ่งที่กำลังเปลี่ยนแปลงไป โดยได้รับความร่วมมือจากนักออกแบบ และสถาปนิกออกแบบพื้นที่หอศิลป์ในบ้านนั้นเป็นพื้นที่ส่วนตัวที่คนในย่านเสียสละมอบให้เพื่อสร้างให้เป็นพื้นที่แสดงงาน

ถาวร และสามารถใช้ในการจัดกิจกรรมทางด้านศิลปะได้ยั่งยืน ภายใต้แนวคิดทุกบ้าน คือ แกลเลอรีทุกที่ คือ หอศิลป์³

3) ชุมชนเมืองสร้างสรรค์บางแสน

ผู้วิจัยจัดลำดับความสำคัญพื้นที่ชุมชนเมืองของเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรีให้มีลักษณะแบบชุมชนเมืองสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นเศรษฐกิจสร้างสรรค์แบบงานสร้างสรรค์ตามลักษณะงานสถาปัตยกรรม ในภูมิภาคภาคตะวันออก และอัตลักษณ์การออกแบบพื้นที่เพื่อพักผ่อน ด้วยกิจกรรมบางแสนสร้างศิลป์ครั้งที่ 1 (กองบรรณาธิการ บางแสนสุขดอทคอม, 2560) ที่จัดขึ้นในภายในเทศบาลเมืองแสนสุขเมื่อเดือนมกราคมปี พ.ศ. 2560 จากความร่วมมือของภาครัฐคือ เทศบาลเมืองแสนสุข กระทรวงวัฒนธรรม ภาคมหาวิทยาลัยคือ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา คณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และภาคเอกชนคือ บริษัท ไลฟ์แอนด์ลีฟวิ่ง จำกัด เชิญชวนกลุ่มมวลชนสร้างสรรค์สร้างงานศิลปะมาแข่งขันวาดภาพศิลปะที่สะท้อนอัตลักษณ์ของสถานที่ ส่งผลให้เกิดการกระตุ้นการท่องเที่ยวภายในพื้นที่ชุมชนเมืองบางแสน อีกทั้งยังส่งเสริมให้คนในพื้นที่ตระหนักถึงความสำคัญของงานสร้างสรรค์ด้วย

ขอบเขตการศึกษาด้านพื้นที่นั้นผู้วิจัยศึกษาเฉพาะพื้นที่ชุมชนเมืองที่มีการกระจุกของกิจกรรมสร้างสรรค์ ส่วนขอบเขตทางด้านเนื้อหาคือ 1) ศึกษามิติทางด้านเนื้อหาของกรวิจัย ได้แก่ ประชากร ตำแหน่งที่ตั้ง ลักษณะทางภูมิประเทศ วิวัฒนาการของเมือง รูปทรงของเมือง อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ และสาธารณูปโภค/สาธารณูปการ 2) ศึกษาค้นคว้า รวบรวมความรู้ที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดเมืองสร้างสรรค์และกรณีตัวอย่างทั้งจากต่างประเทศ 3) ศึกษาข้อมูลและวิเคราะห์ศักยภาพในการ

³ ภายในงานมีศิลปะชุมชนทั้งหมด 13 แห่ง ได้แก่ 1.พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ราชบุรี 2. ถนนวรเดช 3. รถประจำทาง (ราชบุรี ไปงกระทิง) 4. ร้านหม่อง 5. ตรอกกำแพงอิฐ 6. ร้านทวีผล 7. บ้านน้ำอืด 8. ตรอกทางเข้าตลาดสด 9. ศาลาไม้ริมน้ำ 10. โบกี้รถไฟ 11. ร้านอารักษ์ 12. โรงแรมกวางฮั่ว 13. หอศิลป์ร่วมสมัย เจ้า ฮง ไถ่ - ดีคูน และชมกิจกรรมต้นแอโรบิก บริเวณตลาดเทศบาล โดยศิลปิน สาครินทร์ เครืออ่อน ซึ่งเกิดความร่วมมือจากภาครัฐและภาคเอกชน

พัฒนาเมือง เพื่อนำไปสู่การเสนอแนะแนวคิดและองค์ประกอบของชุมชนเมืองสร้างสรรค์ที่เหมาะสมของประเทศไทย

3.2 ขั้นตอนดำเนินงานวิจัย

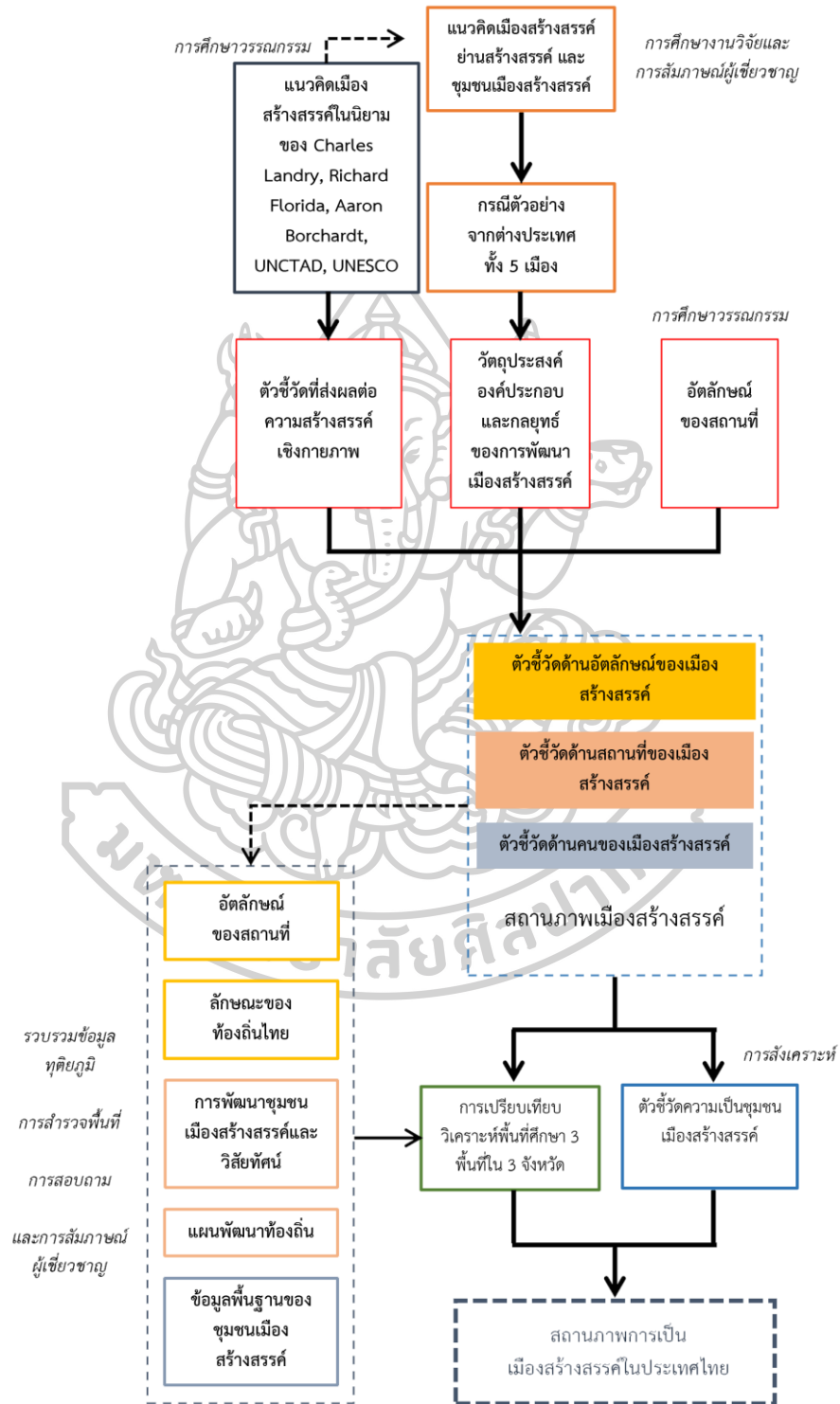
ในการศึกษาและวิจัยมีขั้นตอนต่าง ๆ ได้กำหนดไว้ตามวัตถุประสงค์โดยสามารถแสดงเป็นแผนภูมิขั้นตอนการศึกษาได้จากภาพที่ 3 ซึ่งสามารถอธิบายเป็นขั้นตอนได้ดังนี้

3.2.1 กำหนดปัญหา ความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของงานวิจัยนำไปสู่ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

3.2.2 ตั้งสมมติฐานของการวิจัย คือ 1) แนวคิดชุมชนเมืองสร้างสรรค์ในประเทศไทยมีองค์ประกอบที่สัมพันธ์กับลักษณะของท้องถิ่นไทย ได้แก่ คน สถานที่ และอัตลักษณ์ 2) แนวคิดทฤษฎีอัตลักษณ์ของสถานที่ (Place Identity) เกี่ยวข้องกับแนวคิดชุมชนเมืองสร้างสรรค์ และ 3) สถานภาพการเป็นเมืองสร้างสรรค์ในประเทศไทยมีลักษณะของท้องถิ่นไทย ส่งผลต่อการพัฒนาแนวคิดชุมชนเมืองสร้างสรรค์ในประเทศไทย จากตัวชี้วัดความเป็นชุมชนเมืองสร้างสรรค์ทั้งด้านอัตลักษณ์ สถานที่ และคน

3.2.3 เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสำรวจและรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิของแต่ละพื้นที่ โดยเลือกศึกษาข้อมูลทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับลักษณะท้องถิ่นของแต่ละชุมชนเมือง นวัตกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมทางประเพณีวัฒนธรรม และศึกษาเมืองสร้างสรรค์ในต่างประเทศ ได้แก่ เมืองคานาซาวา เมืองสิงคโปร์ กรุงโซล เมืองออสติน และเมืองเบอร์มิงแฮม ซึ่งสามารถสรุปเป็นจุดเด่นของแต่ละเมืองที่มีความเกี่ยวข้องกับโมเดลการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์

3.2.4 ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลทุติยภูมิโดยการเปรียบเทียบชุดข้อมูลที่ถูกจัดกลุ่มตามตัวชี้วัดที่ได้กำหนดมาดังตารางที่ 3 เพื่อยืนยันว่ากระบวนการวิเคราะห์โดยนำข้อมูลหลายด้านมารวมกันส่งผลดีต่อพื้นที่ชุมชนเมืองสร้างสรรค์ และโมเดลการพัฒนาเมืองจากกรณีศึกษาต่างประเทศ ทั้ง 5 เมือง สามารถนำมาปรับใช้กับพื้นที่ชุมชนเมืองทั้ง 3 แห่งในประเทศไทย

ภาพที่ 3 แสดงวิธีดำเนินการวิจัยตามขอบเขตแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

3.2.5 เก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิของแต่ละพื้นที่โดยการสัมภาษณ์ผู้อยู่อาศัยในชุมชน ในด้านการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน และกลุ่มมวลชนสร้างสรรค์

3.2.6 ประเมินพื้นที่ศึกษาทั้ง 3 พื้นที่ อีกทั้งเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยจึงแบ่งวิธีการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

1) ศึกษาแนวคิดและองค์ประกอบในการนำไปสู่การพัฒนาชุมชนเมืองสร้างสรรค์ในประเทศไทย เป็นการศึกษารวมของทั้ง 3 จังหวัดที่ได้เลือกมาศึกษา เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) พื้นฐานของจังหวัด ตามกรอบแนวคิดของ Borchardt (2013) ได้แก่ ประชากร ตำแหน่งที่ตั้ง ลักษณะทางภูมิประเทศ วิวัฒนาการของเมือง รูปทรงของเมือง อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ และสาธารณูปโภค/สาธารณูปการ

2) ศึกษาแนวคิดทฤษฎีอัตลักษณ์ของสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดชุมชนเมืองสร้างสรรค์ ในวัตถุประสงค์นี้จะมีการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบทุติยภูมิของพื้นที่ศึกษา 3 พื้นที่ใน 3 จังหวัดถึงตัวชี้วัดที่ส่งผลต่อชุมชนเมืองสร้างสรรค์ซึ่งประกอบด้วย ด้านอัตลักษณ์ และด้านสถานที่ เพื่อเปรียบเทียบตัวชี้วัดที่ส่งผลต่อชุมชนเมืองสร้างสรรค์ของประเทศไทย

3) สถานภาพการเป็นเมืองสร้างสรรค์ในประเทศไทยมีลักษณะของท้องถิ่นไทย ส่งผลต่อการพัฒนาแนวคิดชุมชนเมืองสร้างสรรค์ในประเทศไทย จากตัวชี้วัดความเป็นชุมชนเมืองสร้างสรรค์ทั้งด้านอัตลักษณ์ สถานที่ และคน ในวัตถุประสงค์นี้จะมีการเก็บข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ใน 2 ขั้นตอน คือ

3.1) ดำเนินการเก็บข้อมูลภาคสนามโดยการสำรวจพื้นที่ชุมชนเมือง สัมภาษณ์ผู้นำชุมชนเมืองและเทศบาลผู้มีความรู้ทางการวางผังเมืองของท้องถิ่นและผู้เชี่ยวชาญทางด้านเมืองสร้างสรรค์ซึ่งเกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนเมืองสร้างสรรค์ ด้วยประเด็นคำถามข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิดและองค์ประกอบในการนำไปสู่การพัฒนาชุมชนเมืองสร้างสรรค์ในประเทศไทย ข้อมูลเกี่ยวกับความสำเร็จของชุมชนเมืองสร้างสรรค์ โดยใช้แบบสัมภาษณ์สำหรับคนในท้องถิ่น (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ก)

3.2) นำข้อมูลที่ได้ทั้ง 3 พื้นที่มาวิเคราะห์โดยการเปรียบเทียบชุดข้อมูลดังตารางที่ 3 ตัวชี้วัดที่ส่งผลต่อชุมชนเมืองสร้างสรรค์ และจัดลำดับความสำคัญของสถานภาพการเป็นเมืองสร้างสรรค์ในแต่ละชุมชนเมือง และแต่ละภูมิภาค

3.2.7 วิเคราะห์และนำเสนอสถานภาพการเป็นเมืองสร้างสรรค์ด้วยการใช้ตัวชี้วัด ได้แก่ ปัจจัยด้านอัตลักษณ์ สถานที่ และคน ของทั้ง 3 พื้นที่จากเกณฑ์ที่แตกต่างกัน

3.2.8 สรุปผลการวิเคราะห์สถานภาพการเป็นเมืองสร้างสรรค์ กรณีศึกษาชุมชนเมืองขอนแก่น ราชบุรี และบางแสน

3.3 แหล่งข้อมูล

การดำเนินงานวิจัยทำการศึกษาใน 2 ส่วน โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.3.1 การเก็บข้อมูลจากแหล่งทุติยภูมิ (ดูจากตารางที่ 3) ได้แก่ สถิติของเมืองไทยซึ่งสามารถหาได้จากแหล่งข้อมูลของจังหวัด เช่น ห้องสมุดมหาวิทยาลัยที่อยู่ในจังหวัด เทศบาลเมือง และสามารถหาข้อมูลย้อนหลังได้อีกทั้งศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากหนังสือพิมพ์ซึ่งมีข่าวเกี่ยวกับเมืองสร้างสรรค์ ข้อมูลสืบค้น ได้แก่ ขนาดของกลุ่มมวลชนสร้างสรรค์ การมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่น วิศวกร อาจารย์ นักเรียนนักศึกษา นักวิทยาศาสตร์ นักเขียน นักแสดง ศิลปิน นักออกแบบ สถาปนิก นักวิชาการ นักธุรกิจ นักกฎหมาย นักวิเคราะห์การเงิน จำนวนภายในเมือง/จำนวนประชากรเมือง และการรณรงค์บุคคลข้ามเพศ ทั้งนี้แนวคิดนี้มีกลไกการพัฒนาจากหน่วยงานท้องถิ่นซึ่งเป็นผู้ดำเนินงานชุมชนเมืองด้านงานศิลปะและอัตลักษณ์ของเมือง ข้อมูลที่สืบค้น ได้แก่ กิจกรรมทางสังคม ความหลากหลายของวัฒนธรรม มูลค่าเพิ่มของสินค้าในท้องถิ่น และศิลปวัฒนธรรม

3.3.2 การศึกษาเรื่องความสัมพันธ์เชิงพื้นที่ของการใช้งานจากผู้ที่อยู่อาศัยภายในชุมชนเมือง โดยเก็บข้อมูลจากแหล่งปฐมภูมิ จากทั้งบุคคลทั่วไปหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับงานออกแบบและความคิดสร้างสรรค์ด้วยการเดินสำรวจเพื่อสังเกตคน พื้นที่ และการใช้งาน ซึ่งมีประเด็นสำคัญคือ วัสดุท้องถิ่น อัตลักษณ์ของเมือง และแหล่งอบรมและเรียนรู้

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินงานวิจัยนี้สามารถแบ่งเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาออกเป็น 3 แบบดังต่อไปนี้

3.4.1 ตัวชี้วัดของลักษณะท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับชุมชนเมืองสร้างสรรค์ (ดูตารางที่ 3)

ตัวชี้วัดนี้เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยศึกษาจากทฤษฎีของ Charles Landry, Richard Florida, Aaron Borchardt, UNCTAD, UNESCO และแนวคิดอัตลักษณ์ของสถานที่โดยอ้างอิงทฤษฎีของ Harold Milton Proshansky เพื่อใช้ในการบันทึกลักษณะของท้องถิ่นในแต่ละพื้นที่ซึ่งถูกใช้ในชุมชนเมืองของแต่ละจังหวัดโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลของพื้นที่ระดับจังหวัด ระดับเทศบาลตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540-2560 โดยตารางตัวชี้วัดที่ส่งผลต่อชุมชนเมืองสร้างสรรค์ ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยทั้ง 3 ปัจจัย ได้แก่ อัตลักษณ์ สถานที่ และคน วิธีการเก็บข้อมูล ได้แก่ การเก็บข้อมูลจากปฐมภูมิและทุติยภูมิ และแหล่งข้อมูลที่ได้มา เช่น การสำรวจและสังเกตชุมชน การสัมภาษณ์และสอบถาม สถิติของเทศบาล และแหล่งข้อมูลออนไลน์

ตารางที่ 3 ตัวชี้วัดที่ส่งผลต่อชุมชนเมืองสร้างสรรค์และวิธีการเก็บข้อมูล

ปัจจัย	ตัวชี้วัดที่ส่งผลต่อความสร้างสรรค์เชิงกายภาพของชุมชนเมืองสร้างสรรค์			
	ลำดับที่	ตัวชี้วัด	วิธีการเก็บข้อมูล	แหล่งข้อมูล
อัตลักษณ์	1	กิจกรรมทางสังคม	ปฐมภูมิ	การสำรวจชุมชนและสังเกตกิจกรรมทางสังคม
	2	ความหลากหลายของวัฒนธรรม	ปฐมภูมิ	สอบถามคนในชุมชน
	3	มูลค่าเพิ่มของสินค้าในท้องถิ่น	ทุติยภูมิ	สถิติของเทศบาล
	4	ศิลปวัฒนธรรม	ทุติยภูมิ	สอบถามคนในชุมชน
สถานที่	5	วัสดุท้องถิ่น	ทุติยภูมิ	สถิติของเทศบาล
	6	อัตลักษณ์ของเมือง	ปฐมภูมิ	การสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ในเทศบาล
	7	แหล่งอบรมและเรียนรู้	ทุติยภูมิ	การสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ในเทศบาล

ตารางที่ 3 ตัวชี้วัดที่ส่งผลต่อชุมชนเมืองสร้างสรรค์และวิธีการเก็บข้อมูล (ต่อ)

ปัจจัย	ตัวชี้วัดที่ส่งผลต่อความสร้างสรรค์เชิงกายภาพของชุมชนเมืองสร้างสรรค์			
	ลำดับที่	ตัวชี้วัด	วิธีการเก็บข้อมูล	แหล่งข้อมูล
คน	8	ขนาดของกลุ่มมวลชนสร้างสรรค์	ปฐมภูมิ	การสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ในเทศบาล
	9	นักท่องเที่ยว	ทุติยภูมิ	สถิติของเทศบาล
	10	การมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่น	ปฐมภูมิ	การสำรวจชุมชนและสังเกตกิจกรรมทางสังคม
	11	วิศวกร	ทุติยภูมิ	สถิติของเทศบาล
	12	อาจารย์	ทุติยภูมิ	สถิติของเทศบาล
	13	นักเรียนนักศึกษา	ทุติยภูมิ	สถิติของเทศบาล
	14	นักวิทยาศาสตร์	ทุติยภูมิ	สถิติของเทศบาล
	15	นักเขียน	ทุติยภูมิ	สถิติของเทศบาล
	16	นักแสดง	ทุติยภูมิ	สถิติของเทศบาล
	17	ศิลปิน	ทุติยภูมิ	สถิติของเทศบาล
	18	นักออกแบบ	ทุติยภูมิ	สถิติของเทศบาล
	19	สถาปนิก	ทุติยภูมิ	สถิติของเทศบาล
	20	นักวิชาการ	ทุติยภูมิ	สถิติของเทศบาล
	21	นักธุรกิจ	ทุติยภูมิ	สถิติของเทศบาล
	22	นักกฎหมาย	ทุติยภูมิ	สถิติของเทศบาล
	23	นักวิเคราะห์การเงิน	ทุติยภูมิ	สถิติของเทศบาล
	24	จำนวนภัยในเมืองต่อจำนวนประชากรเมือง	ปฐมภูมิ	การสำรวจชุมชนและสังเกตกิจกรรมทางสังคม

ตารางที่ 3 ตัวชี้วัดที่ส่งผลต่อชุมชนเมืองสร้างสรรค์และวิธีการเก็บข้อมูล (ต่อ)

ปัจจัย	ตัวชี้วัดที่ส่งผลต่อความสร้างสรรค์เชิงกายภาพของชุมชนเมืองสร้างสรรค์			
	ลำดับที่	ตัวชี้วัด	วิธีการเก็บข้อมูล	แหล่งข้อมูล
คน	25	จำนวนผู้ที่มีภูมิลำเนาในต่างประเทศที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ต่อประชากรเมือง	ปฐมภูมิ	การสำรวจชุมชนและสังเกตกิจกรรมทางสังคม
	26	การรณรงค์บุคคลข้ามเพศ	ปฐมภูมิ	สอบถามคนในชุมชน และกลุ่มบุคคลเพศที่ 3 ใน Facebook

3.4.2 แบบสัมภาษณ์

เป็นเครื่องมือที่สร้างขึ้นเพื่อเก็บข้อมูลจากผู้นำชุมชนเมืองและเทศบาลจำนวน 3 คน โดยได้สัมภาษณ์นายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองแสนสุขในช่วงเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2560 ผู้มีความรู้ทางด้าน การวางผังเมือง จำนวน 3 คน ในช่วงเดือนมกราคม และเดือนตุลาคม พ.ศ. 2560 และผู้เชี่ยวชาญทางด้านเมืองสร้างสรรค์ซึ่งเกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนสร้างสรรค์ของแต่ละจังหวัด จำนวน 3 คน ซึ่งทำงานในตำแหน่งนักวิเคราะห์ผังเมืองระดับปฏิบัติการ ในช่วงเดือนตุลาคม พ.ศ. 2560 รวมทั้งหมด 9 คน เกี่ยวกับแนวคิดและองค์ประกอบตามลักษณะท้องถิ่นไทยในการนำไปสู่การพัฒนาชุมชนเมืองสร้างสรรค์ในประเทศไทย โดยมีการนัดสัมภาษณ์แบบตัวต่อตัว มีการบันทึกเสียงซึ่งข้อมูลในแบบสัมภาษณ์จะประกอบไปด้วย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิดและองค์ประกอบในการนำไปสู่การพัฒนาชุมชนเมืองสร้างสรรค์ในประเทศไทย แนวคิด ทฤษฎีอัตลักษณ์ของสถานที่ (Place Identity) ที่เกี่ยวข้องกับ

แนวคิดชุมชนเมืองสร้างสรรค์ และลักษณะของท้องถิ่นไทยในการวิเคราะห์สถานภาพการเป็นเมืองสร้างสรรค์ในประเทศไทย

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับความสำเร็จของชุมชนเมืองสร้างสรรค์

มีประเด็นคำถามหลักและรองจากการวิเคราะห์สถานภาพการเป็นเมืองสร้างสรรค์ แนวคิดและทฤษฎีอัตลักษณ์ของสถานที่มีส่วนในการพัฒนาชุมชนเมืองสร้างสรรค์ และลักษณะของท้องถิ่นไทย ที่จะส่งผลต่อการวิเคราะห์สถานภาพการเป็นเมืองสร้างสรรค์ ดังนี้ (ดูรายละเอียดแบบสัมภาษณ์สำหรับคนในท้องถิ่น ในภาคผนวก ก)

คำถามหลัก

- 1) มีการพัฒนาชุมชนเมืองสู่ความเป็นชุมชนเมืองสร้างสรรค์ตามลักษณะท้องถิ่นไทยด้านใดบ้าง
- 2) มีกิจกรรมการพัฒนาเมืองที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาของเทศบาลอย่างไรบ้าง
- 3) โครงการพัฒนาเมืองตอบสนองกับนโยบายด้านอะไรบ้าง
- 4) มีกิจกรรมใดบ้างที่กระตุ้นการรวมกลุ่มของกลุ่มมวลชนสร้างสรรค์
- 5) มีวิธีการปฏิบัติต่อคนชุมชนเมืองเพื่อให้ตระหนักถึงความสำคัญของชุมชนเมืองสร้างสรรค์อะไรบ้าง

คำถามรอง

- 1) ในความเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ มองว่าชุมชนเมืองนั้นเป็นชุมชนเมืองสร้างสรรค์หรือไม่
- 2) หลังจากเมืองได้รับการจัดอันดับจากกระทรวงพาณิชย์ให้เป็นเมืองสร้างสรรค์ มีการกระตุ้นกิจกรรมสร้างสรรค์อย่างไรบ้าง
- 3) โครงการที่ช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจของเมืองมีอะไรบ้าง
- 4) คนในเมืองให้ความร่วมมือกับกิจกรรมของเมืองอย่างไรบ้าง
- 5) แผนการพัฒนาเมืองระยะยาวมีการพัฒนาด้านเมืองสร้างสรรค์หรือไม่

จากบทที่ 2 แนวคิดทฤษฎีชุมชนเมืองสร้างสรรค์ ซึ่งมีการศึกษากรณีศึกษากรุงโซล เมืองสร้างสรรค์ ประกอบกับภาควิชาการออกแบบและวางผังชุมชนเมือง มีโครงการนำนักศึกษาไป

ทัศนศึกษายังประเทศเกาหลี ผู้วิจัยได้มีโอกาสนำประเด็นคำถามเกี่ยวกับงานวิจัยนี้ไปให้สถาปนิก นักผังเมืองชาวเกาหลีได้ตอบคำถามตามประเด็นกรุงโซล เมืองสร้างสรรค์ด้านการออกแบบซึ่งมีประเด็นคำถาม (แบบสัมภาษณ์สำหรับสถาปนิกผังเมืองเกาหลี คูภาคผนวก ข) ดังนี้

- 1) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเป็นเมืองสร้างสรรค์ของกรุงโซล และเมืองนี้อยู่ในสถานะใดเมื่อเปรียบเทียบกับเมืองสร้างสรรค์แห่งอื่น ๆ ทั่วโลกที่ได้รับการรับรองจาก UNESCO
- 2) รูปแบบการทำงานของนักพัฒนาเมืองเป็นอย่างไรเพื่อให้ชุมชนเมืองกลายเป็นเมืองสร้างสรรค์
- 3) องค์ประกอบเมืองสร้างสรรค์ แบบกรุงโซล คืออะไร
- 4) หน่วยงานระดับท้องถิ่นมีแผนและนโยบายในการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์อย่างไรให้ยังคงอัตลักษณ์เดิมของเมืองอยู่ โดยไม่ให้ความเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นตัวกำหนดการพัฒนาหรือไม่และอย่างไร
- 5) จากตัวชี้วัดความเป็นชุมชนเมืองสร้างสรรค์ กรุงโซลมีคุณสมบัติด้านใดบ้าง

3.4.3 แบบสำรวจพื้นที่

การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสำรวจพื้นที่เกี่ยวกับประเด็นกิจกรรมทางสังคม ความหลากหลายของวัฒนธรรม ศิลปวัฒนธรรม การมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่น จำนวนเคยในเมืองต่อจำนวนประชากรเมือง จำนวนผู้ที่มีภูมิลำเนาในต่างประเทศที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ต่อประชากรเมือง และการรณรงค์บุคคลข้ามเพศ ผู้วิจัยได้กำหนดตัวชี้วัดจากการรวบรวมทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนเมืองสร้างสรรค์ และสำรวจตัวชี้วัดแต่ละด้านว่ามีหรือไม่ ถ้ามีตัวชี้วัดชุมชนเมืองสร้างสรรค์ดังที่แสดงในตารางที่ 4 หากสามารถระบุจำนวนต้องบอกปริมาณตามหน่วยต่าง ๆ เพื่อนำมาเปรียบเทียบชุดข้อมูลแต่ละพื้นที่ หลังจากลงสำรวจพื้นที่จริงผู้วิจัยประสบปัญหาในการสำรวจข้อมูล เนื่องจากบางข้อมูลไม่ได้มีการบันทึกสถิติ จึงได้ข้อมูลจากการบอกเล่าของประชาชนที่อยู่อาศัยในพื้นที่เท่านั้น และตัวชี้วัดด้านคน อาชีพที่เกี่ยวข้องกับความสร้างสรรค์ ผู้วิจัยไม่สามารถจำแนกได้ตามที่กำหนดไว้ จึงรวมเป็นอาชีพสร้างสรรค์

ตารางที่ 4 ตัวชี้วัดที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนเมืองสร้างสรรค์

ปัจจัย	ตัวชี้วัดที่ส่งผลกระทบต่อความสร้างสรรค์เชิงกายภาพของชุมชนเมืองสร้างสรรค์						
	ลำดับที่	ตัวชี้วัด	มี	ไม่มี	วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	หน่วยวัด	ระดับการนำเสนอ
อัตลักษณ์	1	กิจกรรมทางสังคม					
	2	ความหลากหลายของวัฒนธรรม					
	3	มูลค่าเพิ่มของสินค้าในท้องถิ่น					
	4	ศิลปวัฒนธรรม					
สถานที่	5	วัสดุท้องถิ่น					
	6	อัตลักษณ์ของเมือง					
	7	แหล่งอบรมและเรียนรู้					
คน	8	ขนาดของกลุ่มมวลชนสร้างสรรค์					
	9	นักท่องเที่ยว					
	10	การมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่น					
	11	วิศวกร					
	12	อาจารย์					
	13	นักเรียนนักศึกษา					
	14	นักวิทยาศาสตร์					
	15	นักเขียน					
	16	นักแสดง					
	17	ศิลปิน					
	18	นักออกแบบ					
	19	สถาปนิก					
	20	นักวิชาการ					
	21	นักธุรกิจ					
	22	นักกฎหมาย					
	23	นักวิเคราะห์การเงิน					

ตารางที่ 4 ตัวชี้วัดที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนเมืองสร้างสรรค์ (ต่อ)

ปัจจัย	ตัวชี้วัดที่ส่งผลกระทบต่อความสร้างสรรค์เชิงกายภาพของชุมชนเมืองสร้างสรรค์						
	ลำดับที่	ตัวชี้วัด	มี	ไม่มี	วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	หน่วยวัด	ระดับการนำเสนอ
คน	24	จำนวนเคยในเมืองต่อจำนวนประชากรเมือง					
	25	จำนวนผู้ที่มีภูมิลำเนาในต่างประเทศที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ต่อประชากรเมือง					
	26	การรณรงค์บุคคลข้ามเพศ					

สิ่งที่ต้องการสำรวจลักษณะท้องถิ่นมีประเด็น ดังนี้

- 1) ประเภทของอัตลักษณ์ เมืองค์ประกอบ 4 อย่าง ได้แก่ 1) กิจกรรมทางสังคม
- 2) ความหลากหลายของวัฒนธรรม 3) มูลค่าเพิ่มของสินค้าในท้องถิ่น และ 4) ศิลปวัฒนธรรม
- 2) ประเภทของสถานที่ เมืองค์ประกอบ 3 อย่าง ได้แก่ 1) วัสดุท้องถิ่น
- 2) อัตลักษณ์ของเมือง และ 3) แหล่งอบรมและเรียนรู้
- 3) ประเภทของคน เมืองค์ประกอบ 19 อย่าง ได้แก่ 1) ขนาดของกลุ่มมวลชนสร้างสรรค์ 2) นักท่องเที่ยว 3) การมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่น 4) วิศวกร 5) อาจารย์ 6) นักเรียน นักศึกษา 7) นักวิทยาศาสตร์ 8) นักเขียน 9) นักแสดง 10) ศิลปิน 11) นักออกแบบ 12) สถาปนิก 13) นักวิชาการ 14) นักธุรกิจ 15) นักกฎหมาย 16) นักวิเคราะห์การเงิน 17) จำนวนเคยในเมืองต่อจำนวนประชากรเมือง 18) จำนวนผู้ที่มีภูมิลำเนาในต่างประเทศที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ต่อประชากรเมือง 19) การรณรงค์บุคคลข้ามเพศ

3.5 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินงานวิจัยทำการศึกษานี้ใน 2 ส่วน (ตารางที่ 3) โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.5.1 ข้อมูลปฐมภูมิ ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบ่งเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย

- 1) การสำรวจข้อมูลภาคสนามจากการลงพื้นที่ทั้งหมด 3 พื้นที่ชุมชนเมืองสร้างสรรค์ใน 3 จังหวัด โดยใช้แบบสำรวจพื้นที่
- 2) สัมภาษณ์ความคิดเห็นต่อชุมชนเมืองสร้างสรรค์ ผู้เกี่ยวข้องด้านการวางผังเมืองของแต่ละพื้นที่ตามคำถามหลักและรองจากแบบสัมภาษณ์
- 3) สังเกตการณ์ประชาชนผู้อยู่อาศัยโดยใช้แบบสำรวจพื้นที่และนำมาวิเคราะห์วิวัฒนาการของชุมชน ทำการเก็บข้อมูลโดยการเข้าไปสัมภาษณ์แบบตัวต่อตัว โดยมีการบันทึกเสียงและนำข้อมูลไปประมวลผลในแต่ละประเด็น

3.5.2 ข้อมูลทุติยภูมิ แบบวิเคราะห์เอกสาร โดยทำการรวบรวมข้อมูลเอกสารเกี่ยวกับลักษณะท้องถิ่นของพื้นที่จากงานวิจัย หนังสือพิมพ์และวารสารวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

การดำเนินงานวิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นเชิงคุณภาพ จากการสำรวจชุมชนเมืองสร้างสรรค์ สัมภาษณ์ผู้นำชุมชนเมืองและเทศบาลผู้มีความรู้ทางด้านผังเมืองของท้องถิ่นนั้นและผู้เชี่ยวชาญทางด้านเมืองสร้างสรรค์ซึ่งเกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนสร้างสรรค์ของแต่ละจังหวัด โดยผู้วิจัยแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

- 3.6.1 การวิเคราะห์เปรียบเทียบกรณีศึกษาต่างประเทศทั้ง 5 พื้นที่ โดยแบ่งเป็นประเด็น คือ
- 1) วัตถุประสงค์ของการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์
 - 2) องค์ประกอบของการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์
 - 3) กลยุทธ์ในการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์

3.6.2 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของชุมชนเมืองสร้างสรรค์ สรุปความสัมพันธ์ของแต่ละตัวชี้วัดต่าง ๆ เพื่อการวิเคราะห์สถานการณ์การเป็นเมืองสร้างสรรค์ ภายใต้แนวคิดการพัฒนาในบริบท

ลักษณะท้องถิ่นไทย โดยใช้สถิติและข้อมูลต่าง ๆ ที่มีบันทึกจากหน่วยงานท้องถิ่น ได้แก่ ประชากร ตำแหน่งที่ตั้ง ลักษณะทางภูมิประเทศ วิชาการของเมือง รูปทรงของเมือง อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ และสาธารณูปโภค/สาธารณูปการ สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลจากการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ

3.6.3 การเปรียบเทียบวิเคราะห์เชิงความสำคัญ เพื่อกำหนดลักษณะของลักษณะท้องถิ่นไทย จากการสำรวจออกมาเป็นกลุ่มโดยวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อย วิฤต และโอกาสในการแข่งขันเพื่อทราบถึงลักษณะของท้องถิ่นไทย ที่จะส่งผลต่อการวิเคราะห์สถานภาพการเป็นเมืองสร้างสรรค์ในประเทศไทย

3.6.4 การวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์ เป็นแนวทางการพัฒนาจากผู้นำของแต่ละชุมชน ตามอัตลักษณ์ของสถานที่เพื่อทราบถึงนโยบายการพัฒนาชุมชนเมืองสร้างสรรค์

3.6.5 การวิเคราะห์ศักยภาพในการพัฒนาชุมชนเมืองสร้างสรรค์และวิสัยทัศน์ ในการพัฒนา กลุ่มอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ได้กำหนดเป็นแนวคิดและองค์ประกอบในการนำไปสู่การพัฒนาชุมชนเมืองสร้างสรรค์ในประเทศไทย

ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลและสังเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของชุมชนเมืองสร้างสรรค์ เพื่อให้ได้มาซึ่งการวิเคราะห์สถานภาพการเป็นเมืองสร้างสรรค์ กรณีศึกษาชุมชนเมืองขอนแก่น ราชบุรี และบางแสน สรุปรววิธีดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) จากการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งทุติยภูมิ การสัมภาษณ์และการสำรวจ ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่ศึกษา 3 พื้นที่ ใน 3 จังหวัดซึ่งเลือกเป็นกรณีศึกษาของประเทศไทยด้วยการรวบรวมข้อมูลทั่วไปเพื่อให้เห็นถึงความแตกต่างตามภูมิภาคของประเทศไทยในบทที่ 4

บทที่ 4

ข้อมูลทั่วไปของพื้นที่ศึกษา

การศึกษาและวิเคราะห์สถานภาพการเป็นเมืองสร้างสรรค์ในประเทศไทย กรณีศึกษาชุมชนเมืองขอนแก่น ราชบุรี และบางแสน เป็นการศึกษาภาพรวมของทั้ง 3 จังหวัดที่ได้เลือกมาศึกษา ด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) พื้นฐานระดับจังหวัด และระดับเทศบาล ตามงานวิจัยของ Aaron Borchardt เรื่อง The Creative City: Place, Creativity & People ที่ได้ศึกษาเมืองสร้างสรรค์ที่ Glasgow และ Portland โดยจะมีการจัดแบ่งตามข้อมูลด้านต่าง ๆ คือ 1) ประชากร 2) ตำแหน่งที่ตั้ง 3) ลักษณะทางภูมิประเทศ 4) วิวัฒนาการของเมือง 5) รูปทรงของเมือง 6) อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ และ 7) สาธารณูปโภค/สาธารณูปการ โดยข้อมูลสนับสนุนและเกี่ยวข้องกับการเป็นชุมชนเมืองสร้างสรรค์ ดังนี้

4.1 ประชากร

ในการศึกษาข้อมูลเรื่องประชากรของพื้นที่ศึกษาทั้ง 3 พื้นที่ เป็นการรวบรวมข้อมูลระดับเทศบาลเพื่อศึกษาด้านจำนวนประชากร ความหนาแน่นของประชากร อัตราการเพิ่ม/ลดของประชากร เกี่ยวข้องกับเมืองสร้างสรรค์ โดยลักษณะความหลากหลายของประชากรทั่วไปสนับสนุนและเกี่ยวข้องกับการศึกษาสภาพสู่การพัฒนาชุมชนเมืองสร้างสรรค์ เมื่อมีอัตราการเพิ่มของประชากรมากขึ้นแสดงถึงการย้ายถิ่นฐานเข้ามาภายในเมือง เนื่องจากชุมชนเมืองมีสถานที่ทำงานสำหรับคนวัยทำงาน สถานที่พักผ่อนสำหรับนักท่องเที่ยวหรือผู้สูงอายุ สถานศึกษาที่ดี รวมถึงแหล่งเรียนรู้ที่ดีสำหรับกลุ่มมวลชนสร้างสรรค์ แบ่งหัวข้อตามพื้นที่ศึกษา ดังนี้

4.1.1 ขอนแก่นเมืองสร้างสรรค์

จำนวนประชากรในเขตเทศบาลนครขอนแก่นประมาณ 120,045 คน คิดเป็นร้อยละ 59.5 ของประชากรเขตผังเมืองรวม จำนวนครัวเรือน 52,635 หลัง ประชากรตามทะเบียนราษฎร มีความหนาแน่นของประชากร 2,609 คน/ตร.กม. (พื้นที่เทศบาลมีขนาด 46 ตารางกิโลเมตร) จากข้อมูลของเทศบาล พบว่ามีประชากรแฝง และมีการเคลื่อนย้ายประชากรสูงในเขตเมือง ส่งผลให้ประชากรเพิ่มขึ้นจำนวนมาก และเกิดการขยายตัวของอาคารที่พักอาศัยประเภทอพาร์ทเมนต์ ห้องเช่า และ

หอพัก ประมาณ 9,000 ยูนิต (เทศบาลนครขอนแก่น, 2559b) อีกปัจจัยที่สำคัญในปัจจุบันคือ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่ทันสมัยและรวดเร็ว ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการใช้ชีวิตของคนในสังคม ทำให้คุณภาพการศึกษาและคุณภาพชีวิตลดลง เนื่องจากคนใช้ชีวิตในโลกออนไลน์มากขึ้นจน ละเลยการมีปฏิสัมพันธ์กับคนรอบข้าง รวมไปถึงครอบครัวของตนเอง

4.1.2 ย่านสร้างสรรค์เมืองเก่าราชบุรี

จำนวนประชากรในเขตเทศบาลเมืองราชบุรีประมาณ 38,299 คน จำนวนครัวเรือน 14,324 หลัง ประชากรตามทะเบียนราษฎร์ มีความหนาแน่นของประชากร 4,402 คน/ตร.กม. (พื้นที่เทศบาล มีขนาด 8.7 ตารางกิโลเมตร) โครงสร้างประชากรในปี 2560 (ธันวาคม 2560) มีสัดส่วนประชากรวัย เด็ก ร้อยละ 26.28 เยาวชนร้อยละ 17.71 ประชากรวัยทำงาน ร้อยละ 52.42 และผู้สูงอายุ ร้อยละ 12.51 จากการศึกษา พบว่าประชาชนส่วนใหญ่ทำงานรับจ้างในสถานประกอบการเพิ่มขึ้น

4.1.3 ชุมชนเมืองสร้างสรรค์บางแสน

จำนวนประชากรในเขตเทศบาลเมืองแสนสุขประมาณ 46,217 คน จำนวนครัวเรือน 11,230 หลัง ประชากรตามทะเบียนราษฎร์ มีความหนาแน่นของประชากร 2,142 คน/ตร.กม. (พื้นที่เทศบาล มีขนาด 20.268 ตารางกิโลเมตร) ประชากรส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในบริเวณชายฝั่งทะเลตั้งแต่ปากคลอง บางโปรจงจนถึงหาดบางแสนล่าง และสองข้างเส้นทางคมนาคมที่สำคัญ (เทศบาลเมืองแสนสุข, 2560, p. 16)

ตารางที่ 5 จำนวนประชากรในเทศบาลนครขอนแก่น เทศบาลเมืองราชบุรี และเทศบาลเมืองแสนสุข
ในปี พ.ศ. 2560

พื้นที่	ประชากร (ชาย)		ประชากร (หญิง)		ประชากร ทั้งหมด	ครัวเรือน	ความหนาแน่น (คน/ตร.กม.)
	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ			
เทศบาลนคร ขอนแก่น	55,632	46.34	64,413	53.66	120,045	52,635	2,609
เทศบาลเมือง ราชบุรี	17,398	45.43	20,901	54.57	38,299	14,324	4,402
เทศบาลเมือง แสนสุข	21,331	46.16	24,886	53.84	46,217	11,230	2,280

จากการศึกษาทั้ง 3 พื้นที่ พบว่าชุมชนเมืองที่อยู่อาศัยมาตั้งแต่อดีต ทำให้เกิดการอพยพย้ายถิ่นทำให้เกิดกลุ่มประชากรแฝงขึ้นในพื้นที่เป็นจำนวนมากเป็นผลให้จำนวนประชากรมีอัตราการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว การมีประชากรจำนวนมากทำให้มีโอกาสการเกิดความหลากหลายของประชากรด้วย นอกจากนั้นในเขตเทศบาลมีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญและมีชื่อเสียงทำให้เกิดธุรกิจที่เกี่ยวข้องจากการท่องเที่ยว เช่น ธุรกิจโรงแรม ร้านค้า ร้านอาหาร การบริการด้านการท่องเที่ยว รวมทั้งยังมีมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียง จึงมีประชากรจากที่อื่นเข้ามาอยู่อาศัยเพื่อประกอบอาชีพต่าง ๆ และเรียนหนังสือเป็นจำนวนมาก

4.2 ตำแหน่งที่ตั้ง

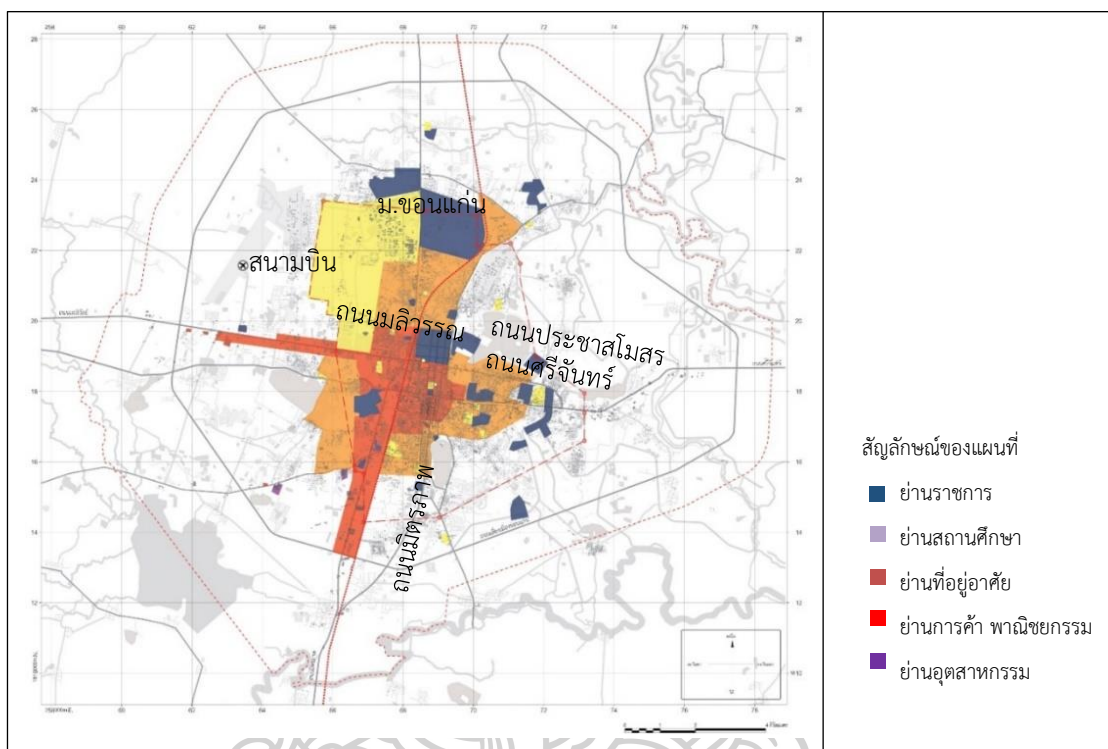
ในการศึกษาข้อมูลเรื่องตำแหน่งที่ตั้งของพื้นที่ศึกษาทั้ง 3 พื้นที่ เป็นการรวบรวมข้อมูลที่มีความเกี่ยวข้องกับเมืองสร้างสรรค์ในด้านพื้นที่ทางกายภาพ (ข้อมูลระดับจังหวัด) การใช้ประโยชน์ที่ดิน (ข้อมูลระดับเทศบาล) การเข้าถึงโดยระบบการคมนาคมและขนส่ง (ข้อมูลระดับจังหวัด) ซึ่งตำแหน่งที่ตั้งสนับสนุนและเกี่ยวข้องกับชุมชนเมืองสรรค์จากสภาพภูมิประเทศที่เอื้ออำนวยต่อการเป็นศูนย์กลาง

(Node) ของการคมนาคม เช่น ทางน้ำ ทางบก มีภูมิทัศน์สวยงามสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ โดยแบ่งหัวข้อตามพื้นที่ศึกษา ดังนี้

4.2.1 ขอนแก่นเมืองสร้างสรรค์

เมืองขอนแก่นตั้งอยู่บนถนนมิตรภาพ ซึ่งเป็นเส้นทางสำคัญในการเดินทางจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ตำแหน่งที่ตั้งของจังหวัดอยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำหลัก 2 ลุ่มน้ำ คือ ลุ่มน้ำมูล และลุ่มน้ำชี มีแม่น้ำพองเป็นเส้นเลือดใหญ่คอยหล่อเลี้ยงให้ชาวขอนแก่น

ในเขตเทศบาลนครขอนแก่นได้กำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เพื่อการอยู่อาศัยหนาแน่นมาก พาณิชยกรรม และที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลาง เมืองมีการเติบโตทางด้านที่อยู่อาศัยเป็นจำนวนมากรุกกล้าพื้นที่เกษตรกรรม ลักษณะอาคารริมถนนที่เป็นอาคารห้องแถวไม้สลับกับอาคารคอนกรีต ส่วนภายในชุมชนเป็นบ้านเรือนไม้ เนื้อที่ของขอบเขตผังเมืองรวมเมืองขอนแก่นครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 228.02 ตารางกิโลเมตร และพื้นที่เทศบาลนครขอนแก่น 46 ตารางกิโลเมตร ลักษณะของเมืองในปัจจุบัน ปี 2560 มีย่านพักอาศัยชุมชนเมืองเก่า ย่านพักอาศัยพื้นที่ศูนย์กลางการค้า ย่านที่พักอาศัยสวัสดิการข้าราชการ ย่านที่พักอาศัยนักศึกษา และย่านที่พักอาศัยที่รองรับการขยายตัวของเมือง (ภาพที่ 4) การก่อสร้างคอนโดมิเนียมซึ่งเป็นอาคารสูงหากไม่มีการควบคุมความสูงภายในเมือง จะส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของเมืองเดิมได้ โดยพื้นที่ศึกษาในระดับชุมชนเมืองขอนแก่นอยู่ในบริเวณถนนศรีจันทร์ ถนนหน้าเมือง ถนนกลางเมือง และถนนหลังเมือง ซึ่งมีขนาดพื้นที่ 1.52 ตารางกิโลเมตร

ภาพที่ 4 แสดงผังการใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตเทศบาลปัจจุบัน ปี 2560 และเส้นทางการคมนาคม (ดัดแปลงจากแผนที่ GIS, 2560)

การเข้าถึงโดยระบบการคมนาคมและขนส่งมีลักษณะ ดังนี้

1) เส้นทางคมนาคมทางถนนที่สำคัญที่เชื่อมโยงเมืองขอนแก่นกับพื้นที่อื่น ๆ มีเส้นทางถนนสายสำคัญต่าง ๆ ได้แก่ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2 (ถนนมิตรภาพ) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 12 (ถนนมะลิวัลย์) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 230 (ทางเลี่ยงเมือง) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 209 ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2131

2) รถโดยสารประจำทางระหว่างประเทศบริษัทขนส่งและรัฐวิสาหกิจรถเมล์นครหลวงเวียงจันทน์ เปิดเส้นทางเดินรถระหว่างขอนแก่น-นครหลวงเวียงจันทน์

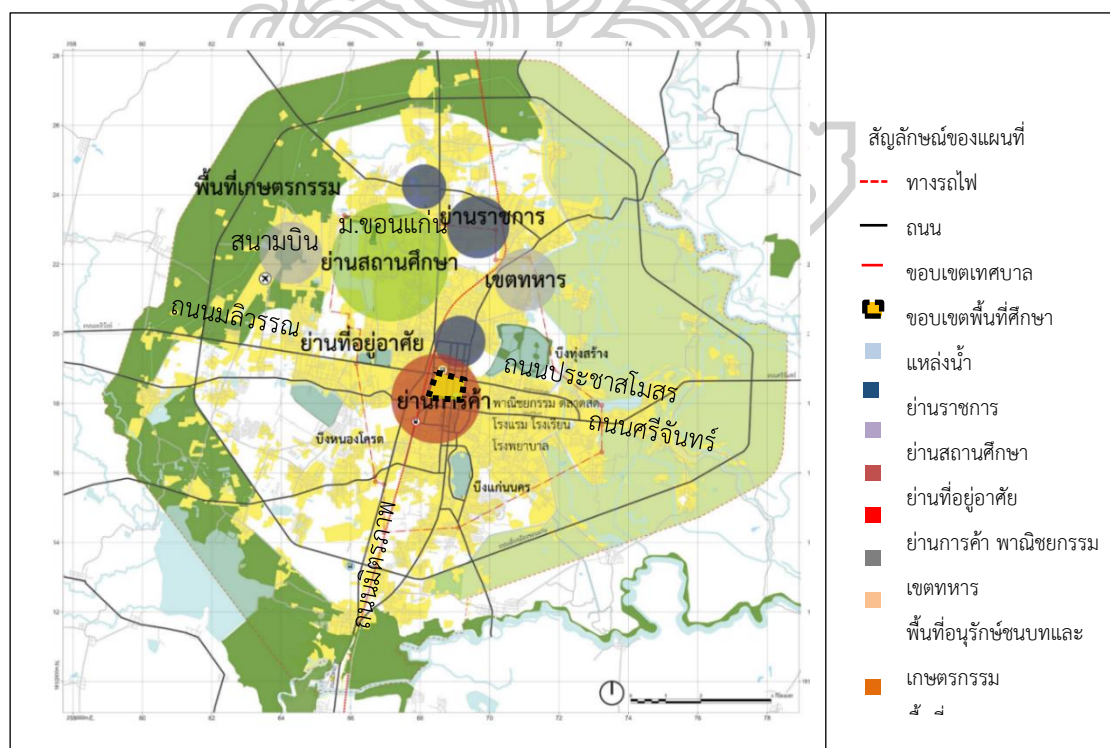
3) รถบริการภายในตัวเมืองเช่น รถโดยสารประจำทางขนาดเล็ก รถตุ๊กๆ และรถแท็กซี่

4) ขบวนรถไฟออกจากสถานีกรุงเทพฯ (หัวลำโพง) ผ่านจังหวัดขอนแก่น ไปจังหวัดอุดรธานี และหนองคาย มีจุดจอดรับ - ส่ง ผู้โดยสารที่สถานีต่าง ๆ ในจังหวัดขอนแก่น ได้แก่ สถานีอำเภอพล

สถานีอำเภอบ้านไผ่ สถานีอำเภอเมือง สถานีอำเภอน้ำพอง และสถานีอำเภอเขาสมบกวาง ให้บริการ วันละ 4 ขบวน

5) ท่าอากาศยานพาณิชย์ 1 แห่ง ห่างจากตัวเมือง 8 กิโลเมตร เส้นทางบินกรุงเทพฯ – ขอนแก่น - กรุงเทพฯ ใช้เวลาเดินทางประมาณ 55 นาที 3 สายการบิน ได้แก่ บมจ.การบินไทย สายการบินนกแอร์และสายการบินแอร์เอเชีย

จากการศึกษา พบว่าถนนสายหลักมีการจราจรและการขนส่งปริมาณมาก ทางเทศบาลกำหนดนโยบายลดความคับคั่งของการใช้พื้นที่เมือง โดยพื้นที่ย่านราชการ ย่านการศึกษา ย่านที่อยู่อาศัย ย่านการค้า พาณิชยกรรม และย่านอุตสาหกรรม ควรมีการปรับปรุงฟื้นฟู เพราะปัจจุบันมีความหนาแน่นและอึดตัวบริเวณตะวันออกของพื้นที่มีแหล่งน้ำจำนวนมาก แต่ไม่ได้รับการส่งเสริมการพัฒนาเมือง การขยายตัวของภาคอุตสาหกรรม/บริการ เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินจากภาคเกษตรไป เป็นที่อยู่อาศัย และ ธุรกิจบริการ (ภาพที่ 5) (เทศบาลนครขอนแก่น, 2555)

ภาพที่ 5 แสดงผังลักษณะย่านในเขตเทศบาลปัจจุบัน ปี 2560 (ดัดแปลงจากแผนที่ GIS, 2560)

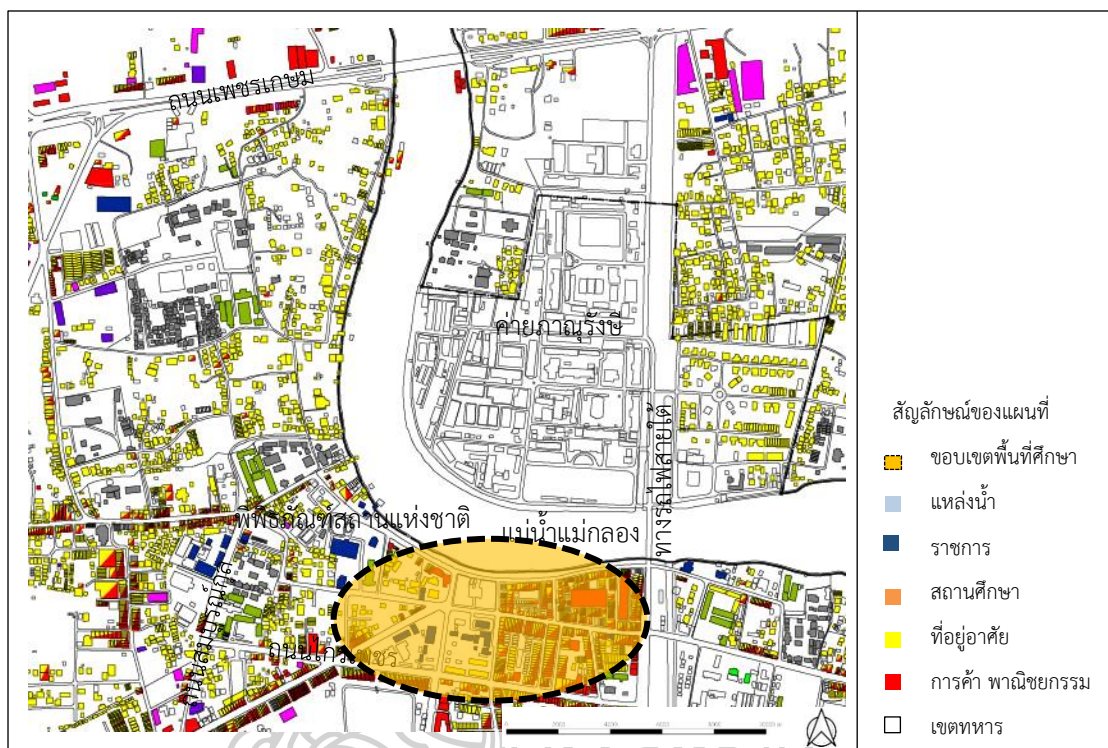
4.2.2 ย่านสร้างสรรค์เมืองเก่าราชบุรี

จังหวัดราชบุรีเป็นจังหวัดหนึ่งในภาคกลางด้านตะวันตกของประเทศไทย มีพื้นที่ 5,196 ตารางกิโลเมตร อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครเป็นระยะทาง 100 กิโลเมตร ตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลขที่ 4 พื้นที่เมืองราชบุรีเป็นศูนย์กลางของแหล่งท่องเที่ยวและการค้า โดยมีเส้นทางถนนหลักคือ ถนนเพชรเกษม และทางรถไฟสายใต้ผ่านกลางเมือง (สำนักงานจังหวัดราชบุรี, 2556, p. 2)

โดยพื้นที่ศึกษาในระดับชุมชนเมืองราชบุรีอยู่ในบริเวณริมแม่น้ำแม่กลอง ถนนวรเดช ถนนอัมรินทร์ ถนนศรีสุริยวงศ์ ถนนไกรเพชร และถนนราษฎร์นิตี ซึ่งมีขนาดพื้นที่ 0.29 ตารางกิโลเมตร ลักษณะของภูมิประเทศเป็นพื้นที่ราบลุ่มต่ำ พื้นที่ภายในบริเวณเมืองเก่านี้มีความสวยงามอยู่ใกล้แม่น้ำสายสำคัญ พื้นที่ริมแม่น้ำถูกใช้เป็นที่สาธารณะจัดงานกิจกรรม เช่น ถนนคนเดิน และถนนสายศิลปะ

ลักษณะการใช้ประโยชน์อาคารย่านเมืองเก่าในเขตเทศบาลเมืองราชบุรี (ภาพที่ 6) ดังนี้

- 1) การใช้ประโยชน์ที่ดินของชุมชนเมืองราชบุรีกระจุกตัวอยู่บริเวณริมแม่น้ำแม่กลองทั้งย่านพาณิชย์กรรมและย่านพักอาศัย ย่านอุตสาหกรรมประเภทโรงงานเครื่องปั้นดินเผาอยู่ที่บริเวณถนนสมบูรณกุล อยู่ติดกับถนนศรีสุริยวงศ์ ซึ่งการขยายตัวของชุมชนเมืองราชบุรีที่ขยายออกไป ส่วนใหญ่เป็นประเภทที่อยู่อาศัย และอาคารพาณิชย์กรรม
- 2) ขอบเขตผังเมืองรวมเมืองราชบุรีมีพื้นที่ 38 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วยเขตเทศบาลเมืองราชบุรี 8.7 ตารางกิโลเมตร และพื้นที่เขตเทศบาลตำบลหลักเมืองบางส่วน
- 3) อาคารเพื่อการอยู่อาศัยกึ่งพาณิชย์กรรมเพราะพื้นที่บริเวณนี้เป็นตลาดเก่า เปิดธุรกิจบริเวณชั้นล่างของอาคารห้องแถว และใช้พื้นที่ด้านบนเป็นที่อยู่อาศัย ลักษณะการจัดวางอาคารห้องแถวเป็นรูปตัวโอ มีพื้นที่ว่างตรงกลางเพื่อใช้เป็นตลาดชั้นเดียว ในปัจจุบันเป็นตลาดทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์
- 4) อาคารที่พักอาศัยกระจายโดยรอบเมืองเก่า และอาคารของหน่วยงานราชการ โดยอาคารสำคัญที่อยู่ริมแม่น้ำแม่กลองคือ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ราชบุรี บริเวณพื้นที่ตอนเหนือของแม่น้ำเป็นพื้นที่ทหาร ซึ่งเป็นพื้นที่ขนาดใหญ่ส่งผลให้ไม่มีการตั้งถิ่นฐาน

ภาพที่ 6 ผังการใช้ประโยชน์อาคารของย่านเมืองเก่าราชบุรีในปี 2560 (ดัดแปลงจากแผนที่ GIS, 2560)

การเข้าถึงโดยระบบการคมนาคมและขนส่ง การคมนาคมสะดวกเป็นปัจจัยพื้นฐานเหมาะแก่การลงทุนทั้งภาคเกษตรกรรมภาคอุตสาหกรรมและสถานประกอบการ เมืองราชบุรีอยู่ใกล้กับกรุงเทพฯ จึงดึงดูดการลงทุนเพราะใช้เงินทุนน้อยในการขนส่งทำให้รายได้จากการลงทุนเพิ่มมากขึ้น (สำนักงานจังหวัดราชบุรี, 2556, pp. 3-4) มีลักษณะ ดังนี้

1) รถยนต์ เส้นทางสายเก่า สายเพชรเกษม ทางหลวงหมายเลข 4 ผ่านบางแค-อ้อมน้อย-อ้อมใหญ่-นครชัยศรี-นครปฐม-ราชบุรี เส้นทางสายใหม่ เส้นทางหลวงหมายเลข 338 จากกรุงเทพฯ-พุทธมณฑล-นครชัยศรี เข้าถนนเพชรเกษมบริเวณอำเภอ นครชัยศรีก่อนถึงตัวเมืองนครปฐมประมาณ 16 กิโลเมตร จากนั้นใช้ถนนเพชรเกษมตรงไปตัวเมืองราชบุรี

2) รถโดยสารประจำทาง บริษัท ขนส่ง จำกัด มีบริการเดินรถจากสถานีขนส่งสายใต้ไปจังหวัดราชบุรีทุกวัน วันละหลายเที่ยว ใช้เวลาเดินทางประมาณ 2 ชั่วโมง นอกจากนี้จากสถานีขนส่งราชบุรีมีรถโดยสารไปยังจังหวัดใกล้เคียง คือ นครปฐม กาญจนบุรี สมุทรสงคราม และเพชรบุรี

3) รถไฟ การรถไฟแห่งประเทศไทย มีบริการรถไฟออกจากสถานีรถไฟหัวลำโพง และสถานีรถไฟธนบุรี (บางกอกน้อย) ทุกวันใช้เวลาเดินทางประมาณ 2 ชั่วโมง

4.2.3 ชุมชนเมืองสร้างสรรค์บางแสน

เมืองแสนสุขได้รับการยกสถานะจากสุขาภิบาลแสนสุข ขึ้นเป็นเทศบาลตำบลแสนสุข เมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน 2531 พร้อมกันนี้ได้ขยายพื้นที่ความรับผิดชอบจาก 12.5 ตารางกิโลเมตร (15 หมู่บ้าน) เป็น 20.268 ตารางกิโลเมตร (20 หมู่บ้าน)

ด้วยศักยภาพของท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น ในการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ สร้างความเจริญก้าวหน้าได้อย่างรวดเร็วและในปี พ.ศ. 2536 เทศบาลฯ จึงได้รับงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยราชการต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี องค์การบริหารส่วนจังหวัด กรมการปกครอง ฯลฯ ซึ่งเทศบาลฯ ได้นำงบประมาณเหล่านั้นมาใช้ในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ปัจจุบันเทศบาลฯ ได้รับการยกระดับขึ้นเป็นเทศบาลเมืองแสนสุข เมื่อวันที่ 27 ตุลาคม 2544 และยึดหลักการบริหารที่เด่นชัด คือ เมืองที่น่าอยู่ควบคู่กับการรักษาทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน แหล่งท่องเที่ยวที่สะอาดสวยงาม เป็นที่รู้จักระดับสากล พัฒนาเศรษฐกิจ สังคมให้เจริญรุ่งเรือง เพื่อให้ประชาชนอยู่ดีกินดีตลอดไป บางแสนอยู่ห่างจากเมืองชลบุรี 13 กิโลเมตร บริเวณชายหาดมีความยาวประมาณ 2.5 กิโลเมตร หาดมีความลาดเอียงเพียงเล็กน้อย ระดับน้ำตื้นเหมาะกับการเล่นน้ำทะเลและกิจกรรมทางน้ำ อีกทั้งยังมีถนนเลียบริมชายหาดที่สวยงามเป็นระเบียบเรียบร้อย (เทศบาลเมืองแสนสุข, 2560) ซึ่งพื้นที่ศึกษาในระดับชุมชนเมืองบางแสนอยู่ในบริเวณริมชายหาดบางแสน ถนนบางแสน 1 และถนนบางแสน 2 ซึ่งมีขนาดพื้นที่ 0.15 ตารางกิโลเมตร มีการเข้าถึงโดยระบบการคมนาคมและขนส่ง มีดังนี้

1) การเดินทางส่วนใหญ่นิยมใช้รถยนต์ส่วนตัวขับจากกรุงเทพฯ ประมาณ 1 ชั่วโมง เหมาะสำหรับการท่องเที่ยวแบบไปเช้าเย็นกลับ ตลอดแนวชายหาดสามารถจอดรถได้โดยง่าย สะดวกสบาย จึงไม่มีปัญหาเรื่องที่จอดรถ

2) รถโดยสารประจำทางจากเอกมัย (สถานีขนส่งสายตะวันออก) หรือหมอชิต โดยใช้รถ กรุงเทพฯ-พัทยา กรุงเทพฯ-ระยอง หรือกรุงเทพฯ-ศรีราชา แต่ต้องแจ้งว่าประสงค์จะลงรถที่ตลาดหนองมน จากนั้นต่อรถสองแถวเข้ามายังชายหาดบางแสน

3) รถสองแถวประจำทางในเมืองชลบุรีมาถึงเมืองบางแสนไปจนถึงตลาดหนองมน

4) ร้านค้าให้บริการเช่าจักรยานและรถมอเตอร์ไซด์จำนวนมากตลอดถนนริมหาด

จากการศึกษาทั้ง 3 พื้นที่ พบว่ามีลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินเป็นชุมชนที่อยู่อาศัยขนาดใหญ่ เนื่องจากมีชุมชนเดิมตั้งอยู่ริมถนน หรือแม่น้ำเส้นสำคัญ ทางเดินริมชายหาด และมีพื้นที่อยู่อาศัยสำหรับประชากรแฝงทั้งแรงงานในโรงงานอุตสาหกรรมและนักศึกษาซึ่งในแต่ละปีมีนักศึกษาย้ายเข้ามาอยู่ใหม่เป็นจำนวนมาก ส่งผลให้พื้นที่ในชุมชนเมืองมีอาคารสูงสำหรับพักอาศัย โรงแรมขนาดใหญ่ และบ้านพักอาศัย ในปัจจุบันธุรกิจการท่องเที่ยวเติบโตขึ้นมาก เนื่องจากหน่วยงานท้องถิ่นสนับสนุนนโยบายพัฒนาเมืองจึงมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเพิ่มขึ้น รวมถึงกิจกรรมเทศกาลประจำปี ปริมาณการก่อสร้างอาคารสำหรับพักอาศัยจึงมีมากขึ้น

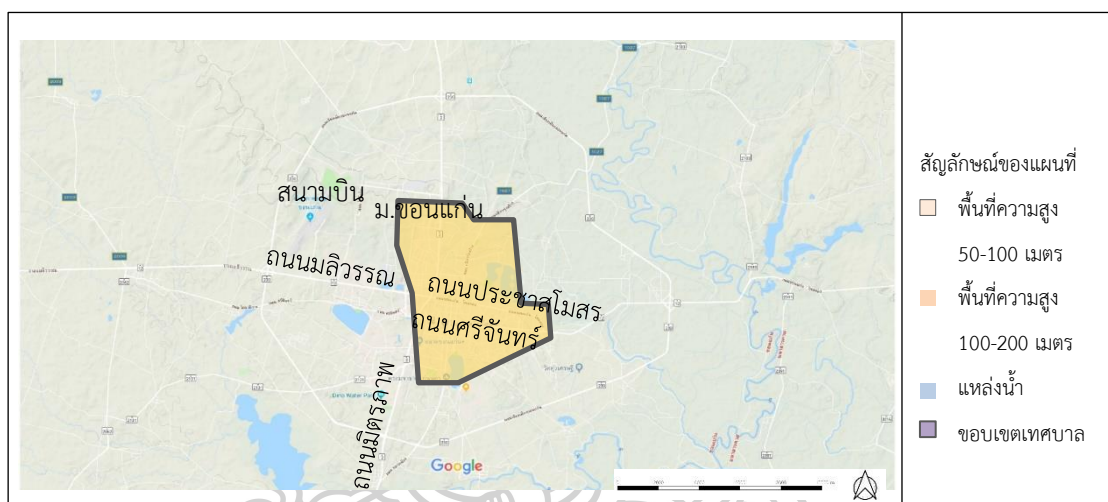
4.3 ลักษณะทางภูมิประเทศ

ในการศึกษาข้อมูลเรื่องลักษณะทางภูมิประเทศของพื้นที่ศึกษาทั้ง 3 พื้นที่ เป็นการรวบรวมข้อมูลระดับจังหวัดที่เกี่ยวข้องกับเมืองสร้างสรรค์ด้านภูมิประเทศ ความลาดชัน ระดับความสูงจากระดับน้ำทะเล โดยส่งเสริมให้เกิดการขยายเมืองได้ง่ายเหมาะสมต่อการอยู่อาศัยของคนรุ่นใหม่ ขนาดพื้นที่ส่งผลต่อขนาดของชุมชนเมืองในแต่ละพื้นที่ที่มีความแตกต่างกัน โดยแบ่งหัวข้อตามพื้นที่ศึกษา ดังนี้

4.3.1 ขอนแก่นเมืองสร้างสรรค์

จังหวัดขอนแก่นตั้งอยู่ในภูมิภาคที่เป็นที่ราบสูง อยู่ในระดับความสูงประมาณ 150 – 200 เมตร จากระดับน้ำทะเล จากการศึกษาค้นคว้าพบว่าลักษณะทั่วไปเป็นที่ราบและลาดชันขึ้นไปทางทิศเหนือ

พื้นที่ราบครอบคลุมพื้นที่ร้อยละ 56.40 ของพื้นที่เขตเทศบาล โดยจังหวัดขอนแก่นได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติสภาวะโลกร้อน เช่น ภัยแล้ง อุทกภัย และอัคคีภัย ส่งผลกระทบต่อประชาชน และสิ่งแวดล้อมที่จำเป็นต่อการอยู่อาศัยภายในเมือง

ภาพที่ 7 ลักษณะภูมิประเทศของเมืองขอนแก่น (ดัดแปลงจากแผนที่ Google Map, 2560)

4.3.2 ย่านสร้างสรรค์เมืองเก่าราชบุรี

จังหวัดราชบุรีมีลักษณะเป็นที่ราบสูงทางด้านตะวันตกและค่อยๆ เป็นที่ราบลุ่มถึงที่ราบต่ำไปทางตะวันออก สภาพภูมิประเทศแบ่งได้เป็น 4 ลักษณะ (สำนักงานจังหวัดราชบุรี, 2556, pp. 2-3) คือ

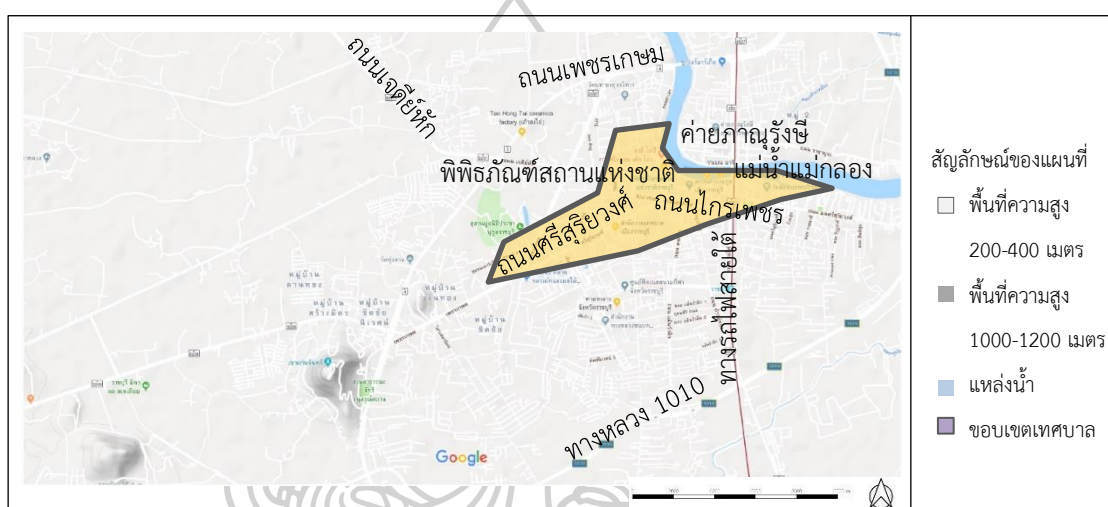
(1) พื้นที่ภูเขาสูง บริเวณชายแดนด้านตะวันตกติดกับสหภาพพม่า และเขตแดนด้านใต้ติดกับจังหวัดเพชรบุรี มีสภาพเป็นเทือกเขาสูง อุดมด้วยป่าดิบ ป่าเบญจพรรณ ป่าเต็งรัง และป่าไผ่ ในระดับความสูงตั้งแต่ 200 เมตร ถึง 1,100 เมตร ในเขตอำเภอสวนผึ้ง อำเภอบ้านคา และอำเภอปากท่อ ด้านตะวันตก

(2) พื้นที่ราบสูง บริเวณถัดจากบริเวณเทือกเขามาทางด้านตะวันออกจนถึงตอนกลางของพื้นที่จังหวัด มีลักษณะเป็นที่ราบสูง และที่เนินลาด มีแม่น้ำภาชี และลำห้วยสาขาเป็นสายน้ำหลัก

(3) ที่ราบลุ่ม บริเวณสองฝั่งแม่น้ำแม่กลองในบริเวณเมืองเก่า พื้นที่ศึกษาย่านสร้างสรรค์ และด้านตะวันออกของพื้นที่จังหวัด เนื้อดินเป็นดินร่วนและดินร่วนปนดินเหนียว มีความอุดมสมบูรณ์

มีระบบชลประทานแม่กลองใหญ่ ครอบคลุมทั่วพื้นที่ ได้แก่ บริเวณเขตอำเภอบ้านโป่ง อำเภोधราราม อำเภอบางแพ อำเภอมืองราชบุรี และอำเภอปากท่อ

(4) ที่ราบลุ่มต่ำ ได้แก่ บริเวณตอนปลายของแม่น้ำแม่กลองที่เชื่อมต่อกับจังหวัดสมุทรสงครามอยู่สูงจากระดับน้ำทะเล 1-2 เมตร ดินมีความสมบูรณ์ เหมาะแก่การทำสวนผักผลไม้

ภาพที่ 8 ลักษณะภูมิประเทศของเมืองราชบุรี (ดัดแปลงจากแผนที่ Google Map, 2560)

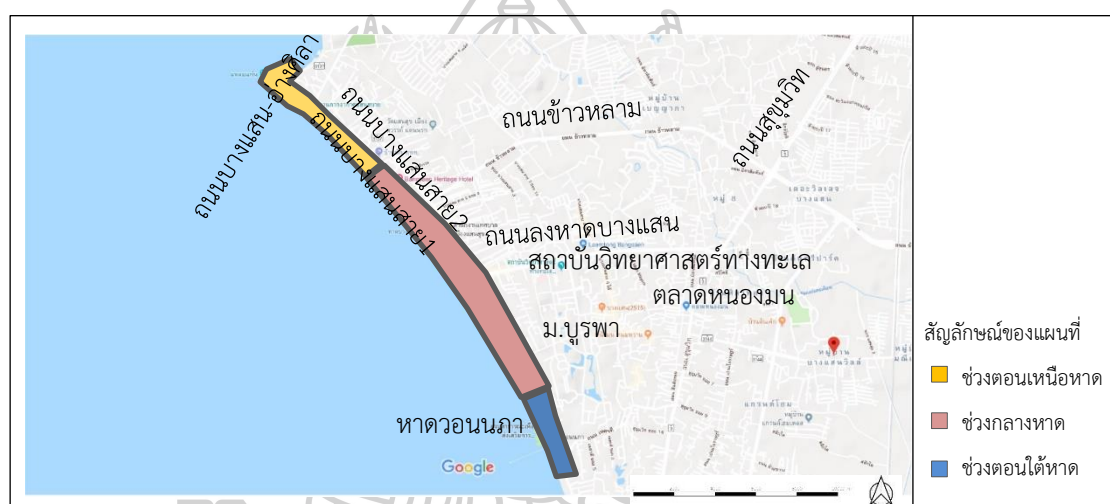
ลักษณะภูมิประเทศในเขตเทศบาลเมืองราชบุรี ตั้งอยู่ทางด้านทิศตะวันตกของแม่น้ำแม่กลอง พื้นที่ที่มีความลาดชันต่ำ โดยทิศทางการไหลของน้ำผิวดินจะไหลจากทางด้านทิศตะวันตกของเมือง บริเวณเขาแก่นจันทน์ไปยังแม่น้ำแม่กลองซึ่งตั้งอยู่ทางด้านทิศตะวันออกของพื้นที่และไม่อยู่ในพื้นที่เสี่ยงอย่างรุนแรงด้านภัยธรรมชาติ

4.3.3 ชุมชนเมืองสร้างสรรค์บางแสน

เมืองบางแสนตั้งอยู่บนลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบชายฝั่งทะเล ประกอบด้วยที่ราบแคบชายฝั่งทะเลมีภูเขาลูกเล็กสลับเป็นบางตอน ลักษณะชายฝั่งเป็นหาดโคลนซึ่งเกิดจากการพัดพาตะกอนมาจากทับถมของแม่น้ำ มีโคลนทับถมติดต่อกันไปในทะเลประมาณ 2 กิโลเมตร ปลายสุดของอ่าวมีภูมิประเทศเป็นแหลม คือ แหลมสามมุขและแหลมแท่น พื้นที่ระหว่างแหลมทั้งสองมีลักษณะเป็นอ่าวตื้น มีการทับถมของ

ตะกอนทรายกว้าง 500 เมตร ท้องทะเลลึกจากชายฝั่ง 1-3 เมตร ด้านตะวันออกเป็นที่ราบเชิงเขาลาดแนวชายฝั่งทะเล จึงเป็นหาดทรายยาวประมาณ 5 กิโลเมตร (ณัฐชา ด้วงยา, 2557)

หาดบางแสนแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ช่วงเหนือสุดของหาด คือ แหลมแท่น มีหาดหินสวยงามลงเล่นน้ำไม่ได้ ช่วงกลางของหาดคือ หาดบางแสน และชายหาดตอนใต้สุดคือ หาดวอนนภา (เทศบาลเมืองแสนสุข, 2560)

ภาพที่ 9 ลักษณะภูมิประเทศของเมืองบางแสน (ดัดแปลงจากแผนที่ Google Map, 2560)

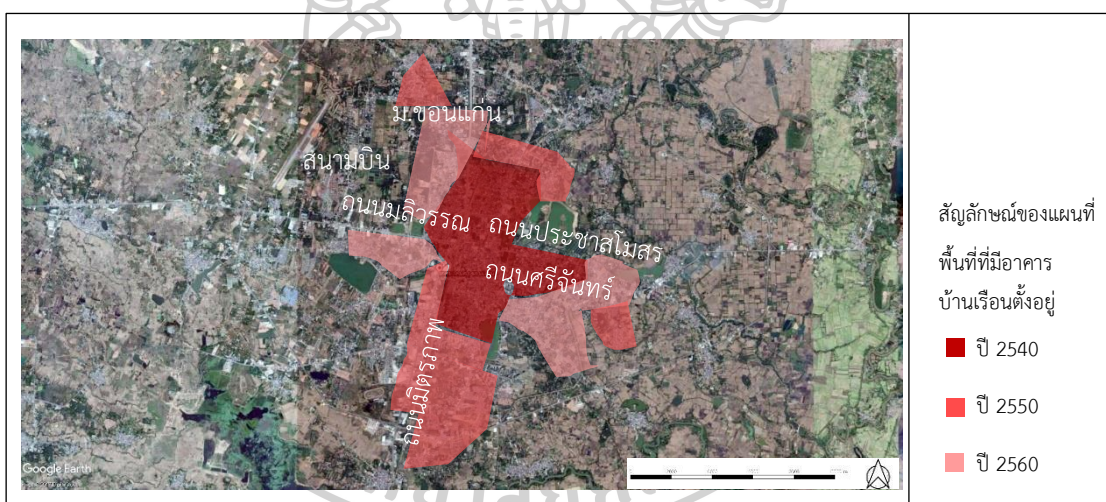
4.4 วิวัฒนาการของเมือง

ในการศึกษาข้อมูลเรื่องวิวัฒนาการของเมืองของพื้นที่ศึกษาทั้ง 3 พื้นที่ เป็นการรวบรวมข้อมูลระดับเทศบาลที่เกี่ยวข้องกับเมืองสร้างสรรค์ด้านการเติบโตของเมือง โดยพื้นที่สร้างสรรค์จะเติบโตตามถนนสายสำคัญ และแม่น้ำสายสำคัญ เนื่องจากมีความสะดวกสบายต่อการสัญจรของคนเดินเท้า ส่งเสริมให้เกิดพื้นที่เรียนรู้และพื้นที่สร้างสรรค์ต่าง ๆ โดยแบ่งหัวข้อตามพื้นที่ศึกษา ดังนี้

4.4.1 ขอนแก่นเมืองสร้างสรรค์

ในอดีตมีการตั้งเมืองขึ้นที่บ้านขาม หรือตำบลบ้านขาม อำเภอน้ำพองในปัจจุบัน ซึ่งเป็นเขตแนวร่วมการปกครองกับบ้านชีโล้น มีตอมะขามขนาดใหญ่ที่ตายไปหลายปีแล้วกลับมีใบงอกงาม

เกิดขึ้นใหม่และหากผู้ใดไปกระทำมิดีมีร้ายหรือดูถูกดูหมิ่นก็จะมีอันเป็นไป บรรดาชาวบ้านชาวเมืองในแถบถิ่นนั้น จึงได้พร้อมใจกันก่อเจดีย์ครอบตอมะขามเพื่อให้เป็นที่ยึดเกาะของคนทั่วไป แต่เจดีย์ที่สร้างในครั้งแรกเป็นรูปปราสาท หลังจากได้ทำการบูรณะใหม่เมื่อราว 50 ปีที่ผ่านมา จึงได้เปลี่ยนเป็นรูปทรงเจดีย์ และมีนามว่าพระธาตุขามแก่น ปัจจุบันตั้งอยู่ในเขตวัดเจติยภูมิ บ้านขาม ตำบลบ้านขาม อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น พระเจดีย์ขามแก่นถือว่าเป็นปูชนียสถานอันศักดิ์สิทธิ์ของชาวจังหวัดขอนแก่น ด้านทิศตะวันตกของเจดีย์พระธาตุขามแก่นมีซากโบราณที่ปรักหักพังปรากฏอยู่อีกฟากทุ่งของบ้านขาม ซึ่งแสดงให้เห็นว่าบริเวณแถบนี้ น่าจะเป็นที่ตั้งของเมืองมาก่อน การตั้งนามเมืองว่าขามแก่น แต่ต่อมาจึงเรียกเพี้ยนมาเป็นเมืองขอนแก่น (เทศบาลนครขอนแก่น, 2559a)

ภาพที่ 10 ลักษณะวิวัฒนาการของเมืองขอนแก่น พ.ศ. 2540, 2550, 2560 (ดัดแปลงจากแผนที่ Google Earth, 2560)

วิวัฒนาการของจังหวัดขอนแก่น สอดคล้องกับการพัฒนาสาธารณูปโภค/สาธารณูปการ ซึ่งประกอบด้วย

1. การจัดตั้งสนามบินพลเรือน เปิดเที่ยวบินครั้งแรกเมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2506
2. การก่อตั้งมหาวิทยาลัยขอนแก่นในปี พ.ศ. 2507 เป็นมหาวิทยาลัยแห่งแรกของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3. การก่อสร้างศูนย์ราชการจังหวัดในปี พ.ศ. 2507 ที่บริเวณโคกสนามบิน มีพื้นที่ประมาณ 550 ไร่ เนื่องจากบริเวณแห่งเดิมคับแคบ และรอบ ๆ เป็นย่านธุรกิจการค้าหลักของเมือง โดยย้ายศาลากลาง และส่วนราชการอื่น ๆ ก่อสร้างอาคารสำนักงานเป็นเอกเทศอีกหลายแห่ง

4. การจัดตั้งธนาคารแห่งประเทศไทย สาขาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในปี พ.ศ. 2507 นับเป็นศูนย์กลางการเงินภาครัฐที่สำคัญของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

5. การพัฒนาทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2 (ถนนมิตรภาพ) ช่วงที่ผ่านเมืองขอนแก่น เป็นแบบคู่ขนานกับทางรถไฟสายตะวันออกเฉียงเหนือ (กรุงเทพฯ – หนองคาย)

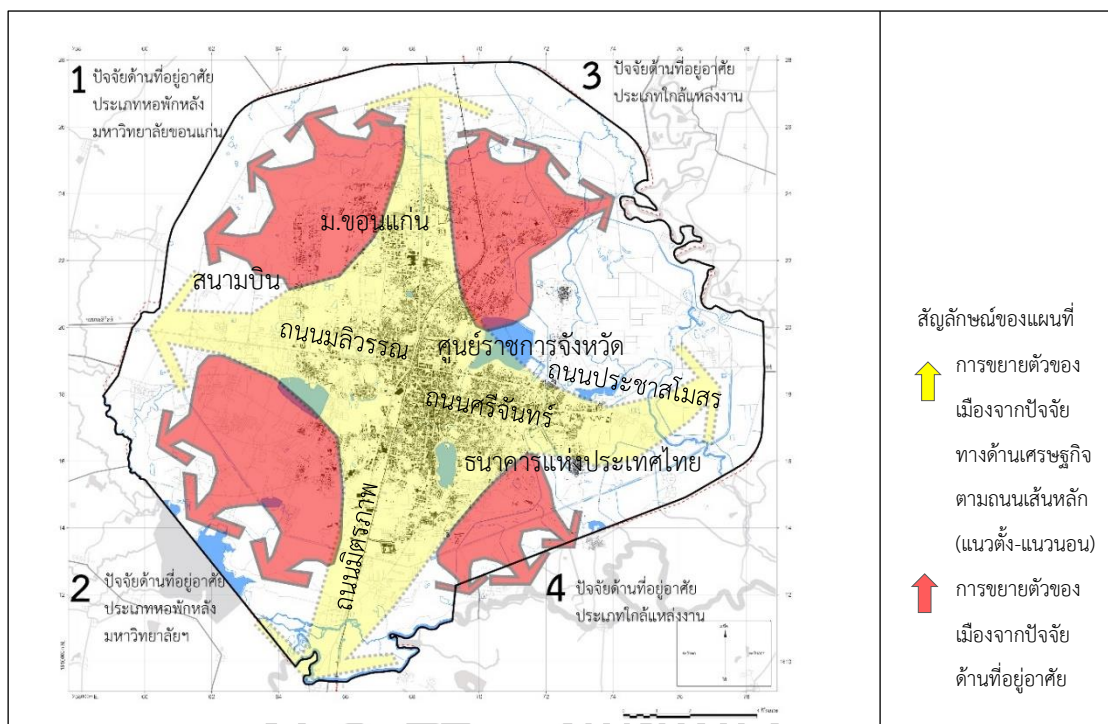
จากการสำรวจพบว่าการพัฒนาสาธารณูปโภค สาธารณูปการนี้ ทำให้เกิดการตั้งถิ่นฐาน และขยายตัวของเมืองตามมาด้วย วิวัฒนาการของเมืองบริเวณที่ 1 ด้านตะวันตกเฉียงเหนือ (ภาพที่ 11) การใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณใกล้ศูนย์กลางเป็นย่านพาณิชยกรรมและบริการในระยะ 100 เมตร ขนานกับทางหลวงแผ่นดินทั้งสองสาย ระยะถัดไปเป็นการพักอาศัย สถานที่ราชการที่สำคัญในบริเวณนี้ ได้แก่ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ค่ายทหารกรมทหารราบที่ 6 ค่ายสิทธราชเดโชไชย สนามบินขอนแก่น การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทอื่นตามแนวทางเลี้ยวเมือง มีหมู่บ้านจัดสรรนอกเหนือจากชุมชนเดิมเกิดขึ้นหลายแห่ง ส่วนใหญ่อยู่ด้านที่ใกล้กับถนนมิตรภาพพื้นที่เขตมหาวิทยาลัยขอนแก่น ซึ่งในอดีตเป็นเพียงบ้านพักอาศัยขนาดเล็ก ยังไม่มีหอพักนักศึกษาขนาดเท่ากับในปัจจุบัน

วิวัฒนาการของเมืองบริเวณที่ 2 (ภาพที่ 11) ด้านทิศตะวันตกเฉียงใต้ ในอดีตเป็นพื้นที่เกษตรกรรมใกล้กับแหล่งเก็บน้ำ ยังไม่มีหมู่บ้านจัดสรร แต่ในปัจจุบันมีการใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณใกล้ศูนย์กลางเมืองเป็นย่านพาณิชยกรรมและบริการ ถัดไปเป็นการพักอาศัย อุตสาหกรรม โกดังเก็บสินค้า อาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่อยู่ห่างจากศูนย์กลางเมืองตามแนวถนนมะลิวัลย์ ถนนมิตรภาพ ถนนเหล่านาดี (ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2131) สถานที่ราชการที่สำคัญในบริเวณนี้ได้แก่ สถานีไฟฟ้าแรงสูงขอนแก่น สถานีควบคุมการจ่ายไฟขอนแก่น มีหมู่บ้านจัดสรรเกิดขึ้นใหม่นอกเหนือจากชุมชนเดิม กระจายตามพื้นที่ต่าง ๆ ตามแนวถนนมะลิวัลย์ ถนนเหล่านาดี และทางเลี้ยวเมือง การใช้ประโยชน์ที่ดินรอบนอกเป็นเกษตรกรรม สถานที่พักผ่อนหย่อนใจสำคัญ คือ บึงหนองโคตร เป็นแก้มลิงหนึ่งในสามของเมือง แต่บริเวณนี้ปีใดมีปริมาณน้ำฝนมากน้ำจะท่วมขังรอบหนองโคตร เพราะบริเวณ

ส่วนนี้มีสภาพเหมือนแอ่งกระทะ รวมถึงบริเวณห้วยกุดกว้างทางด้านใต้ ที่อาจเกิดจากการระบายน้ำ ออกนอกพื้นที่ทำได้ช้า หรือปริมาณน้ำฝนโดยรวมมีมากทำให้ระดับน้ำในแม่น้ำชีสูงเกินปกติ

วิวัฒนาการของเมืองบริเวณที่ 3 (ภาพที่ 11) ด้านตะวันออกเฉียงเหนือ การใช้ประโยชน์ที่ดิน บริเวณที่ใกล้ศูนย์กลางเป็นย่านพาณิชย์กรรมและบริการขนานกับถนนมิตรภาพ ถนนประชาสโมสร ถัดไปเป็นย่านพักอาศัย สถานที่ราชการสำคัญในบริเวณนี้ ได้แก่ ศูนย์ราชการจังหวัดขอนแก่น มณฑล ทหารบกที่ 23 สถานีขนส่งจังหวัดขอนแก่น และมีหมู่บ้านจัดสรรนอกเหนือจากชุมชนเดิมเกิดขึ้น หลายแห่ง บริเวณที่ห่างศูนย์กลางเมืองก็มีการปลูกสร้างอาคารตามแนวถนนมิตรภาพ ถนนประชา สโมสร ถนนหลังศูนย์ราชการ ถนนกสิกรทุ่งสร้าง เพื่อประกอบการพาณิชย์และการบริการ การใช้ ประโยชน์ที่ดินรอบนอกเป็นเกษตรกรรม เพราะบริเวณนี้มีลักษณะภูมิประเทศเป็นเนินสูงลาดไปหาที่ราบลุ่มแม่น้ำพองผสมกับที่ลาดลอนคลื่น ส่วนใหญ่อยู่ในเขตจ่ายน้ำของคลองส่งน้ำชลประทาน สถานที่พักผ่อนหย่อนใจสำคัญ คือ บึงทุ่งสร้าง

วิวัฒนาการของเมืองบริเวณที่ 4 (ภาพที่ 11) ด้านตะวันออกเฉียงใต้ ในอดีตเป็นพื้นที่อยู่ อาศัยหนาแน่นมาก เพราะการตั้งถิ่นฐานเริ่มต้นจากบริเวณนี้ใกล้กับบึงแก่นนคร รูปแบบ สถาปัตยกรรมเรือนแถวไม้ ในปัจจุบันมีการใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณใกล้ศูนย์กลางเมืองซึ่งเป็นเนื้อ เมืองเดิมเป็นย่านพาณิชย์กรรม ย่านศูนย์การค้า การบริการประเภทต่าง ๆ การเงินการธนาคาร เนื่องจากแนวถนนหน้าเมือง ถนนกลางเมือง ถนนหลังเมือง ถนนเทพารักษ์ ถนนรอบเมือง ถนน ประชาสำราญ ในแนวเหนือใต้ ถนนประชาสโมสร ถนนพิมพสุต ถนนอำมาตย์ ถนนศรีจันทร์ ถนนซี ท่าขอน ถนนชวนชื่น ถนนรื่นรมย์ ในแนวตะวันออกตะวันตก มีลักษณะเป็นตารางกริด มีการใช้ ประโยชน์เพื่อการพาณิชย์และบริการเต็มพื้นที่ คือ บริเวณตลาดสดเทศบาล 1 (ตลาดเก่า) ตลาดสด เทศบาล 2 (ตลาด อ. จิระ - ตรงข้ามสถานีขนส่งจังหวัดขอนแก่น) ตลาดสดเทศบาล 3 (ตลาดโบ้เบ้) ตลาดสดเทศบาล 4 (ตลาดบางลำพู)

ภาพที่ 11 การตั้งถิ่นฐานและลักษณะการกระจายตัวของเมือง (ดัดแปลงจากแผนที่ GIS, 2560)

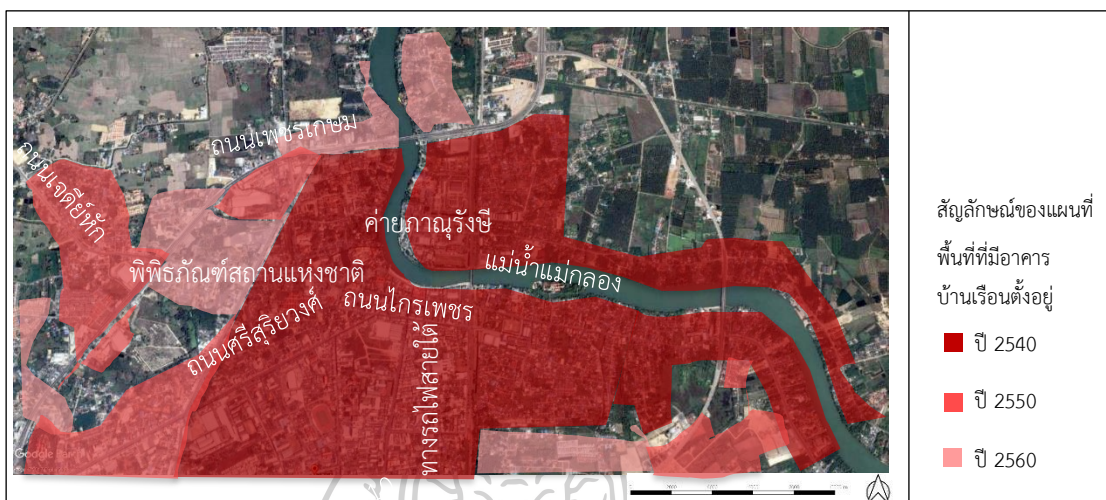
4.4.2 ย่านสร้างสรรค์เมืองเก่าราชบุรี

ราชบุรีเป็นเมืองเก่าแก่เมืองหนึ่งของประเทศไทย จากการศึกษาและขุดค้นของนักประวัติศาสตร์ นักโบราณคดี พบว่าดินแดนแถบลุ่มแม่น้ำแม่กลองเป็นถิ่นฐานที่อยู่อาศัยของคนหลายยุคหลายสมัย และมีความรุ่งเรืองมาตั้งแต่อดีต จากหลักฐานทางโบราณสถานและโบราณวัตถุจำนวนมากทำให้เชื่อได้ว่ามีผู้คนตั้งถิ่นฐานอยู่ในบริเวณนี้ตั้งแต่ยุคหินกลาง ตลอดจนถึงค้นพบเมืองโบราณสมัยทวารวดีที่ตำบลคูบัว อำเภอเมืองราชบุรี

พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ปฐมกษัตริย์แห่งราชวงศ์จักรี ได้เคยดำรงตำแหน่งหลวงยกกระบัตรเมืองราชบุรีในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย ซึ่งในช่วงปลายสมัยกรุงศรีอยุธยาและตอนต้นกรุงรัตนโกสินทร์ปรากฏหลักฐานทางประวัติศาสตร์ว่า เมืองราชบุรีเป็นเมืองหน้าด่านที่สำคัญ เป็นสมรภูมิการรบหลายสมัย ยกทัพมาตั้งรับศึกพม่าในเขตราชบุรีหลายครั้ง ครั้งที่สำคัญที่สุดคือสงครามเก้าทัพ ต่อมา พ.ศ. 2360 สร้างกำแพงเมืองใหม่ทางฝั่งซ้ายของแม่น้ำแม่กลองตลอด

มาจนถึงปัจจุบัน พ.ศ. 2437 ได้เปลี่ยนการปกครองส่วนภูมิภาค โดยรวมหัวเมืองต่าง ๆ ที่อยู่ใกล้เคียงกันตั้งขึ้นเป็นมณฑล และได้รวมเมืองราชบุรี เมืองกาญจนบุรี เมืองสมุทรสงคราม เมืองเพชรบุรี เมืองปราณบุรี เมืองประจวบคีรีขันธ์ รวม 6 เมือง ตั้งขึ้นเป็นมณฑลราชบุรี ตั้งที่บัญชาการมณฑล ณ เมืองราชบุรี ทางฝั่งขวาของแม่น้ำแม่กลอง (ปัจจุบันคือศาลากลางจังหวัดราชบุรีหลังเก่า)

ต่อมาใน พ.ศ. 2440 ได้ย้ายที่บัญชาการเมืองราชบุรี จากฝั่งซ้ายกลับมาตั้งรวมอยู่แห่งเดียวกับศาลาว่าการมณฑลราชบุรีทางฝั่งขวาของแม่น้ำแม่กลอง จนถึง พ.ศ. 2476 เมื่อได้มีการยกเลิกการปกครองแบบมณฑลทั้งหมด มณฑลราชบุรีจึงถูกยกเลิกและคงฐานะเป็นจังหวัดราชบุรี จนถึงปัจจุบัน (สำนักงานจังหวัดราชบุรี, 2556, p. 2) และเกณฑ์คนหลายชนชาติไปอยู่อาศัยที่ราชบุรีจนกลายเป็นถิ่นที่โปรดปรานของรัชกาลที่ 4-6 ทำให้ราชบุรีเจริญในแทบทุกด้าน ในเวลานั้นศิลปะต่างยุคที่ยังคงอยู่กับผู้คนจากหลากหลายชนชาติจึงหล่อหลอมเอกลักษณ์โดดเด่นเข้าด้วยกันกลายเป็นศิลปะแขนงพันทางราชบุรี จากการศึกษาพบว่าในอดีตราชบุรีมีช่างหรือศิลปินอิสระพื้นบ้านที่หาเลี้ยงชีพด้วยฝีมือตัวเอง เช่น นายชื่น ช่างเขียนงานศิลปะวาดบนผืนเพดานแทนที่จะวาดบนฝาผนังแบบที่อื่น (สำนักงานจังหวัดราชบุรี, 2558) การตั้งถิ่นฐานริมแม่น้ำแม่กลองเริ่มจากการคมนาคมทางน้ำ และขยายตัวมายังถนนสายหลัก ถนนเพชรเกษม มีห้างสรรพสินค้า และอาคารพาณิชย์กรรมเกิดขึ้นมากมาย พื้นที่เขตทหารอยู่ในเขตฝั่งเมืองรวมเมืองราชบุรี ส่งผลกระทบต่อการขยายตัวและการพัฒนาพื้นที่กิจกรรมต่าง ๆ ทำให้เกิดความไม่ต่อเนื่องของพื้นที่เมือง

ภาพที่ 12 ลักษณะวิวัฒนาการของเมืองราชบุรี พ.ศ. 2540, 2550, 2560 (ดัดแปลงจากแผนที่ Google Earth, 2560)

4.4.3 ชุมชนเมืองสร้างสรรค์บางแสน

ก่อนปี พ.ศ. 2486 ชุมชนต่าง ๆ ในเทศบาลเมืองแสนสุข ยังไม่เป็นที่รู้จักของคนภายนอก เว้นชุมชนเขาสามมุข ซึ่งเป็นชุมชนประมง มีบ้านเรือนเพียง 3-4 หลัง เขาสามมุขในสมัยนั้นมีลักษณะคล้ายเกาะริมฝั่งทะเล ตอนกลางเขาเป็นป่าดงดิบ เขิงเขาเป็นป่าแสม ป่าโกงกาง ชายฝั่งทะเลมีลิง และงูชุกชุมมาก ตรงหัวเขาด้านตะวันตก มีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวบ้านใกล้เคียงนับถือคือ "เจ้าแม่สามมุข" ต่อมาชุมชนเขาสามมุขหนาแน่นและเจริญขึ้นเมื่อ จอมพล ป. พิบูลสงคราม มาสร้างบ้านพักตากอากาศขึ้นทางด้านตะวันตกของเขาสามมุข นอกจากนั้นยังสร้างบ้านรับรองของรัฐบาล เพื่อใช้รับรองบุคคลสำคัญ ตลอดจนถึงประชุมคณะรัฐมนตรี รวมทั้งสร้างบ้านพักสำหรับข้าราชการอีก 13 หลัง และตัดถนนเชื่อมจากบางแสนไปเขาสามมุขโดยรอบ (พ.ศ. 2501)

พ.ศ. 2503 จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ได้สร้างบ้านรับรองของรัฐบาลขึ้นใหม่ที่แหลมแท่น บุคคลสำคัญของรัฐบาลย้ายไปประชุมและพักผ่อนกันที่บ้านรับรองแหลมแท่น บ้านรับรองของรัฐบาลที่เขาสามมุขก็ถูกละเลยและทรุดโทรมลงตามลำดับ จากการศึกษา พบว่าในปี พ.ศ.2536 เทศบาลฯ ได้จัดทำโครงการนำร่องในการพัฒนาเขาสามมุขให้เป็นจุดท่องเที่ยวที่สำคัญ และได้พัฒนาต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน และจะยังคงดำเนินต่อไปในอนาคต (เทศบาลเมืองแสนสุข, 2560, p. 16)

เทศบาลเมืองแสนสุขเป็นชุมชนเมืองด้านการศึกษา (มหาวิทยาลัยบูรพาเป็นศูนย์กลางทางการศึกษาภาคตะวันออก) การท่องเที่ยว และที่พักอาศัย ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย และธุรกิจบริการด้านการท่องเที่ยว เศรษฐกิจโดยรวมจึงขึ้นอยู่กับภาวะพาณิชย์กรรม กิจกรรมด้านการค้าที่ตั้งอยู่หนาแน่นบริเวณตลาดหนองมนและชายหาดบางแสน การเปลี่ยนแปลงจินตภาพของชายหาดมีแนวโน้มจะสูญเสียภาพอัตลักษณ์เดิมที่เกิดจากบรรยากาศสบายๆ ของพื้นที่ชายหาดธรรมชาติไปสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวชายหาดแบบเมือง และในปัจจุบันการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของโลกจะเป็นโอกาสของพื้นที่พักผ่อน มีสภาพอากาศดีในประเทศไทย สามารถประกอบกิจการการให้บริการดูแลผู้สูงอายุและการให้บริการการแพทย์และสุขภาพ ซึ่งบางแสนมีศักยภาพในการพัฒนาเพื่อรองรับบ้านพักผู้สูงอายุยุคใหม่

ภาพที่ 13 ลักษณะวิวัฒนาการของเมืองบางแสน พ.ศ. 2540, 2550, 2560 (ดัดแปลงจากแผนที่ Google Earth, 2560)

จากการศึกษาทั้ง 3 พื้นที่ พบว่าชุมชนเมืองขอนแก่นเริ่มมีวิวัฒนาการการเติบโตจากพื้นที่ใกล้แหล่งน้ำคือ พื้นที่ริมบึงแก่นนครซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ จากนั้นจึงขยายสู่ถนนมิตรภาพและทางรถไฟที่เป็นเส้นทางการสัญจรหลักเข้าสู่เมืองขอนแก่น ชุมชนเมืองราชบุรีเริ่มมีวิวัฒนาการการเติบโตจากริมแม่น้ำแม่กลองซึ่งในอดีตเป็นเส้นทางสัญจรหลัก ดังนั้นจึงมีการก่อสร้างเรือนแถวไม้จำนวนมาก จนเกิดเป็นชุมชนแห่งแรกและขยายออกไปสู่ถนนเพชรเกษมซึ่งเป็นถนนสายหลักเข้าเมือง

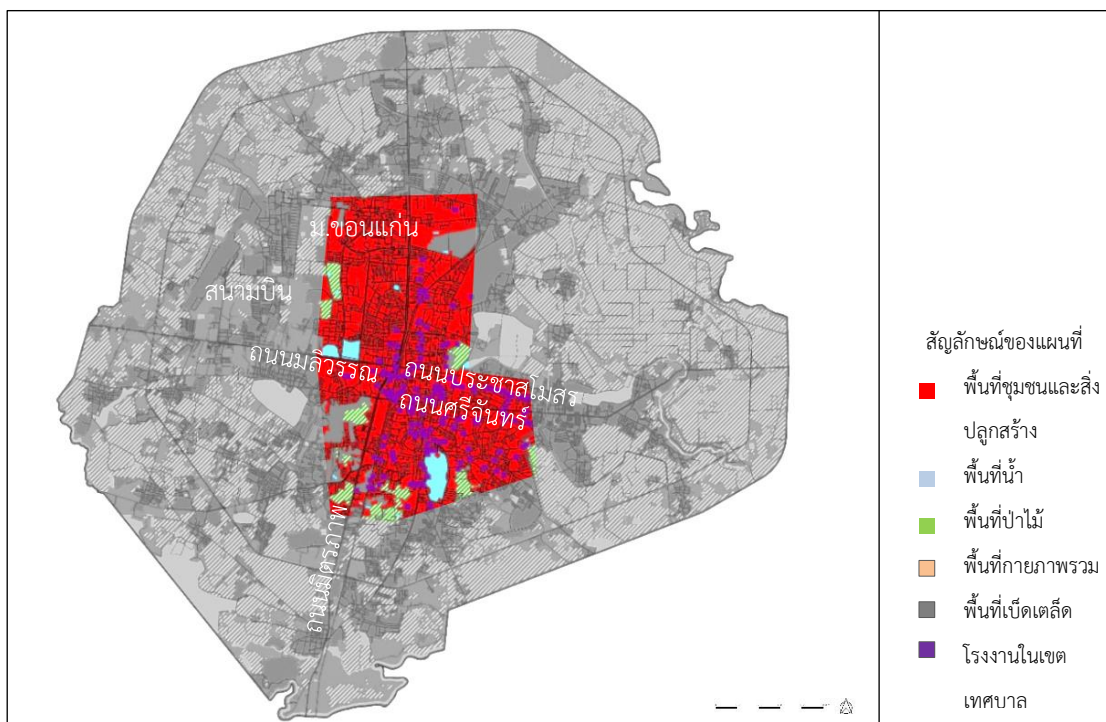
ราชบุรี ชุมชนเมืองบางแสนเริ่มมีวิวัฒนาการการเติบโตจากริมชายหาดซึ่งเป็นแหล่งธุรกิจสำคัญของพื้นที่ และถนนสุขุมวิทเป็นถนนหลักจากกรุงเทพมหานครสู่บางแสนจึงมีการเติบโตของอาคารสิ่งปลูกสร้างและการตั้งถิ่นฐานมากที่สุด ผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่าวิวัฒนาการของเมืองเริ่มจากถนน แม่น้ำสายหลักของเมืองนำไปสู่การประกอบธุรกิจและสามารถกระตุ้นให้เกิดเศรษฐกิจได้ ซึ่งชุมชนเมืองสร้างสรรค์นั้นอยู่ร่วมกับชุมชนเมืองเก่าที่มีประวัติศาสตร์ มีทัศนียภาพที่สวยงาม สถาปัตยกรรมเก่าแก่ที่มีคุณค่า รวมถึงคนที่อยู่อาศัยภายในชุมชนเป็นเสน่ห์อย่างหนึ่งที่ดึงดูดคนจากทั่วบริเวณเข้ามาท่องเที่ยวหรือตั้งถิ่นฐานจนเกิดเป็นวิวัฒนาการตั้งถิ่นฐานในเมืองต่อไปในอนาคต

4.5 รูปทรงของเมือง

ในการศึกษาข้อมูลเรื่องรูปทรงของเมืองของพื้นที่ศึกษาทั้ง 3 พื้นที่ เป็นการรวบรวมข้อมูลระดับเทศบาลที่เกี่ยวข้องกับเมืองสร้างสรรค์ด้านพื้นที่ชุมชนเมือง อาคารสิ่งปลูกสร้าง การขยายตัวของเมืองในปัจจุบัน รูปทรงของเมือง เช่น เมืองกระชับ เมืองแบบกระจายตัว เมืองเติบโตแบบศูนย์เดี่ยว เมืองเติบโตแบบหลายศูนย์ เมืองเติบโตแบบแนวยาว แนวราบ แนวตั้ง และขยายตัวตามกรอบของกำแพงเมือง เป็นต้น แต่ละพื้นที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดชุมชนเมืองสร้างสรรค์โดยเฉพาะการเติบโตตามเส้นทางคมนาคม เช่น ถนน ทางรถไฟ และแม่น้ำ โดยแบ่งหัวข้อตามพื้นที่ศึกษา ดังนี้

4.5.1 ขอนแก่นเมืองสร้างสรรค์

ขอบเขตเทศบาลนครขอนแก่นมีอาคารพาณิชย์อยู่ตามแนวถนนในย่านธุรกิจศูนย์กลางแทบไม่ขาดตอน จากศูนย์กลางเมืองไปสู่พื้นที่เกษตรกรรม (ภาพที่ 14) มีโรงงานอุตสาหกรรมตามแนวถนนมิตรภาพทางด้านใต้ของบริเวณนี้ สถานที่ราชการสำคัญมีโรงพยาบาลศูนย์ขอนแก่น เรือนจำกลางขอนแก่น สถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองขอนแก่น สนามกีฬาจังหวัดขอนแก่น มีหมู่บ้านจัดสรรเกิดขึ้นใหม่ทางด้านใต้และด้านตะวันออก ตามแนวถนนขอนแก่น - เชียงยืน ถนนกลางเมือง (ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2 เดิม) การใช้ประโยชน์ที่ดินรอบนอกเป็นเกษตรกรรม เพราะบริเวณนี้มีลักษณะภูมิประเทศเป็นเนินสูง บริเวณนี้ส่วนใหญ่อยู่ในเขตจ่ายน้ำของคลองส่งน้ำชลประทานสามารถเพาะปลูกได้ตลอดปี มีสถานพักผ่อนหย่อนใจสำคัญของเมืองและจัดลานกิจกรรมให้ประชาชนใช้สันทนาการ สามารถใช้ประโยชน์ได้หลากหลายรูปแบบ

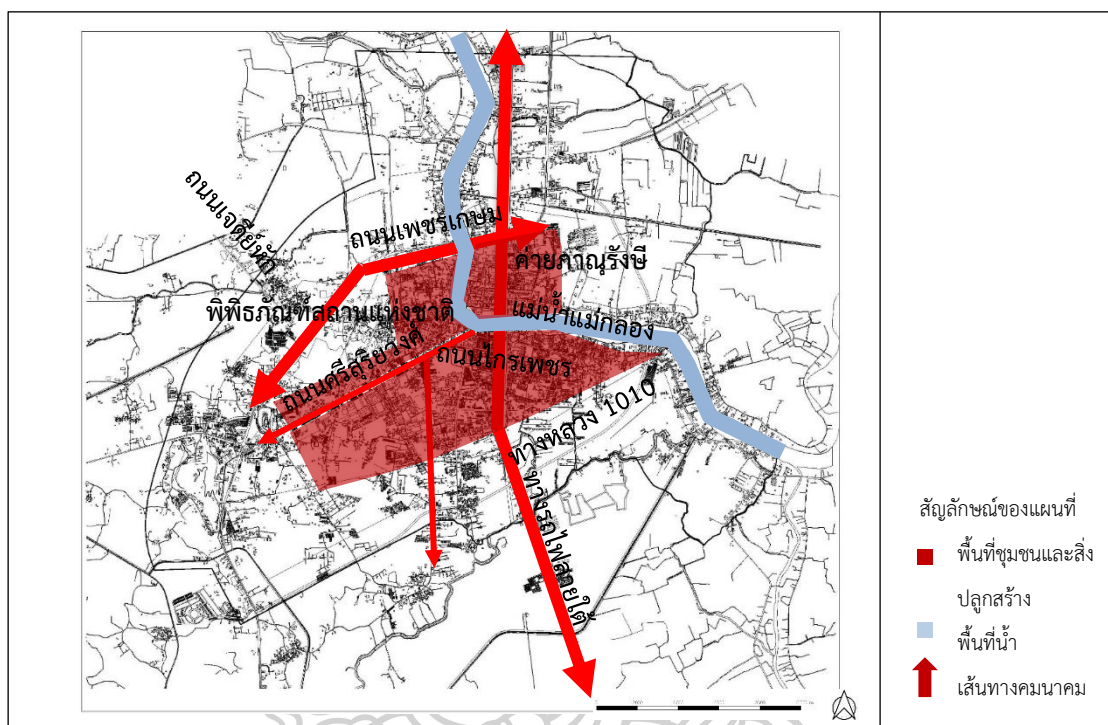
ภาพที่ 14 แสดงผังของพื้นที่เมืองในปี 2560 (ดัดแปลงจากแผนที่ GIS, 2560)

จากการศึกษา พบว่าพื้นที่ชุมชนเมืองในปัจจุบัน ปี 2560 มีการเติบโตจากศูนย์กลางเมืองตามถนนสายหลักของเมือง อาคารสิ่งปลูกสร้างภายในเมืองมีความหนาแน่นและกระจายตัวออกนอกเมืองอย่างไม่มีระเบียบ เป็นการเติบโตแบบไร้ทิศทางตามเส้นทางของถนน ไม่มีศูนย์กลางหลักที่ชัดเจน ถนนภายในเมืองมีลักษณะเด่นคือ ถนนเป็นตารางมีพื้นที่สำคัญ เช่น วัด โรงเรียน และตลาด เป็นต้น อยู่บนพื้นที่ภายในตารางกริดตามแนวของถนนหน้าเมือง กลางเมือง และหลังเมือง อีกทั้งยุทธศาสตร์ของขอนแก่นเป็นศูนย์กลางทางการคมนาคม การศึกษา การสาธารณสุข เศรษฐกิจ และอุตสาหกรรมสีเขียว และวิสัยทัศน์พัฒนาเมืองสู่สากล สร้างสังคมแห่งความสุข ซึ่งจากการศึกษาผังประเทศ ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดขอนแก่นเป็นศูนย์กลางการคมนาคมขนส่งและบริการท่องเที่ยว Mice City and Event City จึงเป็นเมืองศูนย์กลางภูมิภาคเพื่อเชื่อมโยงไปยังภูมิภาค AEC

4.5.2 ย่านสร้างสรรค์เมืองเก่าราชบุรี

ขอบเขตเทศบาลเมืองราชบุรีมีอาคารกระจุกตัวอย่างหนาแน่น ซึ่งมีทั้งอาคารตึกแถวที่พักอาศัยผสมกับร้านค้า ตลาดเก่า และอาคารที่สำคัญของเมือง ส่วนใหญ่ขยายตัวอยู่ริมแม่น้ำแม่กลองฝั่งซ้ายของแม่น้ำ เนื่องจากมีศูนย์กลางคือ ตลาดกลางเมือง พื้นที่สำคัญของเมืองราชบุรีอยู่ใกล้กับแม่น้ำ เช่น ศาลแขวงราชบุรี สถานีตำรวจภูธรเมืองราชบุรี โรงเรียน โรงพยาบาลราชบุรี ศูนย์กีฬาจังหวัดราชบุรี สำนักงานทางหลวงชนบทจังหวัดราชบุรี เทสโก้ โลตัส ราชบุรี เป็นต้น แต่ฝั่งขวาของแม่น้ำมีพื้นที่อยู่อาศัยความหนาแน่นน้อยเนื่องจากเป็นพื้นที่เขตทหาร ค่ายภาณุรังษี กรมการทหารช่าง มีสิ่งปลูกสร้างสำหรับที่พักอาศัยไปตลอดความยาวของแม่น้ำ ทิศทางรูปแบบเมืองกระจายไปยังทิศตะวันตกของเมือง

รูปทรงเมืองเติบโตจากศูนย์กลาง โดยลักษณะเมืองถูกล้อมด้วยถนน แม่น้ำ และทางรถไฟ เนื้อเมืองอยู่ในถนนสายหลัก คือ ถนนเพชรเกษม และทางหลวงจังหวัดหมายเลข 1010 ที่ตัดผ่านเมืองราชบุรี ดังนั้นตัวเมืองจึงไม่ขยายตัวข้ามมายังอีกฝั่งของถนนสายหลัก ระบบถนนภายในเมืองมีการออกแบบทางด้านผังเมืองรูปแบบตารางกริด เพื่อให้การสัญจรสะดวกสบายและการตัดถนนเส้นทแยง (ถนนศรีสุริยวงศ์) การจัดลำดับความสำคัญของถนนในเขตชุมชนเมืองไม่คล่องตัวเกิดการจราจรติดขัดในช่วงเวลาเร่งด่วน โดยย่านเมืองเก่าราชบุรีอยู่ใกล้กับแม่น้ำแม่กลองในบริเวณโค้งน้ำซึ่งเปรียบเสมือนเป็นจุดเริ่มต้นของเนื้อเมืองและเริ่มมีความหนาแน่นกระจายมาทางทิศตะวันออกมาถึงทางรถไฟเหมือนกำแพงกั้นความเติบโตของเมืองเก่า ทำให้เมืองไม่ขยายออกไป และอีกเหตุผลของพื้นที่เมืองถูกแบ่งเป็น 2 ฝั่งด้วยแม่น้ำทางด้านทิศตะวันออก-ตก ขาดความเชื่อมโยงระหว่างชุมชนเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาและการคมนาคมขนส่ง ทางรถไฟผ่านแนวทิศเหนือ-ใต้ (ภาพที่ 15)

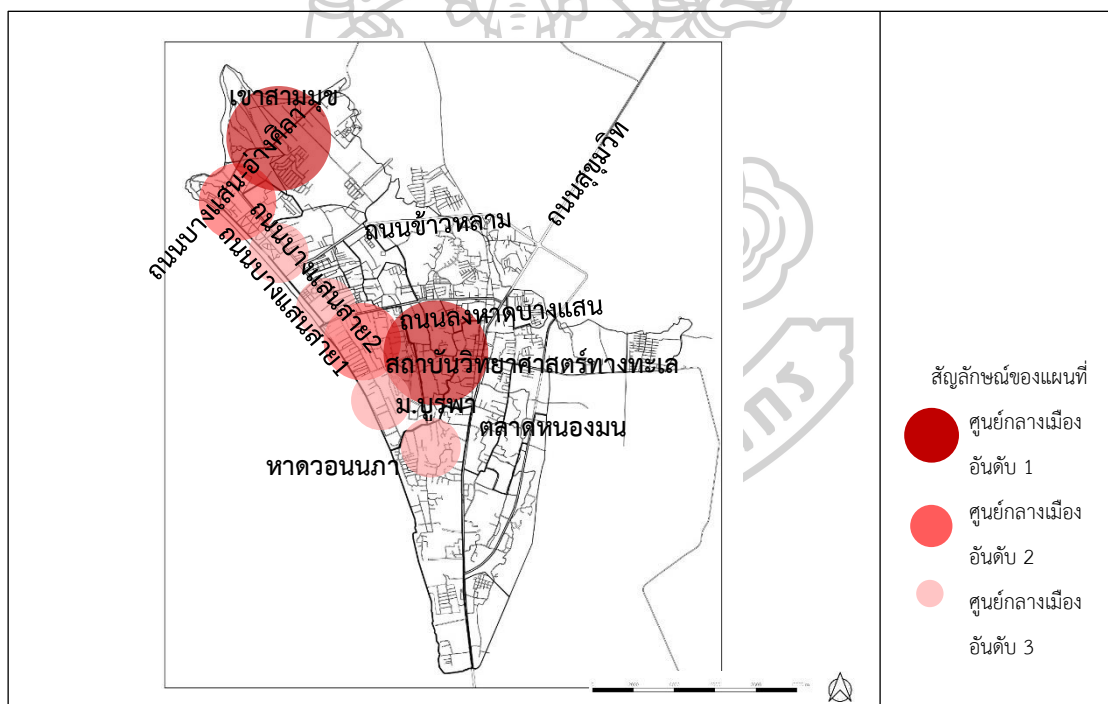

ภาพที่ 15 แสดงผังของรูปทรงเมืองในปัจจุบัน ปี 2560 (ดัดแปลงจากแผนที่ GIS, 2560)

4.5.3 ชุมชนเมืองสร้างสรรค์บางแสน

ชุมชนเมืองบางแสนมีการตั้งถิ่นฐานในลักษณะทอดตัวยาวตามชายหาด ซึ่งมีการเติบโตของเนื้อเมืองไปตามถนนเลียบริมชายหาดบางแสนมีความยาว 2.5 กิโลเมตร (ภาพที่ 16) โดยชุมชนที่อยู่ติดกับชายหาดมีลักษณะเป็นบ้านหลังเดี่ยวตั้งอยู่บริเวณทางตอนล่างของชายหาดบางแสน แต่พื้นที่ชายหาดตอนบนเป็นที่ดินขนาดใหญ่ มีทั้งบ้านพักตากอากาศของหน่วยงานท้องถิ่น และโรงแรมรีสอร์ทขนาดใหญ่ ส่งผลให้มีการพัฒนาด้านเศรษฐกิจสูง เนื่องจากนักท่องเที่ยวนิยมพักโรงแรมติดชายหาด บริเวณริมถนนเลียบริมหาดจึงมีร้านอาหาร ร้านสะดวกซื้อให้บริการ นโยบายพัฒนาสภาพแวดล้อมของเมืองบางแสนได้จัดระเบียบร้านอาหารที่ตั้งบนชายหาดให้ย้ายไปอยู่บนถนนริมหาด เนื่องจากบดบังทัศนียภาพที่สวยงามของเมืองบางแสน อีกทั้งยังเปลี่ยนอัตลักษณ์ของเดิมซึ่งเป็นชายหาดที่มีริมไปสู่อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม มีพื้นที่ออกกำลังกาย และสถานที่พักผ่อนริมชายหาด ลักษณะของถนนเป็นระบบตารางกริดเพียงบางส่วน ถนนภายในชุมชนเมืองมีความซับซ้อน บางซอยมี

ขนาดเล็กทำให้รถสวนทางกันลำบาก โดยเฉพาะบริเวณด้านหน้ามหาวิทยาลัย และหลังมหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นชุมชนเมืองมหาวิทยาลัย จากเดิมเป็นบ้านเดี่ยว เปลี่ยนเป็นอาคารขนาดใหญ่เพื่อรองรับการอยู่อาศัยที่เพิ่มขึ้น แต่การพัฒนาระบบสาธารณูปโภคไม่ได้ถูกพัฒนาให้รองรับการขยายตัวของเมือง ถนนภายในซอยยังแคบและไม่มีทางเท้าที่เอื้ออำนวยต่อนักศึกษาที่ต้องการเดินจากที่พักอาศัยไปยังมหาวิทยาลัย ก่อให้เกิดปัญหาการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของเมือง โดยหน่วยงานท้องถิ่นขาดการวางแผนตั้งรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรอบคอบ และการเปลี่ยนแปลงส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม โดยเฉพาะระบบนิเวศชายฝั่งและสภาพธรรมชาติของหาดเสื่อมถอยจากการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการท่องเที่ยวและการขยายตัวของชุมชนเมือง

ภาพที่ 16 แสดงผังของพื้นที่เมืองในปัจจุบัน ปี 2560 (ดัดแปลงจากแผนที่ GIS, 2560)

จากการศึกษาทั้ง 3 พื้นที่ ด้านพื้นที่ชุมชนเมือง (Figure & Ground) อาคาร สิ่งปลูกสร้าง การขยายตัวของชุมชนเมือง พบว่าเมืองขอนแก่นในปัจจุบันได้ขยายไปตามแนวของถนนมิตรภาพและทางรถไฟ ภายในเมืองมีถนนลักษณะตารางกริดเต็มไปด้วยย่านธุรกิจที่กระตุ้นระบบเศรษฐกิจของเมือง ชุมชน

เมืองซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยของคนในพื้นที่และนอกพื้นที่ด้วยจึงมีการใช้พื้นที่ทางกายภาพที่หลากหลาย ส่วนชุมชนเมืองราชบุรีในปัจจุบันมีลักษณะแผ่กระจายจากแม่น้ำแม่กลอง ถนนแนวทแยงตัดกับตารางกริด ภายในชุมชนเมืองเก่าใกล้แม่น้ำ มีทั้งตลาดและอาคารที่สำคัญ เช่น พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เรือนแก้วไม้ ตั้งแต่สมัยโบราณ เป็นต้น เมืองขยายตัวไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้เนื่องจากทิศตะวันออกถูกกั้นด้วยทางรถไฟ และทางด้านทิศเหนือถูกกั้นด้วยแม่น้ำแม่กลองและพื้นที่ทางทหาร ด้านชุมชนเมืองบางแสนในปัจจุบัน มีการพัฒนาพื้นที่ริมชายหาดเนื่องจากเป็นพื้นที่ท่องเที่ยว ประกอบด้วย โรงแรม ร้านอาหาร คาเฟ่ พื้นที่สาธารณะ เป็นต้น จึงมีสิ่งปลูกสร้างหนาแน่นโดยมีถนนบางแสนสาย 1 และ 2 ขนาบด้านข้างจนเกิดเป็นพื้นที่ตารางกริดและขยายเมืองไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือทางถนนสุขุมวิท

4.6 อุตสาหกรรมสร้างสรรค์

ในการศึกษาข้อมูลเรื่องอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ของพื้นที่ศึกษาทั้ง 3 พื้นที่ เป็นการรวบรวมข้อมูลระดับจังหวัดที่เกี่ยวข้องกับเมืองสร้างสรรค์ด้านเศรษฐกิจ อุตสาหกรรมที่สามารถพัฒนาเป็นอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ รายได้จากการท่องเที่ยว โดยแบ่งหัวข้อตามพื้นที่ศึกษา ดังนี้

4.6.1 ขอนแก่นเมืองสร้างสรรค์

ภาคอุตสาหกรรมเกษตรที่สำคัญของจังหวัดขอนแก่น ได้แก่ โรงงานสีข้าวและอบเมล็ดพืช โรงงานทำแป้งมันสำปะหลัง และโรงงานทำผลิตภัณฑ์ไบโอบุบ ถูกพัฒนาเป็นอุตสาหกรรมสร้างสรรค์โดยปรับเปลี่ยนรูปแบบการบรรจุหีบห่อให้มีความทันสมัย เข้าถึงได้ง่าย การขยายตัวของเศรษฐกิจขอนแก่น มีการขยายตัวจากปี 2556 ร้อยละ 5.0 ตามสถานการณ์เศรษฐกิจประเทศ (เทศบาลนครขอนแก่น, 2560) คือ ภาคการเกษตรกรรมมีการขยายตัว และมีบทบาทเพิ่มมากขึ้น โดยมีจำนวนเงินหมุนเวียน 380,083 ล้านบาท ขยายตัวร้อยละ 5.6 ภาคอุตสาหกรรมการผลิต ขยายตัวร้อยละ 5.4 และภาคบริการ ขยายตัวร้อยละ 5.3 ซึ่งแบ่งประเภทของอุตสาหกรรมได้ดังนี้

1. อุตสาหกรรมโลหะ การผลิตวัสดุก่อสร้าง เช่น การทำผลิตภัณฑ์คอนกรีตหรือคอนกรีตผสมเสร็จ การผลิตอิฐดินเผา การทำเครื่องสุขภัณฑ์เซรามิค โดยอุตสาหกรรมเซรามิค

สามารถต่อยอดความรู้ไปสู่อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ได้ด้วยการออกแบบลวดลายที่ทันสมัย เป็นที่นิยมของคนยุคใหม่รวมถึงกลุ่มมวลชนสร้างสรรค์

2. อุตสาหกรรมขนส่ง ศูนย์บริการซ่อมยนต์ เช่น โรงงานซ่อมรถยนต์ ทำเบาะและโครงหลังการยนต์ ซ่อมรถจักรยานยนต์ ในปัจจุบันอยู่ซ่อมรถยนต์ต่าง ๆ เริ่มพัฒนาธุรกิจที่ทันสมัยมากขึ้น ด้วยการจ้างช่างรุ่นใหม่ที่มีความคิดสร้างสรรค์ออกแบบตกแต่งรถยนต์ที่ทันสมัย ช่างยนต์เลือกใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการดูแลรักษาเครื่องยนต์ เช่น การนำเทคโนโลยีขั้นสูงมาใช้ในการออกแบบตัวรถยนต์ อีกทั้งยังเพิ่มระบบความปลอดภัยให้แก่คนยุคใหม่ด้วย

3. อุตสาหกรรมอาหาร ประกอบด้วยอุตสาหกรรมผลิตน้ำดื่มและน้ำแข็ง และอุตสาหกรรมแปรรูปอาหาร ที่ตอบสนองคนยุคใหม่ที่นิยมการถ่ายรูปกับอาหารหรือผลิตภัณฑ์บรรจุอาหารที่มีความสวยงาม ส่งต่อผ่านโลกออนไลน์ซึ่งเป็นช่องทางในการจำหน่ายสินค้าประเภทอาหารได้เป็นอย่างดี

4. อุตสาหกรรมไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้ ประกอบด้วยโรงงานผลิตวงกบ ประตูหน้าต่างบานประตู บานหน้าต่างจากไม้ ซึ่งสามารถใช้องค์ความรู้สร้างสรรค์ออกแบบรูปทรงของประตูหรือหน้าต่างที่ตอบสนองความต้องการของกลุ่มลูกค้า เช่น สถาปนิก สถาปนิกผังเมือง นักออกแบบภายใน และภูมิสถาปนิก เพื่อให้รูปแบบสถาปัตยกรรมมีความสวยงามน่าใช้งานและทันสมัย

5. อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์โลหะ ประกอบด้วยการผลิตชิ้นส่วน และซ่อมเครื่องยนต์ เช่น นิคมอุตสาหกรรมซูชิตะ ผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ และนิคมอุตสาหกรรมไคชิน ซึ่งมีแหล่งเงินทุนจากญี่ปุ่นผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ เนื่องจากระบบสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานมีความสะดวกสบายจึงสามารถดึงดูดกลุ่มนักลงทุนจากต่างประเทศเข้ามาตั้งพื้นที่โรงงาน ช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจและการจ้างงาน

รายได้จากการท่องเที่ยวในปี 2559 สร้างรายได้เข้าสู่จังหวัดจากมูลค่าการจำหน่ายสินค้าของฝากและของที่ระลึก (OTOP) ของจังหวัดถึง 4,334,962,114 บาท (สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด, 2559) รายได้จากธุรกิจบริการที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการท่องเที่ยวจำแนกตามประเภทธุรกิจและขนาดโรงแรมและรีสอร์ทของจังหวัดถึง 684,408,406.16 บาท (สำนักงานสรรพากรจังหวัด, 2559) ภาคการท่องเที่ยวมีอัตราการเติบโตสูงขึ้นเนื่องจากเมืองมีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยว พื้นที่

ท่องเที่ยวซึ่งหาข้อมูลได้ง่าย และเดินทางสะดวกสบาย เอื้ออำนวยให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศ รวมถึงนักท่องเที่ยวระดับนักเรียนจบใหม่ที่มีขนาดกลุ่มใหญ่ นิยมท่องเที่ยวในสถานที่แปลกใหม่ สถานที่ที่ถูกออกแบบให้ตอบสนองกับการใช้ชีวิต เช่น สภาพแวดล้อมสวยงาม มีความเป็นธรรมชาติ เหมาะสำหรับการถ่ายรูปเพื่อเผยแพร่ออนไลน์ และการติดแฮทแทคชื่อสถานที่ท่องเที่ยวเพื่อโฆษณาสถานที่ท่องเที่ยว โดยนักบริหารจัดการเมืองไม่จำเป็นต้องเสียค่าโฆษณาใด ๆ

จากตารางที่ 6 พบว่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดต่อคนของจังหวัดขอนแก่นเป็นอันดับที่ 32 ของประเทศเชื่อมโยงถึงเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เนื่องจากการพัฒนาอุตสาหกรรมยุคใหม่ ใช้เทคโนโลยีขั้นสูงมาควบคุมการผลิต ผู้ผลิตมีองค์ความรู้มากขึ้นนำไปสู่การออกแบบระบบการผลิตสินค้าและบริการที่เพิ่มขึ้นได้อย่างมากในขณะที่ใช้แรงงานน้อยลง เศรษฐกิจที่มีรายได้หลักมาจากภาคอุตสาหกรรมเป็นอุตสาหกรรมการผลิตเป็นส่วนใหญ่มีการตั้งโรงงานกระจายตัวอยู่นอกเมืองเนื่องจากขอนแก่นเป็นเส้นทางส่งสินค้าที่สำคัญของภูมิภาค ส่วนในตัวเมืองเป็นกิจกรรมด้านการค้าส่ง ค้าปลีก และซ่อมแซมยานยนต์ รวมถึงสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา และระดับอื่น ๆ เป็นจำนวนมาก ทำให้ขอนแก่นได้เปรียบจังหวัดอื่น ๆ ในด้านการค้า การบริการและการลงทุนในจังหวัดสู่เมืองสร้างสรรค์ ประชากรมีรายได้เฉลี่ย/คน/ปี จังหวัด 106,583 บาทต่อคนต่อปี

ตารางที่ 6 ผลิตภัณฑ์มวลรวมภาค และจังหวัด ณ ราคาประจำปี พ.ศ. 2557

ภาค/จังหวัด	ผลิตภัณฑ์มวลรวมภาค และจังหวัด	ประชากร	ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด	การเรียงลำดับผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดต่อคน	
	(ล้านบาท)	(1,000 คน)	ต่อคน (บาท)	ภาค	ประเทศ
ทั่วราชอาณาจักร	13,132,241	67,003	195,995		
กรุงเทพมหานคร และปริมณฑล	5,957,845	15,394	387,036		
กรุงเทพมหานคร	4,128,734	8,582	481,118	1	2
ขอนแก่น	187,348	1,742	107,565	1	32

หมายเหตุ : เป็นข้อมูลเบื้องต้น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2557)

4.6.2 ย่านสร้างสรรค์เมืองเก่าราชบุรี

ด้านเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2553 จังหวัดราชบุรีมีบทบาทต่อเศรษฐกิจส่วนรวมในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง 1 (ราชบุรี สุพรรณบุรี กาญจนบุรี และนครปฐม) โดยมีมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดเป็นสัดส่วน ร้อยละ 29.50 ของผลิตภัณฑ์กลุ่มจังหวัด และมีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศคิดเป็นลำดับที่ 14 ของประเทศ มีอัตราการขยายตัวผลิตภัณฑ์มวลรวมอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปี พ.ศ.2546 – 2553 เฉลี่ยร้อยละ 1.57 ต่อปี เศรษฐกิจการผลิตที่สำคัญคือ สาขาอุตสาหกรรม มีสัดส่วนการผลิต ร้อยละ 24.84 และสาขาการเกษตร คิดเป็นร้อยละ 18.69 ในขณะที่สาขาการผลิตรองลงมา ได้แก่ สาขาพลังงาน และที่อยู่อาศัย ร้อยละ 25.14 และ 1.60 ตามลำดับ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พบว่าในปี พ.ศ. 2552 ประชากรจังหวัดราชบุรีมีรายได้เฉลี่ยต่อหัว 130,600 บาท โดยรายได้หลักมาจากสาขาการผลิตไฟฟ้า ก๊าซและประปา รองลงมาเป็นสาขาอุตสาหกรรม และสาขาการเกษตร ตามลำดับ (สำนักงานจังหวัดราชบุรี, 2556, pp. 7-8)

ตารางที่ 7 ผลิตภัณฑ์มวลรวมภาค และจังหวัด ณ ราคาประจำปี พ.ศ. 2557

ภาค/จังหวัด	ผลิตภัณฑ์มวลรวมภาค และจังหวัด	ประชากร	ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด	การเรียงลำดับผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดต่อคน	
	(ล้านบาท)	(1,000 คน)	ต่อคน (บาท)	ภาค	ประเทศ
ทั่วราชอาณาจักร	13,132,241	67,003	195,995		
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล	5,957,845	15,394	387,036		
กรุงเทพมหานคร	4,128,734	8,582	481,118	1	2
ราชบุรี	153,824	802	191,870	1	15

หมายเหตุ : ข้อมูลเบื้องต้น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2557)

จากการศึกษาผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดต่อคนของจังหวัดราชบุรีเป็นอันดับที่ 15 ของประเทศ เศรษฐกิจที่สำคัญในเขตเทศบาลเมืองราชบุรีประกอบด้วยการค้าการบริการและอุตสาหกรรม

(1) การค้า ในเขตเทศบาลมีร้านค้าทั้งประเภท ค้าปลีก ค้าส่งและบริการ การค้าปลีกส่วนใหญ่เป็นร้านขายเครื่องอุปโภคและบริโภค ภัตตาคารอาหารเครื่องดื่ม เครื่องนุ่งห่ม และการบริการทางด้านอื่น ๆ ได้เพิ่มปริมาณมากขึ้น

(2) อุตสาหกรรม ประกอบด้วยอุตสาหกรรมประเภทหลัก คือ อุตสาหกรรมโรงกลึง อยู่ช่อมรด ช่อมเครื่องยนต์ เครื่องเชื่อม โลหะ อุตสาหกรรมเครื่องปั้นดินเผา อุตสาหกรรมการทอผ้า และโรงงานประเภททำเส้นก๋วยเตี๋ยว ขนมจีน เต้าหู้ และขนมขบเคี้ยว พบว่ามีโอกาสพัฒนาเป็นอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ได้

รายได้จากการท่องเที่ยวมีจำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้จากการท่องเที่ยวน้อยที่สุดในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวภายในเมืองยังไม่ถูกพัฒนาให้ตอบสนองกับนักท่องเที่ยวยุคใหม่ กลุ่มมวลชนสร้างสรรค์ โดยในปี 2554 มีนักท่องเที่ยวเข้ามาในจังหวัด 6,030,000 คน สร้างรายได้เข้าสู่จังหวัด 9,391,100,000 บาท (สำนักงานจังหวัดราชบุรี, 2556, pp. 7-8) ภายในเขตเทศบาลมีแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ศาสนาและอารยธรรม ซึ่งเป็นสถานที่ที่มนุษย์ก่อสร้างขึ้น และยังปรากฏเป็นหลักฐานหลงเหลืออยู่ในปัจจุบัน และควรค่าแก่การท่องเที่ยวชมเป็นอย่างยิ่ง (เทศบาลเมืองราชบุรี, 2556, p. 13) แหล่งท่องเที่ยวมีความหลากหลาย รวมทั้งวัฒนธรรมพื้นเมือง ภูมิปัญญาที่เป็นต้นทุนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวและการผลิตด้านอื่น แต่ผู้ประกอบการขาดทักษะในการให้บริการด้านการท่องเที่ยว เนื่องจากเมืองราชบุรีได้เป็นเมืองแห่งศิลปะและการพักผ่อน รัฐบาลส่งเสริมการลงทุนของกลุ่มศิลปิน และเกษตรกรอย่างต่อเนื่องในลักษณะกองทุนต่าง ๆ

ด้านอุตสาหกรรมการผลิตที่สำคัญของจังหวัด มีมูลค่าการผลิตที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในปี พ.ศ. 2556 จังหวัดราชบุรีมีจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมทั้งสิ้น 1,414 โรงงานและอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ เป็นอุตสาหกรรมอาหาร และอุตสาหกรรมแปรรูปผลผลิตเกษตร เช่น โรงงานสับปะรดกระป๋อง โรงงานมันเส้น รองลงมาเป็นอุตสาหกรรมโลหะสำหรับอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดใหญ่ อยู่ในอำเภอบ้านโป่ง และโพธาราม ได้แก่ โรงงานผลิตกระดาษ โรงผลิตภัณฑ์เซรามิค เป็นต้น (สำนักงานจังหวัดราชบุรี, 2556, pp. 7-8) ซึ่งมีศักยภาพต่อการพัฒนาสู่อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ที่สำคัญของ

จังหวัดราชบุรี ภาคการผลิตสามารถเป็นวัตถุดิบเพื่อการแปรรูปในพื้นที่จึงเป็นแนวทางที่เชื่อมโยงกัน ระหว่างการผลิตของเกษตรกร และภาคอุตสาหกรรมแปรรูป อีกทั้งโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูป ทางการเกษตร และอาหารทั้งขนาดใหญ่ ขนาดกลางและขนาดเล็ก ซึ่งมีระบบการขนส่งไม่ไกลจาก กรุงเทพฯ และการส่งเสริมสินค้าเกษตร เพราะตลาดสินค้าเกษตรอุตสาหกรรมปลอดภัย และการส่ง สินค้าเกษตรไปยังจังหวัดอื่นใกล้เคียง ดังนั้นจังหวัดราชบุรีจะต้องสนับสนุนและส่งเสริม ภาคอุตสาหกรรมในการพัฒนากระบวนการผลิตเข้าสู่มาตรฐานสากลมากขึ้น (สำนักงานจังหวัด ราชบุรี, 2556, pp. 7-10) จังหวัดราชบุรีมีมูลค่าการค้าส่ง ค่าปลีก จำนวน 11,359 ล้านบาท เป็นภาค การผลิตที่สร้างรายได้ให้กับจังหวัดราชบุรี รองลงมาจากสาขาอุตสาหกรรม และสาขาการเกษตร

4.6.3 ชุมชนเมืองสร้างสรรค์บางแสน

ด้านเศรษฐกิจเทศบาลเมืองแสนสุขเป็นชุมชนทางการศึกษา การท่องเที่ยว และที่พักอาศัย ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย เศรษฐกิจโดยรวมจึงขึ้นอยู่กับกาพาณิชย์กรรม การค้า ตั้งอยู่หนาแน่นบริเวณตลาดหนองมนและชายหาดบางแสน (เทศบาลเมืองแสนสุข, 2560) ด้านการ เกษตรกรรมเดิมเป็นชุมชนเกษตรกรรม มีการเพาะปลูก เพาะเลี้ยงชายฝั่งและทำการประมงเป็นหลัก ปัจจุบันสภาพชุมชนเปลี่ยนไป ทำให้ภาคเกษตรกรรมลดความสำคัญลงไปมาก อาชีพที่ยังมีอยู่ใน ชุมชน ได้แก่ การประมงและการเพาะเลี้ยงชายฝั่ง ซึ่งจะอยู่ในบริเวณ หาดบางแสนล่าง แหลมแท่น ต่อเนื่องไปจนถึงเขตเทศบาลตำบลอ่างศิลา นอกจากนี้ยังมีอาชีพทำสวนมะพร้าว ฟาร์มกุ้ง และ ปศุสัตว์อื่น ๆ อีกเล็กน้อย ส่วนใหญ่เป็นการเสริมรายได้ในครัวเรือนมากกว่าเป็นอาชีพ นอกจากนี้ ประชากรบางส่วนยังมีอาชีพอื่นที่ เสริมสร้างเศรษฐกิจของชุมชน ได้แก่ อาชีพประมง การทำสวน มะพร้าว ฟาร์มกุ้ง รับจ้าง รวมถึงกิจการที่เกี่ยวข้องกับการบริการด้านการท่องเที่ยว ได้แก่ การให้เช่า จักรยาน เรือลากกล้วย (บานาน่าโบ๊ท) สกู๊ตเตอร์ เป็นต้น

ด้านอุตสาหกรรม โรงงานอุตสาหกรรมในเขตเทศบาล มีจำนวน 65 แห่ง ส่วนใหญ่เป็น โรงงานอุตสาหกรรมอาหารขนาดใหญ่จนถึงขนาดเล็กกระจายทั่วพื้นที่เทศบาล เช่น โรงงานผลิตซีอิ๊ว โรงงานน้ำปลา โรงงานแปงมัน โรงงานกุ้งแห้ง นอกจากนี้ยังมีโรงงานอุตสาหกรรมที่ตอบสนองอุปสงค์ ในด้านการผลิตและบริโภคของชุมชน เช่น โรงน้ำแข็ง อุ้ซ่มมรด โรงงานทำของชำร่วย โรงงานผลิต

คอนกรีตรวมถึงกิจการที่ดำเนินการโดยเทศบาลเมืองแสนสุข คือ โรงฆ่าสัตว์ 1 แห่ง และโรงงานปรับปรุงคุณภาพน้ำ 2 แห่ง โดยอุตสาหกรรมด้านอาหาร และอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่สามารถพัฒนาเป็นอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ อีกทั้งยังมีท่าเรือขนาดใหญ่ที่สำคัญ คือ ท่าเรือแหลมฉบัง ทำให้มีโอกาเป็นศูนย์กลางคมนาคม เพื่อการนำเข้าและส่งออกทางทะเลที่สำคัญ รวมทั้งเส้นทางเชื่อมโยงการขนส่งไปสู่ภูมิภาคต่าง ๆ

ตารางที่ 8 ผลผลิตมวลรวมภาค และจังหวัด ณ ราคาประจำปี พ.ศ. 2557

ภาค/จังหวัด	ผลิตภัณฑ์มวลรวมภาค และจังหวัด	ประชากร	ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด	การเรียงลำดับผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด	
	(ล้านบาท)	(1,000 คน)	ต่อคน (บาท)	ภาค	ประเทศ
ทั่วราชอาณาจักร	13,132,241	67,003	195,995		
กรุงเทพมหานคร และปริมณฑล	5,957,845	15,394	387,036		
กรุงเทพมหานคร	4,128,734	8,582	481,118	1	2
ชลบุรี	716,051	1,627	439,975	2	3

หมายเหตุ : เป็นข้อมูลเบื้องต้น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2557)

ด้านการท่องเที่ยว มีจำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้จากการท่องเที่ยว โดยในปี 2558 มีนักท่องเที่ยวเข้ามาในจังหวัด 1,715,860 คน สร้างรายได้จากการท่องเที่ยวบางแสน 5,257.42 ล้านบาท (กรมการท่องเที่ยว, 2558) จากการศึกษาพบว่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดต่อคนของจังหวัดชลบุรีเป็นอันดับที่ 3 ของประเทศ เนื่องจากการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมบริการที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจอย่างมาก ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นมีรายได้ สร้างงาน สร้างอาชีพ ตลอดจนช่วยกระตุ้นให้เกิดการลงทุนในด้านต่าง ๆ มากมาย เช่น โรงแรม บ้านพักตากอากาศ ร้านอาหาร ฯลฯ นักพัฒนาเมืองมีวิสัยทัศน์การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และกระตุ้นแหล่งท่องเที่ยวให้มีชื่อเสียง และการมองหา สร้าง Branding ในความหมายของชุมชนเมืองบางแสน รวมถึงเอกลักษณ์ไทยที่สื่อความหมาย

ออกมาผ่านชื่อร้านค้า โลโก้ เป้าหมายของร้าน (สโลแกน) กำลังเป็นปัจจัยสำคัญที่สร้างจุดเด่นให้กับธุรกิจสร้างสรรค์และดึงดูดกลุ่มมวลชนสร้างสรรค์เข้าไปใช้บริการ

จากการศึกษาทั้ง 3 พื้นที่ พบว่าด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์มาจากอุตสาหกรรมที่สามารถพัฒนาเป็นอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ และรายได้จากการท่องเที่ยวของชุมชนเมืองขอนแก่นเพิ่มมากขึ้น ประชากรในเมืองมีมากขึ้นเนื่องจากเศรษฐกิจที่ดี จากนั้นนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเพียงรายวันเปลี่ยนเป็นอยู่ระยะยาวหรือถาวรเพื่อทำงาน เปิดธุรกิจ ประกอบกับหน่วยงานท้องถิ่นมีโครงการพัฒนาที่สอดคล้องกับการเป็นเมืองสร้างสรรค์ทั้งด้านพื้นที่ทางกายภาพและแผนทางเศรษฐกิจ ส่วนชุมชนเมืองราชบุรีมีรายได้จากการท่องเที่ยวและรายได้จากการขายสินค้าท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น เอกลักษณ์ที่เป็นจุดเด่นของย่านคือ ย่านโบราณริมแม่น้ำ การอนุรักษ์สถาปัตยกรรมมาตั้งแต่อดีต พื้นที่ตั้งของโรงงานใกล้เมืองมีจำนวนมากจึงสามารถพัฒนาอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ได้ และสามารถนำสินค้ามาจำหน่ายภายในย่านเมืองเก่า ซึ่งเป็นระบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่เกื้อหนุนกัน และชุมชนเมืองบางแสนเป็นเมืองแห่งการศึกษาและการท่องเที่ยว ดังนั้นจึงมีรายได้จากการท่องเที่ยวสูงส่งผลให้เศรษฐกิจของชุมชนเมืองนี้มีอัตราการเติบโตและด้วยแผนพัฒนาท้องถิ่นสนับสนุนการเป็นการท่องเที่ยวทางกีฬา จึงมีงานกิจกรรมต่าง ๆ ที่ดึงดูดคนภายนอกและนักท่องเที่ยวเข้ามาเพิ่มขึ้นจากภาพลักษณ์ในอดีตที่เป็นสถานที่พักผ่อนเพียงอย่างเดียวเท่านั้น เมื่อมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเพิ่มมากขึ้นทำให้สิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมลง นักพัฒนาเมืองจึงเริ่มวางแผนการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืนด้วยการลดปริมาณขยะ จัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่สวยงาม รวมถึงการจัดพื้นที่ร้านค้าริมชายหาดที่เป็นระเบียบ ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถมองเห็นทะเลได้อย่างชัดเจน จึงเป็นการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์

4.7 สาธารณูปโภค/สาธารณูปการ

ในการศึกษาข้อมูลเรื่องสาธารณูปโภค/สาธารณูปการของพื้นที่ศึกษาทั้ง 3 พื้นที่ เป็นการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเมืองสร้างสรรค์ด้านโครงสร้างพื้นฐานการประปา ด้านโครงสร้างพื้นฐานการไฟฟ้า ด้านโครงสร้างพื้นฐานการคมนาคมและขนส่ง (ทั้งทางระบบถนน ระบบราง ทางอากาศ และทางน้ำ) ที่สามารถรองรับการเติบโตและพัฒนาของเมืองสร้างสรรค์ ซึ่งรองรับประชากรที่ย้ายเข้ามาอยู่อาศัยหรือ

ทำงานภายในเมือง สถานบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษา เพื่อใช้เป็นแหล่งบ่มเพาะอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ได้ โดยแบ่งหัวข้อตามพื้นที่ศึกษา ดังนี้

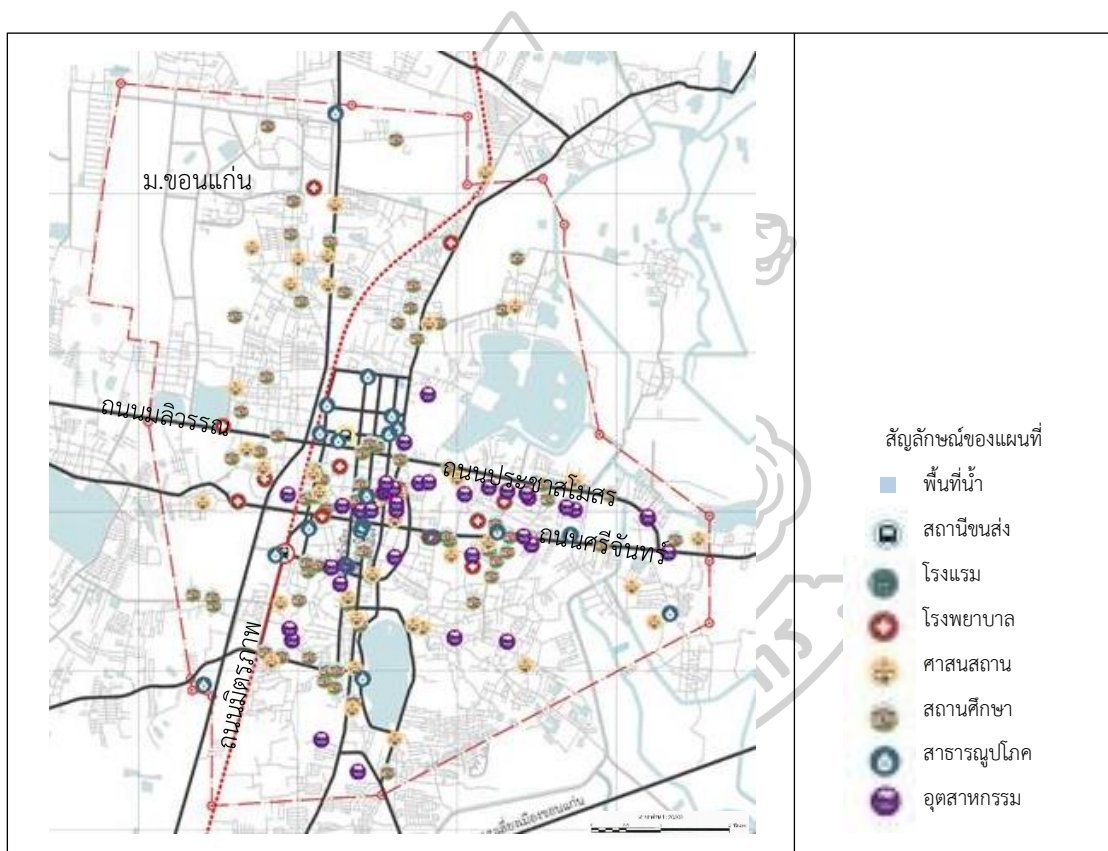
4.7.1 ขอนแก่นเมืองสร้างสรรค์

การประปาส่วนภูมิภาคสาขาขอนแก่นมีพื้นที่ครอบคลุมให้บริการ 84 ตร.กม. ปี พ.ศ. 2559 มีผู้ใช้น้ำในเขตบริการสำนักงานการประปาฯ จำนวน 328,225 ราย ปริมาณกำลังผลิตที่ใช้งาน 406,992 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน การเกิดฝนในฤดูกาลปกติและฝนนอกฤดูกาลสามารถก่อให้เกิดสภาพน้ำท่วมขังบนผิวจราจรรวมทั้งบริเวณที่ลุ่มต่ำ มีพื้นที่ดินให้น้ำฝนซึมลงสู่ชั้นดินด้านล่างน้อยลงส่งผลให้การระบายน้ำเป็นไปได้ช้า (เทศบาลนครขอนแก่น, 2559a)

พื้นที่จังหวัดขอนแก่นได้รับบริการไฟฟ้าจากการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค โดยมีแหล่งผลิตคือ โรงไฟฟ้าพลังน้ำเขื่อนอุบลรัตน์และโรงไฟฟ้าพลังความร้อนน้ำพอง มีแหล่งน้ำที่สามารถระบายน้ำฝนได้เป็นอย่างดี คือ แห่งที่ 1 บึงทุ่งสร้าง เป็นพื้นที่นันทนาการขนาดใหญ่ (เริ่มปลูกต้นไม้ แต่มีปัญหาเรื่องคุณภาพของดินเค็ม) พื้นที่แก้มลิง มีเส้นทางจักรยานแต่ไม่ถูกให้ความสำคัญ โครงการปลูกหญ้าแฝกลดการพังทลายของหน้าดิน และช่วยบำบัดน้ำเสีย แห่งที่ 2 บึงแก่นนคร เป็นแหล่งพักผ่อนออกกำลังกายและแหล่งเรียนรู้ในแต่ละวันมีประชาชนมาใช้บริการเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้เกิดปัญหาขยะและการทำลายระบบนิเวศ และมีร้านอาหาร สถานบันเทิงเกิดขึ้นรอบบึงมากมาย ทำให้มีผู้ใช้บริการสถานบันเทิงมากกว่าที่จะไปสถานที่พักผ่อน และแห่งที่ 3 บึงหนองโคตร เป็นทะเลสาบขนาดใหญ่ ใช้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจเนื่องจากมีสวนสาธารณะและชายหาด แต่เดิมบึงนี้มีขนาดเล็กกว่าปัจจุบันแต่มีการขุดดินตะกอนไปถมที่ดินบริเวณอื่น น้ำจึงค่อยๆ เดิมเต็มบึงและเวลาฝนตก บึงนี้ก็ เป็นแหล่งเก็บน้ำขนาดใหญ่ของเมืองด้วย

ในเขตผังเมืองรวมเมืองขอนแก่นมีโรงพยาบาลทั้งของรัฐและเอกชนที่ให้บริการจำนวน 9 แห่ง เป็นของรัฐ 6 แห่ง โดยมีโรงพยาบาลศรีนครินทร์เป็นโรงพยาบาลสำคัญที่ให้บริการคนไข้ทั้งในภาคอีสาน และประเทศเพื่อนบ้าน และเอกชน 3 แห่ง นอกจากนี้ยังมีศูนย์บริการสาธารณสุขชุมชน และสถานอนามัยในองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีพื้นที่ตั้งอยู่รอบเทศบาลนครขอนแก่น มีสถานอนามัยประจำทุกตำบลกระจายตัวอยู่ในพื้นที่ จึงกล่าวได้ว่า การบริการด้านสาธารณสุขในเขตพื้นที่ผัง

เมืองรวมเมืองขอนแก่นมีการให้บริการที่เพียงพอต่อการให้บริการในอนาคต มีสถานพยาบาลที่เข้าร่วมโครงการกับสำนักงานประกันสังคมจังหวัดขอนแก่นทั้งหมด 4 แห่ง เป็นสถานพยาบาลของรัฐจำนวน 3 แห่ง ได้แก่ โรงพยาบาลศูนย์ขอนแก่น โรงพยาบาลชุมแพ และโรงพยาบาลศรีนครินทร์ ส่วนสถานพยาบาลเอกชนจำนวน 1 แห่ง ได้แก่ โรงพยาบาลเวชประสิทธิ์

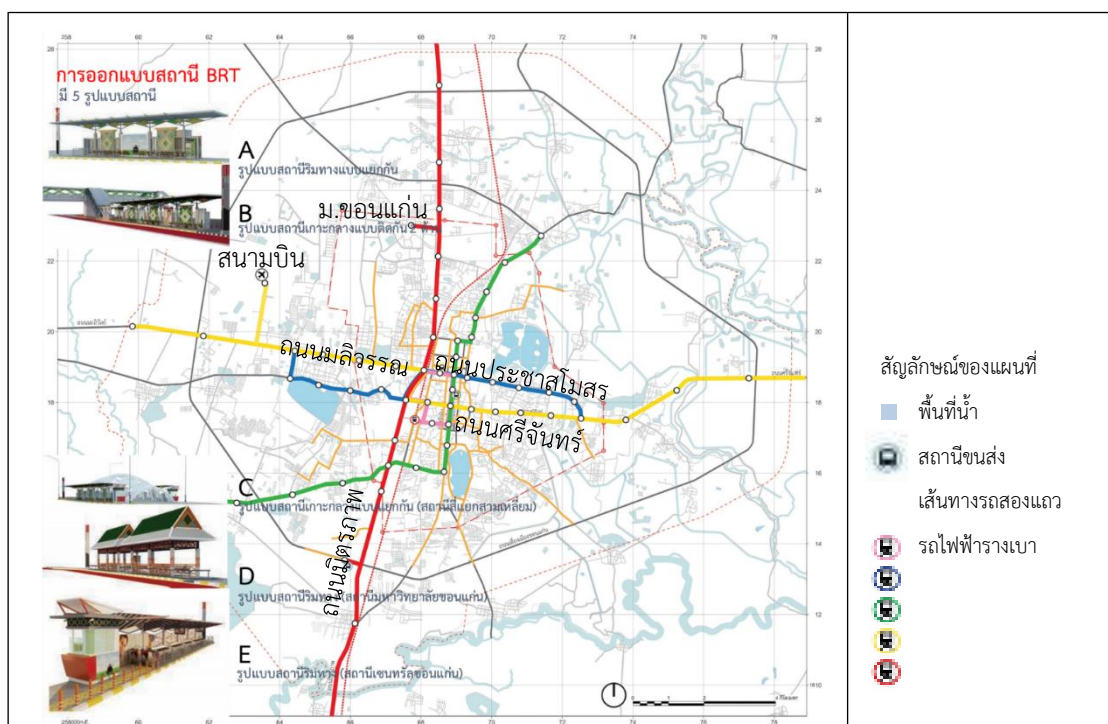
ภาพที่ 17 แสดงผังโครงสร้างพื้นฐานในปัจจุบัน (ดัดแปลงจากแผนที่ GIS, 2560)

นอกจากนี้ จังหวัดขอนแก่นได้มีโครงการรถโดยสารด่วนพิเศษ (Bus Rapid Transit, BRT) เป็นต้นแบบในเมืองภูมิภาค แบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 พัฒนาระบบรถประจำทางด่วนพิเศษ (Bus Rapid Transit : BRT) ในพื้นที่ผังเมืองรวมเมืองขอนแก่น ใน 5 เส้นทาง (สีแดง สีเหลือง สีชมพู สีเขียวและสีน้ำเงิน) 108 กิโลเมตร วงเงินลงทุน 6,356.6 ล้านบาท และมีรถโดยสารสนับสนุนการให้บริการของ BRT ระยะที่ 2 ก่อสร้างส่วนต่อขยายเส้นทางบริการให้บริการในระยะที่ 1 สายสีแดง และ

สายสีเหลือง โครงการนำร่องเส้นทางสายสีแดง (สำราญ-ท่าพระ) ระยะทาง 28 กิโลเมตร โดยเทศบาลนครขอนแก่น และองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ได้ศึกษาและออกแบบเพื่อก่อสร้างระบบรถโดยสาร BRT ต้นแบบในเมืองภูมิภาค มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

- 1) เพื่อแก้ไขปัญหาจราจร จัดระเบียบจราจรหน้าสถานศึกษา จัดการเดินรถทางเดียว (One way)
- 2) การจัดระเบียบเมือง การจัดระเบียบป้าย เช่น ป้ายโฆษณา และ คัดเอาต์ต่าง ๆ
- 3) จัดระเบียบทางเท้า หาบเร่ ร้านค้าแผงลอย

จากการศึกษา พบว่าเมืองขอนแก่นตั้งอยู่บนเส้นทางระเบียงเศรษฐกิจแนวตะวันออก-ตะวันตก โดยมีโครงการรถไฟรางคู่วิ่งคู่ขนานกับถนนทางหลวงหมายเลข 9 และการใช้แนวคิดระบบนิเวศเพื่อพัฒนาเมืองเป็นสิ่งที่ยาก แต่การคิดในเชิงพื้นที่เพื่อเกิดการใช้พื้นที่อย่างยืดหยุ่นในพื้นที่สร้างสรรค์ การพัฒนาเมืองไม่สามารถทำได้เพียงฝ่ายเดียว แต่เกิดจากรัฐบาล นักพัฒนาเมือง ประชาชน พ่อค้าแม่ค้า หน่วยงานการศึกษา เช่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น ซึ่งเป็นสถานศึกษา ระดับอุดมศึกษาที่สามารถผลิตกลุ่มมวลชนสร้างสรรค์ต่อไปได้เป็นจำนวนมาก ที่ทำงานร่วมกันเพื่อเกิดเป็นย่านสร้างสรรค์ในอนาคต การเพิ่มชุมชนเข้าไปสู่การพัฒนาโครงการทำให้เกิดการพัฒนา เช่น การเพิ่มพิพิธภัณฑ์ การเพิ่มพื้นที่สีเขียว พื้นที่สาธารณะ สื่อออนไลน์สามารถช่วยประชาสัมพันธ์พื้นที่สร้างสรรค์ที่เกิดขึ้นใหม่ในย่านได้เป็นอย่างดีสำหรับนักท่องเที่ยวและคนในเมือง

ภาพที่ 18 แสดงผังเส้นทางรถโดยสารด่วนพิเศษ (ดัดแปลงจากแผนที่ GIS, 2560)

4.7.2 ย่านสร้างสรรค์เมืองเก่าราชบุรี

พื้นที่ของเทศบาลเมืองราชบุรีมีลักษณะทางกายภาพด้านโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญคือ

1) พื้นที่เขตเทศบาลเมืองราชบุรี มีแม่น้ำแม่กลองไหลผ่านเป็นระยะทางประมาณ 4.7 กิโลเมตร ตั้งอยู่ฝั่งขวาของแม่น้ำแม่กลองเชื่อมต่อกับพื้นที่ฝั่งซ้ายโดยใช้สะพานข้ามแม่น้ำแม่กลอง 2 แห่ง คือ สะพานธนบุรีและสะพานศิริลักษณ์

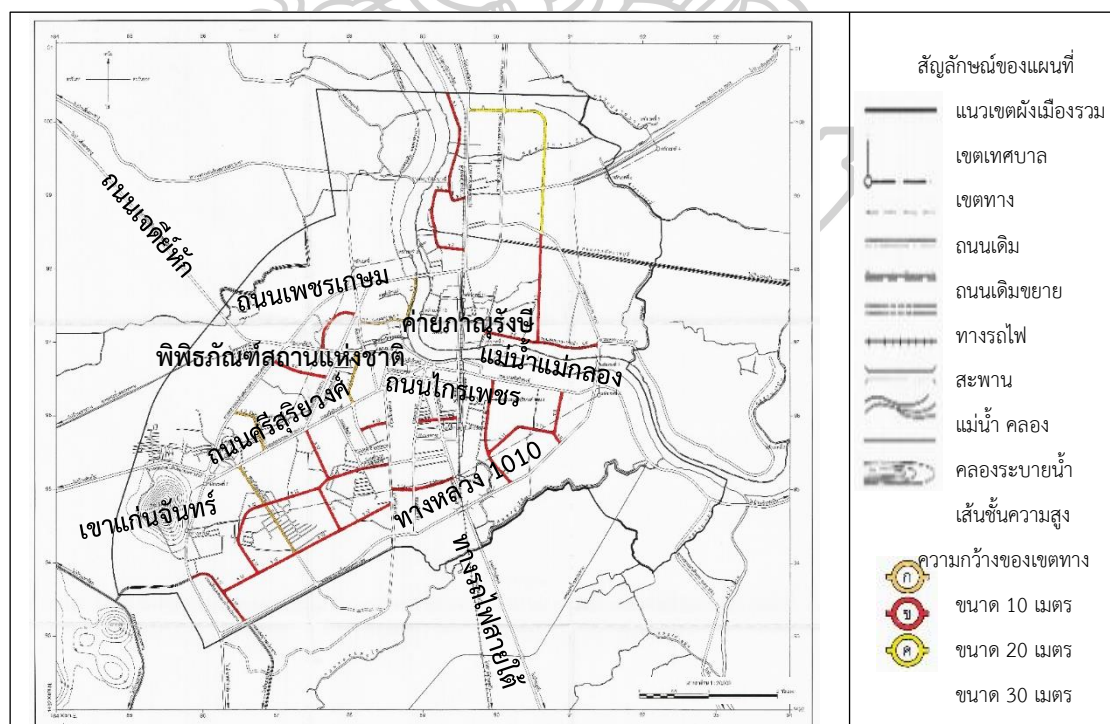
2) ถนนสายหลักที่สำคัญสำหรับใช้ติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียงในภูมิภาคตะวันตกและภาคใต้ คือ ถนนแห่งแรก ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 (ถนนเพชรเกษม) ระยะทางจากกรุงเทพมหานครผ่านราชบุรีไปยังเพชรบุรีและลงสู่ภาคใต้ และถนนแห่งที่ 2 ถนนสายราชบุรี-วัดเพลง เป็นเส้นทางติดต่อกับจังหวัดสมุทรสงคราม

3) เส้นทางรถไฟจากกรุงเทพมหานครไปยังภาคใต้ตัดผ่านทำให้แบ่งเมืองออกเป็นสองส่วน คือ ฝั่งตะวันออก (พื้นที่ ต.หน้าเมือง ติดกับ ต.บ้านไร่) และฝั่งตะวันตก (เป็นที่ตั้งของย่านพาณิชย์กรรม การค้า และศูนย์ราชการของเมือง) โดยมีการก่อสร้างอุโมงค์ลอดทางรถไฟ 2 แห่ง คือ

บริเวณถนนอัมรินทร์ติดกับถนนมนตรี สุริยวงศ์ และถนนไกรเพชรติดกับถนนรถไฟสำหรับใช้เป็นเส้นทางในการติดต่อของประชาชนทั้งสองฝั่ง

การคมนาคมขนส่งมี 3 ทาง คือ รถยนต์ เส้นทางสายเก่า สายเพชรเกษม ทางหลวงหมายเลข 4 ผ่านบางแค-อ้อมน้อย-อ้อมใหญ่ -นครชัยศรี-นครปฐม-ราชบุรี และเส้นทางสายใหม่ เส้นทางหลวงหมายเลข 338 จากกรุงเทพฯ-พุทธมณฑล-นครชัยศรี เข้าถนนเพชรเกษมบริเวณอำเภอ นครชัยศรี ก่อนถึงตัวเมืองนครปฐมประมาณ 16 กิโลเมตร จากนั้นใช้ถนนเพชรเกษมตรงไปตัวเมืองราชบุรี

รถโดยสารประจำทาง โดยมีบริษัท ขนส่ง จำกัด มีบริการเดินรถ จากสถานีขนส่งสายใต้ไปจังหวัดราชบุรีทุกวัน วันละหลายเที่ยว ใช้เวลาเดินทางประมาณ 2 ชั่วโมง และที่จังหวัดราชบุรี บริษัทราชบุรีกลุ่ม 76 จำกัด นอกจากนี้จากสถานีขนส่งราชบุรีมีรถโดยสารไปยังจังหวัดใกล้เคียงคือ นครปฐม กาญจนบุรี สมุทรสงคราม และเพชรบุรี และการรถไฟแห่งประเทศไทย มีบริการรถไฟออก จากสถานีหัวลำโพง และสถานีธนบุรี (บางกอกน้อย) ทุกวัน ใช้เวลาเดินทางประมาณ 2 ชั่วโมง

ภาพที่ 19 แผนที่แสดงโครงการคมนาคมและขนส่ง (กฎกระทรวงให้ใช้บังคับผังเมืองรวมเมืองราชบุรี,

จังหวัดราชบุรีมีสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา มีทั้งหมด 3 แห่ง คือ 1) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี มีชื่อเสียงในด้าน วิศวกรรมศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สถาปัตยกรรมศาสตร์ 2) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เปิดการเรียนการสอนใน 4 คณะ ครอบคลุมทั้งระดับปริญญาพุทธศาสตรบัณฑิตจนถึงปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต หลักสูตรนานาชาติและภาษาอังกฤษ รวมทั้งสิ้น 33 สาขาวิชา และ 3) มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง เป็นมหาวิทยาลัยสร้างบัณฑิตที่มีคุณภาพโดยเฉพาะบัณฑิตมีความสามารถที่หลากหลายและมีงานทำ แหล่งเพาะบ่มภูมิปัญญาโดยเฉพาะภูมิปัญญาตะวันออก สร้างทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน มีจุดเด่นด้านมวยไทยและการแพทย์แผนไทย ภาษาจีน ธุรกิจการท่องเที่ยว และอุตสาหกรรมพื้นเมืองเป็นศูนย์กลางการเชื่อมโยงระหว่างท้องถิ่น ระดับชาติ และนานาชาติโดยใช้รากฐานภูมิปัญญาไทย

จังหวัดราชบุรีมีศูนย์บันดาลไทยเป็นพื้นที่ซึ่งเกิดจากกระทรวงวัฒนธรรมในฐานะหน่วยงานที่มีพันธกิจโดยตรง ในการนำมิติทางวัฒนธรรมมาเพิ่มคุณค่าและมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและสังคม และส่งเสริมอุตสาหกรรมทางวัฒนธรรม เพื่อเป็นศูนย์กลางในการให้บริการและให้คำแนะนำปรึกษาสำหรับการพัฒนาธุรกิจอุตสาหกรรมวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์บริหารจัดการเส้นทางวัฒนธรรม (ทุนทางวัฒนธรรม) มาเพิ่มคุณค่าและมูลค่าทางเศรษฐกิจและสังคม ส่งเสริมอุตสาหกรรมเชิงสร้างสรรค์ตลอดจนรวบรวมข้อมูลทุนทางวัฒนธรรมจากแหล่งอารยธรรมทั่วประเทศและสังเคราะห์ผ่านกรณีศึกษาที่ทำให้ผู้สนใจได้เห็นรูปธรรมที่จับต้องได้และนำไปประยุกต์ใช้งานได้จริง โดยวัตถุประสงค์ของศูนย์บันดาลไทยจังหวัดราชบุรี ประกอบด้วย

- (1) เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานของศูนย์บันดาลไทย
- (2) เพื่อกระตุ้นให้เยาวชน ประชาชนเกิดความภาคภูมิใจและร่วมกันอนุรักษ์ พื้นฟูศิลปะ และวัฒนธรรม ด้วยการนำทุนทางวัฒนธรรมมาสร้างคุณค่าทางสังคม และเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ
- (3) เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในพื้นที่

จากการศึกษา พบว่าศูนย์บันดาลไทยได้พัฒนาผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ (สำนักพัฒนาอุตสาหกรรมชุมชน, 2559) ได้แก่

(1) หนังสือนิทรรศการ หนังสือนิทรรศการเป็นมรดกของไทยมีคุณค่าด้านศิลปะการออกแบบเชิงจิตรกรรมที่มีความวิจิตรบรรจงผสมกับฝีมือช่างแกะสลักจึงได้นำภูมิปัญญาเหล่านี้มาประยุกต์ใช้ในการออกแบบเพื่อเป็นผลิตภัณฑ์ที่ทรงคุณค่าและสามารถใช้ในชีวิตประจำวัน

(2) งานหล่อทองเหลือง กระดิ่งทองเหลืองของชาวไทยยวนที่อพยพมาอยู่ที่เมืองราชบุรี แต่เดิมทำขึ้นเพื่อใช้ในชีวิตประจำวันซึ่งมีคุณค่าถูกสืบทอดต่อมา แต่งานประเภทนี้ยังไม่เป็นที่รู้จัก และไม่มีการสืบทอดซึ่งทำให้ภูมิปัญญาการทำงานทองเหลืองกำลังสูญหายไป

(3) งานผ้าทอ ผ้าขาวม้า เกิดจากชาวจีนที่อพยพมาอยู่ในเมืองราชบุรี

(4) งานดินเผาเครื่องปั้นดินเผาเริ่มจากโองมังกที่มีการผลิตโดยใช้ศิลปะและการออกแบบเกิดความหลากหลายทำให้ราชบุรีเป็นเมืองแห่งการผลิตภาชนะดินเผาชั้นนำของประเทศให้เป็นจุดเริ่มต้นสำหรับการพัฒนาผลงานเพื่อสร้างโอกาสให้กับกลุ่มคนที่ต้องการสินค้าและบริการ

ด้านสาธารณสุข เทศบาลมีศูนย์บริการสาธารณสุข 2 แห่ง มีบุคลากรทำหน้าที่ด้านการรักษาพยาบาล ส่งเสริมสุขภาพ และการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อโดยเทศบาลได้จ้างแพทย์ และทันตแพทย์ เพื่อให้บริการรักษาผู้ป่วย รวมทั้งได้จัดตั้งศูนย์สาธารณสุขมูลฐานในชุมชน (คสมช.) 7 แห่ง มีอาสาสมัครมูลฐานชุมชนต่าง ๆ ในเขตเทศบาล

ด้านอนามัยและสิ่งแวดล้อม เทศบาลเมืองราชบุรีมีโรงฆ่าสัตว์ 1 แห่ง ตั้งอยู่ ณ ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี การจัดเก็บและการจัดขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลปริมาณขยะประมาณวันละ 60 ตันโดยเทศบาลได้จัดซื้อที่ทิ้งขยะ จำนวน 203 ไร่ บริเวณ ตำบลรางบัว อำเภอสวนผึ้ง แต่ขณะนี้ยังไม่ได้นำขยะไปทิ้งในที่ดินบริเวณดังกล่าว แต่ได้นำไปทิ้งบริเวณที่ดินของเอกชนบริเวณ อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี

ระบบการระบายน้ำในเขตเทศบาลระบายลงสู่แม่น้ำแม่กลองโดยตรงมีจุดระบายน้ำรวม 10 จุด โดยระบายน้ำผ่านคลองระบายน้ำ 4 แห่ง คือ คลองหลังวัดช่องลม คลองสวนฝรั่ง คลองบ้านไร่ และคลองบ้านเล่า ส่งผลให้แม่น้ำแม่กลองมีสภาพเสื่อมโทรม ในปัจจุบันได้ก่อสร้างสถานที่บำบัดน้ำเสียไว้แล้วบนพื้นที่ประมาณ 176 ไร่ซึ่งกรมโยธาธิการได้ว่าจ้างบริษัท เนวาร์ตัน

พัฒนาการ จำกัด (มหาชน) มาดำเนินการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสีย งบประมาณ 359 ล้านบาท (เทศบาลเมืองราชบุรี, 2556, p. 14)

4.7.3 ชุมชนเมืองสร้างสรรค์บางแสน

ด้านโครงสร้างพื้นฐาน เทศบาลเมืองแสนสุขอยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณ 74 กิโลเมตร อยู่ห่างจากตัวเมืองชลบุรีประมาณ 13 กิโลเมตร สามารถเชื่อมต่อกับพื้นที่ภายนอกเขตเทศบาลเมืองได้โดย ใช้เส้นทาง ดังต่อไปนี้ (เทศบาลเมืองแสนสุข, 2560, p. 18)

1) ถนนสายประธาน ได้แก่ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3 (ถนนสุขุมวิท) เป็นเส้นทางมีจุดเริ่มต้นจากกรุงเทพมหานคร เชื่อมและผ่านตัวเมืองสำคัญๆ ทางภาคตะวันออก

2) ถนนสายหลัก ได้แก่ ทางหลวงหมายเลข 314, 3134, 3137 ถนนบางแสนสาย 1 และสาย 2

3) ถนนสายรอง ได้แก่ ถนนข้าวหลาม ถนนมิตรสัมพันธ์และ ข13 (ถนนเลี้ยวชุมชนตลาดหนองมน)

4) ถนนสายย่อย ได้แก่ ถนนที่เชื่อมต่อระหว่างถนน บางแสนสาย 1 กับถนนบางแสนสาย 2 การให้บริการระบบขนส่งสาธารณะและจุดเปลี่ยนถ่ายการเดินทาง บริเวณชายหาดบางแสนสามารถแบ่ง ออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

(1) ระบบขนส่งสาธารณะเพื่อเชื่อมต่อเข้าสู่พื้นที่ ชายหาดบางแสน ประกอบด้วย

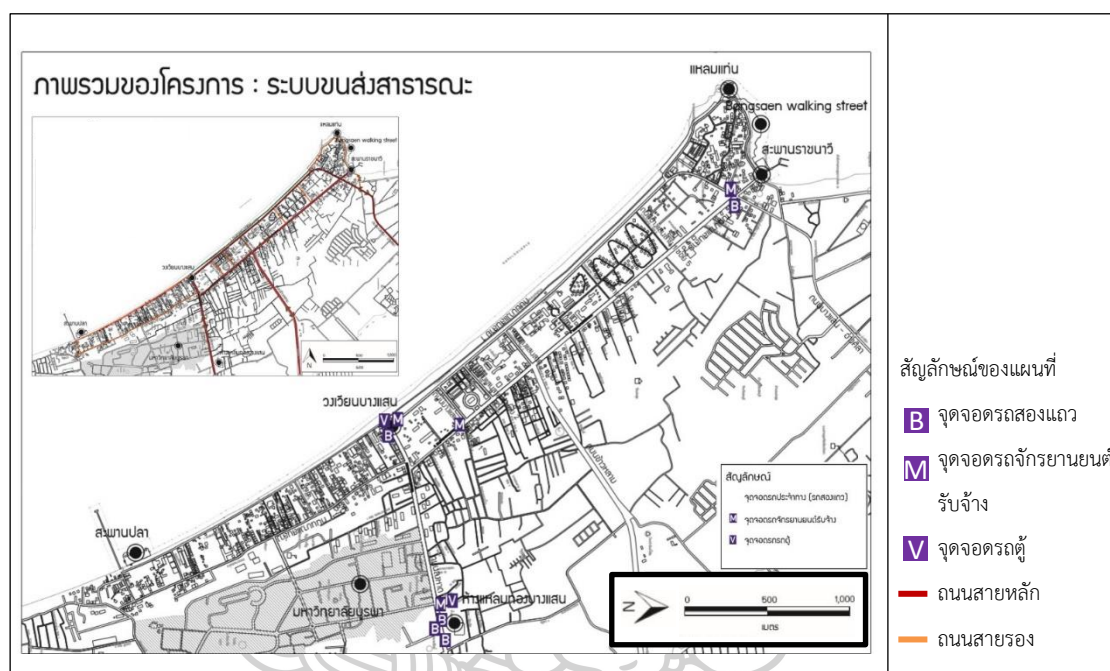
- รถโดยสารสายกรุงเทพ-พัทยา กรุงเทพ-ศรีราชา และกรุงเทพ-ระยอง โดยจะจอดส่งบริเวณหน้าตลาดหนองมน หรือเส้นถนนสุขุมวิท

- รถตู้โดยสาร มีจุดจอดให้บริการ 2 แห่ง ได้แก่ บริเวณด้านข้างของมหาวิทยาลัยบูรพา และห้างแหลมทองบางแสน

(2) ระบบขนส่งสาธารณะในบริเวณชายหาดบางแสน มีรถสองแถวให้บริการ และวิ่งผ่าน ถ. บางแสนสาย 1 และสาย 2

การคมนาคมด้วยรถยนต์ส่วนตัว มีสองเส้นทางหลัก คือเส้นทางสายมอเตอร์เวย์หรือกรุงเทพฯ – ชลบุรี ต่อเชื่อมกับวงแหวนรอบนอก และเส้นทางสายบางนา ตราด ทางหลวงหมายเลข

34 และการเดินทางด้วยรถตู้ สายอนุสาวรีย์-บางแสน จากอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ ใช้เวลาเดินทางประมาณ 1 ชั่วโมงครึ่ง สายพระรามสอง-บางแสน และสายรังสิต-บางแสน

ภาพที่ 20 แผนที่โครงข่ายถนน และระบบขนส่งสาธารณะ จุดเปลี่ยนถ่ายการเดินทางที่เชื่อมต่อเข้าสู่พื้นที่ชายหาดบางแสน (เทศบาลเมืองแสนสุข, 2560, p. 18)

พื้นที่เทศบาลเมืองแสนสุขมีสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา คือ มหาวิทยาลัยบูรพา มีการเตรียมความพร้อม E – learning / Distance Learning ผู้ที่จบอาชีวศึกษาเรียนต่อสูงขึ้น เนื่องจากมหาวิทยาลัยมีอาจารย์คุณวุฒิปริญญาเอกมาก และมีการบูรณาการหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด

ด้านระบบน้ำประปาและบำบัดน้ำเสีย การประปาส่วนภูมิภาคสาขาชลบุรี มีความสามารถในการผลิตน้ำประปาได้ 172,800 ลบ.ม. ต่อวัน ซึ่งกำลังการผลิตน้ำประปาของการประปาส่วนภูมิภาคยังสามารถรองรับการใช้น้ำที่จะเพิ่มขึ้นในอนาคตได้อย่างพอเพียง เนื่องจากปริมาณการใช้น้ำประปาในปัจจุบันยังคงน้อยกว่ากำลังการผลิต ระบบระบายน้ำและการบำบัดน้ำเสีย ทำการวางท่อระบายน้ำคอนกรีตไปตามแนวถนนต่าง ๆ เพื่อรองรับน้ำฝน ในพื้นที่น้ำท่วมถึงคิดเป็นร้อยละ 1 ของพื้นที่ทั้งหมด และท่อระบายน้ำนี้ยังรองรับน้ำทิ้งและน้ำเสียเข้าสู่ระบบบำบัดน้ำเสียรวมของเทศบาล มีโรง

ปรับปรุงคุณภาพน้ำจำนวน 2 แห่ง ซึ่งน้ำได้รับการปรับปรุงก่อนปล่อยทิ้งลงทะเล (เทศบาลเมืองแสนสุข, 2560, p. 21)

การให้บริการไฟฟ้าภายในเทศบาลอยู่ในความรับผิดชอบของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคบางแสน ปัจจุบันมีผู้ใช้ไฟฟ้าประมาณ 72,000 ราย โดยผู้ใช้ไฟฟ้าส่วนใหญ่เป็นประเภทที่อยู่อาศัย (เกิน 150 หน่วย) การให้บริการไฟฟ้าเป็นไปอย่างปกติและเพียงพอ พบปัญหาไฟฟ้าดับเล็กน้อย แต่ส่วนใหญ่เกิดจากอุบัติเหตุไม่ได้เกิดจากปริมาณไฟฟ้าไม่เพียงพอ ในส่วนระบบไฟฟ้าแสงสว่างจัดให้มีโคมไฟฟ้าสำหรับส่องสว่างจำนวน 3,431 ชุด ซึ่งครอบคลุมถนน 85 สายภายในเขตความรับผิดชอบของเทศบาลเมืองบางแสน

ด้านการจัดการขยะมูลฝอย ใน พ.ศ. 2556 มีปริมาณขยะมูลฝอย โดยเฉลี่ยประมาณ 90 ตันต่อวัน และทางเทศบาลทำการเก็บขนขยะทุกวัน ในช่วง เวลา 03.00 – 12.00 น. ขยะมูลฝอยที่เก็บได้ทั้งหมดจะถูกนำไปฝังกลบอย่างถูกวิธีที่ศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยของเทศบาลซึ่งตั้งอยู่ตำบลบางพระ อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี (เทศบาลเมืองแสนสุข, 2560, p. 21)

ด้านพื้นที่สาธารณะ สามารถแบ่งได้ 4 ประเภท (เทศบาลเมืองแสนสุข, 2560, p. 20) คือ

1) โครงสร้างคอคอดกริตที่ยื่นลงทะเล ลานแหลมแท่น เป็นพื้นลาดแข็งเปิดโล่งขนาดใหญ่ สร้างยื่นลงไปทะเลเชื่อมต่อกับศาลา (ถูกรื้อถอน) พื้นที่ถูกใช้เป็นที่รองรับกิจกรรมในช่วงเวลาพิเศษ ในเวลากลางวันถูกใช้เป็นที่จอดรถไม่สามารถทำกิจกรรมอื่น ๆ ได้เนื่องจากร้อนและขาดร่มเงา ลานสวนสาธารณะหาดวอนนภา พื้นที่ลาดแข็งเปิดโล่งขนาดใหญ่เป็นพื้นที่ทำกิจกรรมของคนในพื้นที่ มีสภาพค่อนข้างทรุดโทรม มีองค์ประกอบสิ่งปลูกสร้างที่น่าสนใจกระจายตัวอยู่ในพื้นที่

2) ทางเดินบริเวณหาดบางแสนบน ทางเดินหินแกรนิตขนาด 3 เมตร ยาวตั้งแต่ช่วงซอยบางแสน-อ่างศิลา จนถึงบริเวณวงเวียนบางแสน พื้นปูอิฐบล็อกที่แทรกกระหว่างแนวต้นไม้พรวัว ปัจจุบันใช้เป็นที่ตั้งร้านค้าแผงลอยและร้านขายอาหาร รถเข็น

3) ทางเดินบริเวณหาดบางแสนล่าง ทางเดินคอนกรีตตีริมน้ำซึ่งเชื่อมต่อกับกำแพงกันคลื่น ยาวตั้งแต่วงเวียนบางแสนไปจนถึงบริเวณร้านอาหารซึ่งค่อนข้างมีสภาพทรุดโทรม พื้นปูอิฐบล็อกที่

แทรกระหว่างแนวต้นมะพร้าว ปัจจุบันใช้เป็นที่ตั้งร้านค้าแผงลอยและร้านขายอาหาร รถเข็น โดยพื้นที่อิฐบล็อกช่วงหาดบางแสนล่างค่อนข้างมีสภาพทรุดโทรม

4) ส่วนบริการนักท่องเที่ยว เช่น ห้องน้ำ/ห้องอาบน้ำ จุดบริการนักท่องเที่ยวอื่น ๆ จุดบริการนักท่องเที่ยวมีมากพอ ส่วนใหญ่กระจุกตัวอยู่บริเวณช่วงหาดบางแสนบน ทั้งนี้แม้จุดบริการนักท่องเที่ยวจะมีเพียงพอรองรับนักท่องเที่ยว แต่โดยส่วนใหญ่มีสภาพที่ไม่ค่อยได้มาตรฐาน โรงแรมที่พักมีความหลากหลายทั้งรูปแบบและราคาสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ทุกกลุ่ม ส่วนสถานบันเทิงมีอยู่บริเวณหาดวอนนภาซึ่งได้รับการพัฒนาปรับปรุงลักษณะทางกายภาพ และสภาพแวดล้อมของพื้นที่หลักให้สวยงาม

จากการศึกษาทั้ง 3 พื้นที่ พบว่าโครงสร้างพื้นฐานของชุมชนเมืองเป็นเครือข่ายบริการที่เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐานสีเขียว ซึ่งเป็นรากฐานของการเติบโตของประชากรและสนับสนุนสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมในชุมชนเมือง ด้วยการเพิ่มประสิทธิภาพของโครงสร้างพื้นฐานของชุมชนเมือง ได้แก่

- 1) เส้นทางเดิน และเส้นทางปั่นจักรยาน
- 2) การให้บริการรถขนส่งสาธารณะที่มีอย่างทั่วถึงทุกพื้นที่ในเมือง
- 3) การออกแบบ การจัดการไฟฟ้าและน้ำ เช่น ด้านพลังงานทดแทน ด้านการป้องกันน้ำท่วม และน้ำฝนของท้องถิ่น
- 4) พื้นที่เปิดโล่งสาธารณะ และพื้นที่สีเขียว
- 5) สิ่งอำนวยความสะดวกของชุมชน เช่น ศูนย์ดูแลเด็กเล็ก ศูนย์กลางชุมชน และห้องสมุด
- 6) รูปทรงของเมืองใหม่ช่วยสนับสนุนการบริการ การท่องเที่ยวที่เข้าถึงได้ง่าย
- 7) การเพิ่มจำนวนที่อยู่อาศัยที่มีบริเวณใกล้กับสถานีขนส่งสาธารณะ
- 8) การพัฒนาศูนย์กลางของกิจกรรมและเป็นจุดเปลี่ยนถ่ายการเดินทาง การเชื่อมโยงชุมชนเมืองให้มีชีวิตชีวา

4.8 สรุปข้อมูลทั่วไปของพื้นที่ศึกษา

สรุปการศึกษาข้อมูลพื้นที่ศึกษาทั้ง 3 พื้นที่ เป็นการรวบรวมข้อมูลแสดงจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภัยคุกคาม เปรียบเทียบโดยแบ่งหัวข้อตามพื้นที่ศึกษา ดังนี้

ตารางที่ 9 การวิเคราะห์แบบเปรียบเทียบด้วยวิธี SWOT Analysis

พื้นที่ศึกษา SWOT ANALYSIS	ขอนแก่นเมืองสร้างสรรค์	ย่านสร้างสรรค์ เมืองเก๋ราชบุรี	ชุมชนเมืองสร้างสรรค์ บางแสน
จุดแข็ง	<p>1. ยุทธศาสตร์ของขอนแก่นเป็นศูนย์กลางทางการคมนาคม การศึกษา การสาธารณสุข เศรษฐกิจ และอุตสาหกรรมสีเขียว และวิสัยทัศน์พัฒนาเมืองสู่สากล สร้างสังคมแห่งความสุข</p> <p>2. ผังประเทศเป็นศูนย์กลางการคมนาคมขนส่ง และบริการการท่องเที่ยว Mice City and Event</p> <p>3. รายได้เฉลี่ย/คน/ปี จังหวัด 106,583 บาทต่อคนต่อปี</p> <p>4. ภาคการเกษตรกรรมมีการขยายตัว และมีบทบาทเพิ่มมากขึ้น โดยมีจำนวนเงินหมุนเวียน 380,083 ล้านบาท</p>	<p>1. โรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปทางการเกษตรและอาหารทั้งขนาดใหญ่ ขนาดกลางและขนาดเล็ก ระบบการขนส่งไม่ไกลจากกรุงเทพฯ</p> <p>2. แหล่งท่องเที่ยวหลากหลาย รวมทั้งวัฒนธรรมพื้นเมือง ภูมิปัญญาที่เป็นต้นทุนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวและการผลิตด้านอื่น</p> <p>3. การส่งเสริมสินค้าเกษตรโดยมีตลาดสินค้าเกษตรอุตสาหกรรมปลอดภัย และศูนย์ส่งเสริมสินค้าเกษตร</p>	<p>1. การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และมีแหล่งท่องเที่ยวหลากหลายที่มีชื่อเสียง</p> <p>2. การพัฒนาปรับปรุงลักษณะทางกายภาพและสภาพแวดล้อมของพื้นที่หลัก ให้สวยงาม</p> <p>3. มีท่าเรือขนาดใหญ่ที่สำคัญ คือ ท่าเรือแหลมฉบัง ทำให้มีโอกาสเป็นศูนย์กลางคมนาคม เพื่อการนำเข้าและส่งออกทางทะเลที่สำคัญ รวมทั้งเส้นทางเชื่อมโยงการขนส่งไปสู่ภูมิภาคต่าง ๆ</p>

ตารางที่ 9 การวิเคราะห์แบบเปรียบเทียบด้วยวิธี SWOT Analysis (ต่อ)

พื้นที่ศึกษา SWOT ANALYSIS	ขอนแก่นเมืองสร้างสรรค์	ย่านสร้างสรรค์ เมืองเก่าราชบุรี	ชุมชนเมืองสร้างสรรค์ บางแสน
จุดอ่อน	1. เมืองมีการเติบโตทางด้านที่อยู่อาศัยเป็นจำนวนมาก รุกล้ำพื้นที่เกษตรกรรม 2. การก่อสร้างคอนโดมิเนียมซึ่งเป็นอาคารสูงหากไม่มีการควบคุมความสูงภายในเมือง จะส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของเมืองเดิมได้	1. การจัดลำดับความสำคัญของถนนในเขตชุมชนเมืองไม่คล่องตัวเกิดการจราจรติดขัดในช่วงเวลาเร่งด่วน 2. ผู้ประกอบการขาดทักษะในการให้บริการด้านการท่องเที่ยว	การเปลี่ยนแปลงจินตภาพของชายหาดมีแนวโน้มจะสูญเสียภาพอัตลักษณ์เดิมที่เกิดจากบรรยากาศสบายๆ ของพื้นที่ชายหาดธรรมชาติไปสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวชายหาดแบบเมือง
โอกาส	1. การเป็นเมืองศูนย์กลางภูมิภาคเพื่อเชื่อมโยงไปยังภูมิภาค AEC 2. เส้นทางระเบียงเศรษฐกิจแนวตะวันออก-ตะวันตก โดยมีโครงการรถไฟรางคู่วิ่งคู่ขนานกับถนนทางหลวงหมายเลข 9 3. ระบบ Logistic ระบบขนส่งมวลชนและสาธารณะ BRT และรถสองแถว 4. โรงพยาบาลศรีนครินทร์ ให้บริการคนไข้ทั้งในภาคอีสานและประเทศเพื่อนบ้าน	1. การเป็นเมืองแห่งศิลปะและการพักผ่อน 2. รัฐบาลส่งเสริมการลงทุนของกลุ่มศิลปินและเกษตรกรอย่างต่อเนื่องในลักษณะกองทุนต่าง ๆ 3. พื้นที่จังหวัดราชบุรีไม่อยู่ในพื้นที่เสี่ยงอย่างรุนแรงด้านภัยธรรมชาติ	1. การขยายตัวด้านการท่องเที่ยวและการตั้งถิ่นฐาน 2. การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุเป็นโอกาสในกิจการการให้บริการดูแลผู้สูงอายุและทำให้บริการการแพทย์และสุขภาพ 3. การมองหา branding ในความหมายของชุมชนเอกลักษณ์ไทยที่สื่อความหมายออกมาผ่านชื่อร้านค้า จุดเด่น เป็นต้น

ตารางที่ 9 การวิเคราะห์แบบเปรียบเทียบด้วยวิธี SWOT Analysis (ต่อ)

พื้นที่ศึกษา SWOT ANALYSIS	ขอนแก่นเมืองสร้างสรรค์	ย่านสร้างสรรค์ เมืองเก๋ราชบุรี	ชุมชนเมืองสร้างสรรค์ บางแสน
ภัยคุกคาม	1. ภัยพิบัติจากผลกระทบสภาวะโลกร้อน เช่น ภัยแล้ง อุทกภัย และ อัคคีภัย ส่งผลกระทบต่อประชาชน และสิ่งแวดล้อม 2. ประชากรแฝง และมีการ เคลื่อนย้ายประชากรสูง 3. การขยายตัวของ ภาคอุตสาหกรรม/บริการ เกิดการ เปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน จากภาคเกษตรไป เป็นที่อยู่อาศัย และธุรกิจบริการ 4. ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่ ทันสมัยและรวดเร็ว ส่งผลกระทบต่อ พฤติกรรมการใช้ชีวิตในสังคม ทำให้ คุณภาพการศึกษาและชีวิตลดลง	1. พื้นที่เขตทหารอยู่ใน เขตผังเมืองรวมเมือง ราชบุรี ส่งผลกระทบต่อ การขยายตัวและการ พัฒนาพื้นที่กิจกรรมต่าง ๆ ทำให้เกิดความไม่ ต่อเนื่องของพื้นที่เมือง 2. พื้นที่เมืองถูกแบ่งเป็น 2 ผังด้วยแม่น้ำทางด้าน ทิศตะวันออก-ตก ขาด ความเชื่อมโยงระหว่าง ชุมชนเป็นอุปสรรคต่อ การพัฒนาและการ คมนาคมขนส่ง ทางรถไฟ ผ่านแนวทิศเหนือ-ใต้	1. การเปลี่ยนแปลงทาง ภายนอก โดยหน่วยงาน ท้องถิ่นขาดการวางแผน ตั้งรับการเปลี่ยนแปลง อย่างรอบคอบ 2. การเปลี่ยนแปลงส่งผล กระทบต่อสภาพแวดล้อม โดยเฉพาะระบบนิเวศ ชายฝั่งและสภาพธรรมชาติ ของหาดเสื่อมถอยจากการ พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก สะดวกสำหรับการ ท่องเที่ยวและการขยายตัว ของชุมชนเมือง

จากการศึกษา SWOT Analysis ผู้วิจัยจึงเห็นข้อดีและข้อเสียของพื้นที่กรณีศึกษา แล้ว
 สามารถเสนอวิสัยทัศน์การพัฒนาชุมชนเมืองในอนาคตและได้ตอบปัญหาการวิจัยข้อที่ 1.1 จาก
 สมมติฐานแนวคิดและองค์ประกอบชุมชนเมืองสร้างสรรค์สัมพันธ์กับลักษณะของท้องถิ่นไทย คือ
 อัตลักษณ์ สถานที่ และคน ได้แก่ ประชากร ตำแหน่งที่ตั้ง ลักษณะทางภูมิประเทศ วิวัฒนาการของ
 เมือง รูปทรงของเมือง อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ และสาธารณูปโภค/สาธารณูปการนำไปสู่สรุปการ
 วิเคราะห์แบบเปรียบเทียบ เพื่อสนับสนุนปัจจัยด้านอัตลักษณ์ สถานที่ และคน ในบทที่ 5 ต่อไป

บทที่ 5

ผลการศึกษาและวิเคราะห์

จากการวิเคราะห์สถานภาพการเป็นเมืองสร้างสรรค์ โดยการใช้ศึกษาในพื้นที่ชุมชนเมืองขอนแก่น ราชบุรี และบางแสน ผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอผลการศึกษาคำถามการวิจัย ซึ่งมีหัวข้อต่อไปนี้

5.1 ผลการศึกษาและการวิเคราะห์เมือง ยาน และชุมชนเมืองสร้างสรรค์กรณีศึกษาในต่างประเทศ

5.2 ผลการศึกษาและวิเคราะห์เปรียบเทียบลักษณะท้องถิ่นไทยในพื้นที่ศึกษาต่อการเป็นชุมชนเมืองสร้างสรรค์

สามารถตอบคำถามการวิจัยในข้อที่ 1.2 แนวคิดและทฤษฎีอัตลักษณ์ของสถานที่ (Place Identity) มีส่วนในการพัฒนาชุมชนเมืองสร้างสรรค์หรือไม่ ตามสมมติฐาน แนวคิด ทฤษฎีอัตลักษณ์ของสถานที่ (Place Identity) เกี่ยวข้องกับแนวคิดชุมชนเมืองสร้างสรรค์ โดยผลการศึกษากรณีศึกษาต่างประเทศสามารถบอกถึงจุดเด่นในการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์ที่มีลักษณะแตกต่างกัน

การศึกษาแนวคิดทฤษฎีอัตลักษณ์ของสถานที่ (Place Identity) ที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดชุมชนเมืองสร้างสรรค์ ในวัตถุประสงค์นี้จะมีการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบทุติยภูมิของพื้นที่ศึกษา 3 พื้นที่ใน 3 จังหวัดถึงตัวชี้วัดที่ส่งผลต่อชุมชนเมืองสร้างสรรค์ซึ่งประกอบด้วย ผลการสำรวจด้านอัตลักษณ์ ผลการสำรวจด้านสถานที่ และผลการสำรวจด้านคน เพื่อเปรียบเทียบตัวชี้วัดที่ส่งผลต่อชุมชนเมืองสร้างสรรค์ของประเทศไทย โดยผู้วิจัยใช้ตัวชี้วัดทั้ง 3 ด้าน พิจารณาร่วมกันเนื่องจากทฤษฎีอัตลักษณ์ของสถานที่มีปัจจัยมาจากคน สังคม สถานที่ และวัฒนธรรม

5.3 ผลการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน

5.4 ผลการสัมภาษณ์ผู้มีความรู้ทางการวางผังเมือง

5.5 ผลการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทางด้านเมืองสร้างสรรค์ซึ่งเกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนเมืองสร้างสรรค์

สามารถตอบคำถามการวิจัยในข้อที่ 1.3 สถานภาพการเป็นเมืองสร้างสรรค์ในประเทศไทยมีลักษณะอย่างไร ตามสมมติฐาน สถานภาพการเป็นเมืองสร้างสรรค์ในประเทศไทยมีลักษณะของท้องถิ่นไทย ส่งผลต่อการพัฒนาแนวคิดชุมชนเมืองสร้างสรรค์ในประเทศไทยจากตัวชี้วัดความเป็นชุมชนเมืองสร้างสรรค์ทั้งด้านอัตลักษณ์ สถานที่ และคน ซึ่งข้อสรุปจุดเด่นของกรณีศึกษาต่างประเทศนำมาเปรียบเทียบกับสถานการณ์การพัฒนาเมืองในระดับพื้นที่ทั้ง 3 ชุมชนเมืองที่ผู้วิจัยคัดเลือกมาตามเกณฑ์ จึงสรุปเป็นสถานภาพเมืองสร้างสรรค์ในประเทศไทยได้

การวิเคราะห์สถานภาพการเป็นเมืองสร้างสรรค์มีลักษณะของท้องถิ่นไทยตามตัวชี้วัดการเป็นชุมชนเมืองสร้างสรรค์ ในวัตถุประสงค์นี้จะมีการเก็บข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) การมีส่วนร่วมของชุมชน กลุ่มมวลชนสร้างสรรค์ นวัตกรรมสร้างสรรค์ ใน 2 ขั้นตอน คือ

1) ดำเนินการเก็บข้อมูลภาคสนามโดยการสำรวจพื้นที่ชุมชนเมือง ทำการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนเมืองและเทศบาล ผู้มีความรู้ทางด้าน การวางผังเมืองของท้องถิ่นและผู้เชี่ยวชาญทางด้านเมืองสร้างสรรค์ซึ่งเกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนสร้างสรรค์

2) นำข้อมูลที่ได้ทั้ง 3 พื้นที่มาวิเคราะห์และจัดลำดับความสำคัญของสถานภาพการเป็นเมืองสร้างสรรค์ในแต่ละชุมชนเมือง

5.1 ผลการศึกษาและการวิเคราะห์เมือง ยาน และชุมชนเมืองสร้างสรรค์กรณีศึกษาในต่างประเทศ

จากบทที่ 2 หัวข้อ 2.5 กรณีศึกษาชุมชนเมืองสร้างสรรค์ในต่างประเทศ ผู้ศึกษาจึงได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์ความแตกต่างขององค์ประกอบซึ่งจะทำให้เกิดการสร้างสรรคตามแนวทาง Diamond Model โดยแบ่งเป็นประเด็น คือ 1) วัตถุประสงค์ของการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์ 2) องค์ประกอบของการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์ 3) กลยุทธ์ในการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์ และวิเคราะห์เป็นปัจจัยด้านอัตลักษณ์ สถานที่ และคน ตามแต่ละตัวชี้วัด พบว่ามีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 10 วิเคราะห์เมือง ย่าน และชุมชนเมืองสร้างสรรค์กรณีศึกษาในต่างประเทศ

เมืองสร้างสรรค์	วัตถุประสงค์ของการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์	องค์ประกอบของการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์	กลยุทธ์ในการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์
เมืองคานาซาว่าเมืองสร้างสรรค์ด้านศิลปะพื้นถิ่น	เพื่อเป็นผู้นำแห่งเศรษฐกิจฐานความรู้ของโลกและอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น	(1) อุตสาหกรรมเก่าแก่เป็นอุตสาหกรรมงานฝีมือพื้นถิ่น (2) การพัฒนาเขตพื้นที่อุตสาหกรรมภายในบริเวณศูนย์กลางเมือง (3) ผู้ประกอบการจัดตั้งสมาคมความร่วมมือระหว่างผู้บริหารประชาชนและหน่วยงานภาครัฐนำเสนอแนวทางที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเมือง (4) การจัดการแข่งขันงานฝีมือแห่งชาติ	(1) การส่งเสริมทางด้านวัฒนธรรมและการศึกษาด้านศิลปะและงานฝีมือ (2) การรักษาทุนทรัพย์ทางวัฒนธรรมโดยการสร้างวิสาหกิจเศรษฐกิจท้องถิ่นและพัฒนานวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง (3) การพัฒนาเศรษฐกิจฐานความรู้ เกิดจากการทำงานข้ามสายความรู้ ข้ามหน้าที่ข้ามสายงาน และข้ามระดับในองค์กร ช่วยส่งเสริมทักษะความชำนาญของบุคลากรในองค์กร (4) ระบบการศึกษาที่มีคุณภาพเชื่อมโยงกับความต้องการของตลาดแรงงาน เน้นสร้างคนให้มีความสร้างสรรค์ในการแก้ไขปัญหา (5) รัฐบาลเป็นผู้กำหนดทิศทาง ดูแล และส่งเสริมการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ด้วยการส่งเสริมนวัตกรรม การแข่งขันอย่างเสรี และการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา (6) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่เหมาะสมกับระบบธุรกิจและโลกที่เปลี่ยนแปลงไปยกระดับโครงสร้างพื้นฐานด้านไอที (7) สร้างสวัสดิการทางสังคมเพื่อผลักดันให้เกิดการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรมนุษย์อย่างเต็มศักยภาพ

ตารางที่ 10 วิเคราะห์เมือง ย่าน และชุมชนเมืองสร้างสรรค์กรณีศึกษาในต่างประเทศ (ต่อ)

เมืองสร้างสรรค์	วัตถุประสงค์ของการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์	องค์ประกอบของการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์	กลยุทธ์ในการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์
เมืองสิงคโปร์เมืองสร้างสรรค์ด้านการออกแบบ	เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้	<p>(1) หน่วยงานออกแบบเมืองที่สนับสนุนงานด้านการพัฒนาเมือง มีหน้าที่รับผิดชอบออกแบบเมืองให้น่าอยู่ และการวางผังเมืองที่ชาญฉลาด จากความร่วมมือของแต่ละภาคส่วนที่มีความต้องการพัฒนาเมือง</p> <p>(2) การแข่งขันในระดับโลกและสร้างผู้ประกอบการรายย่อยและผู้ประกอบการขนาดกลาง เกี่ยวกับธุรกิจด้านการออกแบบ</p> <p>(3) การพัฒนาพื้นที่สำหรับประชากรผู้สูงอายุ</p> <p>(4) หน่วยงานศิลปะแห่งชาติเพื่อรักษาศิลปะท้องถิ่น จัดเทศกาลงานศิลปะประจำปี ระดับนานาชาติ</p>	<p>(1) การเตรียมความพร้อมให้เด็กและเยาวชนมีทักษะในการดำรงชีวิต</p> <p>(2) การยกระดับทักษะแรงงานโดยการฝึกอบรมและพัฒนาทักษะแรงงาน</p> <p>(3) การส่งเสริมและสนับสนุนเครือข่ายพื้นที่เรียนรู้ชุมชน รวมถึงหน่วยงานด้านการส่งเสริมการเรียนรู้</p>

ตารางที่ 10 วิเคราะห์เมือง ย่าน และชุมชนเมืองสร้างสรรค์กรณีศึกษาในต่างประเทศ (ต่อ)

เมืองสร้างสรรค์	วัตถุประสงค์ของการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์	องค์ประกอบของการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์	กลยุทธ์ในการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์
กรุงโซล เมืองสร้างสรรค์ด้านการออกแบบ	เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ด้านการออกแบบ	<p>(1) การฟื้นฟูความสัมพันธ์ระหว่างประชากรในเมือง สร้างการมีส่วนร่วม</p> <p>(2) จัดตั้งฝ่ายนวัตกรรมทางสังคม สนับสนุนการสร้างสังคมที่น่าอยู่</p> <p>(3) เทคโนโลยีสมัยใหม่และบริการสร้างเครือข่ายทางสังคม</p> <p>(4) Living and Art Creative Center สถานที่เรียนรู้และสร้างผลงานศิลปะ โดยมีพื้นที่ Making Space และการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่น่าสนใจอย่างต่อเนื่อง</p> <p>(5) เมืองแห่งการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้พื้นฐานประกอบด้วย ห้องสมุดหลากหลายรูปแบบทั้งห้องสมุดของรัฐบาลกลางและรัฐบาลท้องถิ่น ตลอดจนห้องสมุดขนาดเล็กตามหมู่บ้าน</p> <p>(6) ห้องสมุดไฮบริดแห่งแรกของโลกที่ผสมผสานไอเดียดิจิทัลและอนาล็อก เป็นแพลตฟอร์มแลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้ที่สามารถเข้าถึงห้องสมุดและสถาบันทั่วโลกกว่า 800 แห่ง โดยสะดวกและรวบรวมดิจิทัลคอนเทนต์ไว้มากกว่า 264 ล้านชิ้น</p>	<p>(1) การสร้างงาน และเพิ่มรายได้</p> <p>(2) การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต</p> <p>(3) การเชื่อมโยงการศึกษาและการฝึกอบรมทักษะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน</p> <p>(4) การส่งเสริมให้ภาคท้องถิ่นและภาคเอกชน จัดการเรียนรู้ในที่ทำงานเพื่อสร้างโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน</p> <p>(5) แนวทางสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ในชุมชนด้วยการเปลี่ยนเมืองให้เป็นชุมชนการเรียนรู้ เพื่อกระตุ้นให้ผู้คนในชุมชนได้ใช้เวลาว่างกับโอกาสในการเรียนรู้</p> <p>(6) การพัฒนาขีดความสามารถทางนวัตกรรมโครงสร้างสารสนเทศอันทันสมัยและสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจที่เอื้ออำนวย</p> <p>(7) การจัดการกับปัญหาสิ่งแวดล้อม ลดการบริโภคเกินความจำเป็น</p>

ตารางที่ 10 วิเคราะห์เมือง ย่าน และชุมชนเมืองสร้างสรรค์กรณีศึกษาในต่างประเทศ (ต่อ)

เมืองสร้างสรรค์	วัตถุประสงค์ของการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์	องค์ประกอบของการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์	กลยุทธ์ในการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์
เมืองออสติน เมืองสร้างสรรค์ด้านศิลปะ	เพื่อผสมผสานความหลากหลายทางวัฒนธรรม	<p>(1) สถาบันการศึกษาชั้นนำ ช่วยสนับสนุนด้านการพัฒนาเมืองที่มีความก้าวหน้า สร้างแรงดึงดูดนักคิดสร้างสรรค์มากมาย</p> <p>(2) ศิลปินและนักคิดสร้างสรรค์มากมาย สร้างองค์กรศิลปะและวัฒนธรรมไม่แสวงหากำไร</p> <p>(3) หน่วยงานสร้างสรรค์ของเมือง ให้ความสำคัญกับสินค้าและบริการสร้างสรรค์ต่างๆ รวมถึงอุตสาหกรรมสร้างสรรค์</p>	<p>(1) การสนับสนุนการวิจัยและพัฒนา (R&D) รวมถึงการถ่ายทอดความรู้ และนวัตกรรมจากต่างประเทศเป็นหลัก</p> <p>(2) นโยบายการวางผังเมือง ด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อรองรับอุตสาหกรรมสร้างสรรค์และเทคโนโลยีอย่างชาญฉลาด</p>
เมืองเบอร์มิงแฮมชุมชนเมืองสร้างสรรค์	เพื่อเป็นแนวทางการตลาดเสรีเพื่อดึงดูดการลงทุน	<p>(1) การบูรณะสถาปัตยกรรม สร้างเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมให้แก่เมือง</p> <p>(2) การสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกเอื้อต่อเป็นพื้นที่สร้างสรรค์ที่มีคุณภาพ</p> <p>(3) โครงการที่มีการปรับเปลี่ยนย่านอาคารเก่าเป็นชุมชนเมืองสร้างสรรค์</p> <p>(4) เมืองมีความโดดเด่นด้วยความสร้างสรรค์ที่ครบครันและทันสมัย</p> <p>(5) การสนับสนุนด้านศิลปะการแสดง ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม</p> <p>(6) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อสนองความต้องการของภาคเอกชน</p>	<p>(1) นโยบายอัตราภาษีต่ำ</p> <p>(2) การใช้กฎหมายแรงงานที่มีความยืดหยุ่น</p> <p>(3) การใช้นโยบายการค้าเสรี</p> <p>(4) การคงหนี้สาธารณะของประเทศให้อยู่ในระดับต่ำ</p> <p>(5) การสร้างความมั่นคงทางการเงิน การคลังเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ลงทุนและนักธุรกิจ</p> <p>(6) การสนับสนุนโครงการที่อยู่อาศัย การจัดหาและการบริหารจัดการที่ดิน</p>

ตารางที่ 10 วิเคราะห์เมือง ย่าน และชุมชนเมืองสร้างสรรค์กรณีศึกษาในต่างประเทศ (ต่อ)

เมืองสร้างสรรค์	วัตถุประสงค์ของการพัฒนาเมือง	องค์ประกอบของการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์	กลยุทธ์ในการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์
เมืองเบอร์มิงแฮมเมืองสร้างสรรค์	เพื่อเป็นแนวทางการตลาดเสรีเพื่อดึงดูดการลงทุน		<p>(7) การใช้ความรู้ในการสร้างสรรค์นวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ เช่น การเงิน การท่องเที่ยว และธุรกิจค้าปลีก</p> <p>(8) การให้ความสำคัญกับการวิจัยและพัฒนา (R&D) รวมถึงการถ่ายทอดความรู้และนวัตกรรมจากต่างประเทศเป็นหลัก</p> <p>(9) การส่งเสริมความหลากหลายให้เป็นสังคมที่เปิดกว้าง</p>

จากการศึกษาเมืองสร้างสรรค์ทั้ง 5 เมือง ได้แก่ เมืองคานาซาวา มีจุดเด่นด้านท้องถิ่นซึ่งหน่วยงานภาคเอกชนเป็นผู้พัฒนาโครงการในเมือง เมืองสิงคโปร์ มีจุดเด่นด้านเทคโนโลยีซึ่งหน่วยงานภาครัฐเป็นผู้พัฒนาโครงการในเมือง เมืองโซล จุดเด่นด้านการออกแบบซึ่งหน่วยงานภาครัฐเป็นผู้พัฒนาโครงการในเมือง เมืองออสตินจุดเด่นด้านเพิ่มมูลค่าสินทรัพย์ประเพณี วัฒนธรรมซึ่งหน่วยงานภาคเอกชนเป็นผู้พัฒนาโครงการในเมือง และเมืองเบอร์มิงแฮม จุดเด่นด้านฟื้นฟูเมืองเก่าสู่พื้นที่สำนักงานสร้างสรรค์ซึ่งหน่วยงานภาคเอกชนเป็นผู้พัฒนาโครงการในเมือง พบว่าการจัดกิจกรรมแสดงนิทรรศการผลงานและเทศกาลศิลปะร่วมสมัยสาธารณะ ตลาดขายสินค้าทางความคิดสร้างสรรค์ การอพยพ และการโยกย้ายถิ่นฐาน นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงสิ่งที่ดีกว่า การพัฒนาควบคู่ไปกับการปรับปรุงผังเมืองและสาธารณูปโภคพื้นฐานที่จำเป็น เช่น เส้นทางสัญจร ที่จอดรถ และการสร้างพื้นที่สาธารณะสำหรับร้านค้าท้องถิ่น ซึ่งทำให้ชุมชนเมืองมีชีวิตชีวาและมีคุณค่าทางเชิงเศรษฐกิจ สังคม ชุมชนโดยรอบ ซึ่งประชากร วิถีชีวิต กิจกรรมสร้างสรรค์ การบริหารพัฒนาเมือง การลงทุนธุรกิจรูปแบบใหม่ และวิสัยทัศน์จากผู้นำท้องถิ่นทั่วโลก แต่ยังไม่มียุทธศาสตร์ใดที่เป็น

คำตอบสำหรับการพัฒนาชุมชนเมืองสร้างสรรค์ เพราะคำตอบที่ดีที่สุดเป็นสิ่งที่จะต้องค้นหาเปิดมุมมอง และอัตลักษณ์ที่คนในชุมชนเมืองสร้างขึ้น

สิ่งสำคัญคือ ศิลปะวัฒนธรรมสะท้อนถึงความเป็นอัตลักษณ์ของชุมชนเมืองเปรียบเสมือนตัว แทนที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์ของผู้คนในพื้นที่และธุรกิจเข้าด้วยกัน ซึ่งงานเทศกาลใจกลางชุมชน เมืองไม่เพียงสร้างแรงบันดาลใจให้คนในพื้นที่เท่านั้น แต่ยังช่วยยกระดับธุรกิจท้องถิ่นขึ้นมาหา หนทางเปลี่ยนแปลงทั้งสินค้าและบริการสร้างสรรค์ โดยกระบวนการเพิ่มมูลค่าธุรกิจช่วยส่งผล กระทบเชิงบวกไปในชุมชนใกล้เคียง เพื่อให้ความสร้างสรรค์พัฒนาสู่ระดับย่าน เมืองสร้างสรรค์ต่อไป

5.2 ผลการศึกษาและวิเคราะห์เปรียบเทียบลักษณะท้องถิ่นไทยในพื้นที่ศึกษาต่อการเป็นชุมชน เมืองสร้างสรรค์

5.2.1 ผลการสำรวจด้านอัตลักษณ์

จากบทที่ 2 หัวข้อ 2.7 บทสรุปชุมชนเมืองสร้างสรรค์ ผู้ศึกษาจึงได้เก็บข้อมูลด้านอัตลักษณ์ ของพื้นที่ศึกษาทั้ง 3 พื้นที่ ในประเด็น 1) กิจกรรมทางสังคม 2) ความหลากหลายของวัฒนธรรม 3) มูลค่าเพิ่มของสินค้าในท้องถิ่น และ 4) ศิลปวัฒนธรรม โดย 4 ประเด็นนี้สามารถสร้างอัตลักษณ์ ให้แก่พื้นที่ได้

5.2.1.1 ขอนแก่นเมืองสร้างสรรค์

1) บริบททางกิจกรรมทางสังคม

จากการสัมภาษณ์หัวหน้าฝ่ายกองช่างที่เทศบาลนครขอนแก่นเมือง เมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. 2560 พบว่า ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานท้องถิ่น หน่วยงานพัฒนาเมืองและประชาชนมีความ เข้มแข็งในการจัดกิจกรรมระดับจังหวัดเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวและการลงทุนเข้ามาในพื้นที่เมือง ได้แก่ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน (ระบบรถไฟฟ้าวางเบา และระบบรถไฟรางคู่) ซึ่งเกิดจากความต้องการ ระดับประเทศ ดำเนินนโยบายไปสู่ระดับหน่วยงานท้องถิ่น และกระตุ้นให้เกิดแรงผลักดันของภาค ประชาชน ทั้งด้านการจัดกิจกรรมสัมมนาของหน่วยงานพัฒนาเมือง มหาวิทยาลัย และกลุ่มมวลชน สร้างสรรค์

2) บริบททางความหลากหลายของวัฒนธรรม

จากการสำรวจของผู้วิจัย เมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. 2560 พบว่าประชากรขอนแก่น ประกอบด้วยชาติพันธุ์ 5 กลุ่ม ได้แก่ ไทย พม่า กะเหรี่ยง จีน และลาว ความหลากหลายของวัฒนธรรมปัจจุบันทำให้เกิดแผนพัฒนาด้านศิลปวัฒนธรรมจารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยมีการจัดกิจกรรมศิลปะและงานประเพณีต่าง ๆ ประจำเมือง

3) บริบททางมูลค่าเพิ่มของสินค้าในท้องถิ่น

จากการสัมภาษณ์หัวหน้าฝ่ายสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดขอนแก่น เมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. 2560 พบว่า งานหัตถศิลป์ในเมืองขอนแก่นแบ่งตามตำบล ได้แก่

- ตำบลในเมือง อำเภอเมือง มีสินค้า ได้แก่ แคนทีระลิก โป่งกลาง และแคน ประชาชนสามารถเรียนรู้จากช่างไม้ในกลุ่มอุตสาหกรรมครัวเรือน ได้รับรางวัลผลิตภัณฑ์ OTOP ระดับ 4 ดาวปี 2552 และปี 2553
- ตำบลแดงใหญ่ อำเภอเมือง มีสินค้า ได้แก่ ชุดโถงพญาคุณ โถงพญาคุณกลางและขนาดใหญ่ ประชาชนสามารถเรียนรู้จากศูนย์ศิลปาชีพ กุดนาขาม จังหวัดสกลนคร และอบรมด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ได้รับรางวัลผลิตภัณฑ์ OTOP ระดับ 2 ดาวปีพ.ศ 2517 และ 2549
- ตำบลในเมือง อำเภอเมือง มีสินค้า ได้แก่ อับสรานรมิต เกี้ยวตัด สร้อยคอ ประชาชนสามารถเรียนรู้จากครอบครัวเรื่องการทำเครื่องประดับไทยโรงทอและเครื่องประดับนาฏศิลป์ไทย ได้รับรางวัลผลิตภัณฑ์ OTOP ระดับ 4 ดาวปี 2549 และมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนปี 2550

วัสดุท้องถิ่นที่หาได้ง่ายภายในชุมชนเมือง คือ ผ้าไหม ผ้ามัดหมี่ ซึ่งในปัจจุบันการทอผ้ามัดหมี่ได้กลายเป็นอุตสาหกรรมหลักแทบทุกครัวเรือน ในอำเภอชนบทมีผู้ประกอบการจำนวนมาก ทั้งที่เป็นประเภทกลุ่มเจ้าของรายเดียว เช่น นายสงคราม งามยิ่ง และนายสุรมนตรี ศรีสมบุญณ์ ประเภทกลุ่มผู้ผลิตชุมชน เช่น กลุ่มทอผ้าไหมบ้านหนองกองแก้ว และกลุ่มทอผ้าไหมมัดหมี่บ้านชนบท

4) บริบททางศิลปวัฒนธรรม

จากการสำรวจของผู้วิจัย เมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. 2560 พบว่ามีงานเทศกาลตามประเพณีและวัฒนธรรมที่สำคัญ ได้แก่

1) งานเทศกาลดอกคูณเสียงแคน เทศกาลสงกรานต์บั้งไฟพญานาคข้าวเหนียว ริมบึงแก่นนคร จัดขึ้นระหว่างวันที่ 13 -15 เมษายน ของทุกปี บริเวณบึงแก่นนคร เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจและชุมนุมสังสรรค์ของชาวขอนแก่นตกแต่งด้วยดอกไม้หลากสี เพื่อความสวยงามและแนวคิดสร้างสรรค์ ซึ่งจุดเด่นของงานเป็นความงามของขบวนรถบุปผาชาติเสียงเพลงและสาวงาม

2) งานเทศกาลไหมและประเพณีผูกเสี่ยว ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีอาชีพรองที่นอกเหนือจากการทำนา คือ การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม และการทอผ้าต่าง ๆ ส่วนประเพณีการผูกเสี่ยวเป็นขนบธรรมเนียมดั้งเดิมของภาคอีสาน ที่มุ่งให้คนรุ่นเดียวกันรักใคร่ เป็นพี่เป็นน้องช่วยเหลือกันเรียกว่า "คู่เสี่ยว" จัดขึ้นเป็นประจำทุกปี ในช่วงปลายเดือน พฤศจิกายน ถึงต้นเดือนธันวาคม เป็นเวลา 10 วัน 10 คืน บริเวณสนามกีฬาากลางจังหวัด

3) งานเทศกาลไหว้พระธาตุขามแก่น เป็นงานเฉลิมฉลองพระธาตุ เพื่อให้ประชาชนได้สักการะพระธาตุ คู่บ้านคู่เมือง ในงานมีการแสดงศิลปะพื้นบ้าน และการออกร้านจำหน่ายสินค้าต่าง ๆ จัดขึ้นเป็นประจำทุกปี ในวันเพ็ญเดือนหก (วันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6) ณ วัดเจติยภูมิ

5.2.1.2 ย่านสร้างสรรค์เมืองเก่าราชบุรี

1) บริบททางกิจกรรมทางสังคม

จากการสัมภาษณ์ นายมิตรภาพ พูนเพิ่มพันธ์ นักผังเมืองระดับชำนาญการ ที่กรมโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดราชบุรี เมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. 2560 พบว่าย่านเมืองราชบุรีมีศักยภาพสูงในการส่งเสริมงานด้านศิลปะ เนื่องจากมีสินทรัพย์และต้นทุนทางด้านศิลปวัฒนธรรม เช่น ผ้าทอจาก ไอง่มังกร เครื่องปั้นดินเผา งานจักสาน เครื่องทองเหลือง อาหารพื้นบ้าน ประเพณี และการละเล่นพื้นบ้าน และมีสิ่งปลูกสร้างที่สำคัญ เช่น ตลาดริมน้ำโบราณโคยก็ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ อาคารศาลแขวง งานศิลปะร่วมสมัยของจังหวัดจากหลายภาคส่วนที่น่าสนใจ เช่น หอศิลปะของเอกชนโดยกลุ่มกิจกรรมของนักเรียน และมีกิจกรรมทางสังคมด้านศิลปะที่หลากหลายตลอดปี ดังนั้นจึงมีการ

จัดหาพื้นที่เพื่อส่งเสริมการแสดงออกด้านศิลปะและการพัฒนาฝีมือของประชาชน รวมถึงผู้ที่สนใจในงานศิลปะทุกเพศทุกวัย และส่งเสริมให้ราชบุรีเป็นเมืองศิลปะชั้นนำของประเทศ มีการส่งเสริมด้านอัตลักษณ์ของย่านสร้างสรรค์เมืองราชบุรีในบริบททางกิจกรรมทางสังคม คือ

- พื้นที่สร้างสรรค์ส่งเสริมให้มีพื้นที่ของเมือง ซึ่งผู้คนที่สนใจสามารถเข้ามาทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อหลอมรวมองค์ความรู้และกิจกรรมที่แปลกใหม่
- พื้นที่ยืดหยุ่น คือ การใช้พื้นที่สาธารณะของเมืองจัดงานและกิจกรรมศิลปะ เช่น พื้นที่กลางแจ้ง ที่จอดรถ ลานวัด ทางเท้าหน้าบ้าน ศาลาประชาคม เพื่อให้ประชาชนในเมืองเข้าถึงพื้นที่ทางด้านศิลปะ
- พื้นที่ผสมผสานเกิดจากการใช้ประโยชน์ขององค์ความรู้ทางศิลปะแบบประเพณีดั้งเดิม ประเพณีท้องถิ่นผสมผสานกับความตื่นตัวและองค์ความรู้ของศิลปะร่วมสมัยที่สามารถเรียนรู้ได้จากหอศิลปะเอกชนและเด็กนักเรียนเด็กวัยรุ่นที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านศิลปะสร้างสรรค์
- พื้นที่สำหรับบุคคลเพื่อจัดงานและกิจกรรมตอบสนองความสนใจที่หลากหลายของคนทุกเพศทุกวัยเข้าถึงสะดวกสำหรับผู้พิการคนชรา
- ลานแสดงงานศิลปะร่วมสมัย สำหรับกิจกรรมการใช้พื้นที่สาธารณะ ได้แก่ ลานพื้นที่ริมน้ำตรอกข้างพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ชมรมด้านศิลปะการดำเนินงานด้านศิลปะ เช่น ชมรมถ่ายภาพประจำจังหวัด ชมรมภาพสีน้ำมัน ชมรมดนตรีสากล และเครือข่ายศิลปะระหว่างบุคคลหลากหลายกลุ่ม งานจัดแสดงผลงานที่ทำขึ้นจากชาวเมืองราชบุรีมีกิจกรรมตลอดทั้งปี การจัดทำปฏิทินงานศิลปะและจดหมายข่าวด้านศิลปะ
- กิจกรรมศิลปะสำหรับประชาชนทุกกลุ่มทุกวัยด้วยศิลปะที่หลากหลายแขนงโดยอาศัยความร่วมมือจากชมรมต่าง ๆ ได้แก่ 1) งานแสดง เช่น การละเล่นต่าง ๆ การแสดงดนตรี เทศกาลหนังกลางแจ้ง งานแสดงภาพถ่าย และภาพวาดของศิลปิน 2) งานฝึกฝีมือให้คนในท้องถิ่น เช่น สอนถ่ายภาพขาวดำ สอนทำเครื่องปั้นดินเผา สอนวาดภาพสีน้ำ สอนวาดภาพสีน้ำมัน ทำผ้าบาติก และสาธิตการทำหัตถกรรม

2) บริบททางความหลากหลายของวัฒนธรรม

จากการสำรวจของผู้วิจัย เมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. 2560 พบว่าชาติพันธุ์มีความหลากหลายทั้งหมด 8 ชาติพันธุ์ ได้แก่ ไทยพื้นถิ่นราชบุรี ไทยเชื้อสายจีน ไทยวน มอญ เขมร ลาวเวียง กะเหรี่ยง และไทดำ ในส่วนศิลปวัฒนธรรม มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม กล่าวคือ ประชาชนทั้ง 8 ชาติพันธุ์ มีการสืบทอดศิลปวัฒนธรรมมาจนถึงรุ่นปัจจุบันจึงเป็นต้นทุนทางสังคมที่จะเชื่อมโยงไปสู่การพัฒนาในด้านอื่น ๆ จังหวัดราชบุรีมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวที่สำคัญคือ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและวิถีชีวิตชุมชน ผ่านกาลเวลามาชหลายสมัยจวบจนมาถึงยุครัตนโกสินทร์ จึงกลายเป็นยุคทองของศิลปะราชบุรีที่แท้จริงจากศิลปะเพื่อศาสนาที่น่าจะนำมาเป็นศิลปะเพื่อการดำรงอยู่ แก่นศิลปะของราชบุรีคือ ความสนุกงานราชบุรีใช้ศิลปะที่หลากหลายชนชาติมาหล่อหลอมกับรากฐานศิลปะไทย อาศัยความเข้าใจในความงามที่แตกต่างแล้วสร้างสรรค์ใหม่ให้กลมกลืนกัน

3) บริบททางมูลค่าเพิ่มของสินค้าในท้องถิ่น

จากการสัมภาษณ์ นายมิตรภาพ พูนเพิ่มพันธ์ นักผังเมืองระดับชำนาญการ ที่กรมโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดราชบุรี เมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. 2560 พบว่างานหัตถศิลป์ในเมืองราชบุรีแบ่งตามตำบล ได้แก่

- ตำบลเจดีย์หัก อำเภอเมือง มีการทำโอ่งน้ำ โอ่งขนาดต่าง ๆ โดยเรียนรู้ปั้นดินเผาด้วยตนเอง
- ตำบลเจดีย์หัก อำเภอเมือง มีการทำโอ่งทรงระฆัง กระจ่าง 8 ปีบมะเฟืองปากหยัก แจกันปากตัด โดยเรียนรู้จากบรรพบุรุษและบิดา สืบทอดกิจการจากครอบครัว ได้รับรางวัลผลิตภัณฑ์ OTOP ระดับ 5 ดาวปี พ.ศ. 2546 และมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนปี พ.ศ. 2549
- ตำบลเจดีย์หัก อำเภอเมือง มีการทำแจกันเซรามิคลายก้านขดเล็ก กาน้ำชาและถ้วยชามเซรามิค โดยเรียนรู้การเขียนลายเครื่องปั้นดินเผาจากการศึกษาด้วยตนเอง ได้รับรางวัลผลิตภัณฑ์ OTOP ระดับ 5 ดาวปี พ.ศ. 2547 และรางวัล OTOP ระดับ 4 ดาวปี 2549

- ตำบลหลุมหิน อำเภอเมือง มีการทำโอ่งมังกร โอ่งลายม้า โอ่งลายเบญจมาศ โดยเรียนรู้การเขียนลายเงินบนเครื่องปั้นดินเผาจากผู้รู้ในชุมชนและฝึกฝนด้วยตนเอง ได้รับรางวัลผลิตภัณฑ์ OTOP ระดับ 5 ดาวปี 2547 และรางวัล OTOP ระดับ 4 ดาวปี 2549
- ตำบลคูบัว อำเภอเมือง มีการทำผ้าชิ้นตีนจก โดยเรียนรู้การทำจากจากศูนย์สืบทอดศิลปะผ้าจกราชบุรี อบรมขบวนการจัดทำเส้นใยจากกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม และอบรมการจัดทำบรรจุภัณฑ์จากกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ได้รับรางวัลผลิตภัณฑ์ OTOP 5 ดาวปี 2549
- ตำบลคูบัว อำเภอเมือง มีการสร้างพระนาครก พระพุทธรูป สิ่งคู่ โดยเรียนรู้การแกะสลักหินจากช่างชาวจีน

4) บริบททางศิลปวัฒนธรรม

จากการสำรวจของผู้วิจัย เมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. 2560 พบว่ามีงานเทศกาลตามประเพณี และวัฒนธรรมที่สำคัญ ได้แก่ หัตถกรรมพื้นบ้านเครื่องปั้นดินเผาของจังหวัดราชบุรี โดยแหล่งวัตถุดิบสำคัญสามารถหาได้ง่ายภายในจังหวัดราชบุรีคือ ดินปั้นสีแดง ส่วนดินสีขาวนำเข้ามาจากจังหวัดสุราษฎร์ธานี ระนอง ปราจีนบุรี จันทบุรี ระยอง ลำปาง เชียงใหม่ โดยเคลือบเครื่องปั้นดินเผาใช้ซีเมนต์ดินเลน หินฟันม้า หินปูน จากเปลือกหอยที่สามารถหาได้ในจังหวัดราชบุรี ขั้นตอนต่อมาคือการเขียนลายด้วยสีผสมสนิมของโลหะต่าง ๆ เช่น สนิมเหล็ก สนิมทองแดง สนิมแมงกานีส ซึ่งผลิตเองภายในประเทศ ยกเว้นสีน้ำเงินจากโคบอลต์ออกไซด์ที่ต้องนำเข้าจากต่างประเทศ

ประวัติเครื่องปั้นดินเผาของจังหวัดราชบุรี เริ่มจากในปี พ.ศ. 2476 โดยนายช่งฮอง แซ่เตีย และเพื่อนๆ ที่เคยทำเครื่องปั้นดินเผาที่เมืองปักกิ่งประเทศจีนได้มาพบแหล่งดินที่จังหวัดราชบุรี จึงได้นำตัวอย่างดินไปทดลองเผาที่เตาเผาของเจ้าสัวฮะลิ้ม สามเสน กรุงเทพฯ จึงตั้งโรงงานชื่อ ถ้ำเซ่งหลี ผลิตไหน้ำปลา โอ่งน้ำไม่มีลาย กระจ่างตันไม้ เป็นโรงงานแรกของราชบุรีโดยใช้ผลิตทดแทนการนำเข้าจากประเทศจีน

ต่อมาในปี พ.ศ. 2486 ได้แยกกิจการกันโดยนายจื่อเหม็ง แซ่อึ้ง ตั้งโรงงานถ้ำเซ่งไถ่ เริ่มผลิตโอ่งมีลายมังกรเป็นครั้งแรก โดยสั่งดินขาวจากประเทศจีนไว้สำหรับติดลายมังกร และปี พ.ศ. 2497 นายช่งฮอง แซ่เตีย ได้ตั้งโรงงานใหม่เป็น ถ้ำฮองไถ่ ปี พ.ศ. 2546 เป็นช่วงที่มีจำนวนโรงงานมากที่สุดคือ

52 โรงงาน ปี พ.ศ. 2556 มีการปรับค่าแรงเพิ่มขึ้นทำให้จำนวนโรงงานปิดกิจการไปเหลือ 36 โรงงาน ปัจจุบันเหลือโรงงานทั้งหมด 23 โรงงาน

5.2.1.3 ชุมชนเมืองสร้างสรรค์บางแสน

1) บริบททางกิจกรรมทางสังคม

จากการสัมภาษณ์นายณรงค์ชัย คุณปลื้ม นายกเทศมนตรี เทศบาลเมืองแสนสุข เมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2560 พบว่ากิจกรรมทางสังคมของชุมชนเมืองบางแสน ได้แก่ ตลาดนัดถนนคนเดิน การแข่งวิ่งมาราธอน ไตรกีฬา ปั่นจักรยาน และงานแข่งขันรถยนต์ ซึ่งเกิดจากลักษณะทางกายภาพของชายหาดที่ทอดยาว ทะเลที่สวยงามเป็นหาดทรายแห่งแรกที่ใกล้เมืองหลวงมากที่สุด ซึ่งส่งผลต่อเนื่องถึงลักษณะทางความรู้สึกและบรรยากาศ ทำให้เกิดกิจกรรมทางสังคมในบริเวณชายหาดแห่งนี้ จึงสรุปได้ว่า ความประทับใจหรือภาพจำของชายหาดบางแสนนั้นเป็นผลจากสำนึกในถิ่นที่ที่เกิดขึ้น โดยไม่รู้ตัวเกิดจากการซึมซับประสบการณ์จากการมาใช้พื้นที่หลายๆ ครั้ง

ดังนั้นการรักษาคุณค่าของหาดบางแสนให้คงอยู่ต่อไปอย่างมีเอกลักษณ์จะต้องคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงรายละเอียดของลักษณะทางกายภาพของชายหาด เนื่องจากกิจกรรมทางสังคมส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ทั้งในทางบวกและทางลบของภาพรวม การพัฒนาพื้นที่สำหรับในทางบวกนั้น การเสริมภาพจำใหม่ ๆ ที่ไม่ขัดต่อคุณค่าดั้งเดิมของชายหาดบางแสน อาจส่งผลดีต่อการฟื้นคืนชีวิตของเมืองบางแสน เช่น การใช้องค์ประกอบภูมิทัศน์รูปแบบใหม่ ๆ เป็นบางจุดเพื่อให้เกิดการแทรกแซงความคุ้นชินของสภาพแวดล้อมเดิม ๆ เกิดการตั้งคำถามและเกิดประสบการณ์ที่แปลกใหม่ซึ่งเป็นการสำนึกในถิ่นที่ที่เกิดขึ้นโดยรู้ตัว

2) บริบททางความหลากหลายของวัฒนธรรม

จากการสำรวจของผู้วิจัย เมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2560 พบว่ามีชาติพันธุ์ 5 กลุ่ม ได้แก่ มอญ-เขมร จีน ญวน ลาว และไทยมุสลิม ซึ่งมีการจัดกิจกรรมสืบทอดประเพณีวัฒนธรรมต่าง ๆ จนถึงปัจจุบัน

3) บริบททางมูลค่าเพิ่มของสินค้าในท้องถิ่น

จากการสำรวจของผู้วิจัย เมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2560 พบว่างานหัตถศิลป์ที่มีการเพิ่มมูลค่าแยกรายตำบล ได้แก่

- ตำบลเสม็ด อำเภอเมือง คุณชื่นชม ศุภพิชญ์นาม ได้จัดทำกระแตบสานไม้ไผ่ตกแต่งด้วยเมสึดแดงกว่า พัดสานไม้ไผ่ตกแต่งลาย ตะกร้าสานหวายหูหนึ่ง โดยเรียนรู้จากอาจารย์วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษากรุงเทพ และเรียนรู้การทำผลิตภัณฑ์เพิ่มเติมด้วยตนเอง ได้รับรางวัลโล่ครูสอนวิชาศิลปกรรมดีเด่นจังหวัดชลบุรี เกียรติบัตรการตกแต่งร้านค้าดีเด่นศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 9 และบุคคลทางวัฒนธรรมสาขานักภูมิปัญญาชาวบ้านจังหวัดชลบุรี

- ตำบลเสม็ด อำเภอเมือง มีการทำกำไลเงินลงยา1 กำไลฝงพลอย กำไลและแหวนนิล โดยเรียนรู้การทำเครื่องเงินด้วยตนเอง ได้รับรางวัลมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนปี 2553

- ตำบลเสม็ด อำเภอเมือง มีการทำหินแกะสลักพระพุทธรเจ้า หินแกะสลักสิ่งโตจีน หินแกะสลักพระพิฆเนศ โดยเรียนรู้จากบิดา และได้รับรางวัลผลิตภัณฑ์ OTOP ระดับ 4 ดาวปี 2546 และปี 2549

4) บริบททางศิลปวัฒนธรรม

จากการสำรวจของผู้วิจัย เมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2560 พบว่ามีงานเทศกาลตามประเพณีและวัฒนธรรมที่สำคัญ โดยเทศบาลเมืองแสนสุขจัดงานต่าง ๆ ได้แก่

- เทศกาลส่งท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่ในช่วงปลายเดือนธันวาคมของทุกปีระหว่างวันที่ 30 – 31 ธันวาคม ของทุกปี ณ บริเวณพื้นที่นันทนาการแหลมแท่น และรุ่งขึ้นของปีใหม่มีการร่วมทำบุญตักบาตรข้าวสารอาหารแห้งและอาหารสด ณ บริเวณตลาดหนองมน ถนนสันติเกษม ตั้งแต่ศาลาพุทธสมาคมสว่างผลหนองมนไปจนถึงซอยหม้อจุง โดยนิมนต์พระภิกษุและสามเณรจากวัดต่าง ๆ ในเขตเทศบาล มารับ บิณฑบาตจากพุทธศาสนิกชนและประชาชนโดยทั่วไปเพื่อเป็นสิริมงคลในวันแรกของวันขึ้นปีใหม่

- ประเพณีก่อทรายวันไหลบางแสน งานประเพณีก่อพระทรายวันไหล ณ บริเวณชายหาดบางแสน เป็นงานประเพณีที่ได้ถือปฏิบัติมาตั้งแต่สมัยโบราณ เดิมเรียกว่างานทำบุญวันไหล คือการที่

สมาชิกในชุมชนของหมู่บ้านต่าง ๆ ได้มาทำบุญร่วมกันเนื่องในเทศกาลวันสงกรานต์หรือวันปีใหม่ของไทย แต่ในปัจจุบันการเล่นและประเพณีดั้งเดิมบางอย่างเริ่มจะสูญหายไปเทศบาลเมืองแสนสุขจึงได้ออนุรักษ์ส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีและการเล่นพื้นบ้านอันดีงามไว้ให้คงอยู่และเป็นที่ยึดมั่นแพร่หลาย โดยมีกิจกรรมหลักคือ การประกวดและก่อพระทรายตลอดชายหาดบางแสน การแข่งขันมวยทะเล การเล่นพื้นบ้านและการเล่นน้ำสงกรานต์วันไหล

- ประเพณีแห่เทียนพรรษา หน่วยงานรัฐบาล เอกชน รัฐวิสาหกิจและโรงเรียนต่าง ๆ ภายในเขต เทศบาลเมืองแสนสุขจัดกิจกรรม ณ วัดกลางดอน ซึ่งเป็นประเพณีงานบุญเก่าแก่ที่สวยงามและสามารถหาชมได้ยากในปัจจุบัน

- เทศกาลแข่งขันกีฬาทางน้ำในช่วงเดือนมกราคมเป็นประจำทุกปีเพื่อพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพการท่องเที่ยว สร้างรายได้ให้กับท้องถิ่นบริเวณชายหาดบางแสน (หลังศาลเจ้าพ่อแสน) ซึ่งในงานมีการแข่งขันเรือในรุ่นต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการแข่งขัน Scooter 30 HP Standard การแข่งขันเรือสูตรเล็ก การแข่งขันเรือ F1 การแข่งขัน Scooter ลากกล้วย 40 HP การแข่งขัน เรือสปอร์ต 40 HP การแข่งขัน Scooter Tohatsu

- บางแสนไตรกีฬา สัปดาห์ที่ 3 ของเดือนกุมภาพันธ์ มีกิจกรรมว่ายน้ำ วิ่ง และปั่นจักรยาน
- กิจกรรม Electric Run บางแสน เป็นงานกิจกรรมระดับโลกประเภท Fun Run โดยมีแสงไฟนีออนที่สวยงามตลอดระยะทาง 5 กิโลเมตร และโซน Festival สนุกสนานกับความบันเทิงจากดีเจชื่อดังมากมาย

- การแข่งขันบางแสนกรังปรีซ์ Grand Prix เดือนกรกฎาคม งานมหกรรมการแข่งขันรถยนต์ทางเรียบรายการใหญ่ ซึ่งสร้างประวัติศาสตร์แก่วงการมอเตอร์สปอร์ตเมืองไทย

- บางแสนฮาล์ฟมาราธอนหรือบางแสน 21 ในเดือนธันวาคมทุกสุดสัปดาห์ที่ 2 ของเดือน นโยบายส่งเสริมภาพลักษณ์ให้กับเมืองบางแสนเป็นเมืองรักสุขภาพร่วมกับภาคเอกชน แบ่งประเภทการแข่งขันเป็นระยะทาง 5 กิโลเมตร 10 กิโลเมตรและ 21.1 กิโลเมตร

- โครงการแข่งขันกีฬาทางน้ำเดือนธันวาคมถึงมกราคม ประกอบด้วย การแข่งขันเรือเร็ว เรือสปีดเตอร์ เรือสูตรเอฟวัน ซึ่งเทศบาลเมืองแสนสุขร่วมมือกับภาคเอกชน

- เทศกาลบางแสนไบค์วีค (Bangsaen Bike Week) เทศบาลเมืองแสนสุข ร่วมกับเทศบาลจังหวัดชลบุรีจัดงานขึ้นในช่วงเดือนพฤศจิกายนของทุกปี ณ บริเวณแหลมแท่น เพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวและกระตุ้นเศรษฐกิจในจังหวัด พร้อมทั้งยังเป็นการร่วมรณรงค์การขับขี่ที่ถูกต้องและปลอดภัยอย่างมีน้ำใจ มีการจัดแสดงรถจักรยานยนต์โบราณและคลาสสิคร่วมสมัยกว่า 5,000 คัน และมีกิจกรรมแสดงบนเวทีอีกมากมาย การแข่งขันจักรยาน เดือนพฤศจิกายน การแข่งขันระดับสากล บนเส้นทางริมทะเลและภูเขาที่สวยงาม

- เทศกาลบางแสน ไทยแลนด์สปีด เฟสติวัล โดยกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย การกีฬาแห่งประเทศไทยจังหวัดชลบุรี องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี เทศบาลเมืองแสนสุข และราชยานยนต์สมาคมแห่งประเทศไทย (ร.ย.ส.ท.) ร่วมกันจัดงานมหกรรม การแข่งขันรถยนต์ทางเรียบรายการใหญ่แห่งปี “BANGSAEN THAILAND SPEED FESTIVAL” บนสนามเฉพาะกิจ ณ ชายหาดบางแสน โดยการปรับเปลี่ยนบริเวณชายหาดบางแสน ให้กลายเป็นสนามแข่งขันรถยนต์ทางเรียบที่เปี่ยมด้วยมาตรฐานความปลอดภัยระดับสากล ความยาวรอบสนามถึง 3,700 เมตร เพื่อเตรียมรองรับทัพรถแข่งทางเรียบและนักแข่งขันแนวหน้าทั้งของประเทศไทยและต่างชาติในรายการใหญ่ SUPER CAR THAILAND CHAMPIONSHIP, TOYOTA MOTORSPORTS และ TOYOTA BANGSAEN ENDURANCE ซึ่งจะจัดขึ้นในช่วงเดือนธันวาคม ของทุกปี ณ ชายหาดบางแสน แหลมแท่น และเขาสามมุก

สรุปข้อมูลด้านอัตลักษณ์ของพื้นที่ศึกษา

1) บริบททางกิจกรรมทางสังคม มีจุดที่เหมือนกันคือ การมีงานเทศกาลของชุมชนเมืองที่แผ่ขยายอัตลักษณ์ออกไปสู่บุคคลภายนอก การยอมรับความหลากหลายและความต้องการทางธุรกิจโดยสนับสนุนรากเหง้าของเศรษฐกิจวัฒนธรรมที่มีภายในชุมชนเมือง จนสามารถพัฒนาต่อยอดไปได้หลากหลายและประชาชนในชุมชนเมืองพร้อมรับแนวคิดสร้างสรรค์ใหม่ มีส่วนร่วมในการพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ รวมถึงการพัฒนาวัฒนธรรมดั้งเดิมสู่วัฒนธรรมสร้างสรรค์

2) บริบททางความหลากหลายของวัฒนธรรม มีจุดที่แตกต่างกันคือ ชาติพันธุ์ของชาวขอนแก่นมี 5 ชาติพันธุ์ ชาวราชบุรีมี 8 ชาติพันธุ์ และชาวบางแสนมี 5 ชาติพันธุ์ แต่ในปัจจุบันมีความ

หลากหลายมากกว่าในอดีตเนื่องจากนักท่องเที่ยวที่ชอบเมืองนั้นสามารถย้ายถิ่นฐานไปในพื้นที่ได้ เพราะการจัดงานนิทรรศการชั่วคราวบนพื้นที่สาธารณะในเมือง ร้านค้าที่ขายสินค้าท้องถิ่นตั้งอยู่ใกล้พื้นที่สาธารณะมีความสะดวกต่อการเข้าถึง ห้องจัดแสดงผลงานสินค้าบริการสร้างสรรค์ และนวัตกรรมการออกแบบตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบันที่ได้รับความนิยมในระดับสากล งานออกแบบทางด้านแฟชั่นเสื้อผ้า กระเป๋า และเครื่องประดับ เป็นต้น มีส่วนช่วยให้คนรับรู้ถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมได้ในพื้นที่เดียวกัน

3) บริบททางมูลค่าเพิ่มของสินค้าในท้องถิ่น มีจุดที่เหมือนกันคือ สินค้าท้องถิ่นที่ถูกเพิ่มมูลค่า โดยจัดวางในร้านขายของที่ระลึกที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของเมืองเพื่อให้นักท่องเที่ยวเลือกซื้อ สินค้าท้องถิ่นที่แต่ละชุมชนมีความแตกต่างกัน ห้องจัดแสดงนิทรรศการวิวัฒนาการการก่อสร้างเมือง เพื่อให้ผู้ชมรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาเมืองด้วย ห้องจัดแสดงงานหัตถกรรมศิลปกรรมของศิลปิน เพื่อเป็นการแสดงถึงฝีมือและความสามารถ เช่น ชุมชนเมืองขอนแก่นมีการพัฒนาแฟชั่นผ้าไหมไทยสู่ตลาดสากล ชุมชนเมืองราชบุรีพัฒนาเครื่องโถงดินเผาทั่วไปสู่งานเครื่องปั้นชั้นสูง และชุมชนเมืองบางแสนจากอาหารทั่วไปสู่ผลิตภัณฑ์อาหารแปรรูป

4) บริบททางศิลปวัฒนธรรม มีจุดที่เหมือนกันคือ การนำผลงานศิลปะประติมากรรมมาจัดแสดง งาน installation ที่แสดงแสงสีดึงดูดความสนใจจากนักท่องเที่ยว พื้นที่โดยรอบของการจัดแสดงกิจกรรมนี้เป็นร้านขายของเกี่ยวกับงานฝีมือเช่น งานศิลปะ การออกแบบเสื้อผ้า และมีพิพิธภัณฑ์เมืองด้วย ภายในจำหน่ายสินค้าที่บ่งบอกความเป็นอัตลักษณ์ของเมือง ชุมชนเมืองขอนแก่นมีการนำโรงงานอุตสาหกรรมทอผ้ามาจัดแสดง ชุมชนเมืองราชบุรีมีหอศิลป์แสดงผลงานภาพวาดของศิลปินที่มีชื่อเสียงและชุมชนเมืองบางแสนมีนิทรรศการจัดแสดงเกี่ยวกับเทคโนโลยี เช่น ผู้ชมมีปฏิสัมพันธ์กับไฟที่ถูกจัดแสดง แก้วอั้งในงานบางแสนสร้างศิลป์ที่ทำจากเปเปอร์มาเช่ และภายในงานเปิดเพลงพื้นถิ่น ประกอบในเทศกาลตลอดเวลา

ตารางที่ 11 การวิเคราะห์ตามประเด็นด้านอัตลักษณ์เพื่อเปรียบเทียบพื้นที่ศึกษา

ตัวชี้วัด	ขอนแก่น เมือง สร้างสรรค์	ย่าน สร้างสรรค์ เมืองราชบุรี	ชุมชนเมือง สร้างสรรค์ บางแสน	วิธีการ เก็บ รวบรวม ข้อมูล	หน่วย วัด	ระดับ การ นำเสนอ
1) กิจกรรมทาง สังคม	มี	มี	มี	สำรวจ	แห่ง	ชุมชน
2) ความ หลากหลายของ วัฒนธรรม	มี	มี	มี	สำรวจ	จำนวน ครั้งที่ จัดงาน	ย่าน
3) มูลค่าเพิ่มของ สินค้าในท้องถิ่น	มี	มี	มี	รายงาน	บาท	เมือง
4) ศิลปวัฒนธรรม	มี	มี	มี	รายงาน	งาน	เมือง

ตัวชี้วัดที่ส่งผลต่อความสร้างสรรค์เชิงกายภาพ ผู้วิจัยใช้เป็นเครื่องมือศึกษาจากทฤษฎีของ Charles Landry, Richard Florida, Aaron Borchardt, UNCTAD, UNESCO และแนวคิดอัตลักษณ์ของสถานที่โดยอ้างอิงทฤษฎีของ Harold Milton Proshansky เพื่อใช้ในการบันทึกลักษณะของท้องถิ่นในแต่ละพื้นที่ซึ่งถูกใช้ในชุมชนเมืองของแต่ละจังหวัดจากปัจจัยด้านอัตลักษณ์ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550-2560 จากการวิเคราะห์ทำให้ได้องค์ประกอบของการพัฒนาพื้นที่เมืองสร้างสรรค์ ย่านสร้างสรรค์ และชุมชนเมืองสร้างสรรค์ ดังนี้

1. จากการวิเคราะห์กรณีศึกษาขอนแก่นเมืองสร้างสรรค์ สรุปลองค์ประกอบของการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์ คือ ปัจจัยด้านอัตลักษณ์ คือ (1) มูลค่าเพิ่มของสินค้าในท้องถิ่นส่งเสริมให้เกิดการสร้างงาน เพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตและการพัฒนานวัตกรรมสร้างสรรค์ (2) กิจกรรมทางสังคมเพื่อรองรับการเติบโตทางเศรษฐกิจและการเปิดประชาคมอาเซียน นำไปสู่เมืองสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน (3) ความหลากหลายของวัฒนธรรม (4) ศิลปะ ประเพณีและวัฒนธรรม

2. จากการวิเคราะห์กรณีศึกษาย่านสร้างสรรค์เมืองเก่า จังหวัดราชบุรี สรุปลองค์ประกอบของการพัฒนาย่านสร้างสรรค์ คือ ปัจจัยด้านอัตลักษณ์ คือ (1) มูลค่าเพิ่มของสินค้าในท้องถิ่น (2) กิจกรรมทางสังคม (3) ความหลากหลายของวัฒนธรรม และ (4) ศิลปะ ประเพณีและวัฒนธรรม กิจกรรมด้านศิลปวัฒนธรรมจึงเป็นโอกาสที่จะส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ความคิดสร้างสรรค์นำไปสู่การพัฒนาย่านสร้างสรรค์ ด้วยการใช้ศิลปะเป็นตัวนำในการขับเคลื่อนกระบวนการจนเกิดเป็นเมืองศิลปะ โดยกลุ่มมวลชนสร้างสรรค์ในย่านสร้างสรรค์เมืองเก่าราชบุรี มองเห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมและนำไปใช้อย่างสร้างสรรค์ เพราะศิลปะเป็นงานสร้างสรรค์ที่อยู่ร่วมกับสังคมเมืองราชบุรีมานาน และศิลปะอยู่ในทุกมิติ เช่น งานปั้น งานโองมังกกร ซึ่งมีการบริหารจัดการที่ดีช่วยส่งเสริมคุณภาพชีวิตของคนในย่าน

3. จากการวิเคราะห์กรณีศึกษาชุมชนเมืองสร้างสรรค์บางแสนสรุปแนวคิดและองค์ประกอบของการพัฒนาชุมชนเมืองสร้างสรรค์ คือ ปัจจัยด้านอัตลักษณ์ คือ (1) ศิลปะ ประเพณีและวัฒนธรรม (2) มูลค่าเพิ่มของสินค้าในท้องถิ่น เกิดเป็นนวัตกรรมธุรกิจสร้างสรรค์ของเมือง เช่น ธุรกิจ Start up การสร้างเรื่องราวให้กับสินค้าและธุรกิจ (3) กิจกรรมทางสังคม จากงานที่จัดขึ้นประจำปี

5.2.2 ผลการสำรวจด้านสถานที่

ในการสำรวจด้านสถานที่ของพื้นที่ศึกษาทั้ง 3 พื้นที่ เป็นการรวบรวมข้อมูลเพื่อศึกษาในประเด็น 1) วัสดุท้องถิ่น 2) อัตลักษณ์ของเมือง (ทางกายภาพ-รูปธรรม) และ 3) แหล่งอบรมและเรียนรู้ โดย 3 ประเด็นนี้เกี่ยวข้องกับสถานที่ตั้งของพื้นที่กรณีศึกษา

5.2.2.1 ขอนแก่นเมืองสร้างสรรค์

1) บริบททางวัสดุท้องถิ่น

จากการสำรวจของผู้วิจัย เมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. 2560 พบว่าวัสดุท้องถิ่นในพื้นที่นี้หมายถึงลักษณะของอาคารภายในเมืองขอนแก่นมีรูปแบบเป็นตึกแถวพาณิชย์ สลับกับเรือนไม้เก่าเป็นบางพื้นที่ และโครงการขนาดเล็กและขนาดกลาง (Small/medium Project) ที่มีการพัฒนาในย่าน และชุมชนเมือง ได้แก่ 1. พื้นที่สาธารณะสำหรับชุมชนที่สร้างโดยบริษัทไม้แสวงหากำไร 2. Park Day

(Parklet) คือโครงการที่ใช้เวลา 1 วัน เปลี่ยนพื้นที่จอดรถเป็นลานกิจกรรมขนาดเล็กของคนในชุมชน โดยเป็นนโยบายจากเทศบาลที่ช่วยสนับสนุน ซึ่งเห็นได้ว่าพื้นที่สร้างสรรค์เล็ก ๆ สามารถสร้างแรงกระตุ้นให้กับชุมชนเมืองเป็นอย่างมาก การพัฒนาชุมชนเมืองเป็นสื่อกลางที่ช่วยเชื่อมโยงคนจากหลากหลายพื้นที่เข้ามาช่วยพัฒนาชุมชนเมืองอย่างสร้างสรรค์

2) บริบททางอัตลักษณ์ของเมือง

จากการสำรวจของผู้วิจัย เมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. 2560 พบว่าอัตลักษณ์ของเมือง ได้แก่ ความสำเร็จที่เกิดจากการพัฒนาย่านเก่า คือ การใช้งานอาคารเก่าอีกครั้งเพื่อเป็นพิพิธภัณฑ์ ห้องสมุด และลานกิจกรรมของชุมชน การอนุรักษ์วัสดุท้องถิ่นที่มีอยู่ในชุมชนได้รับความร่วมมือจากคนในชุมชนมากขึ้น ทั้งคนวัยทำงาน คนสูงอายุ และเด็กในชุมชน นอกจากนี้การหาพื้นที่ที่เหมาะสมใหม่สำหรับพ่อค้าแม่ค้าริมทางเท้าก็ประสบความสำเร็จ ถึงแม้จะมีการต่อต้านโครงการจากคนในชุมชน ซึ่งทำให้เกิดปฏิกิริยาตอบสนองจากเทศบาลโดยสามารถปรับปรุงเพื่อประโยชน์ของคนในชุมชน อัตลักษณ์ของเมืองขอนแก่นเกิดจากการออกแบบเพื่อดึงดูดคนรุ่นใหม่ รวมถึงเจ้าของธุรกิจรูปแบบใหม่ ซึ่งร้านที่มาตั้งแต่ในอดีตเริ่มพัฒนาตามการพัฒนาย่าน ร้านค้าใหม่ ๆ สามารถเผยแพร่ผ่าน Website เพื่อให้คนภายนอกได้รับรู้ สิ่งที่เกิดขึ้นจริงคือ ย่านในเวลากลางวันและกลางคืนมีความเจียบซึ่งย่านที่ไม่ใช่ศูนย์กลางเมืองจึงไม่เกิดการพัฒนารูปร่างอย่างมาก

3) บริบททางแหล่งอบรมและเรียนรู้

จากการสำรวจของผู้วิจัย เมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. 2560 พบว่าศูนย์เรียนรู้และออกแบบเมืองขอนแก่น (TCDC) ไปตั้งในชุมชนก่อให้เกิดการพัฒนาย่านโดยรอบ เกิดการตอบสนองจากคนในชุมชนเพื่อกิจกรรมต่าง ๆ เพราะฉะนั้นอาคารสถาปัตยกรรมที่ดีช่วยให้เกิดกิจกรรมร่วมกันระหว่างคนในชุมชน โดยสถานที่ตั้งของอาคารเกิดขึ้นมาตั้งแต่อดีตโดยมีประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจ การเกิดขึ้นของความเป็นสถานที่ โดยสำนักงานออกแบบที่มีองค์ความรู้ที่โดดเด่นช่วยเพิ่มพูนความรู้และสร้างการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน อีกทั้งยังดึงดูดกลุ่มคนภายนอกเข้ามาด้วย มีการพัฒนาพื้นที่ที่อยู่โดยรอบอาคารเก่าเป็นหอศิลป์ที่มีความร่วมสมัย และกระตุ้นเศรษฐกิจท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาในอนาคต เมืองขอนแก่นมีมหาวิทยาลัยขอนแก่น และศูนย์เรียนรู้และออกแบบ (TCDC) สอดคล้องกับการพัฒนา

เมือง เนื่องจากมีระบบสาธารณสุขูปโภค สาธารณูปการมากมายเพื่อคนหลายกลุ่ม เช่น โครงการเปลี่ยนพื้นที่จอตลอดเป็นพื้นที่สีเขียวขนาดเล็กในชุมชน ลดพื้นที่สำหรับรถยนต์และมีพื้นที่พักผ่อน ซึ่งเกิดจากความร่วมมือของคนในชุมชน

5.2.2.2 ย่านสร้างสรรค์เมืองเก่าราชบุรี

1) บริบททางวัสดุท้องถิ่น

จากการสำรวจของผู้วิจัย เมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. 2560 พบว่าวัสดุท้องถิ่นในที่นี้หมายถึงอุตสาหกรรมหลัก โดยโครงสร้างการผลิตที่สามารถกระจายเข้าไปสู่สาขาอุตสาหกรรม เนื่องจากอุตสาหกรรมในจังหวัดราชบุรีเป็นอุตสาหกรรมเกษตรและการแปรรูปอาหาร พัฒนาเป็นสินค้า OTOP และมีร้านค้าปลีก เช่น โรงสีข้าว โรงงานน้ำตาลและผงชูรส โรงงานแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร นอกจากนี้จังหวัดราชบุรียังมีตลาดกลางสินค้าเกษตรระดับภาคตั้งอยู่ในพื้นที่ ทำให้สินค้าเกษตรของจังหวัดราชบุรีสามารถส่งไปถึงผู้บริโภคได้กว้างขวางและรวดเร็ว โดยสินค้า OTOP ระดับ 5 ดาว จำนวน 5 รายการที่สำคัญ คือ ผ้าจกทอมือ นมตราหนองโพ น้ำพริกกุ้งเสียบตราแพแก้ว เทียนหอมช้างไทย และชุดอาหารเข้าไม้ตาล แต่ไม่ได้ตั้งอยู่ในเมืองราชบุรี

2) บริบททางอัตลักษณ์ของเมือง

จากการสำรวจของผู้วิจัย เมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. 2560 พบว่าย่านเมืองเก่าราชบุรีมีอัตลักษณ์ด้วยความเป็นย่านชุมชนเก่าและอัตลักษณ์ด้านการแต่งกาย โดยอัตลักษณ์ของเมืองเชิงกายภาพ ย่านของเมืองราชบุรีแบ่งเป็นที่ชัดเจนคือ ย่านการค้าริมน้ำ ย่านพาณิชย์กรรมใหม่ ย่านที่อยู่อาศัยเก่าแก่ ย่านที่อยู่อาศัยใหม่ จึงมีการพัฒนาเพื่อเพิ่มความเด่นชัดและความเป็นระเบียบสวยงามของพื้นที่แต่ละย่าน เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้ที่อยู่อาศัยและความประทับใจของผู้มาเยี่ยมชม

จังหวัดราชบุรีเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจของภาคตะวันตก ตามนโยบายของสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งมีพื้นที่เศรษฐกิจของเมือง ได้แก่ ถนนรถไฟ ถนนราชวรอินดิ ถนนคณาธร ถนนสมบูรณกุล และถนนศรีสุริยวงศ์ จึงมีการพัฒนาพื้นที่ด้านกายภาพอย่างชัดเจนเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจจนเกิดการสร้างงานท้องถิ่น โดยมีการอนุรักษ์อาคาร การฟื้นฟูบูรณะย่านเก่า

การรักษาสิ่งแวดล้อมและงานศิลปะ การพัฒนาปรับปรุงพื้นที่สาธารณะ ได้แก่ สวนสาธารณะ ทางเดินริมน้ำ ทางเท้า ถนนที่ใช้สัญจร จากการออกแบบเชิงวัฒนธรรมและศิลปะที่เดิมของเมืองให้เป็นจุดเด่น

ชาวไทยวนราชบุรี มีเอกลักษณ์ด้านการแต่งกายที่มีความพิเศษที่แสดงถึงเอกลักษณ์ที่เด่นชัด โดยเฉพาะผ้าซิ่น ซึ่งเป็นเครื่องแต่งกายหลักของสตรี ผ้าซิ่นในชีวิตประจำวันของสตรีไทยวนที่สำคัญ เช่น ซิ่นตีนจก ซิ่นตา ซิ่นชีว (ซิ่นสีเขียว) ซิ่นแล โครงสร้างผ้าซิ่นจะประกอบด้วยผ้า 3 ส่วน แต่ละส่วนคือ ผ้ายคนละซิ่นที่นำมาเย็บประกอบกัน ผ้าซิ่นทุกประเภทของชาวไทยวนต้องมีหัวซิ่น โดยหัวซิ่นจะเป็นผ้าฝ้ายสีขาวเย็บต่อกับผ้าสีแดงซึ่งอยู่ติดกับตัวซิ่น (ผ้าสีขาว และผ้าสีแดงจะต้องเป็นผ้ายคนละผืนนำมาเย็บติดกันจึงจะถูกตามเอกลักษณ์ดั้งเดิมของผ้าซิ่นชาวไทยวนแต่โบราณ) ส่วนตัวซิ่นก็จะมีลักษณะแตกต่างกันตามชนิดของซิ่น เช่น ซิ่นตีนจก ตัวซิ่นจะทอเป็นฝ้ายกมุกหลายต่าง ๆ ซิ่นตาตัวซิ่นทอเป็นพื้นสีแดงจกดอกประกอบเป็นระยะพุ่งด้วยสีดำเป็นแถบพื้น ซิ่นแลทอเป็นพื้นสีดำตลอดทั้งตัวซิ่นมีแถบสีแดงเชื่อมต่อกับตีนซิ่น หรือซิ่นชีวทอเป็นผ้าพื้นยกดอกสีเขียวตลอดทั้งตัวและทอจกคั่นระหว่างตัวซิ่นกับตีนซิ่น ส่วนตีนซิ่นเป็นส่วนที่นำมาต่อกับตัวซิ่นซึ่งเป็นส่วนล่างสุด ผ้าทอไทยวนที่เป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นที่สุดคือ การต่อตีนซิ่นด้วยผ้าที่ใช้กรรมวิธีการจก จึงเรียกว่า ผ้าซิ่นตีนจก

3) บริบททางแหล่งอบรมและเรียนรู้

จากการสำรวจของผู้วิจัย เมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. 2560 พบว่าเมืองราชบุรีมีแหล่งอบรมและเรียนรู้ คือ วิทยาลัยชุมชนและผลิตภัณฑ์สินค้า OTOP หลายประเภท ในปี พ.ศ. 2552 จังหวัดราชบุรีมีสินค้า OTOP ระดับ 5 ดาว จำนวน 26 รายการ ซึ่งเป็นลำดับ 4 ของประเทศ และในปี พ.ศ. 2553 มีมูลค่าการจำหน่ายสินค้า 321,570,000 บาท จึงเป็นสินค้าที่จะเพิ่มรายได้ให้จังหวัดและกระตุ้นการท่องเที่ยว ภายในเมืองมีแหล่งอบรมและเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาศักยภาพคนและสร้างรายได้ให้กับจังหวัดเพิ่มขึ้น เช่น การท่องเที่ยวแนวชายแดนไทย-พม่า บริเวณอำเภอสวนผึ้งและอำเภอบ้านคาเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการยกระดับการท่องเที่ยว โดยแหล่งอบรมและเรียนรู้ในบริบทย่านเมืองเก่าราชบุรี หมายถึง พื้นที่สาธารณะ และลานโล่ง

แหล่งพาศนิตกรรมของเมืองบนถนนวรเดช ซึ่งตั้งอยู่ริมแม่น้ำแม่กลองเป็นต้นกำเนิดของชุมชนเมืองสมัยปัจจุบัน ซึ่งมีประวัติการค้าและประวัติศาสตร์ของเมืองมายาวนาน รูปแบบของสิ่ง

ปลูกสร้างในพื้นที่จึงมีเอกลักษณ์ที่เด่นชัด แต่ในปัจจุบันอาคารได้รับการดัดแปลง ต่อเติม หรือทุบและสร้างใหม่ทำให้บรรยากาศและเอกลักษณ์บางอย่างเปลี่ยนแปลงไป เช่น ประตูบานเฟี้ยม หลังคาทรงปั้นหยา กระเบื้องทรงว่าว รายละเอียดทางสถาปัตยกรรม ปัจจุบันพื้นที่พาณิชย์มีการใช้กิจกรรมค้าขายสินค้าหลายประเภท ทั้งตลาดสด ตลาดแห้ง ควรฟื้นฟูเพื่อส่งเสริมกิจกรรมต่าง ๆ ให้เป็นแหล่งอบรมและเรียนรู้อย่างมีศักยภาพ

ถนนในย่านพาณิชย์กรรมของเมืองราชบุรี เช่น ถนนราษฎร์ยี่สิบ มีกิจกรรมการค้าบริการสำหรับชีวิตประจำวันที่หลากหลาย คือ ร้านขนม ร้านเสื้อผ้า ร้านอาหารจานเดียว ประกอบกับถนนมีสภาพบรรยากาศปิด เนื่องจากเขตทางเท้ากว้างคูดบุ่นเป็นถนนที่มีการจราจรสงบ ปลอดภัย ใกล้ตลาดสด และสถานีรถไฟเหมาะกับการเดินและถนนในงานเทศกาล และมีการส่งเสริมการขายผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นด้วยการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ OTOP ผลิตภัณฑ์จากกลุ่มชุมชน ผลิตภัณฑ์จากนักเรียน ร้านค้าระดับชุมชน เช่น ร้านอาหาร (ส้มตำ หรือก๋วยเตี๋ยว) ร้านกาแฟ ร้านขายของเก่า ร้านตัดผม ร้านขายยา ร้านตัดเสื้อ เพื่อให้บริการคนในเมือง และมีลักษณะพื้นที่ทางกายภาพที่เงียบสงบร่มรื่น การจราจรเบาบางเหมาะกับการเดินซื้อสินค้าและบริการสร้างสรรค์ โดยพื้นที่สาธารณะ ลานโล่งในย่านเมืองเก่าที่สามารถพัฒนาเป็นพื้นที่สร้างสรรค์ที่ใช้เพื่อการอบรมและเรียนรู้ คือ

(1) ลานกลางตลาดสนามหญ้า มีศักยภาพสำคัญในการเชื่อมพื้นที่หลายๆ ส่วนของตลาดเข้าด้วยกันซึ่งสามารถพัฒนาเป็นลานกิจกรรม ลานแสดงสินค้า แหล่งการเรียนรู้กลางแจ้ง สามารถปรับภูมิทัศน์โดยรอบด้วยการใช้วัสดุปูพื้นให้สวยงามและจัดหน้าร้านให้น่ามอง ซึ่งมีงานตลาดโบราณงานถนนคนเดิน และงานแสดงพืชผักผลไม้

(2) พื้นที่ตลาดแบบแยกสัดส่วนชัดเจน คือ ตลาดสด ตลาดเสื้อผ้า ตลาดโบราณ แพนผังตลาดถูกแสดงในพื้นที่สาธารณะ และศูนย์รวมกิจกรรม เช่น หอนาฬิกา สถานีรถไฟ การอนุรักษ์อาคารสถาปัตยกรรมเรือนแถวไม้ สำหรับนักท่องเที่ยว นักเรียน นักศึกษาได้เรียนรู้วิวัฒนาการของเมืองเก่าราชบุรี

(3) อาคารศูนย์การเรียนรู้และป้ายมีการออกแบบให้กลมกลืน ส่งเสริมภาพลักษณ์ที่โดดเด่น เช่น การใช้โทนสีเดียวกันกับกลุ่มอาคาร ป้ายโฆษณาที่เหมาะสมกับทัศนียภาพของถนน ออกแบบและจัดหน้าร้านให้มีบรรยากาศต้อนรับ

(4) ทางเท้าสาธารณะสะอาดปราศจากสิ่งกีดขวางที่เป็นอุปสรรคต่อการเดิน มีความต่อเนื่องตามแนวยาวของถนนเพื่อความคล่องตัว และใช้วัสดุท้องถิ่น หลีกเลี่ยงการใช้วัสดุที่แข็งกระด้าง เช่น คอนกรีต หรือพื้นยางมะตอย

(5) ภูมิทัศน์บนถนนที่ส่งเสริมการเรียนรู้ แสดงถึงความสะอาดสบายในการเดิน สามารถเข้าถึงร้านค้าได้อย่างสะดวกและการส่งเสริมปลูกต้นไม้เป็นแนวยาวด้วยไม้พุ่ม กระจ่างต้นไม้ ดอกไม้ เพิ่มพื้นที่สีเขียว เช่น การปลูกต้นตึกแก ชุ่มไม้ระแนง บริเวณริมกำแพงคอนกรีต ป้ายรถโดยสาร และลานจอดรถ ตลอดจนอุปกรณ์ประกอบถนนต่าง ๆ เช่น เสาไฟ ม้านั่ง ถังขยะ และประติมากรรม

5.2.2.3 ชุมชนเมืองสร้างสรรค์บางแสน

1) บริบททางวัสดุท้องถิ่น

จากการสำรวจของผู้วิจัย เมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2560 พบว่าวัสดุท้องถิ่นที่ถูกใช้ในสถาปัตยกรรมริมชายหาดคือ หลังคามุงจาก ไม้ไผ่ เป็นต้น และวัสดุท้องถิ่นในที่นี้หมายถึงกิจกรรมที่สำคัญของเมืองบางแสน ได้แก่

- กิจกรรมปั่นจักรยานริมชายหาด ด้วยระยะทางยาว 2.5 กิโลเมตร บนถนนบางแสนสาย 1
- กิจกรรมทางน้ำริมชายหาด นอนบนเตียงผ้าใบ รับประทานอาหาร วายน้ำได้คลื่น เล่นห่วงยาง เล่นบานานาโบ๊ท และกิจกรรมอื่น
- กิจกรรมสัมผัสวิถีชีวิตชาวประมง หาดวอนนภา หาดวอนนภาเป็นชายหาดที่ทอดยาว 2 กิโลเมตรเหมาะแก่การนั่งพักผ่อนบริเวณสุดหาดคือหมู่บ้านชาวประมง ที่มีสะพานปลา
- ศาลเจ้าแม่สามमुखและเจ้าพ่อแสน ศาลเจ้าแม่สามमुखตั้งอยู่บริเวณเขาสามมุข ศาลทั้งแบบไทยและจีน ส่วนศาลเจ้าพ่อแสน ตั้งอยู่บริเวณชายหาดบางแสน เป็นตำนานความรักโดยเฉพาะหนุ่มสาวที่อยากสมหวังในความรักสามารถอธิษฐานขอพรได้ทุกประการ

- จุดชมวิวเขาสามมุข อยู่ใกล้กับศาลเจ้าแม่สามมุขระหว่างทางลงเขาจะมีมุมมองที่เป็นจุดชมวิวพระอาทิตย์ตก
- ถนนคนเดินบางแสนบริเวณแหลมแท่นเป็นแหล่งจับจ่ายริมทะเลที่มีสินค้าหลากหลายประเภททั้งงานแฮนด์เมดกระเป๋าผ้า ของกินพื้นบ้าน อาหารซีฟู้ดสดใหม่
- ตลาดหนองมนมีอาหารทะเลสดใหม่อาหารแปรรูป เช่น หมึกแห้ง กุ้งแห้ง และข้าวหลาม
- กิจกรรมที่ลาน SCG บริเวณหาดวอนนภา พื้นที่พักผ่อนบริเวณลานอเนกประสงค์ซึ่งมีสิ่งปลูกสร้างของเอสซีจีไว้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจหรือออกกำลังกายเพื่อสุขภาพซึ่งมีสวนสาธารณะ อีกทั้งยังมีอาคารห้องสมุด ศาลาชมวิว และอาคารอเนกประสงค์
- พื้นที่ถ้ำรูป เช่น วงเวียนบางแสน ร้านเบเกอรี่ต่าง ๆ จุดให้อาหารลิง หรือการเล่นน้ำชายทะเล

2) บริบททางอัตลักษณ์ของเมือง

จากการสำรวจของผู้วิจัย เมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2560 พบว่าอัตลักษณ์ของบางแสน ได้แก่ บริเวณสวนสาธารณะหาดวอนนภา แหลมแท่น และหาดบางแสนบน ซึ่งกลุ่มนักท่องเที่ยว มีความถี่ในการใช้งานพื้นที่มากโดยเฉพาะวันหยุดสุดสัปดาห์และวันหยุดนักขัตฤกษ์ โดยพื้นที่ที่มีความเข้มข้นของการใช้งานมากที่สุดคือ บริเวณหาดบางแสนบนโดยเฉพาะชายหาดบริเวณหน้าเทศบาลแสนสุขและชายหาดที่ติดกับวงเวียนบางแสน ใช้สำหรับกิจกรรมเล่นน้ำ บานาน่าโบ๊ท กิจกรรมด้านสุขภาพ สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มผู้อาศัยโดยรอบ รองลงมาคือ บริเวณแหลมแท่น ใช้สำหรับการนั่งปิกนิก ชมวิว ซึ่งจากความถี่ในการใช้งานของนักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่มจะเห็นได้ว่า แต่ละกลุ่มมีจุดรวมกิจกรรม (Node) ที่แบ่งแยกกันอย่างชัดเจน ความหนาแน่นของการใช้พื้นที่ในลักษณะ ดังกล่าวเกิดขึ้นเฉพาะในวันหยุดและเทศกาลจึงควรคำนึงถึงการกระจายการใช้งานพื้นที่ในวันธรรมดาซึ่งเป็นวันที่ไม่มีกลุ่มนักท่องเที่ยว

ประชาชนทั่วไปไม่สามารถใช้พื้นที่ทำกิจกรรมนันทนาการอื่น ๆ หรือเข้าถึงพื้นที่ชายหาดได้ ส่วนจุดบริการทั่วไปสำหรับนักท่องเที่ยว ยังมีปริมาณไม่เพียงพอและการกระจายตัว เช่น จุดบริการข้อมูลและที่จอดรถ ตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวกบางประเภท เช่น ห้องอาบน้ำ และห้องน้ำ ยังมี

คุณภาพที่ยังไม่ได้มาตรฐาน กลุ่มผู้ใช้งานมีความต้องการกิจกรรมพิเศษที่สามารถเรียนรู้เรื่องราวของพื้นที่บางแสนจนเกิดเป็นอัตลักษณ์ของชายหาดบางแสน หรือเรียนรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศที่น่าสนใจ สามารถดึงดูดให้ใช้เวลาในพื้นที่ได้เพิ่มขึ้นมากกว่าการนั่งเล่น ทานอาหาร ต้องการกิจกรรมที่ผ่อนคลายและมีบรรยากาศสงบ (passive) มากกว่ากิจกรรมที่มีความกระฉับกระเฉง (active)

3) บริบททางแหล่งอบรมและเรียนรู้

จากการสำรวจของผู้วิจัย เมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2560 พบว่าบางแสนมีแหล่งอบรมและเรียนรู้ ได้แก่ สถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเลมหาวิทยาลัยบูรพา การศึกษาโลกใต้สมุทรชมแนวปะการังระบบนิเวศ และฝูงปลาหลากหลายชนิดซึ่งมีโม่งค์อะคริลิกใสมากกว่า 37 เมตรซึ่งเป็นตู้ปลาขนาดใหญ่และมีข้อมูลให้ความรู้

หอศิลป์และวัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนืออยู่ภายในมหาวิทยาลัยบูรพา มหาวิทยาลัยทำหน้าที่เป็นปัญญาของสังคมด้วยการสร้างหอศิลป์และวัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือระดับงานศิลป์แห่งท้องทะเลเทียบเท่ากับนานาชาติรองรับการจัดกิจกรรมทางศิลปะและทัศนศิลป์อย่างหลากหลายและเป็นกิจกรรมรณรงค์ให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้วัฒนธรรมประเพณีทางภาคตะวันออกเฉียง

พื้นที่สาธารณะของเมืองเพื่อการพักผ่อน พบปะสังสรรค์ และถนนคนเดิน ซึ่งเป็นสิ่งที่คนภายนอกรับรู้อัตลักษณ์ของบางแสน โครงการพัฒนาพื้นที่สาธารณะ ลานโล่งของเมือง จุดหมายตาของเมือง และทางเดินทั้งชุมชนบนพื้นที่สาธารณะกลมกลืนไปกับพื้นที่ส่วนตัว เช่น ทางเดินริมชายหาดซึ่งอยู่ติดกับชุมชนเมืองบางแสนบนถนนบางแสนสาย 1 และสาย 2

สรุปผลการสำรวจด้านสถานที่ทั้ง 3 พื้นที่ พบว่าขอบเขตของเมือง ย่าน ชุมชนเมืองสร้างสรรค์ไม่สามารถบอกขนาดได้ชัดเจน ขึ้นอยู่กับคนในชุมชน แต่หากอ้างอิงทฤษฎี ของปีเตอร์ คาลธอร์ป สรุปขนาดของเมืองสร้างสรรค์คือ ความกว้าง 3,200 เมตร ความยาว 3,200 เมตร ย่านสร้างสรรค์คือ ความกว้าง 1,600 เมตร ความยาว 1,600 เมตร ชุมชนเมืองสร้างสรรค์คือ ความกว้าง 800 เมตร ความยาว 800 เมตร ซึ่งการพัฒนาชุมชนสร้างสรรค์ต้องทราบความต้องการของคนในชุมชน ปัญหาที่สำคัญคือ ขาดการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน แต่การพัฒนาพื้นที่ว่างสาธารณะในชุมชนให้เกิดอัตลักษณ์ของเมือง ย่าน ชุมชนเมืองสร้างสรรค์ จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุก

ภาคส่วน เช่น กลุ่มจิตรกรที่เข้ามาวาดภาพบนกำแพงอาคารที่ว่างในชุมชน เกิดเป็นจุดถ่ายรูปสำหรับนักท่องเที่ยว สร้างความสำเร็จอย่างมากด้วยการใช้ศิลปะ สิ่งที่เรียนรู้คือ การพัฒนาจากโครงการเล็ก เพื่อให้คนส่วนใหญ่เห็นถึงความสำคัญในระดับชุมชนเมือง โดยสอดคล้องกับแนวคิดของปีเตอร์ คาลธอร์ป ในประเด็นด้านการเพิ่มพื้นที่สำหรับกิจกรรมอย่างผสมผสานภายในชุมชนเมือง เพื่อความหลากหลาย และควมมีชีวิตชีวาต่อคนรุ่นใหม่ และกลุ่มมวลชนสร้างสรรค์ ช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจจากการใช้วัสดุท้องถิ่น สร้างอัตลักษณ์ของชุมชนเมือง และแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้วยเทคโนโลยีรูปแบบใหม่

ปัจจัยด้านสถานที่ของชุมชนเมืองสร้างสรรค์เพื่อให้ผู้คนออกมาใช้ชีวิตในพื้นที่สาธารณะ และระบบขนส่งสาธารณะ เพื่อคุณภาพชีวิตพื้นฐานที่ดีด้วยการสนับสนุนโครงการพัฒนาจากภาครัฐ เช่น พื้นที่สาธารณะเพื่อจัดแสดงงานศิลปะหรือทำกิจกรรมด้านอื่น ๆ เพิ่มมูลค่าทางวัฒนธรรม จากความร่วมมือกันระหว่างอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ที่แตกต่างกันเพื่อผลักดันให้เกิดระบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ควบคู่ไปกับการวางแผนพัฒนาที่ส่งเสริมคุณค่าทางศิลปะ วัฒนธรรมและนวัตกรรม ซึ่งคนในพื้นที่สามารถนำวัฒนธรรมเก่ามาประยุกต์ให้ทันสมัยและต่อยอดให้เกิดเป็นนวัตกรรมใหม่ สถาปัตยกรรมที่มีมาตั้งแต่อดีต คือ สิ่งสำคัญของชุมชนที่ไม่อาจหาได้จากที่อื่นส่งผลให้นักธุรกิจรุ่นใหม่เลือกที่จะปรับลักษณะการใช้งานในอาคารให้ทันสมัยเข้ากับลักษณะวัฒนธรรมแขนงต่าง ๆ เช่น ศิลปะ ดนตรี อาหาร และแฟชั่นมากขึ้นหรือแม้แต่แนวคิดการสร้างถนนศิลปะ คือ จิตรกรรมฝาผนังบนพื้นที่สาธารณะ ซึ่งเป็นการสร้างอัตลักษณ์ใหม่ให้กับสถานที่โดยสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาภายในชุมชนเมืองมากขึ้น อีกทั้งยังช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจให้เติบโต

สรุปข้อมูลด้านสถานที่ของพื้นที่ศึกษา

1) บริบททางวัสดุท้องถิ่น มีจุดที่เหมือนกันคือ มีการเลือกใช้วัสดุท้องถิ่นในการออกแบบงานสถาปัตยกรรมเพื่อสะท้อนความเป็นอัตลักษณ์ของสถานที่ ส่งผลให้คนที่เข้ามาท่องเที่ยวจดจำความเป็นเมืองได้ แต่ละชุมชนเมืองทั้ง 3 พื้นที่ที่มีการเลือกใช้วัสดุท้องถิ่นต่างกัน คือ ชุมชนเมืองขอนแก่นมีอาคารคอนกรีตผสมกับห้องแถวไม้เก่าบนถนนศรีจันทร์ ศูนย์เรียนรู้และออกแบบรวมถึงโครงการสร้างสรรค์ขนาดเล็กในเมือง ชุมชนเมืองราชบุรีเป็นตึกแถวคอนกรีตและมีเรือนแถวไม้ริม

แม่น้ำแม่กลอง มีโรงงานอุตสาหกรรมดั้งเดิม โรงงานเครื่องปั้นดินเผา และชุมชนเมืองบางแสนเลือกใช้วัสดุไม้ไผ่ หลังคามุงจากในการออกแบบร้านค้า โรงแรม ตามริมชายหาด กิจกรรมประจำปีที่สำคัญ และถูกจัดริมชายหาดบางแสน

2) บริบททางอัตลักษณ์ของเมือง มีจุดที่เหมือนกันคือ การจัดงานออกแบบ งานเทศกาลออกแบบของเมืองไม่ควรจัดถาวรควรจัดเป็นงานกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเกิดการกระตุ้นให้คนภายในเมืองออกมาแสดงความสามารถแสดงฝีมือที่บ่งบอกถึงอัตลักษณ์ของเมืองและสามารถสร้างความเชื่อมโยงกับลูกค้า ไม่ควรเป็นงานที่อยู่ถาวร และไม่มีการจัดแสดงกิจกรรมเพราะขาดการดึงดูดจากนักท่องเที่ยวและเมื่อคนเข้ามาแล้วรู้สึกว่างานนั้นไม่มีอะไรเนื่องจากไม่มีกิจกรรมใดใดเกิดขึ้นบริเวณรอบ ๆ งาน ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่าการจัดแสดงผลงานศิลปะหรือการกระตุ้นให้เกิดการท่องเที่ยวทางเศรษฐกิจนั้นควรจัดเป็นงานกิจกรรมที่มีทุกสัปดาห์ ซึ่งจัดโดยหน่วยงานการท่องเที่ยวของประเทศไทยหรือศูนย์บริการนักท่องเที่ยวก็เป็นได้

3) บริบททางแหล่งอบรมและเรียนรู้ มีจุดที่เหมือนกันคือ แหล่งอบรมและเรียนรู้ส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่เพื่อการศึกษา เช่น มหาวิทยาลัย พิพิธภัณฑสถาน จดบริการนักท่องเที่ยว พื้นที่ทำงานและเรียนรู้ร่วมกัน และสำนักงานหน่วยงานท้องถิ่น

ตารางที่ 12 การวิเคราะห์ตามประเด็นด้านสถานที่เพื่อเปรียบเทียบพื้นที่ศึกษา

ตัวชี้วัด	ขอนแก่น เมือง สร้างสรรค์	ย่าน สร้างสรรค์ เมืองราชบุรี	ชุมชนเมือง สร้างสรรค์ บางแสน	วิธีการ เก็บ รวบรวม ข้อมูล	หน่วย วัด	ระดับ การ นำเสนอ
1) วัสดุท้องถิ่น	มี	มี	มี	สำรวจ	แห่ง	ชุมชน
2) อัตลักษณ์ ของเมือง	มี	มี	มี	สำรวจ	จำนวน งาน	เมือง
3) แหล่งอบรม และเรียนรู้	มี	มี	มี	รายงาน	แห่ง	เมือง

ผู้วิจัยวิเคราะห์ที่ต้องประกอบของการพัฒนาพื้นที่เมืองสร้างสรรค์ ย่านสร้างสรรค์ และชุมชนเมืองสร้างสรรค์ ดังนี้

1. จากการวิเคราะห์กรณีศึกษาขอนแก่นเมืองสร้างสรรค์ สรุปองค์ประกอบของการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์ คือ ปัจจัยด้านสถานที่ คือ (1) การเลือกใช้วัสดุท้องถิ่นในการออกแบบอาคารภายในเมือง (2) อัตลักษณ์ของเมือง การพัฒนาศูนย์กลางเมืองการท่องเที่ยว MICE City and Event City ด้วยการส่งเสริมการขยายโอกาสการเข้าถึงทั้งด้านความรู้ ทักษะ และการฝึกอบรม ตลอดจนการผลิต (3) แหล่งอบรมและเรียนรู้ ศูนย์รวมความคิดสร้างสรรค์และดิจิทัล (4) สวนสาธารณะของเมืองได้รับความนิยมนิยมจากนักท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยว แสดงให้เห็นถึงความใส่ใจในการดูแลสุขภาพของคนอยู่อาศัย (5) การขนส่งสาธารณะและการท่องเที่ยวสีเขียวยั่งยืนเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

2. จากการวิเคราะห์กรณีศึกษาย่านสร้างสรรค์เมืองเก่า จังหวัดราชบุรี สรุปองค์ประกอบของการพัฒนาย่านสร้างสรรค์ คือ ปัจจัยด้านสถานที่ คือ แหล่งอบรมและเรียนรู้ พื้นที่รวมตัวของศิลปินและผู้สนใจทั้งในและต่างประเทศ เป็นพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้และนำเสนอนวัตกรรม และผลงานที่มีเอกลักษณ์ของศิลปินรวมถึงเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม ซึ่งมีศูนย์กลางอยู่ที่พิพิธภัณฑ์และเชื่อมต่อกับย่านธุรกิจและสตูดิโอที่กระจายอยู่โดยรอบโดยใช้แนวคิดการพัฒนาเมือง

3. จากการวิเคราะห์กรณีศึกษาชุมชนเมืองสร้างสรรค์บางแสนสรุปแนวคิดและองค์ประกอบของการพัฒนาชุมชนเมืองสร้างสรรค์ คือ ปัจจัยด้านสถานที่ คือ (1) การใช้ชีวิตในเมืองที่มีความปลอดภัย โดยชุมชนเมืองสร้างสรรค์บางแสน มีโครงการจัดระเบียบชายหาดบางแสนให้มีคุณภาพที่ดีขึ้น สร้างสภาพแวดล้อมที่ดี เพื่อให้ชื่อเสียงความเป็นเมืองท่องเที่ยวของบางแสนกลับมาอีกครั้ง (2) อัตลักษณ์ของเมือง โดยการจัดงานวิ่งมาราธอน เพื่อดึงดูดให้ผู้คนต่างถิ่นและนักท่องเที่ยวได้มาร่วมกิจกรรม ซึ่งนอกจากจะเป็นการสร้างรายได้ทางตรงให้กับผู้ประกอบการในพื้นที่ที่ได้นักท่องเที่ยวแล้ว ยังเป็นการประชาสัมพันธ์ภาพลักษณ์ใหม่ ๆ ของเมืองบางแสน ด้วยการสนับสนุนเป็นเมือง Sport Tourism (3) แหล่งอบรมและเรียนรู้ พื้นที่ทำกิจกรรมของชุมชน ได้แก่ ห้องสมุดชุมชน ศูนย์กลางชุมชน ศูนย์บริการ ศาลประจำชุมชน การเข้าถึง อาคารสำนักงาน และมีการทำแผนที่สะดวกต่อการใช้งาน (4) กองทุนพัฒนาเมือง (5) สิ่งอำนวยความสะดวกด้านกีฬาและธุรกิจ (6)

เส้นทางการเดินและการปั่นจักรยาน (7) พื้นที่สาธารณะและสนามเด็กเล่น (8) พื้นที่ทำงานและเรียนรู้ร่วมกัน

5.2.3 ผลการสำรวจด้านคน

ในการสำรวจด้านคนของพื้นที่ศึกษาทั้ง 3 พื้นที่ เป็นการรวบรวมข้อมูลเพื่อศึกษาในประเด็น 1) ขนาดของกลุ่มมวลชนสร้างสรรค์ 2) นักท่องเที่ยว 3) การมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่น 4) วิศวกร 5) อาจารย์ 6) นักเรียนนักศึกษา 7) นักวิทยาศาสตร์ 8) นักเขียน 9) นักแสดง 10) ศิลปิน 11) นักออกแบบ 12) สถาปนิก 13) นักวิชาการ 14) นักธุรกิจ 15) นักกฎหมาย 16) นักวิเคราะห์การเงิน 17) จำนวนเคยในเมืองต่อจำนวนประชากรเมือง 18) จำนวนผู้ที่มีภูมิลำเนาในต่างประเทศที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ต่อประชากรเมือง 19) การรณรงค์บุคคลข้ามเพศ แต่เนื่องจากความหลากหลายของอาชีพที่เกี่ยวข้องกับความสร้างสรรค์จึงสรุปอาชีพที่กล่าวมาข้างต้น (วิศวกร อาจารย์ นักเรียน นักศึกษา นักวิทยาศาสตร์ นักเขียน นักแสดง ศิลปิน นักออกแบบ สถาปนิก นักวิชาการ นักธุรกิจ นักกฎหมาย นักวิเคราะห์การเงิน) ด้วยการศึกษานี้ในประเด็น อาชีพสร้างสรรค์ ผู้วิจัยจึงสรุปการรวบรวมข้อมูลเพื่อศึกษาในประเด็น 1) ขนาดของกลุ่มมวลชนสร้างสรรค์ 2) อาชีพสร้างสรรค์ 3) นักท่องเที่ยว 4) การมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่น 5) จำนวนเคยในเมืองต่อจำนวนประชากรเมือง 6) จำนวนผู้ที่มีภูมิลำเนาในต่างประเทศที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ต่อประชากรเมือง และ 7) การรณรงค์บุคคลข้ามเพศ โดย 7 ประเด็นนี้สามารถสร้างกลุ่มมวลชนสร้างสรรค์ให้แก่พื้นที่ได้

5.2.3.1 ขอนแก่นเมืองสร้างสรรค์

1) บริบททางขนาดของกลุ่มมวลชนสร้างสรรค์

จากการสัมภาษณ์หัวหน้าฝ่ายกองช่างที่เทศบาลนครขอนแก่นเมือง เมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. 2560 พบว่ากลุ่มมวลชนสร้างสรรค์นิยมการออกแบบที่สัมผัสกับพื้นที่ทางกายภาพ ร่วมกันจัดกิจกรรมแสดงผลงานสิ่งประดิษฐ์เฟอร์นิเจอร์ที่ช่วยให้เกิดความสะดวกสบาย จุดถ่ายรูปของชุมชน เช่น การจัดนิทรรศการชั่วคราวที่แสดงถึงอัตลักษณ์ทางกายภาพของชุมชนเมือง ซึ่งการมองความเชื่อมโยงระหว่างพื้นที่ของชุมชนกับพื้นที่สาธารณะ คือ Urban Platform ที่ทำให้กลุ่มมวลชน

สร้างสรรค์สร้างโครงการขนาดเล็กที่มีเอกลักษณ์ ในขณะที่เดียวกันรัฐบาลมุ่งหน้าพัฒนาโครงการขนาดใหญ่ โดยชุมชนเมืองมีงานศิลปะท้องถิ่นที่น่าอนุรักษ์จนเกิดการรวมตัวของกลุ่มมวลชนสร้างสรรค์ ทั้งจากมหาวิทยาลัยขอนแก่นที่มีการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้นักศึกษาใช้ความคิดสร้างสรรค์ ตั้งแต่คณะทันตแพทยศาสตร์จนถึงคณะศิลปกรรมศาสตร์ (มีทั้งหมด 27 คณะ นักศึกษาจำนวนทั้งหมด 39,164 คน ข้อมูลปี พ.ศ. 2561) และการศึกษาพื้นที่ชุมชนเมืองตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันเพื่อศึกษาการเติบโตของเศรษฐกิจในชุมชนส่งผลต่อขนาดของกลุ่มมวลชนสร้างสรรค์ที่เพิ่มขนาดมากขึ้น โดยมีโครงการส่งเสริมเศรษฐกิจ เช่น ตลาดสินค้าและบริการท้องถิ่นบนพื้นที่สาธารณะใกล้ชุมชน ซึ่งส่วนใหญ่พ่อค้าแม่ค้าเป็นกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่มีแนวคิดการออกแบบร้านค้าให้น่าดึงดูดมากขึ้น

2) บริบททางอาชีพสร้างสรรค์

จากการสำรวจของผู้วิจัย เมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. 2560 พบว่าศูนย์บัณฑิตไทย จังหวัดขอนแก่น ณ คุ้มสี่ฐาน (ริมบึงสี่ฐาน) มหาวิทยาลัยขอนแก่นซึ่งมีทั้งนักศึกษาและอาจารย์ เป็นศูนย์แห่งการขับเคลื่อนการสร้างแรงบันดาลใจในการนำทุนวัฒนธรรมมาใช้เพิ่มคุณค่าทางสังคมและมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ ส่งเสริมให้เกิดนวัตกรรม นวัตกรรมรูปแบบใหม่ การมีส่วนร่วมของชุมชน กิจกรรมของสังคมที่เกิดขึ้นภายในเมือง เช่น งานแสดงงานศิลปะ คนในเมืองให้ความร่วมมือกับกิจกรรมของเมือง การมีส่วนร่วมของคนหลายกลุ่มอาศัยพื้นที่ที่มีความเป็นสาธารณะ TCDC คือ Platform ที่ให้มาเรียนรู้และแลกเปลี่ยนความรู้ แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมด้วย การวิเคราะห์เมืองไปจนถึงอัตลักษณ์ของชุมชนเมืองนั้นทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชน ส่งเสริมอาชีพสร้างสรรค์ใหม่ ๆ

จากการสัมภาษณ์หัวหน้าชุมชนเมืองขอนแก่น ณ ตลาดสดบางลำพู เมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. 2560 พบว่าเกิดการรวมกลุ่มเชิญชวนให้มาร่วมทำกิจกรรม เช่น เกษตรกรช่วยกันปลูกสวนกินได้ พ่อค้าแม่ค้าในตลาดในเมืองรวมตัวกันเรียนรู้กลยุทธ์การเพิ่มมูลค่าสินค้า รวมถึงโครงการพัฒนาสนามเด็กเล่น หอศิลป์ และหอสมุดชุมชน โดยมีจุดประสงค์เพื่อพัฒนาศักยภาพของคนนำไปสู่อชีพสร้างสรรค์ในเมือง ย่านหรือชุมชนเมืองนั้นอย่างสร้างสรรค์ แต่ในปัจจุบันนักธุรกิจเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาเมืองเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะด้านอสังหาริมทรัพย์ คอนโดมิเนียม ห้างสรรพสินค้า เป็นต้น

3) บริบททางนักท่องเที่ยว

จากการสัมภาษณ์หัวหน้าฝ่ายกองช่างที่เทศบาลนครขอนแก่นเมือง เมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. 2560 พบว่า จำนวนผู้เยี่ยมชมเยือนจังหวัดขอนแก่น เดือนตุลาคม ปี พ.ศ. 2560 มี 382,851 คน (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2560) ซึ่งมีอัตราการเปลี่ยนแปลงจากเดือนตุลาคม ปี พ.ศ. 2559 คือ -1.99% แต่สังเกตได้ว่ามีรายได้จากผู้เยี่ยมชมเยือนสูงขึ้น +3.08% มีมูลค่า 1,192.99 ล้านบาท แสดงให้เห็นว่าถึงแม้จะมีจำนวนนักท่องเที่ยวลดลงแต่นักท่องเที่ยวมีกำลังในการซื้อสินค้าและบริการที่มีการใช้ความคิดสร้างสรรค์มากขึ้น ทำให้เศรษฐกิจภายในเมืองมีอัตราการเติบโตสูงขึ้น

4) บริบททางการมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่น

จากการสำรวจและสัมภาษณ์หัวหน้าชุมชนเมืองขอนแก่น ณ ตลาดสดบางลำพู เมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. 2560 พบว่ากิจกรรมการมีส่วนร่วมใช้วิธีการทำ Workshop ให้คนในชุมชนบอกสิ่งที่เกิดขึ้นรวมถึงปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ใช้วิธีการถ่ายรูปเพื่อดึงดูดให้คนมาร่วมกิจกรรม ได้รับภาพถ่ายเป็นที่ระลึก เช่น 1) กิจกรรมวันเด็ก ให้เด็กอนุบาลในชุมชนมาร่วมงานซึ่งมีทั้งผู้ปกครอง ครู และนักเรียน โดยภายในงานจัดนิทรรศการคำบอกเล่าของคนท้องถิ่น และนิทรรศการรูปภาพจากคนในชุมชนถ่ายกันเองทำให้เห็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นจริง 2) กิจกรรมการทำแผนที่ชุมชนโดยขอความร่วมมือจากบริษัทเอกชน 3) โครงการพัฒนาต่าง ๆ เช่น โครงการตลาดต้องชม โครงการถนนคนเดิน โครงการอาหารยอดนิยมที่คนในชุมชนรับประทาน โครงการพัฒนาออกแบบร้านค้าให้สวยงามถูกสุขอนามัย ด้วยการมองเห็นถึงทรัพยากรในท้องถิ่นที่มีคุณค่าและการสนับสนุนในเชิงนโยบายธุรกิจสร้างสรรค์ จากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) และสำนักงานนวัตกรรม สอดคล้องกับแผนพัฒนาของหน่วยงาน เพื่อความยั่งยืนทำให้รัฐบาลเห็นประโยชน์ของการพัฒนาเมือง ยาน และชุมชนสร้างสรรค์

5) บริบททางจำนวนเกย์ในเมืองต่อจำนวนประชากรเมือง

จากการคำนวณของผู้วิจัย โดยเทศบาลนครขอนแก่นมีประชากรรวม 120,045 คน (เทศบาลนครขอนแก่น, 2559b) พบว่าข้อมูลจากออนไลน์มีจำนวนเกย์ในกลุ่มออนไลน์ 2,664 คน คิดเป็นสัดส่วน 1 : 45 (อ้างอิงสมาชิกของกลุ่มเกย์ในเว็บไซต์ Facebook, 12 ธ.ค. 60) เมื่อเปรียบเทียบกับจาก

สถิติของ INDA Poll กล่าวว่า กลุ่ม LGBT มี 6% ของประชากร ดังนั้นเมืองขอนแก่นจะมีจำนวนของ
คนกลุ่ม LGBT ของประชากรในเขตเทศบาลมีจำนวน 7,202 คน คิดเป็นสัดส่วน 1 : 16

6) บริบททางจำนวนผู้ที่มีภูมิลำเนาในต่างประเทศที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ต่อประชากรเมือง
จากการคำนวณและการสำรวจของผู้วิจัย พบว่าจำนวนผู้ที่มีภูมิลำเนาในต่างประเทศที่อาศัย
อยู่ในพื้นที่หมายถึงประชากรแฝงซึ่งรวมถึงชาวต่างชาติที่เข้ามาทำงานในจังหวัดขอนแก่น มีจำนวน
85,528 คน (ผู้วิจัยใช้ข้อมูลจำนวนประชากรจากสำมะโนประชากรและเคหะ พ.ศ. 2553) เมื่อเทียบ
สัดส่วนกับประชากรจังหวัดขอนแก่นจากทะเบียนราษฎร์ พ.ศ. 2553 จำนวน 1,767,601 คน พบว่ามี
จำนวนผู้ที่มีภูมิลำเนาในต่างประเทศที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ต่อประชากรเมือง คือ 4.83% ของประชากร
ในจังหวัดขอนแก่น

7) บริบททางการรณรงค์บุคคลข้ามเพศ

จากการสำรวจจำนวนการรณรงค์ตามสิทธิของคนในกลุ่ม LGBT ที่กล่าวไว้ข้างต้นของผู้วิจัย
พบว่า ความเป็นเสรีภาพและความเสมอภาคในสังคมไทยได้เปิดโอกาสให้บุคคลทุกกลุ่มสามารถ
แสดงออกในความเป็นตัวตนหรืออัตลักษณ์หรือจุดเด่นของตนเองได้อย่างเปิดเผย แต่บุคคลเหล่านั้น
จะต้องปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี และเคารพกฎหมายซึ่งทุกคนสามารถยอมรับได้ การ
รณรงค์บุคคลข้ามเพศในประเทศไทยหรือในจังหวัดขอนแก่นนั้นไม่ได้ถูกแสดงออกอย่างเปิดเผย แต่
เป็นการยอมรับทางด้านจิตวิทยา ซึ่งแต่ละคนมีความสามารถในการยอมรับได้แตกต่างกัน ดังนั้นการ
รณรงค์บุคคลข้ามเพศจึงส่งผลต่อการเปิดโอกาสให้กลุ่มมวลชนสร้างสรรค์ซึ่งส่วนมากเป็นบุคคลใน
กลุ่มข้ามเพศที่มีความคิดสร้างสรรค์อย่างมาก สามารถพบได้จากบุคคลของสังคม เช่น นักแสดง
นักดนตรี ศิลปิน อาจารย์ แพทย์ เป็นต้น

5.2.3.2 ย่านสร้างสรรค์เมืองเก่าราชบุรี

1) บริบทด้านขนาดของกลุ่มมวลชนสร้างสรรค์

จากการสัมภาษณ์นายมิตรภาพ พูนเพิ่มพันธ์ นักผังเมืองระดับชำนาญการ ที่กรมโยธาธิการ
และผังเมืองจังหวัดราชบุรี เมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. 2560 พบว่าชุมชนคนอาร์ต ห้องสมุดศิลปะและ
การออกแบบ ดีคูน ฌ หอศิลป์ดีคูนเป็นสถานที่สาธารณะสำหรับนักศึกษาภาควิชาการออกแบบจาก

หลากหลายมหาวิทยาลัย จากความร่วมมือของนิตยสาร room นิตยสารบ้านและสวน และบริษัท แปซิฟิกวู้ด จำกัด (PACIFIC WOOD) ร่วมกันจัดโครงการ Pacificwood The Power of Veneers Season 5 "Design Camp" และศูนย์บัณฑิตไทย จังหวัดราชบุรี จากกระทรวงวัฒนธรรมจัดตั้งขึ้น

ชาวไทยจีนได้เข้ามาตั้งถิ่นฐานในอำเภอเมืองราชบุรีสูงถึงร้อยละ 50 โดยกลุ่มนี้มีบทบาททาง เศรษฐกิจของเมืองอย่างมาก ตั้งแต่ระดับแรงงานไปจนถึงเจ้าของกิจการต่าง ๆ ทั้งโรงสีข้าว โรงทึบ อ้อย ดังนั้นชาวจีนจึงเปลี่ยนบทบาทของย่านเมืองราชบุรีจากเดิมเป็นสถานที่ทำการและที่พักของ ผู้ปกครองเมือง เป็นศูนย์กลางย่านการค้า อีกทั้งเมืองราชบุรียังมีความโดดเด่นในด้านความ หลากหลายทางเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์และวัฒนธรรมของประชากร เพราะมีการอพยพมาจากทางทะเล ชายแดนไทย-พม่า แต่ละชาติพันธุ์มีขนบธรรมเนียมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ของตนและยึดถือปฏิบัติ ตามวัฒนธรรมดั้งเดิมมาถึงปัจจุบัน

2) บริบทด้านอาชีพสร้างสรรค์

จากการสำรวจของผู้วิจัย เมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. 2560 พบว่าการสร้างมูลค่าสินค้าทาง ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพิ่มรายได้สินค้า OTOP ของจังหวัดราชบุรี โดยการพัฒนาการเรียนรู้ของชุมชน และกลุ่มผลิตในการพัฒนาคุณภาพการผลิตบรรจุภัณฑ์ และพัฒนาช่องทางการตลาดและ ประชาสัมพันธ์เพื่อเพิ่มรายได้การจำหน่ายสินค้า OTOP และสินค้าวิสาหกิจชุมชน การพัฒนาตลาดขาย บนเนื้อผ้าจากซึ่งเป็นสินค้าหัตถกรรมพื้นถิ่นโดยมีการสร้างสรรค์ขึ้นมาทำให้สามารถจำแนกผ้าจากตาม กลุ่มของช่างฝีมือ (อาชีพสร้างสรรค์) ได้เป็น 3 กลุ่ม คือ (1) กลุ่มผ้าจากคุบัว ที่สหกรณ์เกษตรไท - ยวน ราชบุรี กลุ่มผ้าจากดอนแร่ ที่ศูนย์หัตถกรรมทอผ้าพื้นบ้านราชบุรี (2) กลุ่มผ้าจากหนองโพ-บางกะโด ซึ่ง มีความงามที่เป็นเอกลักษณ์แตกต่างกัน และ (3) กลุ่มส่งเสริมอาชีพทอบ้านไร่ เป็นผ้าโจงกระเบนและ ผ้าขาวม้าสำหรับใช้ในชีวิตประจำวัน ปัจจุบันผ้าทอบ้านไร่เปลี่ยนจากงานหัตถกรรมการทอไปสู่ อุตสาหกรรมทอผ้าที่ยังคงเอกลักษณ์เดิมไว้ นำไปสู่อาชีพสร้างสรรค์ได้ อีกทั้งหน่วยงานท้องถิ่นมีแนว ทางการพัฒนาจังหวัดราชบุรี คือ การเพิ่มผลผลิตและรายได้ของจังหวัดราชบุรี โดยการเพิ่มผลผลิต เฉลี่ยต่อหน่วยให้สูงขึ้นและลดต้นทุนการผลิตในการปลูกพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ เช่น สับปะรด มัน

สำปะหลัง ข้าว ตลอดจนการเพิ่มมูลค่าการผลิตทางการเกษตรโดยการยกระดับการผลิตเข้าสู่มาตรฐาน GAP และการรับรองอาหารปลอดภัยทั้งเนื้อสัตว์ และการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

3) บริบทด้านนักท่องเที่ยว

จากการสัมภาษณ์นายมิตรภาพ พูนเพิ่มพันธ์ นักผังเมืองระดับชำนาญการ ที่กรมโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดราชบุรี เมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. 2560 พบว่าการประชาสัมพันธ์ การพัฒนามาตรฐานแหล่งท่องเที่ยว และการจัดกิจกรรมสนับสนุนให้เกิดการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น โดยจำนวนผู้เยี่ยมชมเดือนตุลาคม ปี พ.ศ. 2560 ของจังหวัดราชบุรีมี 131,505 คน (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2560) ซึ่งมีอัตราการเปลี่ยนแปลงจากเดือนตุลาคม ปี พ.ศ. 2559 คือ +5.17% และมีรายได้จากผู้เยี่ยมชมสูงขึ้น +10.24% มีมูลค่า 262.73 ล้านบาท แสดงให้เห็นว่าจังหวัดราชบุรีส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวมากทำให้มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเพิ่มขึ้น

แผนพัฒนาสามปีของเทศบาลเมืองราชบุรี พ.ศ. 2560-2562 โครงการพัฒนาภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านคุณภาพชีวิต แนวทางส่งเสริมสวัสดิการและกิจกรรมนันทนาการส่งเสริมให้เกิดนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น ได้แก่ โครงการจัดกิจกรรมส่งเสริมศิลปะชุมชนคนอาร์ต ซึ่งมีงบประมาณมากถึงปีละ 1 ล้านบาท โครงการทูบีนัมเบอร์วันเป็นกิจกรรมเด่นแอโรบิค โครงการนาฏการศิลปวัฒนธรรม โครงการวงดนตรีสากลไทยประยุกต์ โครงการฝึกอบรมนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์และอังกะลุงร่วมสมัย และโครงการพัฒนาภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านศิลปะ วัฒนธรรม จารีต ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น แนวทางการส่งเสริม และบำรุงขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ โครงการส่งเสริมการจัดงานประเพณีและวัฒนธรรมต่าง ๆ เช่น วันปีใหม่ วันสงกรานต์ วันลอยกระทง วันแห่เทียนพรรษา เป็นต้น โครงการคัดเลือกศูนย์เฝ้าระวังทางวัฒนธรรมดีเด่น โครงการคุณธรรมน้ำใจอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยป้องกันภัยทางสังคม โครงการฝึกอบรมศิลปะการแสดง ฮ่องกง

4) บริบทด้านการมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่น

จากการสำรวจของผู้วิจัย เมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. 2560 พบว่าความเข้มแข็งของชุมชนจังหวัดราชบุรี มีหมู่บ้าน จำนวน 975 หมู่บ้าน ซึ่งแต่ละหมู่บ้านมีแผนพัฒนาหมู่บ้าน/ชุมชน สามารถ

พึ่งตนเองได้ เนื่องจากมีผู้นำชุมชนเมืองและปราชญ์ชาวบ้านที่เข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน โดยหน่วยงานท้องถิ่นได้ส่งเสริมการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทาง การพัฒนาด้วยตนเองแต่ต้องใช้ระยะเวลา และอีกจำนวนหนึ่งที่ต้องสนับสนุนการพัฒนาตนเอง โดยใช้แผนแม่บทเป็นเครื่องมือในการสร้างการเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมแก่ประชาชนในพื้นที่เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันและสามารถพึ่งตนเองได้

5) บริบทด้านจำนวนเกย์ในเมืองต่อจำนวนประชากรเมือง

จากการคำนวณของผู้วิจัย โดยเทศบาลเมืองราชบุรี มีประชากรรวม 38,299 คน พบว่าข้อมูลจากออนไลน์มีจำนวนเกย์ในกลุ่มออนไลน์ 688 คน คิดเป็นสัดส่วน 1 : 55 (อ้างอิงสมาชิกของกลุ่มเกย์ในเว็บไซต์ Facebook, 12 ธ.ค. 60) เมื่อเปรียบเทียบกับสถิติของ INDA Poll กล่าวว่า กลุ่ม LGBT มี 6% ของประชากร ดังนั้นเมืองราชบุรีจะมีจำนวนของคนกลุ่ม LGBT ของประชากรในเขตเทศบาลจำนวน 2,297 คน คิดเป็นสัดส่วน 1 : 16

6) บริบทด้านจำนวนผู้ที่มีภูมิถิ่นในต่างประเทศที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ต่อประชากรเมือง

จากการคำนวณและสำรวจของผู้วิจัย พบว่าจำนวนผู้ที่มีภูมิถิ่นในต่างประเทศที่อาศัยอยู่ในพื้นที่หมายถึงประชากรแฝงซึ่งรวมถึงชาวต่างชาติของจังหวัดราชบุรี มีจำนวน 54,179 คน (ผู้วิจัยใช้ข้อมูลจำนวนประชากรจากสำมะโนประชากรและเคหะ พ.ศ. 2553) เมื่อเทียบสัดส่วนกับประชากรจังหวัดราชบุรีจากทะเบียนราษฎร พ.ศ. 2553 จำนวน 839,075 คน พบว่ามีจำนวนผู้ที่มีภูมิถิ่นในต่างประเทศที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ต่อประชากรเมือง คือ 6.45% ของประชากรจังหวัดราชบุรี

7) บริบทด้านการรณรงค์บุคคลข้ามเพศ

จากการสำรวจจำนวนการรณรงค์ตามสิทธิของคนในกลุ่ม LGBT ที่กล่าวไว้ข้างต้นของผู้วิจัย พบว่าคนในเมืองราชบุรีให้การยอมรับกลุ่มบุคคลข้ามเพศมากขึ้น สังเกตได้จากหน่วยงานท้องถิ่น หรือบริษัทเอกชนเปิดโอกาสให้กลุ่มบุคคลเหล่านี้เข้าไปทำงานบริหารมากขึ้น เนื่องจากความสามารถที่มีมากกว่าบุคคลทั่วไป ประกอบความคิดสร้างสรรค์ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ จนทำให้ผลงานโดดเด่นและเป็นที่ยอมรับในกลุ่มสังคม จากที่กล่าวมานี้แสดงถึงการรณรงค์บุคคลข้ามเพศของเมืองราชบุรี

5.2.3.3 ชุมชนเมืองสร้างสรรค์บางแสน

1) บริบทด้านขนาดของกลุ่มมวลชนสร้างสรรค์

จากการสัมภาษณ์นายณรงค์ชัย คุณปลื้ม นายกเทศมนตรี เทศบาลเมืองแสนสุข เมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2560 พบว่าผู้อยู่อาศัยโดยรอบแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ประชากรที่ตั้งถิ่นฐานในเมืองแสนสุข มีจำนวน 46,000 คน ตามข้อมูลทะเบียนราษฎร ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2555-2560) ประชากรมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น ประมาณร้อยละ 6 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขายบริเวณชายหาดบางแสน และบริเวณตลาดหนองมน มีการประกอบอาชีพประมง และรับจ้างทั่วไปตามลำดับโครงสร้างอายุของประชากร (ฐานข้อมูลปี พ.ศ. 2555) พบว่าในอีก 20 ปีข้างหน้า (พ.ศ. 2575) มีแนวโน้มจะเป็นสังคมผู้สูงอายุ มีประชากรสูงอายุเพิ่มขึ้นร้อยละ 3 เมื่อเทียบในช่วงอายุเดียวกันกับปีปัจจุบันซึ่งกลุ่มผู้สูงอายุสามารถรวมกลุ่มเป็นผู้สูงอายุสร้างสรรค์ได้ด้วยองค์ความรู้และประสบการณ์ถ่ายทอดสู่คนรุ่นถัดไปได้

อีกส่วนหนึ่งคือกลุ่มประชากรแฝง ได้แก่ กลุ่มนิสิตศึกษามหาวิทยาลัยบูรพา ซึ่งมีจำนวนมากกว่า 47,000 คน เทียบเท่ากับจำนวนประชากรพื้นถิ่น โดยมหาวิทยาลัยสามารถผลิตกลุ่มมวลชนสร้างสรรค์ได้จากหลักสูตรที่สอนในชั้นเรียนตั้งแต่คณะแพทยศาสตร์จนถึงคณะดนตรีและการแสดง (มีทั้งหมด 27 คณะ นิสิตศึกษาจำนวนทั้งหมด 35,137 คน ข้อมูลปี พ.ศ. 2561) และกลุ่มคนต่างถิ่นหรือต่างดาว มีจำนวนประมาณ 3,600 คน โดย ส่วนมากทำอาชีพค้าขาย รับจ้างทั่วไป และมาใช้พื้นที่ชายหาดในการพักผ่อน ซึ่งมีส่วนช่วยให้เกิดการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในด้านแรงงานผลิตสินค้าและบริการ

2) บริบทด้านอาชีพสร้างสรรค์

จากการสำรวจของผู้วิจัย เมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2560 พบว่าคนที่สร้างสรรค์หรือคนที่คิดสิ่งใหม่ ๆ สร้างความเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีสะท้อนความเป็นตัวตนของตัวเองได้และยอมรับสิ่งที่แตกต่างจากผู้อื่น จากระดับคนเป็นกลุ่มเป็นชุมชนเมืองและหลายชุมชนเมืองเป็นย่าน ชุมชนเมืองสร้างสรรค์นั้นเริ่มมาจากการมีคนสร้างสรรค์มาก่อน การสนับสนุนอย่างเป็นทางการจากทางภาครัฐและได้รับการผลักดันที่หลากหลาย ทั้งที่เป็นผู้อยู่อาศัยเดิมและผู้เข้ามาลงทุนใหม่โดยการพบปะพูดคุย

แสดงให้เห็นถึงความต้องการและความตั้งใจของผู้อื่น สามารถเรียนรู้ความล้มเหลวและความสำเร็จ นอกจากสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกันแล้วยังทำให้สามารถพัฒนาระบบความคิดและทัศนคติที่เติมเต็มตัวตน สู่ระดับสังคมเมืองเกิดเป็นเครือข่ายทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ประกอบอาชีพสร้างสรรค์ ได้แก่ เจ้าของร้านขายของสดซึ่งเป็นผู้ค้าโดยตรงจากชาวประมง เจ้าของธุรกิจร้านอาหาร คาเฟ่ ศิลปินวาดรูปตามถนนคนเดิน มัคคุเทศก์นำเที่ยวชายหาด และผู้ประกอบการร้านอาหารและโรงแรม เป็นต้น ซึ่งคนที่มีอาชีพสร้างสรรค์จำเป็นต้องมีพื้นที่เรียนรู้ ได้แก่ (1) ห้องสมุดออนไลน์ (2) พิพิธภัณฑ์ Interactive / Experience (3) พิพิธภัณฑ์ออนไลน์ (4) แหล่งเรียนรู้ที่น่าเชื่อถือได้ (5) พื้นที่สาธารณะสำหรับจัด Workshop (6) Foreign Language สำหรับฝึกใช้ภาษาในการสื่อสาร (7) สถานที่ฝึกทดลองอาชีพ

3) บริบทด้านนักท่องเที่ยว

จากการสัมภาษณ์นายณรงค์ชัย คุณปลื้ม นายกเทศมนตรี เทศบาลเมืองแสนสุข เมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2560 พบว่านักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวบางแสนสามารถแบ่งตามลักษณะรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทย ซึ่งเป็นกลุ่มหลักส่วนใหญ่อาศัยอยู่ไม่ไกลจากบางแสน เช่น กรุงเทพมหานครและปริมณฑล หรือกลุ่มคนที่ทำงานในแหล่งอุตสาหกรรมในจังหวัดชลบุรีโดยนิยมเดินทางมาเช้า กลับเย็น หรือพักค้างคืนประมาณ 2 วัน ส่วนกลุ่มนักท่องเที่ยวต่างชาติคิดเป็นร้อยละ 10 ของนักท่องเที่ยวโดยรวม ส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุในแถบสแกนดิเนเวีย ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มจำนวนสูงขึ้น นิยมเข้ามาพักผ่อนระยะยาวในช่วงฤดูหนาว มักอยู่อาศัยเป็นระยะเวลา 1 เดือนขึ้นไป จากการเก็บข้อมูลผู้ใช้งานหลักของพื้นที่หาดบางแสน ได้แก่ กลุ่มผู้อาศัยโดยรอบ และนักท่องเที่ยวชาวไทย ส่วนใหญ่ต้องการเข้ามาทำกิจกรรมการพักผ่อน การออกกำลังกายในบรรยากาศสบายๆ เช่น รับประทานอาหาร เล่นน้ำทะเล ปั่นจักรยาน วิ่งออกกำลังกาย เป็นต้น จำนวนผู้เยี่ยมชมเดือนตุลาคม ปี พ.ศ. 2560 ของจังหวัดชลบุรีมี 1,539,399 คน (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2560) ซึ่งมีอัตราการเปลี่ยนแปลงจากเดือนตุลาคม ปี พ.ศ. 2559 คือ +5.5% และมีรายได้จากผู้เยี่ยมชมสูงขึ้น +18.42% มีมูลค่า 25,361.10 ล้านบาท แสดงให้เห็นว่าจังหวัดชลบุรีส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวเป็นอย่างมากทำให้มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเพิ่มมากขึ้น ในแต่ละปีมี

นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาบางแสนประมาณปีละ 1,100,000 คน ใช้จ่ายเฉลี่ยประมาณ 1,300 บาทต่อคน จึงทำให้เศรษฐกิจเติบโตอย่างรวดเร็ว

4) บริบทด้านการมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่น

จากการสำรวจของผู้วิจัย เมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2560 พบว่ากลุ่มบุคคลในหน่วยงานต่าง ๆ ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี สังเกตได้จากงานกิจกรรมที่จัดขึ้นบนชายหาดบางแสน ทั้งการจัดงานแข่งขันไตรกีฬา การแข่งรถ การจัดระเบียบเตียงผ้าใบ จนไปถึงการร่วมเก็บขยะบริเวณริมชายหาด จนทำให้ภาพลักษณ์ที่เคยเสียกลับมาดีต่อทัศนคติของกลุ่มคนท้องถิ่นและนักท่องเที่ยว

5) บริบทด้านจำนวนภายในเมืองต่อจำนวนประชากรเมือง

จากการคำนวณของผู้วิจัย เทศบาลเมืองแสนสุขมีประชากรรวม 46,217 คน พบว่าข้อมูลจากออนไลน์มีจำนวนภายในกลุ่มออนไลน์ 598 คน คิดเป็นสัดส่วน 1 : 77 (อ้างอิงสมาชิกของกลุ่มภายในเว็บไซต์ Facebook, 12 ธ.ค. 60) เมื่อเปรียบเทียบกับสถิติของ INDA Poll กล่าวว่า กลุ่ม LGBT มี 6% ของประชากร ดังนั้นเมืองบางแสนจะมีจำนวนของคนกลุ่ม LGBT ของประชากรในเขตเทศบาลมีจำนวน 2,773 คน คิดเป็นสัดส่วน 1 : 16

6) บริบทด้านจำนวนผู้ที่มีภูมิลำเนาในต่างประเทศที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ต่อประชากรเมือง

จากการคำนวณและสำรวจของผู้วิจัย พบว่าจำนวนผู้ที่มีภูมิลำเนาในต่างประเทศที่อาศัยอยู่ในพื้นที่หมายถึงประชากรแฝงซึ่งรวมถึงชาวต่างชาติของจังหวัดชลบุรี มีจำนวน 494,782 คน (ผู้วิจัยใช้ข้อมูลจำนวนประชากรจากสำมะโนประชากรและเคหะ พ.ศ. 2553) เมื่อเทียบสัดส่วนกับประชากรจังหวัดชลบุรีจากทะเบียนราษฎร พ.ศ. 2553 จำนวน 1,316,293 คน พบว่ามีจำนวนผู้ที่มีภูมิลำเนาในต่างประเทศที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ต่อประชากรเมือง คือ 37.58% ของประชากรจังหวัดชลบุรี

การส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวและสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวมาเที่ยวงานสงท่ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่ ทำให้ชายหาดบางแสนเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย และช่วยส่งเสริมให้ประชาชนในเขตเทศบาลและท้องถิ่นใกล้เคียงได้มีรายได้จากการท่องเที่ยว เสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนและสร้างกลุ่มเป้าหมายถาวรให้กับการท่องเที่ยวงานเทศกาลมากขึ้น โดยได้รับความร่วมมือและสนับสนุนเป็น

อย่างดีจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี กิจกรรมในงานผู้เข้าร่วมงานจะได้สนุกสนานไปกับคอนเสิร์ตจากศิลปินดัง และวงร็อกแถวหน้าของไทย มีโซนจำหน่ายสินค้าทางวัฒนธรรมสินค้าโอท็อป จำลองบรรยากาศงานวัดย้อนยุค จำหน่ายอาหารและเครื่องดื่ม การจัดงานเป็นไปตามยุทธศาสตร์ การพัฒนาด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดชลบุรี และสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล ในการส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐานและมีคุณภาพระดับสากล เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศทำให้นารายได้เข้าประเทศ และเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจของพื้นที่ โดยเทศบาลเมืองแสนสุขมุ่งเน้นให้เป็นศูนย์กลางและดินแดนแห่งความหลากหลายของการท่องเที่ยว เพื่อเป็นเมืองท่องเที่ยวที่มีคุณภาพและมาตรฐานความปลอดภัย

7) บริบททางการรณรงค์บุคคลข้ามเพศ

จากการสำรวจจำนวนการรณรงค์ตามสิทธิของคนในกลุ่ม LGBT ที่กล่าวไว้ข้างต้นของผู้วิจัยพบว่าพื้นที่ชุมชนเมืองบางแสนอยู่ใกล้เมืองพัทยา โดยอัตลักษณ์ของเมืองพัทยาเป็นพื้นที่ที่มีกลุ่มบุคคลข้ามเพศเป็นจำนวนมาก และประกอบอาชีพทางด้านสร้างสรรค์ เช่น นักแสดง นักแต่งหน้า นักจัดแต่งทรงผม ซึ่งล้วนสร้างสีสันและนารายได้มาสู่ท้องถิ่นเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้กระตุ้นเศรษฐกิจของเมืองได้เป็นอย่างดี แต่ในขณะเดียวกันกลุ่มบุคคลข้ามเพศที่อยู่ในชุมชนเมืองบางแสนประกอบอาชีพส่วนตัว เจ้าของธุรกิจร้านกาแฟ ร้านคาเฟ่ต่าง ๆ ริมชายหาด ร้านขายของที่ระลึกจากงานฝีมือของคนท้องถิ่น ซึ่งรองรับนักท่องเที่ยว จุดเด่นของบุคคลเหล่านี้คือ สามารถจูงใจลูกค้าได้จากการใช้ความคิดสร้างสรรค์ออกแบบตกแต่งร้านค้า ออกแบบสินค้าหรือบริการสร้างสรรค์ เพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าท้องถิ่น จนสามารถส่งออกไปยังต่างประเทศ จากที่กล่าวมาข้างต้นแสดงถึงความสามารถประสิทธิภาพในการทำงานที่ไม่มีการปิดกั้นกลุ่มบุคคลเหล่านี้

สรุปข้อมูลด้านสถานที่ของพื้นที่ศึกษา

1) บริบทด้านขนาดของกลุ่มมวลชนสร้างสรรค์ มีจุดที่เหมือนกันคือ กลุ่มธุรกิจสร้างสรรค์ใหม่เกิดขึ้นมากมาย ซึ่งเจ้าของธุรกิจเป็นกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่มีความคิดสร้างสรรค์ในการสร้าง

จุดขายของตนเอง และพื้นที่สร้างสรรค์เหล่านั้นส่วนใหญ่จะกระจุกตัวในบริเวณถนนสายเศรษฐกิจ และแม่น้ำสายเศรษฐกิจ

2) บริบทด้านอาชีพสร้างสรรค์ มีจุดที่เหมือนกันคือ อาชีพที่ใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการประกอบอาชีพมีอยู่มากมาย ไม่เพียงแค่วิศวกร อาจารย์ นักเรียนนักศึกษา นักวิทยาศาสตร์ นักเขียน นักแสดง ศิลปิน นักออกแบบ สถาปนิก นักวิชาการ นักธุรกิจ นักกฎหมาย นักวิเคราะห์การเงิน แต่ยังมีนักทำขนม คนขายสินค้าทำมือข้างทาง ซึ่งผู้วิจัยพบเห็นจากการเดินสำรวจภายในเมือง จึงสังเกตว่าทุกอาชีพใช้ความคิดสร้างสรรค์ทั้งสิ้นขึ้นอยู่กับผลผลิตที่ออกมาอยู่ในรูปแบบของสินค้าที่จับต้องได้หรือจับต้องไม่ได้

3) บริบทด้านนักท่องเที่ยว มีจุดที่เหมือนกันคือ อัตรานักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นเมื่อมีการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจของเมือง และส่งเสริมอัตลักษณ์ท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนสามารถผลิตสินค้าและบริการที่ตอบสนองกับกลุ่มนักท่องเที่ยวรุ่นใหม่ ซึ่งให้ความสนใจความเป็นท้องถิ่นและจุดเด่นที่ไม่เหมือนที่อื่น

4) บริบทด้านการมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่น มีจุดที่เหมือนกันคือ ประชาชนให้ความสำคัญกับกิจกรรมของเมือง เมื่อมีการรณรงค์ทำกิจกรรมบางอย่างประชาชนให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ ยิ่งเป็นโครงการในระดับชุมชนเมืองประชาชนให้ความสนใจเป็นอย่างมาก

5) บริบทด้านจำนวนเกย์ในเมืองต่อจำนวนประชากรเมือง มีจุดที่เหมือนกันคือ คนกลุ่ม LGBT ของ 3 พื้นที่ ด้วยข้อจำกัดในการสืบค้นข้อมูลเชิงสถิติจำนวนของเกย์ในแต่ละพื้นที่ ผู้วิจัยจึงอ้างอิงสมาชิกของกลุ่มเกย์ในเว็บไซต์ Facebook INDA poll (ระบุว่ากลุ่ม LGBT มีประมาณ 6% ของประชากรในประเทศไทย ซึ่งอ้างอิงจาก LGBT Capital, 2015 สถิติในงานวิจัยได้ผลว่า จำนวน LGBT ในประเทศไทยมี 3.95 ล้านคน เมื่อเทียบกับจำนวนประชากรไทยทั้งประเทศ 65.9 ล้านคน จึงได้สัดส่วนของจำนวน LGBT / จำนวนประชากรประเทศ คือ 1 : 15.69) และ IDAHOT Thailand (สิทธิของ LGBT ในประเทศไทย) เห็นได้ว่าสัดส่วนของชุมชนเมืองบางแสนมีค่าสูงที่สุด รองลงมาเป็นเมืองขอนแก่น และย่านราชบุรี

6) บริบทด้านจำนวนผู้ที่มีภูมิลาเนาในต่างประเทศที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ต่อประชากรเมือง ไม่มีสถิติบันทึกข้อมูลประชากรแฝงในพื้นที่รายปี ผู้วิจัยจึงสำรวจจากการสังเกตและรวบรวมข้อมูล จากปี 2553 พบว่าคนส่วนใหญ่ที่เข้ามาอยู่อาศัยในพื้นที่ที่เป็นแรงงานต่างด้าว โดยชุมชนเมืองบางแสน มีจำนวนสูงสุด รองลงมาคือย่านราชบุรี และเมืองขอนแก่น

7) บริบทด้านการรณรงค์บุคคลข้ามเพศ มีจุดที่เหมือนกันคือ ในประเทศไทยมีสิทธิของ คนในกลุ่ม LGBT สรุปได้ดังนี้ 1) กิจกรรมของคนที่มีเพศเดียวกัน (Same-sex sexual activity) 2) การยอมรับความเท่าเทียมทางกฎหมาย (Legal equal age of consent) 3) กฎหมายต่อต้านการเลือกปฏิบัติในการจ้างงาน (Anti-discrimination laws in employment) 4) กฎหมายต่อต้านการเลือกปฏิบัติในการจัดหาสินค้าและบริการ (Anti-discrimination laws in the provision of goods and services) 5) กฎหมายต่อต้านการเลือกปฏิบัติในพื้นที่อื่น ๆ ทั้งหมดรวมถึงการเลือกปฏิบัติโดย อ้อมและคำพูดที่แสดงถึงความเกลียดชัง (Anti-discrimination laws in all other areas (incl. indirect discrimination, hate speech)) 6) การยอมรับอย่างเปิดเผยสำหรับทหารที่เป็นเกย์และ เลสเบียน (Gays and lesbians allowed to serve openly in the military) 7) สิทธิสำหรับการ ผ่าตัดแปลงเพศ (Right to change sex surgically) 8) สิทธิการเปลี่ยนเพศอย่างถูกกฎหมาย (Right to change legal gender) 9) การอนุญาตให้ผสมเทียมสำหรับเลสเบียน (Access to IVF for lesbians) (Wikipedia, 2560)

ตารางที่ 13 การวิเคราะห์ตามประเด็นด้านคนเพื่อเปรียบเทียบพื้นที่ศึกษา

ตัวชี้วัด	ขอนแก่น เมือง สร้างสรรค์	ย่าน สร้างสรรค์ เมือง ราชบุรี	ชุมชน เมือง สร้างสรรค์ บางแสน	วิธีการ เก็บ รวบรวม ข้อมูล	หน่วยวัด	ระดับ การ นำเสนอ
1) ขนาดของกลุ่ม มวลชนสร้างสรรค์	มี	มี	มี	รายงาน	คน	ย่าน
2) อาชีพสร้างสรรค์	มี	มี	มี	รายงาน	งาน	เมือง
3) นักท่องเที่ยว	มี	มี	มี	รายงาน	คน	เมือง

ตารางที่ 13 การวิเคราะห์ตามประเด็นด้านคนเพื่อเปรียบเทียบพื้นที่ศึกษา (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ขอนแก่น เมือง สร้างสรรค์	ย่าน สร้างสรรค์ เมืองราชบุรี	ชุมชนเมือง สร้างสรรค์ บางแสน	วิธีการ เก็บ รวบรวม ข้อมูล	หน่วยวัด	ระดับ การ นำเสนอ
4) การมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่น	มี	มี	มี	สำรวจ	จำนวน ครั้ง	ชุมชน
5) จำนวนภัยในเมืองต่อจำนวนประชากรเมือง	มี	มี	มี	รายงาน	อัตราส่วน	เมือง
6) จำนวนผู้ที่มิภุมิลาเนาในต่างประเทศที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ต่อประชากรเมือง	มี	มี	มี	รายงาน	อัตราส่วน	เมือง
7) การรณรงค์บุคคลข้ามเพศ	มี	มี	มี	สำรวจ	หน่วยงาน ที่ยอมรับ	เมือง

ผู้วิจัยวิเคราะห์ได้องค์ประกอบของการพัฒนาพื้นที่เมืองสร้างสรรค์ ย่านสร้างสรรค์ และชุมชนเมืองสร้างสรรค์ ดังนี้

1. จากการวิเคราะห์กรณีศึกษาขอนแก่นเมืองสร้างสรรค์ สรุปองค์ประกอบของการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์ คือ ปัจจัยด้านคน คือ (1) ขนาดของกลุ่มมวลชนสร้างสรรค์ที่เข้ามาอยู่อาศัยมากขึ้นภายในเมือง (2) จำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นทุกปี (3) การมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่น (4) การเพิ่ม

จำนวนของวิศวกร อาจารย์ นักเรียนนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยในจังหวัด (5) นักแสดง ศิลปินที่ผลิตออกไปสู่สังคมล้วนเป็นคนขอนแก่น รวมถึงนักออกแบบและสถาปนิกที่มีความเชี่ยวชาญ (6) นักพัฒนาเมืองขอนแก่น มีวิสัยทัศน์และแนวคิดของนักวางนโยบายของประเทศ นักสร้างสรรค์ที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาพื้นที่และกลุ่มธุรกิจที่จะมาใช้อีกโอกาสที่จะเกิดขึ้นในอนาคต จากความร่วมมือของภาคส่วนได้แก่ ภาครัฐและเอกชน ร่วมดำเนินการไปในทิศทางเดียวกันในอันที่จะเอื้อต่อการพัฒนาเมืองอย่างสร้างสรรค์ สิ่งที่สำคัญที่สุด คือ ศักยภาพของคน สามารถร่วมพัฒนาวิถีชีวิตของคน (7) นักธุรกิจรุ่นใหม่ que เริ่มสร้างธุรกิจส่วนตัว

2. จากการวิเคราะห์กรณีศึกษาย่านสร้างสรรค์เมืองเก่า จังหวัดราชบุรี สรุปองค์ประกอบของการพัฒนาย่านสร้างสรรค์ คือ ปัจจัยด้านคน คือ กลุ่มมวลชนสร้างสรรค์ การพัฒนาธุรกิจไปพร้อมกับการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างคนในย่าน ระหว่างผู้ประกอบการ นักวิชาการ และศิลปิน ในการต่อยอดองค์ความรู้ พัฒนาทักษะ และพัฒนาธุรกิจ โดยมีการนำเอาเทคโนโลยี เทคนิคการออกแบบ และวัตถุดิบแบบใหม่ ๆ เข้ามาใช้เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่มีประสิทธิภาพ

3. จากการวิเคราะห์กรณีศึกษาชุมชนเมืองสร้างสรรค์บางแสนสรุปแนวคิดและองค์ประกอบของการพัฒนาชุมชนเมืองสร้างสรรค์ คือ ปัจจัยด้านคน คือ (1) กลุ่มมวลชนสร้างสรรค์จากนักศึกษาจบใหม่จากมหาวิทยาลัย (2) การพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อการเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยว (3) กิจกรรมสร้างการมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่นด้วยกิจกรรมการจัดระเบียบชายหาดบางแสน เพื่อนำพื้นที่สาธารณะกลับคืนมา บนชายหาดที่มีความยาว 2.5 กิโลเมตรมีการกางเตียงและร่วมให้บริการนักท่องเที่ยว โดยการดำเนินงานการประชุมชาวบ้านกับฝ่ายบริหารของท้องถิ่นเพื่อหาแนวทางร่วมกัน (4) วิศวกร อาจารย์ นักเรียนนักศึกษา นักวิชาการจากมหาวิทยาลัยในบริเวณใกล้เคียง (5) ศิลปิน นักออกแบบ จากกิจกรรมประกวดภาพวาดของโครงการบางแสนสร้างศิลป์ (6) สถาปนิก จากงานสถาปัตยกรรมของโรงแรมริมชายหาดที่มีความสวยงามดึงดูดสายตาของนักท่องเที่ยวทำให้เห็นถึงศักยภาพของสถาปนิกในชุมชนเมือง (7) นักธุรกิจที่เริ่มต้นธุรกิจร้านอาหาร ร้านกาแฟบริเวณริมชายหาด

จากคำถามการวิจัยข้อที่ 1.2 คือ แนวคิดและทฤษฎีอัตลักษณ์ของสถานที่ (Place Identity) มีส่วนในการพัฒนาชุมชนเมืองสร้างสรรค์หรือไม่ สรุปผลการสำรวจด้านอัตลักษณ์ทั้ง 3 พื้นที่ พบว่า แนวคิดทฤษฎีอัตลักษณ์ของสถานที่เป็นหนึ่งในองค์ประกอบของลักษณะท้องถิ่นไทยที่จะส่งผลต่อตัวชี้วัดความเป็นชุมชนเมืองสร้างสรรค์ของประเทศไทย โดยสอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎีอัตลักษณ์ของสถานที่ คือ การตระหนักรู้ในคุณค่าทางวัฒนธรรมของตนที่มีความสัมพันธ์กับสถานที่อยู่อาศัย เช่น วัฒนธรรมของแต่ละภูมิภาค งานศิลปะที่แสดงออกถึงวิถีชีวิตของแต่ละบุคคลที่สะท้อนความเป็นตัวตนออกมาสู่ภายนอก ซึ่งแท้จริงแล้วอัตลักษณ์ของแต่ละสถานที่ที่อยู่ทุกพื้นที่ขึ้นอยู่กับ การรับรู้ การตระหนักและการบูรณาการของแต่ละบุคคลซึ่งมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับลักษณะทางกายภาพของสภาพแวดล้อมด้วย การพัฒนาพื้นที่ที่มีประวัติศาสตร์และการผสมผสานทางวัฒนธรรมเกิดเป็นการพัฒนาเชิงบวกที่น่าสนใจมากขึ้น โดยสามารถเก็บสินทรัพย์เหล่านั้นและฟื้นฟูพื้นที่ขึ้นมาใหม่เพื่อรองรับคนรุ่นใหม่ ซึ่งเป็นสิ่งที่น่าสนใจคือ ความมีเสน่ห์ของประเทศไทยโดยอาศัยลักษณะท้องถิ่นไทย การให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจในเชิงพื้นที่ เน้นความร่วมมือของภาครัฐเอกชนและประชาชนให้ร่วมกันส่งเสริมศักยภาพ ได้แก่ (1) สินทรัพย์ทางวัฒนธรรม (2) อัตลักษณ์ของสถานที่ (3) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน (4) การมอบสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ เพื่อสร้างภาพลักษณ์ของชุมชนเมืองให้กลายเป็นศูนย์กลางการรวมตัวของธุรกิจสร้างสรรค์และกลุ่มมวลชนสร้างสรรค์ เกิดเป็นสินทรัพย์ใหม่ทางเศรษฐกิจที่เรียกว่า “ชุมชนเมืองสร้างสรรค์” ซึ่งสามารถกระตุ้นเศรษฐกิจและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ได้อย่างยั่งยืน โดยที่ประเทศไทยมีพื้นฐานในการพัฒนาเพื่อเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ระดับประเทศได้

ตารางที่ 14 การวิเคราะห์ตามประเด็นเพื่อเปรียบเทียบพื้นที่ศึกษาจากปัจจัยด้านอัตลักษณ์ ปัจจัยด้านสถานที่ และปัจจัยด้านคน รวมกับข้อมูลทั่วไปของพื้นที่ศึกษา

ตัวชี้วัด	ขอนแก่น เมือง สร้างสรรค์	ย่าน สร้างสรรค์ เมือง ราชบุรี	ชุมชนเมือง สร้างสรรค์ บางแสน	วิธีการ เก็บ รวบรวม ข้อมูล	หน่วยวัด	ระดับ การ นำเสนอ
ปัจจัยด้านอัตลักษณ์						
1) กิจกรรมทางสังคม	มี	มี	มี	สำรวจ	แห่ง	ชุมชน
2) ความหลากหลายของวัฒนธรรม	มี	มี	มี	สำรวจ	จำนวนครั้งที่จัดงาน	ย่าน
3) มูลค่าเพิ่มของสินค้าในท้องถิ่น	มี	มี	มี	รายงาน	บาท	เมือง
4) ศิลปวัฒนธรรม	มี	มี	มี	รายงาน	งาน	เมือง
ปัจจัยด้านสถานที่						
1) วัสดุท้องถิ่น	มี	มี	มี	สำรวจ	แห่ง	ชุมชน
2) อัตลักษณ์ของเมือง	มี	มี	มี	สำรวจ	จำนวนงาน	เมือง
3) แหล่งอบรมและเรียนรู้	มี	มี	มี	รายงาน	แห่ง	เมือง
4) ตำแหน่งที่ตั้ง	มี	มี	มี	รายงาน	-	เมือง
5) ลักษณะทางภูมิประเทศ	มี	มี	มี	รายงาน	-	เมือง
6) วิวัฒนาการของเมือง	มี	มี	มี	รายงาน	-	เมือง
7) รูปทรงของเมือง	มี	มี	มี	รายงาน	รูปแบบ	เมือง

ตารางที่ 14 การวิเคราะห์ตามประเด็นเพื่อเปรียบเทียบพื้นที่ศึกษาจากปัจจัยด้านอัตลักษณ์ ปัจจัยด้านสถานที่ และปัจจัยด้านคน รวมกับข้อมูลทั่วไปของพื้นที่ศึกษา (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ขอนแก่น เมือง สร้างสรรค์	ย่าน สร้างสรรค์ เมือง ราชบุรี	ชุมชนเมือง สร้างสรรค์ บางแสน	วิธีการ เก็บ รวบรวม ข้อมูล	หน่วยวัด	ระดับ การ นำเสนอ
8) อุตุสหกรรม สร้างสรรค์	มี	มี	มี	รายงาน	แห่ง	เมือง
9) สาธารณูปโภค/ สาธารณูปการ	มี	มี	มี	รายงาน	แห่ง	เมือง
ปัจจัยด้านคน						
1) ขนาดของกลุ่ม มวลชนสร้างสรรค์	มี	มี	มี	รายงาน	คน	ย่าน
2) อาชีพ สร้างสรรค์	มี	มี	มี	รายงาน	งาน	เมือง
3) นักท่องเที่ยว	มี	มี	มี	รายงาน	คน	เมือง
4) การมีส่วนร่วม ของคนในท้องถิ่น	มี	มี	มี	สำรวจ	จำนวน ครั้ง	ชุมชน
5) จำนวนเกย์ใน เมืองต่อจำนวน ประชากรเมือง	มี	มี	มี	รายงาน	อัตราส่วน	เมือง
6) จำนวนผู้ที่มี ภูมิลำเนาใน ต่างประเทศที่ อาศัยอยู่ในพื้นที่ ต่อประชากรเมือง	มี	มี	มี	รายงาน	อัตราส่วน	เมือง

ตารางที่ 14 การวิเคราะห์ตามประเด็นเพื่อเปรียบเทียบพื้นที่ศึกษาจากปัจจัยด้านอัตลักษณ์ ปัจจัยด้านสถานที่ และปัจจัยด้านคน รวมกับข้อมูลทั่วไปของพื้นที่ศึกษา (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ขอนแก่น เมือง สร้างสรรค์	ย่าน สร้างสรรค์ เมือง ราชบุรี	ชุมชนเมือง สร้างสรรค์ บางแสน	วิธีการ เก็บ รวบรวม ข้อมูล	หน่วยวัด	ระดับ การ นำเสนอ
7) การรณรงค์ บุคคลข้ามเพศ	มี	มี	มี	สำรวจ	หน่วยงาน ที่ยอมรับ	เมือง
8) ประชากร	มี	มี	มี	รายงาน	จำนวน คน	เมือง

5.3 ผลการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน

ประเด็นการสัมภาษณ์ด้านประชากร การมีส่วนร่วมของชุมชน กลุ่มมวลชนสร้างสรรค์ นวัตกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมทางประเพณี / วัฒนธรรม อัตลักษณ์ของสถานที่ ลักษณะท้องถิ่นไทย การพัฒนาชุมชนเมืองสร้างสรรค์ วิสัยทัศน์ แผนพัฒนาท้องถิ่น และข้อมูลพื้นฐานของชุมชนเมืองสร้างสรรค์ ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์หัวหน้าฝ่ายกองช่างที่เทศบาลนครขอนแก่น เมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. 2560 สัมภาษณ์ นายมิตรภาพ พูนเพิ่มพันธ์ นักผังเมืองระดับชำนาญการ ที่กรมโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดราชบุรี เมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. 2560 และนายณรงค์ชัย คุณปลื้ม นายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองแสนสุข เมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2560 ให้ตอบในมุมมองของผู้นำชุมชน ได้ผลตามประเด็น ดังนี้

5.3.1 ความเข้าใจเรื่องชุมชนเมืองเป็นชุมชนเมืองสร้างสรรค์

พบว่าผู้นำชุมชนเมืองขอนแก่นให้ความสำคัญกับอิทธิพลของวัฒนธรรมและความสร้างสรรค์ในสถานที่ ส่งผลต่อการลงทุนในด้านวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ของสถานที่ซึ่งสอดคล้องกับผู้นำชุมชนเมืองราชบุรี แต่ผู้นำชุมชนเมืองบางแสนให้ความสำคัญกับผู้อยู่อาศัยและ

นักท่องเที่ยว เพราะส่งผลต่อการเติบโตของการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจของชุมชน ส่งเสริมการลงทุนด้วยโครงการต่าง ๆ โดยดึงดูดคนที่มีความสามารถเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาเมือง ผลการวิเคราะห์ประเด็นจากผลการสัมภาษณ์คือ ชุมชนเมืองที่อยู่ใกล้ถนนสายหลักและแม่น้ำสายสำคัญ เน้นการส่งเสริมด้านการอยู่อาศัยและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ส่วนชุมชนเมืองการท่องเที่ยวและพักผ่อน เน้นการส่งเสริมพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและพื้นที่สาธารณะเพื่อส่งเสริมสภาพแวดล้อมทางกายภาพเมือง

5.3.2 โครงการที่ช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจและกิจกรรมสร้างสรรค์หลังจากเมืองได้รับการจัดอันดับจากกระทรวงพาณิชย์ให้เป็นเมืองสร้างสรรค์

พบว่าโครงสร้างพื้นฐานสามารถช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจส่งผลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวและนักลงทุน เนื่องจากชุมชนเมืองขอนแก่นมีแผนโครงการด้านโครงสร้างพื้นฐานหลักคือ สถานีรถไฟ สนามบิน และโครงการก่อสร้างรถไฟฟ้ารางเบาซึ่งเป็นสิ่งที่ดึงดูดให้นักธุรกิจเข้ามาลงทุนในเมืองมากขึ้นเพราะเป็นจังหวัดแรกที่มีโครงการรถไฟฟ้าซึ่งรองลงมาจากกรุงเทพมหานคร บ่งบอกถึงความเติบโตด้านเศรษฐกิจนำไปสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์และกิจกรรมสร้างสรรค์ ชุมชนเมืองราชบุรีพัฒนาย่านเมืองเก่าให้มีกิจกรรมสร้างสรรค์ริมแม่น้ำแม่กลอง เช่น ถนนคนเดิน หอศิลป์ ห้องสมุดชุมชน (มีทั้งโทรทัศน์ คอมพิวเตอร์ และสัญญาณอินเทอร์เน็ตเพื่อการเรียนรู้) และนิทรรศการศิลปะท้องถิ่นในชุมชน เป็นต้น และชุมชนเมืองบางแสนมีโครงสร้างพื้นฐานด้านการศึกษารวมทั้งโรงเรียนระดับอนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และมหาวิทยาลัย เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ของกลุ่มคนรุ่นใหม่ทั้งในเชิงวิชาการและระดับรากหญ้า เกิดเป็นศูนย์กลางชุมชนเมืองสร้างสรรค์

5.3.3 กิจกรรมที่กระตุ้นการรวมกลุ่มของกลุ่มมวลชนสร้างสรรค์

พบว่าทั้ง 3 ชุมชนเมืองให้ความเห็นตรงกันด้านศูนย์กลางชุมชนเป็นองค์ประกอบสำคัญที่กระตุ้นการรวมกลุ่มของกลุ่มมวลชนสร้างสรรค์ ได้แก่ ศูนย์กลางทางศิลปะ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ศูนย์สุขภาพ ไปรษณีย์ ศูนย์ให้คำปรึกษาแก่ประชาชน เป็นต้น สภาพแวดล้อมของเมืองที่มีทัศนียภาพสวยงาม เต็มไปด้วยพื้นที่สีเขียว มีความเป็นธรรมชาติ และพื้นที่สาธารณะ ซึ่งในปัจจุบัน

สังคมผู้สูงอายุมีขนาดใหญ่มากขึ้นส่งผลให้ที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุมีอัตราสูงขึ้น และต้องการให้เมืองพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้สะดวกสบาย เช่น ภัตตาคาร คาเฟ่ ห้างสรรพสินค้า โรงแรม โรงพยาบาล โบสถ์ สนามกีฬา สถานีรถไฟ สนามบิน และสวนสาธารณะระดับชุมชน

5.3.4 วิธีการปฏิบัติต่อคนชุมชนเมืองเพื่อให้ตระหนักถึงความสำคัญของชุมชนเมือง
สร้างสรรค์ พบว่าทั้ง 3 ชุมชนเมืองมีวิธีการปฏิบัติต่อคนชุมชนผ่านการพัฒนาเมือง ดังนี้

- 1) การส่งเสริมการใช้ระบบขนส่งสาธารณะ โครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่เพื่อการเดินได้และศูนย์กลางทางเศรษฐกิจภายในเมือง
- 2) การเพิ่มคุณภาพการออกแบบทุกด้านภายในชุมชนเมือง
- 3) การอนุรักษ์และต่อยอดมรดกของชุมชนเมือง
- 4) การผสมผสานที่อยู่อาศัย ส่งเสริมความสามารถในการหาที่อยู่อาศัย และการแข่งขันของที่อยู่อาศัย
- 5) การสนับสนุนให้ประชาชนมีสุขภาพดี และการมีส่วนร่วมของชุมชน
- 6) การส่งเสริมเศรษฐกิจและอาชีพของคนในชุมชน
- 7) สภาวะแวดล้อมทางธรรมชาติ การสนับสนุนให้มีพื้นที่เปิดโล่ง พื้นที่ทางกีฬาและพื้นที่พักผ่อน
- 8) การตระหนักถึงสภาวะอากาศเปลี่ยนแปลง
- 9) การจัดการน้ำ ปริมาณการใช้น้ำในเมือง และการหมุนเวียนใช้น้ำ
- 10) การจัดการเหตุฉุกเฉินและหลีกเลี่ยงภาวะที่อันตราย

ความสำคัญของชุมชนเมืองสร้างสรรค์ จากสถานการณ์การใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่เมือง และการวางผังเมืองรวมที่ประกาศใช้ตามกฎกระทรวง ปี พ.ศ. 2560 พบว่าขาดแคลนพื้นที่เปิดโล่งสาธารณะเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน พื้นที่อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและพื้นที่เกษตรกรรม ปัจจุบันแนวคิดการพัฒนาเมืองให้ความสำคัญกับแหล่งผลิต แลกเปลี่ยน บริโภคและหมุนเวียนทรัพยากรกลับมาใช้ใหม่ เพื่อลดการใช้พลังงานและช่วยฟื้นฟูระบบนิเวศ เช่น พื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเล พื้นที่ทำประมงชายฝั่งโดยชุมชนท้องถิ่น พื้นที่เมืองใหม่ และพื้นที่เมืองเก่า เป็นต้น และ

สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงในด้านสังคมและคุณภาพชีวิต คือ ปัญหาพฤติกรรมวัยรุ่นและเยาวชน ตลอดจนปัญหาความสัมพันธ์ของคนในชุมชน ทั้งที่ปัจจัยด้านเยาวชนและชุมชนที่เข้มแข็งจะเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จในอนาคตของ การส่งเสริมความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจ ครอบครัวและชุมชน ตั้งแต่เด็กเล็ก เยาวชน วัยทำงาน และผู้สูงอายุ เพื่อการแสดงออก เรียนรู้และใช้ชีวิตอย่างเหมาะสม โดยเฉพาะพื้นที่โล่งสาธารณะที่ได้รับการวางแผนและออกแบบมาอย่างดีจะสามารถช่วยพัฒนาศักยภาพประชาชนและลดค่าใช้จ่ายด้านชีวิตและสุขภาพ เช่น อุบัติเหตุ โรคร้าย การว่างงาน และอาชญากรรม เป็นต้น ซึ่งเป็นแนวทางการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืนมุ่งดำเนินการอยู่และประสบความสำเร็จทั้งในแง่การดึงดูดกลุ่มประชากรที่มีคุณภาพให้ตั้งถิ่นฐานและดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเยี่ยมชมเมืองที่มีความสุข

5.4 ผลการสัมภาษณ์ผู้มีความรู้ทางการวางผังเมือง

ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์หัวหน้าฝ่ายกองช่างที่เทศบาลนครขอนแก่นเมือง เมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. 2560 สัมภาษณ์ นายมิตรภาพ พูนเพิ่มพันธ์ นักผังเมืองระดับชำนาญการ ที่กรมโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดราชบุรี เมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. 2560 และนายณรงค์ชัย คุณปลื้ม นายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองแสนสุข เมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2560 โดยให้ตอบในมุมมองของนักผังเมือง แบ่งตามประเด็น ดังนี้

5.4.1 แผนการพัฒนาเมืองระยะยาวมีการพัฒนาด้านเมือง

พบว่าแผนงานโครงการพัฒนาตามผังเมืองรวมเมืองขอนแก่น ปี พ.ศ. 2560 ซึ่งกำหนดวิสัยทัศน์ของเทศบาลนครขอนแก่นคือ “พัฒนาเมืองสู่สากล สร้างสังคมแห่งความสุข” มีแนวทางในการจัดระเบียบตลาดกลางเมือง เพื่อลดปัญหาต่าง ๆ เช่น ปัญหามลภาวะ ปัญหาการจราจร ปัญหาสิ่งแวดล้อมและการจัดการขยะ ที่ส่งผลกระทบต่อสาธารณะ และการพัฒนาข้อเสนอ กำกับติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินโครงการ และหารือในประเด็นความคืบหน้าของการดำเนินโครงการขอนแก่นหัวใจไร้มลพิษ และรูปแบบการสนับสนุนที่เหมาะสมของโครงการรถไฟฟ้ารางเบา LRT ตามแนวทางการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์

แผนงานโครงการพัฒนาตามผังเมืองรวมเมืองราชบุรี ปี พ.ศ. 2556 ต่อเนื่องจนถึงปัจจุบันมีการจัดลำดับการพัฒนาระยะ 10 ปี ซึ่งมีโครงการเมืองศิลปะ คือ 1) จัดตั้งย่านศิลปะและพื้นที่ศิลปะอื่น ๆ ในปีงบประมาณ 2555-2557 2) จัดตั้งชมรมศิลปะ ในปีงบประมาณ 2556-2559 3) จัดกิจกรรมศิลปะ ในปีงบประมาณ 2556-2565 4) ถนนคนเดิน ในปีงบประมาณ 2555-2565 5) พิจารณาก่อสร้างตลาดสนามหญ้าเป็นลานอเนกประสงค์ ในปีงบประมาณ 2561-2565 เนื่องจากเมืองราชบุรีมีต้นทุนทางศิลปวัฒนธรรมที่เด่นชัด แนวความคิดการพัฒนาพื้นที่ศิลปะคือ การหาพื้นที่ให้ศิลปะ เพื่อคนในชุมชนทุกเพศ ทุกวัย ได้แสดงออกอย่างสร้างสรรค์และหลากหลาย แผนงานนี้เสนอให้พัฒนาพื้นที่ริมแม่น้ำถนนวรเดชเป็นพื้นที่ศิลปะ เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีเอกลักษณ์ด้านศิลปะที่ชัดเจน ประกอบกับมีภูมิทัศน์ที่สวยงาม สามารถใช้เป็นพื้นที่อเนกประสงค์เพื่อจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของย่านสร้างสรรค์เมืองราชบุรี

แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเทศบาลเมืองแสนสุข พ.ศ. 2558-2562 ซึ่งกำหนดวิสัยทัศน์คือ “เทศบาลเมืองแสนสุข เป็นเมืองน่าอยู่พัฒนาการเรียนรู้คู่คุณธรรม แหล่งท่องเที่ยวสวยงามและยั่งยืน รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจรุ่งเรือง ประชาชนอยู่ดีมีสุข ชุมชนเข้มแข็ง ดำรงประชาธิปไตย ภายใต้ระบบการบริหารท้องถิ่นที่มีธรรมาภิบาล” และนโยบายผู้บริหารเทศบาลเมืองแสนสุข ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาในด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม

การวางแผนเพื่อพัฒนาด้านกายภาพเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สนองต่อนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ของเทศบาลฯ ของทั้ง 3 ชุมชนเมือง โดยเฉพาะพื้นที่บริเวณชายหาดบางแสน ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญและมีประวัติศาสตร์เก่าแก่ มีสภาพธรรมชาติที่ถูกอนุรักษ์เป็นพื้นที่เปิดโล่งสาธารณะกว้างใหญ่ที่สุดในเขตเทศบาล มีศักยภาพในการเป็นพื้นที่กิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต กระตุ้นเศรษฐกิจส่งเสริมสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนเมือง จากการเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เดินทางสะดวกจากเขตเมือง ในช่วง 20 ปีที่ผ่านมาประสบปัญหาสภาพแวดล้อมที่เสื่อมโทรม ทั้งจากปัจจัยทางธรรมชาติ กิจกรรมการท่องเที่ยว และการขยายตัวของเมืองทำให้ภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวยอดนิยมในอดีตเริ่มลดบทบาทลง แต่พื้นที่ชายหาดบางแสนมีศักยภาพสูงในการ

รองรับการเติบโตทั้งทางด้านการเป็นแหล่งที่อยู่อาศัย แหล่งท่องเที่ยว และแหล่งส่งเสริมกิจกรรมเชิงธุรกิจระดับชาติ หน่วยงานท้องถิ่นจัดทำผังแม่บทเพื่อพัฒนาพื้นที่เพื่อเป็นเอกสารอ้างอิงสำหรับทุกภาคส่วน ให้มีความเข้าใจในการพัฒนาให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ในการสร้างภาพลักษณ์ใหม่ รองรับประชาชนในเขตเทศบาล นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศ

5.4.2 แหล่งอบรมและเรียนรู้ในเมือง

ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ที่ขอนแก่นเมืองสร้างสรรค์ ย่านสร้างสรรค์เมืองเก่าราชบุรี และชุมชนเมืองสร้างสรรค์บางแสนจากการเก็บข้อมูล พบว่า เมืองขอนแก่นมีแหล่งอบรมและเรียนรู้ คือ 1) ศูนย์บันดลไทย เป็นหน่วยงานและศูนย์กลางในการให้บริการและให้คำแนะนำปรึกษาสำหรับการพัฒนาธุรกิจอุตสาหกรรมวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์บริหารจัดการเส้นทางวัฒนธรรม (ทุนทางวัฒนธรรม) 2) คุ้มสิริฐาน เป็นพื้นที่อาคารชุดสำหรับจัดกิจกรรมหลากหลายรูปแบบ ทำกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในส่วนของสถานที่และภาพลักษณ์ทางกายภาพ เป็นบริเวณศูนย์กลางด้านวัฒนธรรม จัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย 3) พุทธศิลป์สถาน แบ่งพื้นที่เป็น 3 ส่วน ได้แก่ ลานพุทธศิลป์ พิพิธภัณฑสถานพุทธศิลป์ อาคารพุทธศิลป์ ประกอบด้วยห้องนิทรรศการถาวร อาคารแฝดหลังแรกเป็นพื้นที่จัดแสดงพระไม้มากกว่า 100 องค์ ส่วนอาคารหลังที่ 2 จัดให้เป็นห้องประชุมสัมมนารองรับได้กว่า 100 ท่าน 4) อีสานนิทัศน์ เป็นห้องนิทรรศการถาวรในรูปแบบพิพิธภัณฑสถานศึกษา แสดงเรื่องราวเกี่ยวกับภูมิภาคอีสาน โดยใช้วิธีการนำเสนอด้วยเทคโนโลยีและสื่อที่ทันสมัยในลักษณะที่เป็นอินเตอร์แอคทีฟ มิวเซียม 5) หอศิลป์วัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น เป็นหน่วยกลางในการประสานงานการจัดนิทรรศการ เผยแพร่และจัดแสดงด้านศิลปวัฒนธรรมของหน่วยงานต่าง ๆ 6) โสภณมั่ง มีพื้นที่ส่วนนิทรรศการ และห้องจำหน่ายของที่ระลึก 7) ศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ (TCDC) สาขา มหาวิทยาลัยขอนแก่น ส่งเสริมการใช้ความคิดสร้างสรรค์ให้แก่ผู้ประกอบการ นักออกแบบ นักศึกษา และประชาชนผู้สนใจในภาคอีสาน

ย่านเมืองเก่าราชบุรีซึ่งอยู่ใกล้กับแม่น้ำแม่กลอง มีอาคารที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ คือ 1) พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ 2) หอศิลป์เจ้าหญิง 3) อาคารศาลแขวง 4) กลุ่มอาคารเก่าถนนจรดวิถีถ่อง 5) อาคารบนถนนสุขุมวิท ซึ่งก็มีลักษณะทางกายภาพเป็นตรอกขนาดเล็ก ๆ

ทางทิศตะวันออกของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสามารถใช้เป็นพื้นที่ศิลปะเพื่อใช้จัดงาน เนื่องจากเป็นถนนสั้น ไม่มีการสัญจรของรถขนาดใหญ่ บรรยากาศสงบ ร่มรื่น บริเวณนี้เคยใช้จัดงานศิลปะของนักเรียนในจังหวัด คือ ดิดศิลป์นราขบุรี และสามารถประยุกต์ใช้ได้ต่อไปในอนาคต 6) พื้นที่ริมแม่น้ำแม่กลอง ตลอดแนวถนนวรเดชปัจจุบันได้รับการเปลี่ยนแปลงเป็นทางเดินริมน้ำ มีทัศนียภาพที่สวยงาม ซึ่งมีศักยภาพสูงต่อการเป็นพื้นที่อเนกประสงค์เพื่อจัดงานและกิจกรรมเพื่อการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์

ชุมชนเมืองแสนสุขมีแหล่งเรียนรู้สำหรับคนในชุมชน ได้แก่ 1) สถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล มหาวิทยาลัยบูรพา เป็นสถานเลี้ยงสัตว์น้ำเค็ม การจำลองตู้ปฏิบัติการ การจัดนิทรรศการ และตัวอย่างสัตว์ทะเลที่ตองน้ำยา และการสตัฟฟ์แบ่งเป็นชุดนิทรรศการความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ทางทะเลออกเป็นเรื่องต่าง ๆ หลายชุดนิทรรศการโลกใต้ทะเลให้ผู้เข้าชมได้ชม รวมถึงจัดแสดงผลงานการวิจัยของนักวิทยาศาสตร์ด้านการศึกษาพฤติกรรมสัตว์ทะเล และงานวิจัยด้านการเพาะพันธุ์สัตว์ทะเลที่สวยงามและหายาก โดยตกแต่งสภาพแวดล้อมให้ใกล้เคียงธรรมชาติ ให้มากที่สุด 2) ศูนย์เรียนรู้โลกใต้ทะเลบางแสน เป็นอาคารรูปปลากระเบนเชื่อมต่อกับสวนสถานเลี้ยงสัตว์น้ำเค็ม โดยจำลองชีวิตความเป็นอยู่ของสัตว์ทะเลและจัดแสดงความสัมพันธ์ของสิ่งมีชีวิตในระบบนิเวศวิทยาทางทะเลในภูมิภาคต่าง ๆ

5.4.3 การพัฒนาชุมชนเมืองสู่ความเป็นชุมชนเมืองสร้างสรรค์ตามลักษณะท้องถิ่นไทย

พบว่าเทศบาลนครขอนแก่น และเทศบาลเมืองราชบุรีมีชุมชนธุรกิจสร้างสรรค์ คือ กลุ่มคนและงานสร้างสรรค์ เพื่อเผยแพร่ผลงานสินค้าและงานกิจกรรมต่าง ๆ แบ่งปันความรู้ ประสบการณ์การทำธุรกิจสร้างสรรค์ ในพื้นที่ราชบุรีมีการรวมตัวกันเป็นเครือข่ายอุตสาหกรรมเซรามิคย่อย เพื่อพัฒนาด้านการตลาด การออกแบบ และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ แต่ความเชื่อมโยงระหว่างเครือข่าย ยังคงจำกัดและขาดความเชื่อมโยงระหว่างอุตสาหกรรมต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ รวมถึงความเชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมสนับสนุนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นการสร้างความร่วมมือและร่วมใจของทุกภาคส่วน โดยเฉพาะภาคประชาชนในการร่วมคิดพัฒนา และหาทางออกอย่างยั่งยืน จึงเป็นปัจจัยสำคัญในการยกระดับอุตสาหกรรมเซรามิคและเมืองให้เป็นเมืองแห่งการ

สร้างสรรค์ โดยมุ่งเน้นการนำองค์ความรู้เทคโนโลยีสมัยใหม่ และความคิดสร้างสรรค์มาเป็นเครื่องมือในการเพิ่มคุณค่าผลิตภัณฑ์ และสร้างเมืองให้มีชีวิตโดยเติมเต็มกิจกรรม พื้นที่เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสร้างสรรค์นวัตกรรม ซึ่งจะนำไปสู่การยกระดับอุตสาหกรรมเซรามิก การสร้างเอกลักษณ์ของพื้นที่ และการพัฒนาต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้เป็นที่รู้จักของคนในวงกว้างทั้งในและต่างประเทศที่มีความสำคัญต่อภาพลักษณ์ของเมืองอย่างมากเพราะเป็นการสะท้อนอัตลักษณ์ของเมือง วิถีชีวิตที่ดีคุณภาพชีวิตและแรงบันดาลใจของคนที่นี่ บอกเล่าเรื่องราวของเมืองสู่ผู้มาเยือน เพื่อให้เกิดการตระหนักถึงความสำคัญและประวัติศาสตร์ของเมือง

เทศบาลเมืองแสนสุขได้มีการพัฒนาไปสู่ความยั่งยืนและสอดคล้องกับทิศทางในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 เช่น โครงการเมืองชาวนุเคราะห์ที่เน้นกลุ่มเป้าหมายผู้ได้รับประโยชน์ที่สำคัญมาก คือ กลุ่มผู้สูงอายุในพื้นที่เทศบาลซึ่งมีจำนวนมากว่าเกณฑ์ขั้นต่ำของการเป็นเมืองแห่งสังคมผู้สูงอายุโดยเน้นการนำเทคโนโลยีขั้นสูงแบบออนไลน์มาเพื่อช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยความร่วมมือกับภาคส่วนอื่น เช่น ผู้ประกอบการกับหน่วยงานเอกชน และโครงการเมืองแห่งกีฬาและสุขภาพซึ่งทำให้ชายหาดบางแสนได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของสนามแข่งขันประลองความเร็วในกีฬาแข่งระดับโลกและไตรกีฬา (วิ่ง-ว่ายน้ำ-จักรยาน) ที่ส่งเสริมทั้งเศรษฐกิจการค้าและการท่องเที่ยวในพื้นที่และถ่ายทอด ภาพทิวทัศน์ที่มีความหลากหลายทั้งมิติสิ่งแวดล้อม ธรรมชาติและวัฒนธรรมของพื้นที่ออกสู่สังคมภายนอกด้วยมุมมองใหม่ที่แตกต่างไปจากเดิมอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งแสดงให้เห็นความพยายามอย่างมากของหน่วยงานท้องถิ่น โดยเฉพาะการพัฒนาเมืองให้ก้าวทันโลกบนหลักคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์และการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

5.4.4 กิจกรรมการพัฒนาเมืองที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาของเทศบาล

จากการเก็บข้อมูลพบว่า แผนงานของเทศบาลนครขอนแก่น เทศบาลเมืองราชบุรี และเทศบาลเมืองแสนสุข มีการวางผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่บริเวณถนนสายหลัก ถนนสายสำคัญ และชายหาดที่สามารถใช้เป็นกรอบแนวทางการพัฒนาพื้นที่ ในการดำเนินงานของเทศบาลและหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยยึดหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน สร้างความสมดุลด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลให้เกิดประโยชน์ทั้งในด้านการใช้

งานของชุมชนและนักท่องเที่ยว รวมทั้งเป็นการสร้างภาพลักษณ์ใหม่ให้กับเมืองในรูปแบบเมืองที่ทันสมัย น่าอยู่น่าเที่ยวสำหรับคนทุกกลุ่มโดยเฉพาะกลุ่มมวลชนสร้างสรรค์

5.4.5 โครงการพัฒนาเมือง

จากการเก็บข้อมูลพบว่า โครงการพัฒนาเมืองของเทศบาลนครขอนแก่น เทศบาลเมืองราชบุรี และเทศบาลเมืองแสนสุข มีการเสนอแนวทางการออกแบบมาตรฐาน (Typical Design) ของโซนการใช้งานบริเวณพื้นที่สาธารณะ เช่น สวนกลางเมือง ทางเท้า รวมถึงการปรับปรุงรูปแบบทางเดิน ทางจักรยาน ถนนตามแนวถนนสายสำคัญและที่จอดรถ เพื่อกำหนดบทบาทผังแม่บท และรายละเอียดโครงการสำหรับออกแบบพื้นที่โครงการย่อยต่อไป แต่เทศบาลเมืองแสนสุข มีโครงการปรับปรุงภูมิทัศน์ชายหาด โครงการลาน/สะพานปลา และพื้นที่โครงการย่อยเพื่อออกแบบภูมิสถาปัตยกรรม จะเป็นการวิเคราะห์ลักษณะทางกายภาพของพื้นที่แต่ละส่วน เพื่อนำเสนอการวางผังและแนวความคิดขั้นต้นด้านพื้นที่ใช้สอยและการออกแบบภูมิสถาปัตยกรรม (Landscape Conceptual Design) เช่น โครงการลานถนนคนเดิน โครงการลาน/ศาลาเฉลิมพระเกียรติ

5.5 ผลการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทางด้านเมืองสร้างสรรค์ซึ่งเกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนสร้างสรรค์

ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญศาสตราจารย์ ดร.พีรตร แก้วลาย ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์และนวัตกรรมสร้างสรรค์ ที่คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อเดือนมกราคม พ.ศ. 2560 ให้ความคิดเห็นด้านหลักการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์ คือ 1) การเติบโตและการแข่งขันทางเศรษฐกิจ 2) การเข้าถึงที่สะดวกสบาย 3) การขนส่งภายในเมืองที่เชื่อมต่อกัน 4) การออกแบบระดับโลก 5) ประชากรมีความร่วมมือทางสังคม 6) ความหลากหลายและทางเลือกของที่อยู่อาศัย 7) ที่อยู่อาศัยสามารถหาได้สำหรับผู้มีรายได้น้อย 8) เมืองมีความยืดหยุ่นต่อวิกฤตการณ์สภาวะอากาศเปลี่ยนแปลง 9) กลยุทธ์การปกป้อง พื้นฟูและเพิ่มสภาพแวดล้อมที่ดีภายในเมือง 10) การจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่มีประสิทธิภาพ

สำหรับส่วนของการพัฒนาย่านสร้างสรรค์โดยส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐ สถาบันการศึกษา และเอกชนในการดำเนินโครงการและมาตรการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาย่านสร้างสรรค์

เช่น การจัดงานเทศกาลศิลปะทุกปีซึ่งเป็นความร่วมมือของศิลปินและผู้สนใจทั้งในและต่างประเทศ พื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้และนำเสนอนวัตกรรมผลงานที่มีเอกลักษณ์ของศิลปินรวมถึงเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม ซึ่งมีศูนย์กลางอยู่ที่พิพิธภัณฑ์และเชื่อมต่อกับย่านธุรกิจและสตูดิโอที่กระจายอยู่โดยรอบโดยใช้แนวคิดการพัฒนาเมืองและการพัฒนาธุรกิจไปพร้อมกันผ่านการส่งเสริมความร่วมมือในประเทศและระหว่างประเทศ ระหว่างผู้ประกอบการ นักวิชาการ และศิลปิน เพื่อต่อยอดองค์ความรู้ พัฒนาทักษะ และพัฒนาธุรกิจ โดยการนำเอาเทคโนโลยี เทคนิคการออกแบบ และวัตถุดิบแบบใหม่ ๆ เข้ามาใช้เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่มีประสิทธิภาพ มีรูปแบบและคุณสมบัติตรงตามความต้องการของตลาด การรักษาศิลปวัฒนธรรมและการพัฒนาชุมชนในย่านให้น่าอยู่ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนเป็นสำคัญ

และให้ความคิดเห็นถึงชุมชนเมืองสร้างสรรค์ มีลักษณะดังนี้

1. การคมนาคมขนส่ง เส้นทางเดินและปั่นจักรยานภายในชุมชน
2. การจัดการของเสีย การนำมาใช้ใหม่ การดูแลสุขภาพของประชาชน ความยั่งยืนของเมืองในด้านของการลดคาร์บอนให้เป็นศูนย์ การปรับตัวให้เข้ากับสภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปของอากาศ การจัดการน้ำ การจัดการสภาพแวดล้อม สวนสาธารณะ การขนส่งสาธารณะและการท่องเที่ยวสีเขียวยั่งยืนเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
3. การพัฒนาเมืองอย่างชาญฉลาด
4. ศูนย์ที่ปรึกษาด้านธุรกิจ มีการรวบรวมรายชื่อกลุ่มธุรกิจขนาดเล็กภายในเมือง แจกข้อมูลข่าวสารด้านธุรกิจ จัดอบรมและสัมมนาทางด้านก่อสร้าง ตั้งธุรกิจใหม่ งานกิจกรรมพบปะสำหรับนักลงทุน การสร้างโอกาสในการลงทุนซึ่งจะต้องมีการประชาสัมพันธ์สิทธิพิเศษของตลาดการค้า กลุ่มธุรกิจ Start Up โดยมีสินค้าเป็นเอกลักษณ์และเพิ่มอัตราการเติบโตทางการเงินของเมือง
5. พื้นที่สาธารณะ จุดหมายตาของนักท่องเที่ยว ศูนย์ประชุมจัดงาน
6. การสำรวจชุมชนเมือง เพื่อจัดทำข้อมูลสำหรับนักท่องเที่ยวของเมือง เช่น แผนที่และเส้นทางท่องเที่ยวเข้าถึงง่ายและสะดวกสบาย

7. การเผยแพร่ฐานข้อมูลของชุมชน ได้แก่ วัฒนธรรมประเพณี ประวัติศาสตร์ งานประจำปี และงานศิลปะ การเรียนรู้จากแหล่งและสื่อเรียนรู้ต่าง ๆ ที่สามารถทำให้เกิดโอกาส ความคิดสร้างสรรค์เป็นรูปแบบงานใหม่ ๆ ทางด้านศิลปวัฒนธรรม ได้แก่ งานแสดงภาพถ่ายทาง วัฒนธรรม พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ตลาดเก่าเล่าเรื่อง หอภาพยนตร์ ทริปปนำเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และงาน สัมมนา เช่น เปิดตัวหนังสือ ย้อนรอยประวัติศาสตร์ ภูมิปัญญาดั้งเดิม

8. การจัดการระบบเครือข่าย และการเสริมสร้างกลุ่มธุรกิจออนไลน์ การพัฒนา เศรษฐกิจพื้นฐานของชุมชน กฎหมายในการทำธุรกิจและการเข้าถึงง่ายต่อการลงทุนทางธุรกิจ

9. ธุรกิจท้องถิ่นของคนในชุมชน โดยการกำหนดแผนและนโยบายการพัฒนา พื้นที่สำหรับธุรกิจต่าง ๆ ให้เป็นเมืองสำหรับนักลงทุน

10. โมเดล 3 มิติสำหรับแต่ละเมืองเพื่อให้เกิดความเข้าใจได้ง่ายต่อประชาชน ทั่วไป โดยระบุตำแหน่งโครงการที่จะพัฒนาในอนาคต และจัดตั้งกองทุนพัฒนาเมือง

11. พื้นที่ห้องสมุด สนามเด็กเล่น พื้นที่ดิจิทัล พื้นที่จัดกิจกรรมชุมชน พื้นที่สำหรับผู้พยพ โครงการดูแลสุขภาพประจำบ้าน งานสินค้าปลอดภาษี สินค้าลดราคา

12. พื้นที่ทำงาน Co-Working Space ด้วยการสร้างมูลค่าให้กับสถานที่ เพิ่มจุด ขายของธุรกิจจากการเล่าเรื่องความสำเร็จของนักลงทุน

13. การจัดทำสวัสดิการสังคม อาสาสมัครประจำชุมชน กองทุนหมู่บ้าน กองทุน ด้านศิลปะและวัฒนธรรม กองทุนพัฒนาชุมชน กองทุนเสริมสร้างกีฬาและพื้นที่พักผ่อน การสร้างแรงบันดาลใจในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม งานเทศกาลดนตรีและประเพณีที่สำคัญ

14. การจัดการด้านมรดกกิจกรรมทางประวัติศาสตร์การสร้างแรงดึงดูดเพื่อ อนุรักษ์มรดกการขึ้นชื่อมรดกของชุมชนการสร้างให้เป็นมรดกของชาติ และการเล่าเรื่องราว ความสำคัญของมรดกเรานั้นที่เป็นแหล่งข้อมูลสำคัญต่อผู้มาเยือน

5.6 สรุปผลการศึกษาและวิเคราะห์

สรุปผลการศึกษาและวิเคราะห์กรณีศึกษาต่างประเทศทั้งหมด 5 เมืองและมีพื้นที่ทั้งหมด 3 ระดับ คือ 1) ระดับเมืองสร้างสรรค์ ได้แก่ เมืองคานาซาวา เมืองสิงคโปร์ เมืองโซล 2) ระดับย่าน

สร้างสรรค์ ได้แก่ เมืองออสติน และ 3) ระดับชุมชนเมืองสร้างสรรค์ ได้แก่ เมืองเบอร์มิงแฮม ผู้วิจัยได้ทราบถึงประเด็นต่าง ๆ คือ 1) วัตถุประสงค์ของการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์ 2) องค์ประกอบของการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์ 3) กลยุทธ์ในการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์ ซึ่งมีปัจจัยด้านสถานที่ คือ โครงการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างองค์ความรู้ให้แก่คนในเมือง เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์จากคนต่างอาชีพกันในพื้นที่สาธารณะ เช่น หอศิลป์ สวนสาธารณะ ร้านอาหาร ร้านกาแฟ เป็นต้น เพราะปัจจัยด้านคน การพัฒนาคนให้มีประสิทธิภาพมีส่วนสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์ได้โดยง่าย ประกอบกับอัตลักษณ์ที่มีอยู่ในทุกพื้นที่ถูกส่งเสริมให้เป็นจุดเด่นของเมือง จนเกิดการรับรู้จากคนภายนอก และเปรียบเทียบกับพื้นที่การศึกษาในประเทศไทยทั้ง 3 พื้นที่ รวมทั้งระดับเมือง ย่าน ชุมชนเมืองสร้างสรรค์ มีองค์ประกอบการพัฒนาอย่างสร้างสรรค์ ได้แก่ การคมนาคมขนส่ง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กองทุนและการเงิน นโยบายและแผนพัฒนาเมือง และวัฒนธรรม ประเพณี เป็นต้น โดยสถานภาพของชุมชนเมืองขอนแก่นมีโมเดลการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์คล้ายกับเมืองสิงคโปร์และเมืองโซล ชุมชนเมืองราชบุรีมีโมเดลการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์คล้ายกับเมืองเบอร์มิงแฮม และชุมชนเมืองบางแสนมีโมเดลการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์คล้ายกับเมืองออสติน นำไปสู่การสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ในบทที่ 6 ต่อไป

บทที่ 6

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากวัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์สถานภาพการเป็นเมืองสร้างสรรค์ กรณีศึกษาชุมชนเมืองขอนแก่น ราชบุรี และบางแสน ผลจากการรวบรวมข้อมูล ทั้งจากการศึกษางานวิจัย การสำรวจ การสัมภาษณ์ และการวิเคราะห์องค์ประกอบของชุมชนเมืองสร้างสรรค์ ได้แก่ ปัจจัยทางด้านอัตลักษณ์ ด้านสถานที่ และด้านคน ในพื้นที่ชุมชนเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ชุมชนเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี และชุมชนเมืองบางแสน จังหวัดชลบุรี และอภิปรายผลที่ได้รับกับทฤษฎีที่ได้ศึกษา พบว่าการเป็นชุมชนเมืองจะมีโอกาสเป็นเมืองสร้างสรรค์และได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งผู้วิจัยขอเสนอการสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะเป็นประเด็น ตามลำดับดังนี้

6.1 แนวคิดและองค์ประกอบในการนำไปสู่ชุมชนเมืองสร้างสรรค์ในบริบทไทย

จากวัตถุประสงค์ของการวิจัย ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาแนวคิดและองค์ประกอบในการนำไปสู่การพัฒนาชุมชนเมืองสร้างสรรค์ในประเทศไทย ชุมชนเมืองที่ก่อสร้างจากการตั้งถิ่นฐาน การอพยพ การโยกย้าย และการเกิดใหม่ ทั้งในด้านสิ่งปลูกสร้างทางสถาปัตยกรรมและชีวิตของผู้คนในชุมชน ประเทศไทยมีสถานะความหลากหลายของชุมชนเมืองและวัฒนธรรมจากอดีตเช่นเดียวกับเมืองอื่น ๆ ในกรณีศึกษาต่างประเทศทั้ง 5 เมืองที่เลือกนำมาศึกษา ตามการศึกษาและวิเคราะห์บทที่ 5 อัตลักษณ์ของเมืองถูกแสดงในลักษณะของชื่อถนนและชื่อสถานที่บางอย่างที่บ่งบอกถึงชุมชนช่างฝีมือหรือทักษะที่เชี่ยวชาญสอดคล้องกับการพัฒนาชุมชนเมืองสร้างสรรค์ด้วย รวมถึงศิลปินและนักเขียนมีสถานที่พบปะสังสรรค์ในชุมชนเมืองต่าง ๆ และในยุควัฒนธรรมด้านดนตรีและแฟชั่น แฟชั่น พื้นที่ภายในเมืองใหญ่ถูกเปลี่ยนเป็นย่านวัฒนธรรมขนาดเล็กลง แต่มีความหลากหลายของย่านมากขึ้น โดยสภาพแวดล้อมเมืองถูกเปลี่ยนเป็นชุมชนเมืองสร้างสรรค์ที่ถูกออกแบบโดยสถาปนิกผังเมืองยุคใหม่ ซึ่งเป็นกลุ่มมวลชนสร้างสรรค์สอดคล้องกับการพัฒนาชุมชนเมืองสร้างสรรค์บางแสน และเริ่มธุรกิจรูปแบบใหม่มากมายในท้องแถวเก่าที่ถูกปรับปรุงใหม่และทางเดินเชื่อมโยงกันชุมชนเมืองสร้างสรรค์จังหวัดขอนแก่น และจังหวัดราชบุรี ตามการศึกษาและวิเคราะห์บทที่ 5

เมือง ย่าน และชุมชนเมืองเกิดขึ้นโดยธรรมชาติจากการรวมตัวของคนในชุมชนบนโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้ออำนวย แต่ปัจจุบันการพัฒนาเมืองสมัยใหม่มีองค์ประกอบของเมืองจากการศึกษาและวิเคราะห์ ดังนี้ 1) อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม 2) อัตลักษณ์ของสถานที่ 3) คุณค่าทางประวัติศาสตร์ของชุมชนเมือง 4) รูปแบบอาคารสถาปัตยกรรม 5) ร้านค้า และ 6) ชุมชนเดิม 7) การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน 8) วิสัยทัศน์ของพัฒนาพื้นที่ระดับท้องถิ่น และ 9) โครงสร้างพื้นฐานใหม่ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์และคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนเมือง เช่น พื้นที่เรียนรู้และฝึกฝนทักษะใหม่ การคมนาคมขนส่งรูปแบบใหม่ ความสะดวกปลอดภัยในการท่องเที่ยวและอยู่อาศัย จุดเด่นของเมืองที่สามารถดึงดูดผู้คนและนักธุรกิจยุคใหม่ จากการศึกษาข้อมูลทั่วไปของพื้นที่ศึกษาในบทที่ 4 และ SWOT Analysis โดยผู้วิจัยได้สรุปประเด็นของชุมชนเมืองสร้างสรรค์ในประเทศไทย ได้แก่

(1) นักพัฒนาเมืองวางแผนออกแบบชุมชนเมืองสร้างสรรค์อย่างเป็นธรรมชาติและเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ ยังคงรักษาอัตลักษณ์ของชุมชน ทั้งด้านความเชื่อ เชื้อชาติ และวัฒนธรรมที่หลากหลาย จากการศึกษาข้อมูลทั่วไปของพื้นที่ศึกษาในบทที่ 4

(2) นักพัฒนาเมืองมีรูปแบบการทำงานเพื่อให้ชุมชนเมืองกลายเป็นชุมชนเมืองสร้างสรรค์ โดยแบ่งขอบเขตการทำงานออกเป็น 6 ประเด็น ได้แก่ 1) ศิลปะและวัฒนธรรม 2) งานออกแบบและดิจิทัลสมัยใหม่ 3) การอนุรักษ์อาคารเก่า 4) การวางผังเมือง 5) ชุมชนเก่า และ 6) โมเดลการพัฒนาชุมชนเมืองสร้างสรรค์ จากการศึกษาข้อมูลทั่วไปของพื้นที่ศึกษาในบทที่ 4

(3) นโยบายและแผนด้านภาษีพิเศษ สำหรับอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ในพื้นที่ เช่น การลดภาษีให้ผู้ประกอบการรายใหม่ที่เข้ามาตั้งกิจการในพื้นที่ โดยการทำธุรกิจที่อื่นต้องจ่ายภาษี 30% แต่สร้างธุรกิจชุมชนเมืองสร้างสรรค์จ่ายเพียง 20% เพื่อจูงใจในการลงทุนอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ โดยหน่วยงานท้องถิ่นพัฒนาสาธารณูปโภค สาธารณูปการพื้นฐาน เช่น ประปา ถนน ไฟฟ้า ไฟส่องสว่าง เพื่อความปลอดภัยในเวลากลางคืน อินเทอร์เน็ตความเร็วสูง ระบบขนส่งมวลชน การปรับปรุงภูมิทัศน์ถนน พื้นที่สาธารณะ ส่งเสริมให้ประชาชนมีสุขภาพดี เป็นต้น จากกรณีศึกษาชุมชนเมือง ย่าน และชุมชนเมืองสร้างสรรค์ในต่างประเทศในบทที่ 2

(4) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในชุมชน เช่น การทำประชาพิจารณ์ การแสดงความคิดเห็น สาธารณะ ในประเด็นชุมชนเมืองสร้างสรรค์ และจัดประชุมกับคนทั้งในและนอกพื้นที่ เพื่อให้การพัฒนา มีแนวทางที่เหมาะสม ตามการศึกษาและวิเคราะห์บทที่ 5

(5) งานศิลปะช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจของชุมชนเมือง เช่น โครงการถนนศิลปะ ช่วยให้พ่อค้าแม่ค้าที่ขายสินค้ามีกลุ่มลูกค้ามากขึ้น จากนักท่องเที่ยวสร้างสรรค์สมัยใหม่ ตามการศึกษาและวิเคราะห์บทที่ 5

(6) การพัฒนาพื้นที่ชุมชนเดิม ศูนย์กลางทางเศรษฐกิจถูกฟื้นฟูใหม่โดยยังคงเสน่ห์ดั้งเดิม เพื่อให้พื้นที่ชุมชนเมืองสร้างสรรค์เป็นจุดเชื่อมต่อระหว่างเมืองเก่ากับเมืองใหม่ซึ่งเป็นที่ตั้งของธุรกิจสร้างสรรค์ ตามการศึกษาและวิเคราะห์บทที่ 5

6.2 แนวคิดและองค์ประกอบของชุมชนเมืองสร้างสรรค์กับทฤษฎีอัตลักษณ์ของสถานที่

จากวัตถุประสงค์ของการวิจัย ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีอัตลักษณ์ของสถานที่ (Place Identity) ที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดชุมชนเมืองสร้างสรรค์ ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญ คือ (1) การพัฒนาชุมชนเมืองให้เชื่อมโยงกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและแผนพัฒนาของท้องถิ่น (2) การพัฒนาเมืองบนพื้นฐานอัตลักษณ์ของสถานที่ (3) โครงสร้างพื้นฐานสนับสนุนธุรกิจสร้างสรรค์ (4) การสนับสนุนอัตลักษณ์ของสถานที่ในชุมชนเมืองให้เป็นศูนย์กลางของการคิด ผลิต และขายสินค้าและบริการสร้างสรรค์ ตามการศึกษาและวิเคราะห์บทที่ 5 ดังนี้

(1) การพัฒนาชุมชนเมืองให้เชื่อมโยงกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและแผนพัฒนาของท้องถิ่น พื้นที่สำหรับธุรกิจสร้างสรรค์ เช่น ร้านหนังสือ ร้านกาแฟ ร้านอาหารไทย พื้นที่แสดงงานศิลปะ และพิพิธภัณฑ์ เป็นต้น มีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาของท้องถิ่น โครงการพัฒนาฟื้นฟูพื้นที่ริมแม่น้ำ ริมถนนสายสำคัญภายในชุมชนเมือง หรือโครงการอนุรักษ์ย่านเมืองเก่า อีกทั้งยังมีองค์การพัฒนาเมืองของจังหวัด จากหลายภาคส่วนที่ร่วมมือกันสร้างชุมชนเมืองสร้างสรรค์ เพื่อสร้างความเชื่อมโยงระหว่างงานสร้างสรรค์ที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและช่วยส่งเสริมอัตลักษณ์ของสถานที่เชิงพื้นที่ทางกายภาพสร้างสรรค์ ซึ่งส่งเสริมให้ชุมชนน่าจดจำ ดึงดูดบุคลากรและธุรกิจสร้างสรรค์ตลอดจนส่งเสริมเศรษฐกิจท่องเที่ยวสร้างสรรค์

(2) การสร้างแนวร่วมในการพัฒนาเมืองบนพื้นฐานอัตลักษณ์ของสถานที่

เนื่องจากพื้นที่ชุมชนเมืองมีความหลากหลาย ทั้งด้านความเชื่อ ศาสนา และวัฒนธรรม ดังนั้นการพัฒนาพื้นที่จึงจำเป็นต้องเกิดจากร่วมมือของภาค 3 ภาคส่วน คือ 1) ภาครัฐ หน่วยงานในการรับผิดชอบการสร้างปฏิสัมพันธ์กับชุมชนโดยอาจจะอยู่ในรูปแบบของกิจกรรมของเมืองเช่นการเปิดเวทีรับฟังความคิดเห็นการจัดทำประชาพิจารณ์เพื่อเชื่อมโยงภาครัฐเอกชนและประชาชนเข้าด้วยกัน 2) ภาคเอกชน มีความคล่องตัวในการดำเนินงานสูงเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา จะช่วยให้ภาครัฐสามารถมองเห็นปัญหา และดำเนินการแก้ไขได้อย่างรวดเร็วและตรงจุดเกิดเป็นการพัฒนาชุมชนเมืองสร้างสรรค์ที่ยั่งยืน และ 3) ภาคประชาชน เปิดโอกาสให้ประชาชนผู้มีความคุ้นเคยในพื้นที่แสดงความคิดเห็น ก่อให้เกิดความรู้สึกร่วมสร้าง ความไว้วางใจ และให้ความร่วมมือในการดำเนินการแผนพัฒนาที่จะเป็นไปอย่างต่อเนื่อง

(3) โครงสร้างขั้นพื้นฐานเพื่อสนับสนุนธุรกิจสร้างสรรค์

จากการสำรวจพื้นที่ในชุมชนเมืองซึ่งมีอาคารพาณิชย์ที่มีประวัติศาสตร์และมีเอกลักษณ์จำนวนมาก แต่อาคารถูกปล่อยทิ้งร้าง เพราะไม่สามารถตอบสนองต่อการใช้งานร่วมสมัยได้ ดังนั้นการปรับเปลี่ยนหน้าที่ใช้สอยอาคารเก่าจึงเป็นการสร้างโครงสร้างพื้นฐานที่จับต้องได้ ซึ่งไม่เพียงบูรณะฟื้นฟูอาคารเก่าเพื่อการอนุรักษ์ แต่เป็นการฟื้นฟูเพื่อการใช้งานร่วมสมัยโดยคำนึงถึงลักษณะการทำงานของกลุ่มคนทำงานสร้างสรรค์ในชุมชนเมืองสร้างสรรค์ โดยการปรับเปลี่ยนพื้นที่ให้มีความยืดหยุ่นสามารถเป็นได้ทั้งพื้นที่จัดแสดงผลงานแกลอรี สตูดิโอ และพื้นที่จัดกิจกรรมสาธารณะ ทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนในกลุ่มและแลกเปลี่ยนความคิดสร้างสรรค์ นอกจากนี้ควรเพิ่มการเชื่อมต่อพื้นที่ด้วยระบบขนส่งมวลชน ปรับปรุงภูมิทัศน์ของชุมชนเมืองให้สะอาดร่มรื่น และร่วมกันกำหนดภาพลักษณ์ภายนอกของอาคารต่าง ๆ ให้เป็นในทิศทางเดียวกัน

การบริหารจัดการภายในองค์กรเพื่อสนับสนุนกลุ่มมวลชนสร้างสรรค์ดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและสะดวกรวดเร็วตลอดทุกขั้นตอนตั้งแต่กระบวนการผลิตจนถึงการขาย ได้แก่

- 1) การจัดตั้งศูนย์บ่มเพาะความรู้เพื่อพัฒนาผู้ประกอบการ การอนุญาตให้ใช้พื้นที่ได้อย่างสะดวกตลอด 24 ชั่วโมง
- 2) ระบบอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงฟรี
- 3) การพัฒนากฎหมายและการมอบสิทธิ

ประโยชน์ให้กับกลุ่มคนทำงานสร้างสรรค์ทางด้านเงินทุนสนับสนุน 4) การเปิดพื้นที่เพื่อจัดกิจกรรม อันก่อให้เกิดระบบนิเวศสร้างสรรค์ เพื่อรองรับการลงทุนการเข้ามาของธุรกิจ และสิทธิประโยชน์ สำหรับภาคเอกชน ผู้ลงทุน ผู้ประกอบการ ผู้เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนเมือง

(4) การสนับสนุนอัตลักษณ์ของสถานที่ในชุมชนเมืองให้เป็นศูนย์กลางของการคิด ผลิต และขายสินค้าและบริการสร้างสรรค์

ชุมชนเมืองมีการเติบโตอย่างยั่งยืนการมีส่วนร่วมของคนในพื้นที่ ทำให้เกิดวงจรทาง เศรษฐกิจในชุมชนมีศักยภาพเป็นศูนย์กลางของการผสมผสานอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ในพื้นที่ โดย การพัฒนาชุมชนเมืองให้กลายเป็นศูนย์กลางของการคิด ผลิต และขาย ภายใต้ขอบเขตการทำงาน ของกลุ่มมวลชนสร้างสรรค์ โดยเริ่มต้นจากการจัดทำฐานข้อมูลอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ ระบบการ ทำงานตั้งแต่ฐานข้อมูลผู้ผลิตสถานที่ไปจนถึงผู้จัดจำหน่ายทั้งในพื้นที่และบริเวณใกล้เคียง เพื่อตรวจ ติดตามและประเมินเชิงเศรษฐกิจ เชิงกายภาพ และการคาดการณ์แนวโน้มสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต นอกจากนี้การวางแผนพัฒนาระยะยาวที่คำนึงถึงอัตลักษณ์ของสถานที่ช่วยกระตุ้นให้ชุมชนเมือง สร้างสรรค์เป็นจุดหมายปลายทางของนักธุรกิจ กลุ่มมวลชนสร้างสรรค์ และนักท่องเที่ยว

6.3 บทสรุปการวิเคราะห์สถานภาพการเป็นเมืองสร้างสรรค์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย ข้อที่ 3 เพื่อวิเคราะห์สถานภาพการเป็นเมืองสร้างสรรค์ในประเทศไทย ชุมชนเมืองขอนแก่น ราชบุรี และบางแสนมีความพร้อมที่จะเป็นเมืองสร้างสรรค์เพราะ มีตัวชี้วัดครบตามที่ผู้วิจัยได้ตั้งเป็นเกณฑ์ไว้ตามตารางที่ 14 ซึ่งบางตัวชี้วัดเป็นการตรวจสอบเชิง ปริมาณและยังไม่มีมีการตรวจสอบเชิงคุณภาพ โดยคนไทยคุ้นเคยกับวัฒนธรรมชุมชนและพื้นที่ ยาวนาน ซึ่งคนรุ่นเก่าเห็นความเปลี่ยนแปลงของชุมชนเมืองทั้งแบบฉับพลันและค่อยเป็นค่อยไป ในขณะที่คนรุ่นใหม่ซึมซับและดูดซึมวัฒนธรรมรูปแบบใหม่ได้ดีกว่า แต่ความก้าวหน้าและเป้าหมาย ของชุมชนเมืองสร้างสรรค์มาจากการสำรวจความต้องการของคนดั้งเดิมบูรณาการกับความมี ชีวิตชีวาแบบใหม่ ลักษณะของท้องถิ่นไทยในการวิเคราะห์สถานภาพการเป็นเมืองสร้างสรรค์ในประเทศไทยมีปัจจัยมาจากนวัตกรรมสร้างสรรค์ที่เกิดขึ้นภายในชุมชนเมืองสร้างสรรค์

ผลการวิจัยสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ โดยการพัฒนาชุมชนเมืองสร้างสรรค์ให้เป็นจุดหมายใหม่ของการท่องเที่ยวและการอยู่อาศัย รวมถึงด้านการบริหารการลงทุน วิสัยทัศน์จากผู้นำท้องถิ่น อย่างไรก็ตามไม่มีสูตรสำเร็จที่เป็นคำตอบสำหรับการสร้างสรรค์และการพัฒนาชุมชนเมือง เพราะคำตอบที่ดีที่สุดเป็นสิ่งที่จะต้องค้นหา เปิดมุมมอง และทุ่มเทในสิ่งที่คนในชุมชนเมืองเชื่อมั่นเพื่อให้ความสมบูรณ์แบบจากสินทรัพย์เดิมในชุมชนคงอยู่อย่างยั่งยืน งานวิจัยชิ้นนี้ได้ผลการศึกษาที่สอดคล้องกับแนวคิดเมืองสร้างสรรค์ของ Charles Landry (2000, 2006, 2017) , Richard Florida (2002) และ UNESCO (2004) ผลการศึกษาสนับสนุนแนวคิดของ Aaron Borchardt (2013) ด้วยเพราะตัวชี้วัดที่ส่งผลต่อความสร้างสรรค์เชิงกายภาพ ปัจจัยด้านอัตลักษณ์ตรงกับแนวคิดของ UNESCO (2016) ปัจจัยด้านสถานที่ตรงกับแนวคิดของ Charles Landry (2017) และปัจจัยด้านคนตรงกับแนวคิดของ Richard Florida (2002) และไม่สอดคล้องกับแนวคิดของ UNCTAD (2008) ที่ใช้เป็นกรอบการศึกษา ซึ่งกล่าวว่าเมืองสร้างสรรค์ถูกพัฒนาขึ้นจากความสัมพันธ์ในระดับเมือง เพราะความสำคัญของพื้นที่ในระดับย่านและระดับชุมชนเมืองซึ่งมีกิจกรรมทางสังคมและวัฒนธรรมที่หลากหลายเป็นส่วนสำคัญของเศรษฐกิจและสังคมของระดับเมือง ดังนั้นเมืองสร้างสรรค์จึงเกิดจากอัตลักษณ์สถานที่ และคนในระดับย่านหรือระดับชุมชนเมืองก่อนจึงจะนำไปสู่การพัฒนาในระดับเมือง อีกทั้งยังมีการรวมกลุ่มกันอย่างหนาแน่นของคนที่มีงานสร้างสรรค์ในระดับย่านและระดับชุมชนเมือง จากปัจจัยดังนี้ (1) สินทรัพย์ทางวัฒนธรรม (2) อัตลักษณ์ของสถานที่ (3) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน (4) การมอบสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ เพื่อสร้างภาพลักษณ์ของชุมชนเมืองให้กลายเป็นศูนย์กลางการรวมตัวของธุรกิจสร้างสรรค์และกลุ่มมวลชนสร้างสรรค์ เกิดเป็นสินทรัพย์ใหม่ทางเศรษฐกิจที่เรียกว่า “ชุมชนเมืองสร้างสรรค์”

6.4 ข้อจำกัดและข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษาระดับศึกษาทั้ง 3 พื้นที่ มีดังนี้

- 1) ข้อเสนอแนะสำหรับนักวางผังเมืองและสถาปนิกผังเมือง

จากการศึกษาทั้งในปัจจัยทางด้านอัตลักษณ์ ด้านสถานที่ และด้านคนของชุมชนเมืองสร้างสรรค์ตามลักษณะท้องถิ่นในประเทศไทย การสัมภาษณ์นักวางผังเมืองและสถาปนิกผังเมือง

พบว่าแผนพัฒนาเมือง ย่าน และชุมชนเมือง จำเป็นต้องสำรวจสินทรัพย์ ความต้องการของคนในระดับชุมชน เพื่อให้การพัฒนาตอบสนองต่อการใช้ชีวิตประจำวัน ส่งเสริมคุณภาพชีวิตและกระตุ้นการลงทุนด้านธุรกิจสร้างสรรค์ และวางนโยบายโครงการพัฒนาชุมชนเมืองสร้างสรรค์

2) ข้อเสนอแนะในเชิงการออกแบบชุมชนเมือง

แนวคิดชุมชนเมืองสร้างสรรค์ที่จะเกิดขึ้นในประเทศไทยได้สอดคล้องกับการพัฒนาเมืองด้วยเศรษฐกิจสร้างสรรค์ นำมาซึ่งการพัฒนาสภาพแวดล้อม การใช้ประโยชน์อาคาร และสาธารณูปโภคที่จำเป็นต้องเอื้ออำนวยต่อการประกอบธุรกิจสร้างสรรค์และตอบสนองต่อความต้องการของกลุ่มมวลชนสร้างสรรค์ที่ย้ายเข้ามาอยู่ในชุมชนเมือง จึงจำเป็นต้องให้สถาปนิกผังเมืองออกแบบเมือง ย่าน และชุมชนเมืองที่มีความน่าอยู่ ประกอบด้วย สวนสาธารณะ ถนนคนเดิน ช่องทางจักรยาน พื้นที่สาธารณะบริเวณโดยรอบมหาวิทยาลัย แหล่งอบรมและเรียนรู้ เป็นต้น ความทันสมัยในการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีภายในเมือง รวมถึงการแสดงออกถึงอัตลักษณ์ของสถานที่ สิ่งทีกล่าวมาข้างต้นเป็นส่วนหนึ่งของตัวชีวิตที่ส่งผลต่อความสร้างสรรค์เชิงกายภาพ ทั้งนี้แนวคิดการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์ในปัจจุบันด้านสถานที่ และด้านคน ยังเป็นองค์ประกอบหนึ่งของแนวคิดการพัฒนาเมืองอัจฉริยะด้วย ตามหลักเกณฑ์การประเมินการออกแบบเมืองอัจฉริยะของสถาบันอาคารเขียวไทยภายใต้มูลนิธิอาคารเขียวไทย (2559) ในด้านชุมชนอัจฉริยะ (Smart Community) ตัวชีวิตประกอบด้วยปัจจัยทั้งหมด 4 ด้าน คือ 1. ด้านการมีส่วนร่วมในชุมชนและการอยู่ดีกินดี ได้แก่ 1) ช่องทางในการมีส่วนร่วมในชุมชน 2) การรณรงค์เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วม 3) การออกแบบเพื่อทุกคน 4) พื้นที่บริการชุมชน 2. ด้านการศึกษา ได้แก่ 1) ช่องทางการศึกษาตลอดชีวิต 2) ศูนย์การเรียนรู้อัจฉริยะ 3. ด้านการรักษาความปลอดภัย ได้แก่ 1) การรักษาความปลอดภัยทางกายภาพและการวางแผนความปลอดภัย 2) การจัดการภัยพิบัติและวิกฤตการณ์ 4. ด้านสุขภาพและสุขภาวะ ผู้วิจัยได้สรุปการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์โดยการวิเคราะห์สถานภาพจากตัวชีวิตต่าง ๆ ทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า เมืองสร้างสรรค์ เกิดจากแนวคิดเมืองอัจฉริยะ ซึ่งมีการพัฒนาเชิงกายภาพ (Hardware) และอัตลักษณ์ของสถานที่ ซึ่งมีการพัฒนาทางนามธรรม (Software) หรือสมการการออกแบบเมืองนี้ Creative City = Smart City + Place Identity

3) ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยต่อไป

การวิจัยนี้เป็นการวิเคราะห์สถานภาพการเป็นเมืองสร้างสรรค์ กรณีศึกษาชุมชนเมืองขอนแก่น ราชบุรี และบางแสนซึ่งศึกษาปัจจัยทางด้านอัตลักษณ์ ด้านสถานที่ และด้านคน อีกทั้งการศึกษานี้ได้ใช้กรณีศึกษาจาก 3 ภูมิภาค คือ ภูมิภาคตะวันออก ภูมิภาคกลาง และภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือเท่านั้น จึงควรมีการทำวิจัยให้ครบทุกภูมิภาค เนื่องจากแต่ละพื้นที่มีปัจจัยทางด้านอัตลักษณ์ ด้านสถานที่ และด้านคนแตกต่างกัน การนำผลการวิจัยไปใช้หรือพัฒนาต่อยอดนั้นควรพิจารณา ร่วมกับการศึกษาในภูมิภาคอื่นและปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสมของสถานที่นั้น ๆ โดยการตั้งคำถามการสัมภาษณ์หรือการสำรวจในเชิงกายภาพ การออกแบบและวางผังเมืองบนพื้นที่ต้องพิจารณาจากประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ 1) ประชากร 2) ตำแหน่งที่ตั้ง 3) ลักษณะทางภูมิประเทศ 4) วิวัฒนาการของเมือง 5) รูปทรงของเมือง 6) อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ และ 7) สาธารณูปโภค/สาธารณูปการ และเห็นควรให้ตรวจสอบชุมชนเมืองสร้างสรรค์ตามตัวชี้วัดในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณพร้อมกัน ผู้วิจัยพบว่าปัจจัยด้านการท่องเที่ยวสร้างสรรค์รูปแบบใหม่ส่งผลต่อการพัฒนาเมือง ซึ่งเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่มีผลต่อตัวชี้วัดชุมชนเมืองสร้างสรรค์ ระหว่างทำงานวิจัยเกิดข้อสงสัยในปัจจัยด้านคน กลุ่มมวลชนสร้างสรรค์ คนที่ประกอบอาชีพพ่อค้าแม่ค้าสมัยใหม่ ส่วนใหญ่เป็นคนรุ่นใหม่ที่มีการคิดสินค้าและบริการเพื่อดึงดูดและเรียกร้องความสนใจจากลูกค้าได้เป็นอย่างดี จึงเห็นควรให้มีการศึกษาในกลุ่มพ่อค้าแม่ค้าสมัยใหม่ที่นิยมไปขายสินค้าและบริการในตลาดวัยรุ่น เช่น Art Box ซึ่งมีทั้งกิจกรรมแสดงดนตรี ขายเสื้อผ้า เครื่องประดับ อาหาร และเครื่องดื่ม ซึ่งเป็นตลาดที่ได้รับความนิยมอีกทั้งยังสนับสนุนการเติบโตของเศรษฐกิจให้ยั่งยืนจนกลายเป็นอัตลักษณ์ของสถานที่ จึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจหากนำไปตั้งคำถามและศึกษาต่อ

4) ข้อจำกัดของงานวิจัย

ในด้านข้อจำกัดของการเก็บข้อมูลนั้นเกิดความคลาดเคลื่อนของข้อมูล ทำให้ผลการวิจัยอาจไม่สมบูรณ์ ข้อจำกัดด้านเวลาจึงไม่สามารถตรวจสอบตัวชี้วัดทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ และด้านโอกาสในการสัมภาษณ์โดยตรงกับนักวางผังเมืองและสถาปนิกผังเมือง จึงแจ้งไว้ให้ผู้อ่านได้ทราบพร้อมทั้งเหตุผลเพื่อให้ผู้ที่จะนำผลการวิจัยไปใช้ต่อไป

รายการอ้างอิง

- Austintexas. (2017). *Entertainment Districts*. Retrieved March 10, 2017, from <http://www.austintexas.org/visit/entertainment-districts/downtown/Bangsaenartcontest2017> (Writer). (2560). *บางแสนสร้างศิลป์ ครั้งที่ 1 Bangsean Art Contest 2017*. In Youtube (Producer).
- Birmingham. (2017). *Big City Plan*. Retrieved March 20, 2017, from <http://bigcityplan.birmingham.gov.uk/big-city-plan/>
- Borchardt, A. (2013). *The Creative City: Place, Creativity & People, Glasgow and Portland*. The Glasgow School of Art. Retrieved January 9, 2017, from <https://issuu.com/thecreativecity/docs/creative-city>
- Creative Move. (2556). *Wasinburi Supanichvoraparch* บันเมืองโองให้ป็นเมืองศิลปะ ไม้่ง่ายแต่ก็ไม้่งยาก. สืบค้นเมื่อ 18 มกราคม 2560 จาก <http://www.creativemove.com/interview/wasinburee-supanichvoraparch/#ixzz4W6ubzvH1>
- Creative Thailand. (2560). *คุณค่าใหม่เจริญกรุง (Revalue Charoenkrung)*. นิตยสารส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ผลักดันเศรษฐกิจไทย, เมษายน 2560 (7), หน้า 34.
- Diamonds Are Forever. (2554). *Diamond Model* เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ยุคทศวรรษ และความเป็นเลิศทางธุรกิจ: ศูนย์การจัดการและบ่มเพาะธุรกิจ (Business Incubation and Management Center). สืบค้นเมื่อ 30 มิถุนายน 2560 จาก <http://diamond-model.blogspot.com/2011/04/diamond-model.html>
- Florida, R. (2002). *The Rise of the Creative Class*. NY : Basic Books.
- Howkins, J. (2002). *The Creative Economy: How People Make Money from Ideas*. London: Penguin.
- Khatri, M. (Producer). (2013). *Porter's Five Forces*. Retrieved July 25, 2017, from <https://www.slideshare.net/mayurkhatri5/porters-five-forces-26443199>
- Landry, C. (2000). *The Creative City: A Toolkit for Urban Innovators*. London: Earthscan.
- Landry, C. (2013). *The Art of Making Creative City*. Abingdon (Oxon) : Earthscan.

- MCCY. (2017). *Enlivening the Civic District*. Retrieved March 10, 2017, from https://www.mccy.gov.sg/en/Topics/Arts-and-Heritage/Articles/Enlivening_the_Civic_District.aspx
- MGR Online. (2559). ปกติศิลป์ 2 : ทอยบุรี เทศกาลศิลปะเพื่อชุมชน กลางเมืองราชบุรี “ทุกบ้าน คือ แกลเลอรี ทุกที่ คือหอศิลป์”. *Manager online*. สืบค้นเมื่อ 25 พฤศจิกายน 2560 จาก <http://www.manager.co.th/CelebOnline/ViewNews.aspx?NewsID=9590000006069>
- Mhs IT Valley. (2555). *เชียงใหม่เมืองสร้างสรรค์*. In Youtube (Producer).
- NAC. (2017). *Strategic Thrusts*. สืบค้นเมื่อ 1 ตุลาคม 2560 จาก <https://www.nac.gov.sg/aboutus/mission-vision.html>
- OKMD. (2559). *Knowledge Economy*. นิตยสาร OKMD เดอะ โนวเลจ, 1, หน้า 28.
- OKMD. (2560). *Way To Knowledge 4.0*. นิตยสาร OKMD เดอะ โนวเลจ, 3, หน้า 28.
- Porter, M. E. (1990). *Competitive Advantage of Nations*. New York : Free Press.
- Proshansky, H. M. (1978). *The City and Self-identity*. *Journal of Environment and Behaviour*, 10(2). Retrieved March 15, 2017, from <http://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/0013916578102002>
- SEA. (2017). *The Seoul Creative Engagement with the Arts (SEA) Program*. Retrieved May 8, 2017, from http://english.sfac.or.kr/html/projects/arts_edu_program_index.asp
- SMG. (2017). *Creation of Ewha Fashion Culture Street in Sinchon, the Urban Regeneration Area*. *Urban Planning News*. Retrieved May 8, 2017, from <http://english.seoul.go.kr/creation-ewha-fashion-culture-street-shinchon-urban-regeneration-area/>
- Tay. (2553). *แนวทางการสร้างเมืองสร้างสรรค์ของ Richard Florida*. ไทย. สืบค้นเมื่อ 6 มีนาคม 2560 จาก <http://differentbutsamesame.blogspot.com/2010/08/richard-florida.html>
- TCDC. (2552). *British Council เสนอ 5 กลยุทธ์สร้างสรรค์สู่การเป็น ‘Creative Cities’*. TCDC. สืบค้นเมื่อ 15 มีนาคม 2560 จาก <http://www.tcdc.or.th/articles/business-industrial/8834/#British-Council-เสนอ-5-กลยุทธ์สร้างสรรค์สู่การเป็น-‘Creative-Cities’>
- TCDC. (2559). *โครงการสร้างสรรค์เจริญกรุง Co-create Charoenkrung*. บทความนำเสนอในงานโครงการสร้างสรรค์เจริญกรุง, ไปรษณีย์กลาง บางรัก.
- TCDC. (2560). *สัมมนา “ก่อร่างสร้างเมืองสร้างสรรค์”*. บทความนำเสนอในงานก่อร่างสร้างเมืองสร้างสรรค์, โรงภาพยนตร์ SF ชั้น 5 ห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัล พลาซ่า ขอนแก่น.

- UNCTAD. (2008). *Creative Economy Report 2008*, pp. 357. Retrieved January 25, 2017, from unctad.org/en/docs/ditc20082cer_en.pdf
- UNESCO. (2014). *What is the Creative Cities Network from UNESCO Creative Cities Network*. Retrieved January 20, 2017, from <http://en.unesco.org/creative-cities/content/about-us>.
- UNESCO. (2015). *List of UNESCO Creative Cities*. Paper presented at the UNESCO Creative Cities Network Annual Meeting, Kanazawa, Japan.
- UNESCO. (2016). *Creative Cities Network*. Retrieved January 20, 2017, from <http://en.unesco.org/creative-cities/home>
- UNESCO PRESS. (2015). *47 Cities Join the UNESCO Creative Cities Network*. Retrieved January 20, 2017, from http://www.unesco.org/new/en/media-services/single-view/news/47_cities_join_the_unesco_creative_cities_network/#.VmnrNUorLGi
- Visitbirmingham. (2016). *The Big Birmingham Experience*. Retrieved June 5, 2017, from <http://visitbirmingham.com/>
- Wikipedia. (2010). *Diamond Model* (Vol. 2017). The Free Encyclopedia: Wikipedia.
- Wikipedia. (2017). *Birmingham*. Retrieved January 29, 2017, from <https://en.wikipedia.org/wiki/Birmingham>
- Wikipedia. (2560). *LGBT Rights in Thailand*. 21 พ.ย. 60. สืบค้นเมื่อ 21 พฤศจิกายน 2560 จาก https://en.wikipedia.org/wiki/LGBT_rights_in_Thailand
- World Cities Culture for U. (2017). *Global Leadership on Culture in Cities*. Retrieved April 18, 2017, from <http://www.worldcitiescultureforum.com/>
- กมลรัตน์ รักษ์บริสุทธีศรี. (2554). *ความคิดเห็นของประชาชนต่อการพัฒนาเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืนของเทศบาลเมืองแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี*. มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา
- กองบรรณาธิการ บางแสนสุขดอทคอม. (2560). *ร่วมชมร่วมประกวดวาดภาพ “บางแสน สร้างศิลป์” บทความนำเสนอในงานบางแสน สร้างศิลป์, เทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี*.
- ชัยพร วิเศษมงคล. (2553). *ผู้ประกอบการ ในยุคเศรษฐกิจสร้างสรรค์*. MGR Online. สืบค้นเมื่อ 21 มกราคม 2560 จาก <http://www.manager.co.th/iBizchannel/ViewNews.aspx?NewsID=9530000131454>
- ณัฐชา ตังวงษา. (2557). *ลักษณะภูมิประเทศจังหวัดชลบุรี*. สืบค้นเมื่อ 15 พฤษภาคม 2560 จาก <https://natchapat1120.wordpress.com/ภูมิประเทศ/>

ทิมข่าวภูมิภาค. (2556). จาก 10 เหลือ 3 สานต่อเมืองสร้างสรรค์, เศรษฐกิจ. หนังสือพิมพ์คมชัดลึก (5 มกราคม). สืบค้นเมื่อ 21 พฤศจิกายน 2560 จาก

<http://www.komchadluek.net/news/economic/148686>

เทศบาลนครขอนแก่น. (2555). โครงการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน. เทศบาลนครขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น: เทศบาลนครขอนแก่น.

เทศบาลนครขอนแก่น. (2559a). แผนพัฒนาสามปี พ.ศ. 2559-2561. เทศบาลนครขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น: เทศบาลนครขอนแก่น.

เทศบาลนครขอนแก่น. (2559b). อาสา Smarts ร่วมคิดโครงการนำร่อง "ขอนแก่น เมืองสร้างสรรค์".

khonkaenlink (10 ตุลาคม). สืบค้นเมื่อ 17 กรกฎาคม 2560 จาก

<http://www.khonkaenlink.info/home/news/3010.html>

เทศบาลนครขอนแก่น. (2560). รายงานประมาณการเศรษฐกิจขอนแก่น. เทศบาลนครขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น: เทศบาลนครขอนแก่น.

เทศบาลเมืองราชบุรี. (2556). สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานสำคัญของท้องถิ่น. เทศบาลเมืองราชบุรี, (หน้า 1-15): เทศบาลเมืองราชบุรี.

เทศบาลเมืองแสนสุข. (2560). โครงการจัดทำผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ชายหาดบางแสน เทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี. โครงการภายใต้สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, (รายงานฉบับสมบูรณ์ (Final Report), หน้า 169). เทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี: เทศบาลเมืองแสนสุข.

นรินทร์ สังข์รักษา. (2558). การพัฒนาเมืองต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เมืองโอ่ง ดินสукและตุ๊กตา ราชบุรี. มหาวิทยาลัยศิลปากร, หน้า 70. สืบค้นเมื่อ 20 กรกฎาคม 2560 จาก <https://tcithaijo.org/index.php/sujthai/article/view/45231/37433>

ประชาชาติธุรกิจออนไลน์. (2559). Birmingham เปลี่ยนพื้นที่ร้างสู่ย่านสร้างสรรค์. ประชาชาติธุรกิจ. สืบค้นเมื่อ 17 พฤษภาคม 2560 จาก

http://www.prachachat.net/news_detail.php?newsid=1474880247

พีรตร แก้วลาย. (2560). เมืองสร้างสรรค์ในบริบทของประเทศไทย. สัมภาษณ์, 11 มกราคม.

พีรตร แก้วลาย และ ทิพย์สุดา จันทร์แจ่ม. (2556). เมืองสร้างสรรค์ แนวทางการพัฒนาเมืองจากสินทรัพย์สร้างสรรค์ท้องถิ่นไทย. วารสารสถาบันพระปกเกล้า (ฉบับที่ 101), หน้า 186. สืบค้นเมื่อ 20 กรกฎาคม 2560 จาก <http://kpi.ac.th/เมืองสร้างสรรค์-แนวทางการพัฒนาเมืองจากสินทรัพย์สร้างสรรค์ท้องถิ่นไทย.html>

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (2554). ไอปีเอ็ม ร่วมกับ มช. เผยกลยุทธ์ สร้างสมาร์เตอร์ ซิตี้ เชียงใหม่ ให้เป็นศูนย์กลางของภูมิภาคทางการแพทย์และศูนย์การผลิตและจัดส่งสินค้าทางการเกษตร. งาน

ประชาสัมพันธ์ กองกลาง สำนักงานมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. สืบค้นเมื่อ 15 พฤษภาคม 2560 จาก

https://cmu.ac.th/researchnewsdetail.php?id=208&rsstype_id=2

วิสาข์ สอดตระกูล. (2551). *จากเศรษฐกิจสร้างสรรค์สู่สังคมสร้างสรรค์: Neighborhood-based Creative Economy*. TCDC. สืบค้นเมื่อ 15 กรกฎาคม 2560 จาก

<http://www.tcdc.or.th/articles/business-industrial/17088/#จากเศรษฐกิจสร้างสรรค์สู่สังคมสร้างสรรค์-Neighborhood-based-Creative-Economy>

ศูนย์บริการข้อมูลเศรษฐกิจระหว่างประเทศ. (2555). *การประชุมองค์การครั้งที่ 12 (UNCTAD XII)*. กระทรวงการต่างประเทศ. สืบค้นเมื่อ 17 กุมภาพันธ์ 2560 จาก

<http://www.mfa.go.th/business/th/customize/16511-การประชุมองค์การครั้งที่-12.html>

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2557). *ผลิตภัณฑ์มวลรวมภาค และจังหวัด ณ ราคาประจำปี พ.ศ. 2557*. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สำนักงานจังหวัดราชบุรี. (2556). *ข้อมูลทั่วไปจังหวัดราชบุรี*. สืบค้นเมื่อ 20 กรกฎาคม 2560 จาก

<http://123.242.157.9/hdetail.php?ONo=3&OSt=A&OGroup=0>

สำนักงานจังหวัดราชบุรี. (2558). *ข้อมูลทั่วไปจังหวัดราชบุรี (หน้า 56)*. จังหวัดราชบุรี: สำนักงานจังหวัดราชบุรี.

สำนักพัฒนาอุตสาหกรรมชุมชน. (2559). *เสน่ห์ไทย ในวิถีร่วมสมัย รวมผลงานต้นแบบ ผลิตภัณฑ์ทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญา ปี 2557-2558 (ฉบับที่ 1)*. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม.

สุขสันต์ ชื่นอารมย์. (2554). *แนวทางการพัฒนาพื้นที่สร้างสรรค์ : กรณีศึกษา โครงการ อาร์.ซี.เอ.*

สถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. สืบค้นเมื่อ 7 มกราคม 2560 จาก

<http://digi.library.tu.ac.th/thesis/ra/0310/title-biography.pdf>

อาคม เต็มพิทยาไพสิฐ. (2554). *เศรษฐกิจสร้างสรรค์ของไทย*. บทความนำเสนอในการประชุมผู้บริหารระดับสูงกระทรวงวัฒนธรรม.

ภาคผนวก ก
แบบสัมภาษณ์สำหรับคนในท้องถิ่น

หมายเลขแบบสัมภาษณ์

--	--	--

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่องการวิเคราะห์สถานภาพการเป็นเมืองสร้างสรรค์ กรณีศึกษาชุมชนเมืองขอนแก่น ราชบุรี และบางแสน ระดับปริญญาโท

วัตถุประสงค์

เพื่อเก็บข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการวิเคราะห์สถานภาพการเป็นเมืองสร้างสรรค์ กรณีศึกษาชุมชนเมืองขอนแก่น ราชบุรี และบางแสน และความสำเร็จของชุมชนเมืองสร้างสรรค์

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

เพศ: ชาย หญิง อื่น ๆ

หน่วยงาน..... ตำแหน่ง.....

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิดและองค์ประกอบในการนำไปสู่การพัฒนาชุมชนเมืองสร้างสรรค์ในประเทศไทย

แนวคิดทฤษฎีอัตลักษณ์ของสถานที่ (Place Identity) ที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดชุมชนเมืองสร้างสรรค์ และลักษณะของท้องถิ่นไทยในการวิเคราะห์สถานภาพการเป็นเมืองสร้างสรรค์ในประเทศไทย

- (1) ในความเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ มองว่าชุมชนเมืองนั้นเป็นชุมชนเมืองสร้างสรรค์หรือไม่
- (2) หลังจากเมืองได้รับการจัดอันดับจากกระทรวงพาณิชย์ให้เป็นเมืองสร้างสรรค์ มีการกระตุ้นกิจกรรมสร้างสรรค์อย่างไรบ้าง
- (3) การพัฒนาชุมชนเมืองสู่ความเป็นชุมชนเมืองสร้างสรรค์ตามลักษณะท้องถิ่นไทยด้านใดบ้าง
- (4) กิจกรรมการพัฒนาเมืองที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาของเทศบาลอย่างไรบ้าง
- (5) โครงการพัฒนาเมืองถูกพัฒนาไปนโยบายด้านอะไรบ้าง
- (6) มีกิจกรรมใดบ้างที่กระตุ้นการรวมกลุ่มของกลุ่มมวลชนสร้างสรรค์
- (7) จำนวนบุคคลข้ามเพศภายในชุมชนเมือง
- (8) ความหลากหลายของวัฒนธรรมในชุมชนเมือง

- (9) วัสดุท้องถิ่นที่หาได้ง่ายภายในชุมชนเมือง เอกลักษณ์เฉพาะตัวหรืออัตลักษณ์ของชุมชนเมือง
- (10) การเพิ่มมูลค่าของสินค้าท้องถิ่นให้เกิดเป็นนวัตกรรมสร้างสรรค์

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับความสำเร็จของชุมชนเมืองสร้างสรรค์

- (1) โครงการที่ช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจของเมืองมีอะไรบ้าง
- (2) แผนการพัฒนาเมืองระยะยาวมีการพัฒนาด้านเมืองสร้างสรรค์หรือไม่
- (3) แหล่งอบรมและเรียนรู้ที่มีอยู่ในเมืองเพียงพอหรือไม่
- (4) กลุ่มอาชีพของคนในเทศบาลเมืองในเกี่ยวข้องกับศิลปะ หรือแนวคิดสร้างสรรค์มีมากน้อยเพียงใด
- (5) มีวิธีการปฏิบัติต่อคนชุมชนเมืองเพื่อให้ตระหนักถึงความสำคัญของชุมชนเมืองสร้างสรรค์อะไรบ้าง
- (6) การมีส่วนร่วมของคนชุมชนเมือง
- (7) กิจกรรมของสังคม เช่น งานแสดงงานศิลปะ เกิดขึ้นภายในเมืองมีบ้างหรือไม่

😊 ขอขอบพระคุณในความร่วมมือของท่านเป็นอย่างสูง 😊

ภาคผนวก ข

แบบสัมภาษณ์สำหรับสถาปนิกผังเมืองเกาหลี

An Analysis of Creative City Status: The Case Studies of the Urban Communities in Khonkaen, Ratchaburi and Bangsaen

An Urban Design Master Thesis by Korawan Rungsawang

Email: korawanrungsawang@gmail.com

Advisor: Assistant Professor Dr. Supaktra Suthasupa

Questions to Dr. Gye Ho Im, Former City Planner

1. Do you know that Seoul is highly ranked as Creative City in Design by UNESCO?

2. In your opinion, do you think Seoul is a Creative City?

3. How, in your own opinion, being named a Creative City in Design has helped bringing in more investment to Seoul from the technology and innovaton corporations?

4. How was the development of Cheonggyecheon River being the starting point of taking Seoul to become a Creative City? Has the development been the agent of economic growth of the areas along the River?

5. Do you think Dongdaemun Design Plaza is the learning hub for creative professions (those who work in creative industry such as designers, artists, and art & design students)? How do they utilize the DDP?

6. Are there more Creative City development plans or projects in Seoul City? What are they?

ภาคผนวก ค

สรุปบันทึกการศึกษาภาคสนาม ณ มหานครโซล

สรุปบันทึกประสบการณ์และสิ่งที่ได้เรียนรู้ของโครงการรายวิชาการศึกษาภาคสนาม ณ มหานครโซล และเขตเศรษฐกิจพิเศษอินชอน สาธารณรัฐเกาหลี

วันที่ 15-18 มีนาคม 2560 ซึ่งเป็นเมืองกรณีศึกษาของผู้วิจัยโดยมีหัวข้อและรายละเอียด ดังนี้

การศึกษาภาคสนาม ณ มหานครโซลและเขตเศรษฐกิจพิเศษอินชอน สาธารณรัฐเกาหลีมีโครงการที่ใช้เป็นกรณีศึกษา ทั้งหมด 18 โครงการ โดยแบ่งเป็นหมวดหมู่ได้ดังนี้

1. ประเภทโครงการพัฒนา
2. ประเภทโครงการอนุรักษ์
3. ประเภทโครงการพัฒนาที่ควบคู่กับการอนุรักษ์ และนอกจากโครงการที่เป็นกรณีศึกษาทั้ง 18 โครงการแล้ว ระหว่างการเดินทางในสาธารณรัฐเกาหลียังได้สัมผัสกับพื้นฐานการใช้ชีวิตของสาธารณรัฐเกาหลี ซึ่งอาจแบ่งย่อยเป็นประเด็นสำคัญได้ดังนี้

- การดำเนินชีวิตของประชาชน
- วัฒนธรรมการรับประทานอาหาร
- ระบบคมนาคมขนส่ง
- ที่อยู่อาศัย ฯลฯ โดยได้มีการวิเคราะห์ประสบการณ์และการเรียนรู้จากการศึกษาภาคสนาม ดังนี้

1.1 โครงการ INCHON ECONOMIC FREE ZONE (IEFZ)/ SONGDO CITY: IEFZ

1. ประสบการณ์ และสิ่งที่ได้เรียนรู้จากโครงการที่เป็นกรณีศึกษา (ข้อดี /สิ่งที่ควรนำมาใช้ประโยชน์ /มุมมองในด้านบวก)

- โครงการ INCHON ECONOMIC FREE ZONE (IEFZ) SONGDO CITY นั้นเป็นเมืองนั้นที่อยู่ในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษนั้นมีระบบการจัดการของเมืองที่มีการวางแผนมาเป็นอย่างดี โดยเฉพาะการพัฒนาเมืองใหม่บนทะเล ที่สามารถพัฒนาเมืองได้อย่างเต็มที่ และไม่มีข้อจำกัด อีกทั้งกระบวนการในการจัดการที่เกิดจากความร่วมมือของรัฐบาลและเอกชน สามารถควบคุมและจัดการให้อยู่ในขอบเขตและเป้าหมายที่วางไว้ เนื่องจากมีการบังคับใช้กฎหมายที่เข้มงวดและเคร่งครัด รวมถึง

การที่มีประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา จากศึกษาโครงการดังกล่าวทำให้เข้าใจถึงแผนพัฒนาของเมืองอินซอน แนวคิดในการวางผังเมือง แนวทางการพัฒนาโครงสร้างที่สำคัญของเมืองอินซอน เช่น ระบบคมนาคมขนส่งของเมือง ระบบถนนภายในเมือง การวางแผนด้านระบบขนส่งมวลชน และการบริหารจัดการโครงการที่เป็นไปตามผังเมือง

2. ข้อสังเกตและข้อควรระมัดระวังในการดำเนินโครงการที่คล้ายคลึงกับโครงการที่เป็นกรณีศึกษา (ข้อเสีย / ปัญหา / สิ่งที่ไม่ควรนำมาใช้อีก / มุมมองในด้านลบ)

- ในการถมทะเล หรือถมแม่น้ำ เพื่อพื้นที่ในการพัฒนาเมืองนั้นจะต้องมีความระมัดระวังในเรื่องผลกระทบทางด้านระบบนิเวศ และสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ที่มีการถม และพื้นที่บริเวณใกล้เคียง รวมถึงยังต้องมุ่งสร้างจิตสำนึกรักษาและความภาคภูมิใจให้เกิดขึ้นกับคนในพื้นที่ อีกทั้งยังต้องมีการวางข้อกำหนดและข้อบังคับที่มีผลตามกฎหมาย รวมถึงการบังคับใช้ที่จะส่งผลในด้านไม่ดีให้รัดกุม และมีประสิทธิภาพ จึงถือว่าเป็นตัวแปรที่สำคัญในการพัฒนาเมืองที่อยู่ในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ

ภาพที่ 1 แผนผังพื้นที่เศรษฐกิจเสรีอินซอน

พื้นที่เศรษฐกิจเสรีอินซอนเป็นพื้นที่จัดนิทรรศการ การพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจเสรีอินซอน ซึ่งแบ่งเป็น 3 ศูนย์กลางหลักๆ ดังนี้

1. Songdo เป็นศูนย์กลางธุรกิจ การค้า สถานพยาบาล การศึกษา และพื้นที่อยู่อาศัย
2. Yeongjong เป็นศูนย์กลางการคมนาคมขนส่งทั้งท่าอากาศยานและท่าเรือ ระดับนานาชาติ และศูนย์กลางระบบโลจิสติกส์

3. Cheongna เป็นศูนย์กลางธุรกิจการเงิน การท่องเที่ยวและการกีฬา รวมถึงอุตสาหกรรมไฮเทค

อาคารนิทรรศการตั้งอยู่ในพื้นที่ศูนย์กลางการพัฒนาเมือง มีลักษณะเป็นอาคารสูง สามารถมองเห็นการพัฒนาพื้นที่จริงได้ครบถ้วน และมีช่วงเวลาก่อสร้างตั้งแต่อดีต ปัจจุบันและอนาคตในปี ค.ศ. 2022

ประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการ และสิ่งที่ควรนำมาใช้ประโยชน์กับการพัฒนาได้

1. การวางแผนการพัฒนาเมือง มีการฉายภาพให้ประชาชนเห็นใน อนาคตอย่างชัดเจน เพื่อให้ประชาชนและผู้ประกอบการต่าง ๆ ได้คาดการณ์ในการลงทุนในพื้นที่พัฒนา ดังกล่าวได้อย่างดี
2. ภาครัฐบาลและภาคเอกชนมีพลังกำลังมากพอที่จะรวมกันพัฒนาพื้นที่มหาศาลได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. ผู้ประกอบการและผู้ลงทุนมีความมั่นใจในการลงทุนในพื้นที่ซึ่ง อาจเนื่องจากมาตรการจูงใจของภาครัฐที่น่าดึงดูด และน่าสนใจ

ภาพที่ 2 พื้นที่เศรษฐกิจเสรีอินซอน (Songdo)

ข้อสังเกตและข้อควรระมัดระวัง และปัญหาในการดำเนินโครงการ

ศูนย์กลางการพัฒนาเมือง บริเวณ Songdo ซึ่งเป็นย่านเป็นศูนย์กลางธุรกิจ การค้า สถานพยาบาล การศึกษา และ พื้นที่อยู่อาศัย ซึ่งยังพัฒนาไม่สมบูรณ์นั้น ยังไม่มีผู้อยู่อาศัยอยู่มากนัก ส่วนใหญ่เป็นคนที่ทำงานอยู่ในพื้นที่ดังกล่าว ทำให้บางช่วงเวลาเมืองขาดความมีชีวิตชีวา จึงตั้งข้อสังเกตว่าย่านดังกล่าวนี้เป็น Smart City ได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่

1.2 โครงการ COMPACT/SMART CITY

1. ประสบการณ์ และสิ่งที่ได้เรียนรู้จากโครงการที่เป็นกรณีศึกษา (ข้อดี /สิ่งที่ควรนำมาใช้ ประโยชน์ /มุมมองในด้านบวก)

- โครงการ COMPACT CITY/ SMART CITY นั้นเป็นโครงการด้านพิพิธภัณฑ์ที่จัดแสดง ข้อมูลของพัฒนาเมืองที่วางแผนเมืองในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษได้ตามกรอบทฤษฎีของการพัฒนา เมืองแบบ COMPACT CITY และ SMART CITY โดยจะจัดแสดงให้เห็นภาพที่จะเกิดขึ้นกับเมือง ตั้งแต่อดีต ปัจจุบัน รวมถึงภาพรวมที่จะเกิดขึ้นในอนาคตอีกด้วย โครงการดังกล่าวนี้มีรูปแบบของ สถาปัตยกรรมทั้งภายนอกและภายในที่ดี แต่เนื่องจากช่วงเวลาที่เข้าไปศึกษาโครงการดังกล่าวดังกล่าว นั้น เป็นช่วงเวลาที่มีการปิดปรับปรุงพื้นที่จัดแสดงงานส่วนใหญ่ จึงทำให้รับทราบเพียงแต่ข้อมูลเบื้องต้นที่ เกี่ยวข้องทางด้านประวัติศาสตร์ความเป็นมาของพื้นที่เสียเป็นส่วนใหญ่ โดยการจัดแสดงนั้นมีการ นำเสนอโดยใช้ทั้งหุ่นจำลองพร้อมเทคโนโลยีมาช่วย รวมถึงการนำสิ่งของที่ใช้จริงมาจัดแสดง และ วิทยากรเข้ามาช่วยบรรยายทำให้มีความรู้ในภาพของข้อมูลเบื้องต้นในช่วงก่อนการพัฒนาโครงการ มากขึ้น

2. ข้อสังเกตและข้อควรระมัดระวังในการดำเนินโครงการที่คล้ายคลึงกับโครงการที่เป็น กรณีศึกษา (ข้อเสีย/ปัญหา/สิ่งที่ไม่ควรนำมาใช้อีก/มุมมองในด้านลบ)

- เนื่องจากโครงการนี้พื้นที่ส่วนใหญ่มีการปิดปรับปรุงทำให้รับทราบข้อมูลในการศึกษาเพียง แค่ข้อมูลเบื้องต้นเท่านั้น

นิทรรศการ Compact/Smart City เป็นนิทรรศการที่จัดแสดง การพัฒนาความเป็นเมือง ตั้งแต่อดีต ปัจจุบัน และอนาคต มีนิทรรศการแยกเป็นส่วนๆ ดังนี้

1. พัฒนาการความเป็นเมืองในอดีต ศิลปวัฒนธรรม การติดต่อการค้า

การคมนาคม และความทุกข์ระทมในสงครามและการยึดครองดินแดนจากชาติมหาอำนาจ เพื่อเป็นความทรงจำและรากฐานในการพัฒนาเมือง

2. แบบจำลองการพัฒนาเมืองในปัจจุบันและอนาคต
3. การพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจเสรีอินซอน โดยนำเสนอด้วยรูปแบบแผนภาพ แผนผังคำอธิบาย แบบจำลอง และสื่อผสมเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ดึงดูดการเข้าชมของคนทุกเพศทุกวัย

ภาพที่ 3 นิทรรศการ Compact/Smart City

ประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการ และสิ่ง ที่ควรนำมาใช้ประโยชน์กับการพัฒนาได้

1. ได้เป็นวิวัฒนาการ และพื้นฐานของประเทศในทุกด้านความยากลำบาก บ่มเพาะให้คนในชาติเป็นหนึ่งเดียว มีระเบียบวินัย อันเป็นฐานรากที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ โดยที่พัฒนาก้าวหน้าไปยังอนาคต บนรากฐานชาติที่มั่นคง ดังจะเห็นได้จากหลายๆ โครงการในกรุงโซล
2. มีการอัปเดต ปรับปรุง สื่อนิทรรศการให้ทันสมัยตลอดเวลา

1.3 โครงการ SEOUL TOWER

1. ประสบการณ์ และสิ่งที่ได้เรียนรู้จากโครงการที่เป็นกรณีศึกษา (ข้อดี / สิ่ง ที่ควรนำมาใช้ประโยชน์ / มุมมองในด้านบวก)

- เป็นจุดชมวิวที่สูงที่สุดในกรุงโซล มีงานสถาปัตยกรรมที่ทันสมัย เห็นเด่นชัดเนื่องจากตั้งอยู่บนพื้นที่ของภูเขาที่สูงสุดใจกลางกรุงโซลทำให้กลายเป็นหนึ่งในแลนด์มาร์คที่สำคัญของเมืองเนื่องจากสามารถเห็น

- มีการนำภาพวิดีโอเข้ามาดึงดูดความสนใจของคนที่เข้ามาเยี่ยมชมในขณะที่โดยสารลิฟท์ขึ้นและลง

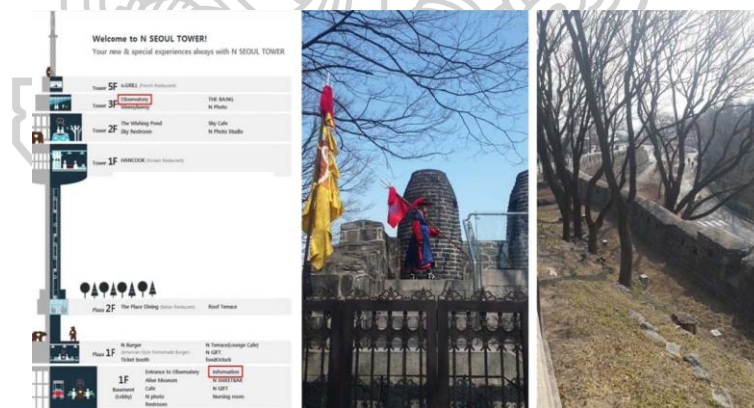
- มีการสร้างรูปแบบของกิจกรรมที่ดึงดูดความสนใจให้นักท่องเที่ยว หรือผู้คนที่อยู่ในกรุงโซลได้เข้ามาร่วมกิจกรรม เช่นการคล้องกุญแจ หรือ การแสดงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับอดีต

2. ข้อสังเกตและข้อควรระมัดระวังในการดำเนินโครงการที่คล้ายคลึงกับโครงการที่เป็นกรณีศึกษา (ข้อเสีย / ปัญหา / สิ่งที่ไม่ควรนำมาใช้อีก / มุมมองในด้านลบ)

- นอกจากกิจกรรมดังกล่าวแล้วพื้นที่แห่งนี้ยังขาดกิจกรรมที่น่าจะดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเยี่ยมชม

- พื้นที่โครงการตั้งอยู่ในพื้นที่ที่มีลักษณะลาดชันมาก ทำให้ต้องมีการเดินเท้าเข้าไปยังพื้นที่บริการส่วนหนึ่ง แต่บริเวณพื้นที่ดังกล่าวไม่มีการออกแบบที่นึกถึงบุคคลพิการ ในการถึงพื้นที่บริการ

Seoul Tower เป็น Landmark ที่สำคัญ และเป็นจุดชมทิวทัศน์ของกรุงโซลทั้งหมดตั้งอยู่บนเชิงเขานัมซาน ตำแหน่งเดียวกับป้อมปราการโบราณสำหรับเผ่าละว้าและกำแพงเมืองเก่าของเกาหลี

ภาพที่ 4 Seoul Tower

ประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการ และสิ่งที่ควรนำมาใช้ประโยชน์กับการพัฒนาได้

1. Seoul Tower เป็น Landmark ที่สำคัญ และเป็นจุดชมทิวทัศน์ของกรุงโซลทั้งหมด
2. ตั้งอยู่บริเวณป้อมปราการโบราณสำหรับเผ่าละว้าและกำแพงเมืองเก่าของเกาหลีทำให้ระลึกถึงได้ว่า อดีตมีความเป็นชาติที่เข้มแข็งได้อย่างไร

3. สร้าง Landmark ใหม่โดยยังคงอนุรักษ์สถานที่อันทรงคุณค่าอย่างกลมกลืน ให้ชนรุ่นหลังได้เห็น
4. จัดเส้นทางสัญจร ให้สามารถเป็นสถานที่ออกกำลังกาย และนันทนาการได้อย่างลงตัว

1.4. โครงการ DONGDAEMUN DESIGN PLAZA

1. ประสพการณ์ และสิ่งที่ได้เรียนรู้จากโครงการที่เป็นกรณีศึกษา (ข้อดี / สิ่งไม่ควรนำมาใช้ ประโยชน์ / มุมมองในด้านบวก)

- มีสถาปัตยกรรมภายนอกและภายในที่ทันสมัย เป็นเอกลักษณ์ ทำให้กลายเป็นหนึ่งในแลนด์มาร์คที่สำคัญของเมือง

- เป็นพื้นที่ที่พัฒนาให้ต่อยอดจากการที่มีแผนพัฒนาเมืองกำหนดไว้ว่า กรุงโซลจะต้องเป็นเมืองแห่งการออกแบบ พื้นที่โครงการดังกล่าว

- เป็นโครงการที่เป็นส่วนเชื่อมต่อพื้นที่บริเวณตลาดทงแดมุน โดยโครงการดังกล่าวสามารถเข้าได้หลากหลายวิธี

- บางส่วนของโครงการพอมีการนำการออกแบบเข้าใช้ร่วม ทำให้เกิดการใช้งานสองรูปแบบ เช่น จุดระบายอากาศของพื้นที่โครงการมีการออกแบบที่ดี จนสามารถทำผลงานประติมากรรมตั้งอยู่บริเวณพื้นที่ได้อย่างไม่ขัดตา

- ถึงแม้จะมีความโดดเด่นในเรื่องของงานสถาปัตยกรรม แต่พื้นที่ดังกล่าวนั้นก็ได้มีการเก็บบางส่วนของโบราณสถานไว้จัดแสดงให้ผู้คนเข้ามาเยี่ยมชม

- พื้นที่ภายนอกของโครงการเป็นพื้นที่สาธารณะที่ผู้คนสามารถเข้ามานั่งพักผ่อนได้

2. ข้อสังเกตและข้อควรระมัดระวังในการดำเนินโครงการที่คล้ายคลึงกับโครงการที่เป็นกรณีศึกษา (ข้อเสีย / ปัญหา / สิ่งที่ไม่ควรนำมาใช้อีก / มุมมองในด้านลบ)

- เนื่องจากรูปแบบทางสถาปัตยกรรมที่มีความโดดเด่น เป็นเอกลักษณ์และแปลกตามาก จนอาจจะไปขัดกับบริบทของพื้นที่ใกล้เคียงกับโครงการ ซึ่งหากมีการดำเนินการโครงการที่มีความคล้ายคลึงกับโครงการดังกล่าวแล้วจะต้องมีการศึกษาพื้นที่และบริบทโดยรอบ เพื่อให้เกิดความสมดุลกับพื้นที่โดยรอบ

DDP เรียกได้ว่าเป็นศูนย์กลางด้านศิลปะระดับนานาชาติที่ตั้งอยู่ในกรุงโซล มีพื้นที่จัดแสดงผลงานศิลปะ พื้นที่ขายสินค้าที่ออกแบบจากศิลปินระดับนานาชาติและมีพื้นที่ Design Lab สำหรับทำงานวิจัยทางด้านศิลปะสำคัญ DDP ยังเป็นพื้นที่สาธารณะให้ประชาชนมาร่วมทำกิจกรรมในเมืองอีกด้วย

ภาพที่ 5 Dongdaemun Design Plaza

ประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการ และสิ่งควรนำมาใช้ประโยชน์กับการพัฒนาได้

1. ประเทศเกาหลีมีวิสัยทัศน์ที่ดีในการเลือกปรับปรุงสถานที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์ให้เป็นพื้นที่สาธารณะอันเกิดประโยชน์สูงสุดได้ดีและสามารถทำโครงการขนาดใหญ่ระดับนี้ให้เกิดขึ้นได้จริง
2. รูปแบบสถาปัตยกรรมล้ำสมัยทำให้ดึงดูดนานาชาติเข้ามาร่วมลงทุนหรือสร้างกิจกรรมขึ้นในพื้นที่แห่งนี้
3. เป็นตัวอย่างที่ดีในการสร้างสถาปัตยกรรมใหม่ซ้อนทับ สิ่งก่อสร้างเก่า โดยเคารพสิ่งก่อสร้างเก่าที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์นั้น และสามารถออกแบบให้อยู่ร่วมกันได้อย่างลงตัว
4. ออกแบบอาคารและพื้นที่สาธารณะให้เชื่อมต่อกับระบบขนส่งมวลชนสาธารณะได้อย่างกลมกลืนและลงตัว

ข้อสังเกตและข้อควรระมัดระวัง และปัญหาในการดำเนินโครงการ

1. อาคารขนาดใหญ่มาก จนทำให้ประโยชน์ใช้สอย ดูหลวมๆ ซึ่งอาจเกิดจากการออกแบบที่เริ่มต้นจากฟอร์มของอาคารแล้วจัดการประโยชน์ใช้สอย ภายหลังแต่อย่างไรก็ตาม ทาง DDP ก็ประชาสัมพันธุ์ได้นำสนใจมาก

2. DDP เป็นอาคารขนาดใหญ่ ซึ่งมีค่าบำรุงรักษาสูงมาก ทำให้รายได้ที่จะนำมาบำรุงรักษาอาคารไม่สมดุลกับรายจ่าย จากที่ได้รับข้อมูลนั้น การใช้งานจริงต้องปรับเปลี่ยนประโยชน์ใช้สอย เพื่อสร้างสมดุลรายจ่ายให้มากที่สุด

1.5 โครงการ FLOATING ISLAND

1. ประสบการณ์ และสิ่งที่ได้เรียนรู้จากโครงการที่เป็นกรณีศึกษา (ข้อดี / สิ่งที่ควรนำมาใช้ประโยชน์ / มุมมองในด้านบวก)

- โครงการดังกล่าวเป็นโครงการเกาะเทียมที่สร้างอยู่บริเวณแม่น้ำฮัน เป็นหนึ่งในแลนด์มาร์คของพื้นที่ มีรูปแบบทางสถาปัตยกรรมที่ทันสมัย เป็นพื้นที่พักผ่อนหย่อนใจ รวมถึงการจัดกิจกรรมใหม่ๆของริมแม่น้ำฮัน

- รูปแบบสถาปัตยกรรมภายนอกมีความโดดเด่น

2. ข้อสังเกตและข้อควรระมัดระวังในการดำเนินโครงการที่คล้ายคลึงกับโครงการที่เป็นกรณีศึกษา (ข้อเสีย / ปัญหา / สิ่งที่ไม่ควรนำมาใช้อีก / มุมมองในด้านลบ)

- โครงการดังกล่าวตั้งอยู่บริเวณกลางน้ำ อีกทั้งยังมีขนาดสูง อาจจะทำให้มีการบดบังของทัศนียภาพริมแม่น้ำ จึงต้องระมัดระวังในการออกแบบเป็น Landmark และพื้นที่สาธารณะแห่งใหม่ที่ตั้งอยู่กลางแม่น้ำฮัน

ภาพที่ 6 Floating Islands

ประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการ และสิ่งที่ควรนำมาใช้ประโยชน์กับการพัฒนาได้

1. เป็น Landmark ที่สวยงามอีกแห่งหนึ่ง ในแนว พื้นที่สาธารณะริมแม่น้ำฮัน
2. เป็นสถานที่ดึงดูดกิจกรรมสาธารณะต่าง ๆ ให้คึกคักในบริเวณนี้

3. เป็นตัวแทน และเป็นต้นแบบของอาคารที่ทนต่อภาวะอากาศและภัยธรรมชาติในอนาคต (Amphibian Building)

ข้อสังเกตและข้อควรระมัดระวัง และปัญหาในการดำเนินโครงการ

1. Floating Islands เป็นเพียง Landmark เท่านั้น ประโยชน์ใช้สอยของแต่ละอาคารเป็นร้านอาหารและกิจกรรมเฉพาะด้านไม่สามารถใช้ทำกิจกรรมสาธารณะในอาคารได้อย่างแท้จริง
2. Floating Islands ต้องใช้งบประมาณในการดูแลรักษาสูงเนื่องจากเป็นหุ่นลอยน้ำ ซึ่งตั้งข้อสังเกตได้ว่าคุ้มค่าหรือไม่

1.6 โครงการ NAMSAN HANOK VILLAGE

1. ประสบการณ์ และสิ่งที่ได้เรียนรู้จากโครงการที่เป็นกรณีศึกษา (ข้อดี / สิ่งที่ควรนำมาใช้ประโยชน์ / มุมมองในด้านบวก)
 - เป็นโครงการที่แสดงให้เห็นถึงการอนุรักษ์ที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ได้เป็นอย่างดี เนื่องจากเป็นการนำบ้านของขุนนางชั้นผู้ใหญ่จากพื้นที่ดั้งเดิมที่ได้รับการพัฒนามาตั้งและจัดแสดงไว้
 - เห็นถึงรูปแบบการวางอาคารรวมถึงส่วนต่าง ๆ ในพื้นที่
 - พื้นที่ดังกล่าวมีไหม้แคปซูลที่จะเปิดขึ้นอีกภายใน 400 ปีข้างหน้า เป็นการเก็บและอนุรักษ์สิ่งต่าง ๆ ให้กับคนรุ่นหลังได้รับรู้และเข้าใจถึงประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสาธารณรัฐเกาหลี
 - มีการเล่นสมัชชโบราณให้ผู้คนที่เข้ามาเยี่ยมชมได้ทดลองเล่น
2. ข้อสังเกตและข้อควรระมัดระวังในการดำเนินโครงการที่คล้ายคลึงกับโครงการที่เป็นกรณีศึกษา (ข้อเสีย / ปัญหา / สิ่งที่ไม่ควรนำมาใช้อีก / มุมมองในด้านลบ)
 - เนื่องจากการนำบ้านในสมัยอดีตมาประกอบในพื้นที่ทำให้ต้องมีความระมัดระวังในการรื้อถอน หรือติดตั้งเนื่องจากมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์

1.7 โครงการ SEOUL MUSEUM OF HISTORY

1. ประสพการณ์ และสิ่งที่ได้เรียนรู้จากโครงการที่เป็นกรณีศึกษา (ข้อดี / สิ่งที่ควรนำมาใช้ ประโยชน์ / มุมมองในด้านบวก)

- เป็นโครงการที่ตั้งอยู่ใจกลางกรุงโซล และพื้นที่ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของเมือง จึงทำให้สามารถเดินทางเข้าถึงพื้นที่ได้ง่าย

- มีวางรูปแบบ ลำดับขั้นตอนในการจัดแสดงของข้อมูล

- มีการจัดแสดงหุ่นจำลองของเมืองโซลพร้อมทั้งมีการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยเพิ่มความน่าสนใจให้กับการนำเสนอ

- มีการจัดแสดงชิ้นส่วนของพระราชวังโบราณ รวมถึงแผนที่เมืองในสมัยโบราณ

- รูปแบบทางสถาปัตยกรรมของโครงการนั้นเป็นแบบร่วมสมัย แต่ก็กลมกลืนกับบรรยากาศโดยรอบของพื้นที่

2. ข้อสังเกตและข้อควรระมัดระวังในการดำเนินโครงการที่คล้ายคลึงกับโครงการที่เป็นกรณีศึกษา (ข้อเสีย / ปัญหา / สิ่งที่ไม่ควรนำมาใช้อีก / มุมมองในด้านลบ)

- ระบบการสัญจรในการสัญจรในการเดินดูนิทรรศการยังไม่เป็นระบบและเรียงตามลำดับที่เหมาะสม

1.8 โครงการ SEOUL CITY HALL AND SEOUL PLAZA

1. ประสพการณ์ และสิ่งที่ได้เรียนรู้จากโครงการที่เป็นกรณีศึกษา (ข้อดี / สิ่งที่ควรนำมาใช้ ประโยชน์ / มุมมองในด้านบวก)

- มีการอนุรักษ์ทางงานสถาปัตยกรรมที่ดีโดยคงรูปแบบเดิมของงานสถาปัตยกรรมไว้ และมีการปรับเปลี่ยนการใช้งานให้เหมาะสมและเกิดประโยชน์กับผู้คนในเมือง

- อาคารหลังใหม่มีการออกแบบให้ประหยัดพลังงาน และใส่ใจสิ่งแวดล้อม อีกทั้งยังมีพื้นที่ให้ผู้คนภายนอกได้เข้ามาใช้บริการในพื้นที่

- รูปแบบในการออกแบบอาคารมีความน่าสนใจ

- ลานหน้าศาลาว่าากลางมีขนาดใหญ่ เหมาะในการจัดกิจกรรมในพื้นที่

2. ข้อสังเกตและข้อควรระมัดระวังในการดำเนินโครงการที่คล้ายคลึงกับโครงการที่เป็นกรณีศึกษา (ข้อเสีย / ปัญหา / สิ่งที่ไม่ควรนำมาใช้อีก / มุมมองในด้านลบ)

- เนื่องจากลานด้านหน้าเหมาะกับการทำกิจกรรม ทำให้ต้องการเผื่อระวังในเรื่องการจัดกิจกรรม และเพิ่มความปลอดภัยในบริเวณพื้นที่ ในกรณีที่มีการจัดกิจกรรมที่แสดงถึงความขัดแย้ง

1.9 โครงการ NATIONAL MUSEUM OF KOREA

1. ประสบการณ์ และสิ่งที่ได้เรียนรู้จากโครงการที่เป็นกรณีศึกษา (ข้อดี / สิ่งไม่ควรนำมาใช้ประโยชน์ / มุมมองในด้านบวก)

- โครงการมีขนาดใหญ่ มีรูปแบบสถาปัตยกรรมทันสมัย ดูสวยงามโดดเด่น และกลมกลืนกับพื้นที่โดยรอบ

- มีพื้นที่ในการจัดแสดงงานต่าง ๆ กว้างขวาง

2. ข้อสังเกตและข้อควรระมัดระวังในการดำเนินโครงการที่คล้ายคลึงกับโครงการที่เป็นกรณีศึกษา (ข้อเสีย / ปัญหา / สิ่งที่ไม่ควรนำมาใช้อีก / มุมมองในด้านลบ)

- เนื่องจากพื้นที่โครงการมีขนาดใหญ่มาก ทำให้พื้นที่จัดแสดงชั้นด้านบนที่มีการจัดแสดงงานนั้น แทบจะไม่มีผู้คนขึ้นไปเยี่ยมชม

1.10 โครงการ BLUE HOUSE/ CHEONGWADAE SARANGCHAE

1. ประสบการณ์ และสิ่งที่ได้เรียนรู้จากโครงการที่เป็นกรณีศึกษา (ข้อดี / สิ่งไม่ควรนำมาใช้ประโยชน์ / มุมมองในด้านบวก)

- มีการจัดรูปแบบของพื้นที่บริเวณรูปปั้นนกฟินิกซ์ที่น่าสนใจ

- มีรูปแบบการจัดวางผังตามหลักฮวงจุ้ยโบราณของเกาหลี โดยตั้งอยู่บริเวณพื้นที่ที่ดีที่สุดของเมือง

- เก็บรักษาอนุรักษ์งานสถาปัตยกรรมในอดีตได้เป็นอย่างดี

- อาคารพิพิธภัณฑ์ของเดวามีรูปแบบทางสถาปัตยกรรมที่ดีและน่าสนใจ

2. ข้อสังเกตและข้อควรระมัดระวังในการดำเนินโครงการที่คล้ายคลึงกับโครงการที่เป็นกรณีศึกษา (ข้อเสีย / ปัญหา / สิ่งที่ไม่ควรนำมาใช้อีก / มุมมองในด้านลบ)

- เนื่องจากมีระยะเวลาจำกัดในการเยี่ยมชม ทำให้ไม่สามารถสำรวจทุกส่วนของโครงการ

1.11 โครงการ GYEONGBOKGUNG PALACE

1. ประสบการณ์ และสิ่งที่ได้เรียนรู้จากโครงการที่เป็นกรณีศึกษา (ข้อดี / สิ่งที่ไม่ควรนำมาใช้ประโยชน์ / มุมมองในด้านบวก)

- โครงการ GYEONGBOKGUNG PALACE หรือพระราชวังหลวงเคียงบั๊กกุง นั้นเป็นโครงการที่เก็บบูรุษโบราณสถานที่มีความสำคัญของเมืองเป็นอย่างมาก โดยเป็น 1 ใน 5 ของพระราชวังหลวงที่ยังคงหลงเหลืออยู่ในประวัติศาสตร์ อีกทั้งยังเป็นพระราชวังหลวงที่มีขนาดใหญ่ที่สุด พื้นที่โครงการนั้นตั้งอยู่ในมหานครกรุงโซล ทำให้พระราชวังแห่งนี้มีการจัดระเบียบของการจัดวางอาคารบริเวณใกล้เคียงกับพระราชวังหลวงไม่ให้เกิดการบดบังสายตา อีกทั้งยังใช้บรรดาอาคารสูงนั้นเป็นเส้นที่นำสายตาเข้าสู่พระราชวัง ทำให้พระราชวังนั้นเป็นที่น่าสนใจและดูยิ่งใหญ่ อีกทั้งพระราชวังแห่งนี้ยังเปรียบเหมือนกับแลนด์มาร์คที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ของสาธารณรัฐเกาหลี และเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญของเมือง ทำให้ได้รับประสบการณ์ในการออกแบบพื้นที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ของเมือง รวมถึงการใช้ข้อกำหนดในการวางอาคาร รวมถึงความสูงของอาคารที่จะส่งผลต่อพื้นที่โครงการอนุรักษ์ที่มีความสำคัญทางด้านประวัติศาสตร์

2. ข้อสังเกตและข้อควรระมัดระวังในการดำเนินโครงการที่คล้ายคลึงกับโครงการที่เป็นกรณีศึกษา (ข้อเสีย / ปัญหา / สิ่งที่ไม่ควรนำมาใช้อีก / มุมมองในด้านลบ)

- พื้นที่โครงการนั้นตั้งอยู่ในพื้นที่ที่มีการจราจรที่หนาแน่น อีกทั้งยังมีอาคารสูงตั้งอยู่ใกล้เคียงกับโครงการ หากมีการวางแผน การออกแบบและการวางรูปแบบ รวมถึงข้อกำหนดที่ไม่รอบคอบและรัดกุมแล้ว อาจจะทำให้พื้นที่โครงการที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์และความสำคัญระดับประเทศนั้นถูกบดบัง และทำให้พื้นที่โครงการนั้นด้อยความสำคัญลงไป หากมีการออกแบบและดำเนินการโครงการที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันนั้นจะต้องคำนึงถึงปัจจัยที่กล่าวมาร่วมพิจารณาด้วย

1.12 โครงการ TTUKSEOM HANGANG RIVER PARK

1. ประสบการณ์ และสิ่งที่ได้เรียนรู้จากโครงการที่เป็นกรณีศึกษา (ข้อดี / สิ่งที่ควรนำมาใช้ ประโยชน์ / มุมมองในด้านบวก)

- โครงการสวนสาธารณะริมแม่น้ำ TTUKSEOM HANGANG RIVER PARK นั้นเป็นหนึ่งในโครงการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมของเมืองที่มีผลจากการพัฒนาเมืองของมหานครกรุงโซลในอดีต จากโครงการดังกล่าวจะเห็นได้ว่ากรุงโซลนั้นได้ให้ความสำคัญกับเรื่องสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจัง โดยระบุในข้อกำหนดว่าห้ามมีการตั้งสิ่งปลูกสร้าง หรือที่อยู่อาศัยใกล้กับแม่น้ำอันตามระยะถอยร่นที่กำหนด ทำให้ผู้คนภายในพื้นที่ และภายในเมืองสามารถใช้พื้นที่ริมน้ำได้ทุกพื้นที่ของริมแม่น้ำ และสามารถใช้ได้ทุกคน โดยสวนสาธารณะแห่งนี้เป็นที่สำหรับนันทนาการของย่านมีจุดชมวิวที่มีรูปทรงอาคารคล้ายกับท่อที่คนสามารถเดินจากเข้ามาถึงพื้นที่โดยตรง โดยไม่ต้องผ่านพื้นที่ลานจอดรถ อีกทั้งยังมีลิฟต์ที่คำนึงถึงผู้สูงอายุ และผู้พิการให้สามารถเข้าถึงพื้นที่ได้ เป็นแลนด์มาร์คของพื้นที่ อีกทั้งยังมีการสร้างกิจกรรมที่มีความน่าสนใจสลับหมุนเวียนตามฤดูกาลต่าง ๆ เช่น ช่วงฤดูร้อนจะมีพื้นที่ของสระว่ายน้ำขนาดใหญ่เปิดให้บริการ แต่หากเป็นช่วงฤดูหนาวสระว่ายน้ำดังกล่าวจะปิดบริการ แต่จะมีลานสเก็ตเดอร์ทิมะแทน จากการสร้างกิจกรรมในพื้นที่ดังกล่าวทำให้พื้นที่โครงการนั้นได้มีจุดสนใจที่จะทำให้เกิดการใช้งานตลอด อีกทั้งการออกแบบพื้นที่สวนสาธารณะดังกล่าวไม่มีการวางผังที่ขัดขวางทัศนียภาพ อีกทั้งยังมีพื้นที่ในการปั่นจักรยานที่ไม่จำเป็นต้องใช้พื้นที่มากเกินพอดี มีเลนสำหรับจักรยาน และสำหรับคนเดินเท้าอีกด้วย

2. ข้อสังเกตและข้อควรระมัดระวังในการดำเนินโครงการที่คล้ายคลึงกับโครงการที่เป็นกรณีศึกษา (ข้อเสีย / ปัญหา / สิ่งที่ไม่ควรนำมาใช้อีก / มุมมองในด้านลบ)

- จากโครงการดังกล่าวข้อสังเกตที่ควรระมัดระวังคือพื้นที่โครงการนั้นตั้งอยู่ใกล้กับพื้นที่ได้สะพาน ซึ่งหากขาดการออกแบบที่ดีนั้นจะทำให้จุดบริเวณใต้สะพานนี้เป็นจุดเสี่ยงที่จะก่อให้เกิดอาชญากรรม อีกทั้งบางจุดของพื้นที่นั้นสามารถให้จักรยาน และคนเดินนั้นใช้พื้นที่ในการสัญจรร่วมกัน อาจจะทำให้เกิดอุบัติเหตุได้หากได้รับการออกแบบที่ไม่ครอบคลุม พื้นที่โครงการมีขนาดใหญ่ แต่มีจุดรักษาความปลอดภัยไม่มากพอ

Teoksam Han River Park เป็นพื้นที่สาธารณะสำหรับพักผ่อน ออกกำลังกาย และพบปะสังสรรค์ของประชาชนที่ได้รับความนิยมมาก นอกจากนี้ยังเป็นจุดเชื่อมต่อระบบขนส่งมวลชนที่สำคัญอีกสถานหนึ่งด้วย

ประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการ และสิ่ง ที่ควรนำมาใช้ประโยชน์กับการพัฒนาได้

1. การจัดพื้นที่ริมน้ำของกรุงโซล มีข้อที่น่าสนใจคือมีระยะถอยร่นประมาณ 100 เมตร ที่สามารถจัดพื้นที่ให้เป็นพื้นที่สาธารณะได้ทำให้เปิดมุมมองริมน้ำได้อย่าง เต็มที่และในกรณีน้ำหลาก พื้นที่ถอยร่นนี้จะช่วยรับปริมาณน้ำที่สูงขึ้นจากแม่น้ำได้อย่างดี
2. จัดเส้นทางสัญจรของคนเดิน จักรยาน ให้สามารถเป็นสถานที่ออกกำลังกาย และนั่งทานอาหารที่หลากหลาย ได้อย่างลงตัว และจัดพื้นที่จอดรถ และห้องน้ำสาธารณะได้อย่างเหมาะสม

ภาพที่ 7 Teoksam Han River Park

1.13 โครงการ CHEONGGYECHEON MUSEUM

1. ประสบการณ์ และสิ่งที่ได้เรียนรู้จากโครงการที่เป็นกรณีศึกษา (ข้อดี / สิ่ง ที่ควรนำมาใช้ประโยชน์ / มุมมองในด้านบวก)

- โครงการ CHEONGGYECHEON MUSEUM นั้นเป็นพิพิธภัณฑ์ที่จัดแสดงข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคลองของเกซอน โดยพิพิธภัณฑ์แห่งนี้มีรูปแบบสถาปัตยกรรมร่วมสมัยทำให้รู้สึกดึงดูดและน่าสนใจ โดยในการจัดแสดงข้อมูลประวัติศาสตร์ทางการพัฒนานั้นมีการเรียงลำดับตามช่วงการพัฒนาได้เป็นอย่างดี โดยมีการใช้ทางลาดช่วยในการเดินชมพิพิธภัณฑ์จึง

เกิดความไหลลื่น และต่อเนื่อง อีกทั้งผู้เยี่ยมชมยังไม่เหนื่อยมากเนื่องจากเป็นทางลาดเดินลงไป สะดวกต่อผู้สูงอายุและผู้พิการในการเยี่ยมชม ในการนำเสนอรูปแบบของข้อมูลที่เกี่ยวข้องนั้นมีความ น่าสนใจ เนื่องจากมีการใช้หุ่นจำลองมาช่วยในการนำเสนอทำให้เห็นภาพในช่วงของการพัฒนานั้นได้ อย่างชัดเจน รวมถึงมีการนำสิ่งของ แบบที่ใช้ในการสร้างคลองมาจัดแสดงอีกด้วย ภายนอกโครงการมีการ นำบ้านในอดีตมาจัดแสดงให้เห็นถึงภาพในอดีตอีกด้วย

2. ข้อสังเกตและข้อควรระมัดระวังในการดำเนินโครงการที่คล้ายคลึงกับโครงการที่เป็น กรณีศึกษา (ข้อเสีย / ปัญหา / สิ่งที่ไม่ควรนำมาใช้อีก / มุมมองในด้านลบ)

- ต้องมีการทำความเข้าใจเรื่องวิถีชีวิตของผู้คนที่อาศัยอยู่บริเวณริมคลองให้เป็นอย่างดี รวมถึงมีระบบการจัดการที่มั่นใจว่าจะไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

1.14 โครงการ CHEONGGYECHEON STREAM

1. ประสบการณ์ และสิ่งที่ได้เรียนรู้จากโครงการที่เป็นกรณีศึกษา (ข้อดี / สิ่งที่ไม่ควรนำมาใช้ ประโยชน์ / มุมมองในด้านบวก)

- โครงการ CHEONGGYECHEON STREAM เป็นโครงการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเมือง โดย คำนึงถึงคุณค่าทางประวัติศาสตร์และสิ่งแวดล้อมในเมือง โครงการดังกล่าวเป็นโครงการที่เกิดจากการ รับฟังเสียงจากประชาชนในประเทศว่าให้มีการฟื้นฟูคลองของเอกชนที่มีความสำคัญในอดีตขึ้นมา อีกทั้งเป็นโครงการที่นำประชาวิจารณ์ของคนในเมืองมาปรับใช้ โครงการดังกล่าวหลังพัฒนาให้เสร็จ สมบูรณ์แล้วนั้นทำให้เกิดการส่งเสริมภาพลักษณ์ที่ดีของเมือง รวมถึงฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม ทศนียภาพที่ไม่ ดีกกลับมาให้กลายเป็นพื้นที่ที่น่าอยู่และน่าใช้ โดยพื้นที่นี้มีการออกแบบที่สวยงาม และน่าสนใจ เป็นการ ออกแบบที่ออกแบบทางด้านสิ่งแวดล้อมแบบยั่งยืน โดยเลือกใช้พรรณไม้ที่ไม่จำเป็นต้องดูแลมากนัก อีกทั้งยังมีการสร้างเอกลักษณ์ให้กับย่านต่าง ๆ ของเมือง โดยใช้สะพานข้ามคลองที่มีรูปแบบแตกต่างกัน

2. ข้อสังเกตและข้อควรระมัดระวังในการดำเนินโครงการที่คล้ายคลึงกับโครงการที่เป็น กรณีศึกษา (ข้อเสีย / ปัญหา / สิ่งที่ไม่ควรนำมาใช้อีก / มุมมองในด้านลบ)

- โครงการคลองของเอกชนนั้นเป็นโครงการที่ตั้งอยู่บนเงื่อนไขที่บริเวณโดยรอบของพื้นที่นั้น ไม่มีบ้านพักอาศัย อาคารที่ตั้งอยู่ติดกับตัวคลอง อีกทั้งปริมาณน้ำในคลองอยู่ในระดับที่ไม่สูง ไม่มีการ

สัญญาทางน้ำ ทำให้สามารถดูแลและจัดการสิ่งแวดล้อม ความสะอาด ความปลอดภัยภายในพื้นที่โครงการได้ หากต้องดำเนินโครงการที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับโครงการที่ศึกษาจะต้องนำเรื่องบริบทโดยรอบ รวมถึงเรื่องของวิถีชีวิตของผู้คนในพื้นที่ดังกล่าวมาเป็นหนึ่งปัจจัยที่สำคัญในการออกแบบ

1.15 โครงการ GWANGHWAMUN SQUARE

1. ประสบการณ์ และสิ่งที่ได้เรียนรู้จากโครงการที่เป็นกรณีศึกษา (ข้อดี/สิ่งที่ควรนำมาใช้ประโยชน์ /มุมมองในด้านบวก)

- จตุรัสควางฮามุนนั้น ตั้งอยู่บริเวณตรงกลางของถนน 12 เลน เป็นจุดที่เชื่อมต่อให้เกิดความเนื่องระหว่างประตูควางฮามุน และพระราชวังหลวงเคียงบักกุง โดยจตุรัสดังกล่าวเป็นพื้นที่เปิดโล่งสาธารณะที่มีขนาดยาวทำให้ผู้คนที่อาศัย หรือทำงานอยู่ในพื้นที่บริเวณใกล้เคียงสามารถเข้ามาใช้ในพื้นที่ได้ ถึงแม้ตัวจตุรัสจะตั้งอยู่บริเวณกลางถนน 12 เลนก็ตาม เนื่องจากมีการออกแบบเรื่องการเข้าถึงพื้นที่ไม่ว่าจะเป็นทางเดินเข้าพื้นที่แบบลอดมาจากใต้ดิน ทางข้ามทางม้าลายที่มีไฟสัญญาณจราจรแจ้ง ภายในพื้นที่มีอนุสาวรีย์ของบุคคลที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ของประเทศไว้ เพื่อให้คนในประเทศได้ตระหนักถึงความสำคัญของสิ่งทีบุคคลสำคัญทั้งสองนี้ได้ทำให้กับประเทศชาติ โดยจตุรัสแห่งนี้มีการออกแบบให้กลมกลืนกับทัศนียภาพ รวมถึงสามารถเชื่อมต่อกับพื้นที่สำคัญๆที่อยู่ใกล้กับจตุรัสแห่งนี้

2. ข้อสังเกตและข้อควรระมัดระวังในการดำเนินโครงการที่คล้ายคลึงกับโครงการที่เป็นกรณีศึกษา (ข้อเสีย/ปัญหา/สิ่งที่ไม่ควรนำมาใช้อีก/มุมมองในด้านลบ)

- ในการดำเนินการโครงการที่คล้ายคลึงกับโครงการจตุรัสควางฮามุนนั้นจะต้องคำนึงถึงเรื่องการเข้าถึงพื้นที่ ที่จะต้องมีความปลอดภัยกับผู้เข้ามาใช้งาน โดยจตุรัสควางฮามุนจากที่ได้ไปสังเกตการณ์มาจะเห็นได้ว่าพื้นที่ในบริเวณจตุรัสนั้นขาดพื้นที่สีเขียวที่ให้ร่มเงากับคนในพื้นที่ รวมถึงการซับเสียงและฝุ่นละอองที่เกิดจากการสัญจรโดยพาหนะ

1.16 โครงการ EWHA CAMPUS COMPLEX

1. ประสบการณ์ และสิ่งที่ได้เรียนรู้จากโครงการที่เป็นกรณีศึกษา (ข้อดี /สิ่งที่ควรนำมาใช้ประโยชน์ /มุมมองในด้านบวก)

- โครงการ EWHA CAMPUS UNIVERSITY นั้นเป็นโครงการที่เป็นแลนด์มาร์คให้กับย่านฮีดะ ซึ่งรูปแบบของสถาปัตยกรรมของโครงการนั้นมีรูปแบบที่ทันสมัย โดยเป็นอาคารประหยัดพลังงาน เนื่องจากมีการใช้กระจกเพื่อการเปิดรับแสงธรรมชาติ ด้านบนของอาคารมีสวนที่นักศึกษา หรือผู้เยี่ยมชมมหาวิทยาลัยสามารถขึ้นไปใช้งาน และพักผ่อน อีกทั้งยังเป็นการลดความร้อนจากแสงอาทิตย์ที่ส่งผลโดยตรงกับตัวอาคาร แต่ถึงแม้รูปแบบของสถาปัตยกรรมของโครงการนั้นจะมีความโดดเด่นมาก แต่ตัวอาคารดังกล่าวก็สามารถกลมกลืนกับอาคารและพื้นที่อื่น ๆ ของมหาวิทยาลัยที่มีมาแต่เดิมได้เป็นอย่างดี โดยสถานที่โครงการนั้นสามารถเข้าถึงได้หลากหลายไม่ว่าจะเป็นทางรถยนต์ส่วนบุคคล รถประจำทาง หรือแม้กระทั่งรถไฟใต้ดินที่มีสถานีถึงพื้นที่โครงการโดยตรง จึงทำให้พื้นที่บริเวณใกล้เคียงกับพื้นที่โครงการมีการพัฒนารูปแบบการค้าขายเกิดขึ้น

2. ข้อสังเกตและข้อควรระมัดระวังในการดำเนินโครงการที่คล้ายคลึงกับโครงการที่เป็นกรณีศึกษา (ข้อเสีย / ปัญหา / สิ่งที่ไม่ควรนำมาใช้อีก / มุมมองในด้านลบ)

- เนื่องจากพื้นที่โครงการดังกล่าวเป็นพื้นที่ของมหาวิทยาลัย ทำให้การออกแบบพื้นที่ดังกล่าว รวมถึงการเปิดให้ผู้คนจากภายนอกเข้าไปใช้ภายในได้ อาจเป็นการรบกวนสมาธิของนักศึกษาของมหาวิทยาลัยดังกล่าว จึงควรมีการจำกัดการเข้าถึงของพื้นที่ภายในเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อย และความปลอดภัยของผู้ใช้หลัก

เป็นมหาวิทยาลัยหญิงเก่าแก่มีการก่อตั้งและก่อสร้างอาคารโดยได้รับอิทธิพลจากครูสอนศาสนาคริสต์ รูปแบบอาคารจึงมีรูปแบบเรเนสซองส์และโกธิคตามคติคริสต์ศาสนา นอกจากนี้ยังมีอาคารแห่งใหม่ที่รองรับกิจกรรมที่เพิ่มขึ้นของมหาวิทยาลัย เช่น ห้องสมุด พื้นที่พักผ่อน ร้านอาหาร ฯลฯ โดยเป็นอาคารสมัยใหม่ที่สร้างมุมมองพิเศษ และเพิ่มความโดดเด่นให้กับใจกลางพื้นที่โดยให้ความเคารพต่ออาคารเดิมเป็นอย่างมาก

ภาพที่ 8 Ewha Campus Complex

ประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการ และสิ่ง ที่ควรนำมาใช้ประโยชน์กับการพัฒนาได้

1. อาคาร Ewha Campus Complex เป็นอาคารที่ออกแบบให้เคารพ บริบทเดิมของ มหาวิทยาลัยที่มีอาคารอันทรงคุณค่าอยู่โดยเป็นอาคารที่ออกแบบประโยชน์ใช้สอยทั้งหมด อยู่ได้ระดับผิวพื้นปกติ จึงไม่รบกวนสายตาดต่อบริบท และตัวอาคาร Complex นี้เองก็มี จุดเด่นในตัวเอง และยังเพิ่มเส้นนำสายตาสู่อาคารสำคัญอีกด้วย
2. เนื่องจากอาคาร Ewha Campus Complex เป็นอาคารใต้ดินแต่ต้องการแสงสว่างเท่ากับ อาคารปกติจึงมีการออกแบบหน้ากากอาคารเป็นกระจกเพื่อรับแสงธรรมชาติและเพิ่ม Reflector ในจุดอับของอาคารด้วยแผ่นสะท้อนที่ออกแบบอย่างสวยงาม

1.17 โครงการBUKCHON HANOK VILLAGE

1. ประสบการณ์ และสิ่งที่ได้เรียนรู้จากโครงการที่เป็นกรณีศึกษา (ข้อดี /สิ่ง ที่ควรนำมาใช้ ประโยชน์ /มุมมองในด้านบวก)

- โครงการ BUKCHON HANOK VILLAGE นั้นเป็นโครงการอนุรักษ์ทางด้านประวัติศาสตร์ เชียงทองเที่ยว โดยหมู่บ้านแห่งนี้เป็นหมู่บ้านของบรรดาขุนนางในอดีตของประเทศเกาหลี และมีผู้อยู่อาศัยอยู่จริงในปัจจุบัน บริเวณพื้นที่แห่งนี้จึงมีราคาที่ดินที่มีมูลค่าสูงมาก โดยโครงการดังกล่าวจะเป็น การเก็บอนุรักษ์งานสถาปัตยกรรมในอดีตของสาธารณรัฐเกาหลี รวมถึงการตั้งถิ่นฐานที่พื้นที่ที่มีความ ลาดชันได้เป็นอย่างดี โดยพื้นที่แห่งนี้ทางรัฐบาลได้มีการสนับสนุนให้เป็นหนึ่งในการส่งออกวัฒนธรรม ผ่านความบันเทิง จึงทำให้หมู่บ้านแห่งนี้เป็นที่รู้จักและมีชื่อเสียง

2. ข้อสังเกตและข้อควรระมัดระวังในการดำเนินโครงการที่คล้ายคลึงกับโครงการที่เป็น กรณีศึกษา (ข้อเสีย / ปัญหา / สิ่งที่ไม่ควรนำมาใช้อีก /มุมมองในด้านลบ)

- เนื่องจากโครงการ BUKCHON HANOK VILLAGE นั้นเป็นโครงการอนุรักษ์ประวัติศาสตร์ เชียงทองเที่ยวนั้นยังมีประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านดังกล่าวนั้นจริง ๆ อีกทั้งยังมีผู้คนจำนวนมากเข้าไป ในพื้นที่ ทำให้อาจก่อให้เกิดการรบกวนผู้คนที่พักอาศัยอยู่ในพื้นที่ดังกล่าว รวมถึงเรื่องความปลอดภัย ของทรัพย์สินอีกด้วย อีกทั้งการเส้นทางในการเข้าไปเยี่ยมชมพื้นที่โครงการนั้นเป็นถนน 2 เลน ไม่มี ทางเท้าสำหรับสัญจร ทำให้ผู้ที่มีความสนใจเข้ามาเยี่ยมชมและศึกษาพื้นที่โครงการนั้นจะต้องสัญจร บนผิวทางจราจร อาจก่อให้เกิดอันตราย และอุบัติเหตุจากการเยี่ยมชม ในการดำเนินการโครงการที่

คล้ายคลึงกับโครงการนั้นจะต้องมีการคำนึงถึงประเด็นดังกล่าวร่วมด้วย รวมถึงเรื่องของวิถีชีวิตของผู้คนในพื้นที่

1.18 โครงการ NATIONAL FOLK MUSEUM OF KOREA

1. ประสบการณ์ และสิ่งที่ได้เรียนรู้จากโครงการที่เป็นกรณีศึกษา (ข้อดี / สิ่งที่ควรนำมาใช้ประโยชน์ / มุมมองในด้านบวก)

- เป็นการจัดเก็บเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนเกาหลีได้เป็นอย่างดี
- มีการเรียงลำดับของการจัดนิทรรศการที่ดี
- ให้ความรู้ความเข้าใจกับผู้คนในชาติ รวมถึงนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับเรื่องราวของวิถีชีวิตชาวเกาหลีในสมัยก่อน โดยนำเสนอออกมาในรูปแบบหุ่นจำลอง

สรุปการศึกษาภาคสนาม ณ มหานครโซลและเขตเศรษฐกิจพิเศษอินชอน สาธารณรัฐเกาหลี โดยสามารถสรุปการวิเคราะห์ ประสบการณ์และการเรียนรู้จากการศึกษาภาคสนามได้ดังนี้ 1. ประเภทโครงการพัฒนา โครงการพัฒนาพื้นที่ทุกโครงการ มีเป้าหมายการพัฒนาไปในอนาคตอย่างก้าวไกล และมีวัตถุประสงค์การพัฒนารอบด้าน ทั้งการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ ธุรกิจการค้า ระบบคมนาคมขนส่ง ที่อยู่อาศัย สร้างเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน ทั้งพื้นที่สาธารณะ พื้นที่นันทนาการ และการส่งเสริมด้านศิลปวัฒนธรรมทั้งระดับประเทศและระดับ นานาชาติ ในโครงการพัฒนาทุกโครงการ มีการประชาสัมพันธ์และจัดแสดงแนวคิดการพัฒนา ให้ประชาชนในประเทศ และต่างประเทศได้เห็นภาพในอนาคตที่ชัดเจน ที่สำคัญสุดและนำมาเป็นแบบอย่างมากที่สุดคือ การพัฒนาโครงการทุกโครงการ คำนึงถึงรากฐานทางประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม และความเป็นตัวตนของชนชาติเกาหลี เพื่อเป็นหลักในการพัฒนาทุกโครงการ 2. ประเภทโครงการอนุรักษ์ สาธารณรัฐเกาหลีให้ความสำคัญกับความเป็นตัวตนของชนชาติตน ให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ทุกๆด้าน ทั้งวิถีชีวิต อาคารบ้านเรือน ศิลปวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ ระบบการปกครอง ฯลฯ โครงการแต่ละโครงการ มีการเก็บรักษาทุกเศษเสี้ยวของประวัติศาสตร์อย่างละเอียดด้วยวิธีการนำเสนอที่ทันสมัย ซึ่งแต่ละโครงการแบ่งบทบาทหน้าที่ ในการอนุรักษ์ในแต่ละส่วนแตกต่างกันออกไป แต่มีวัตถุประสงค์สำคัญเดียวกันคือการปลูกฝังให้ประชาชนเกิดความรักชาติ และรวมพลังเป็นหนึ่งเดียว เพื่อการพัฒนาประเทศและชนชาติไปสู่อนาคตอย่างมั่นคง 3. ประเภทโครงการพัฒนาที่ควบคู่กับการอนุรักษ์ (15-18) โครงการพัฒนาพื้นที่บางโครงการ ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่ซ้อนทับกันกับ สถานที่สำคัญทาง

ประวัติศาสตร์ที่มีอยู่ก่อนแล้ว ถึงแม้สิ่งที่พัฒนาขึ้นมาใหม่จะมีรูปแบบและแนวคิดที่ทันสมัยล้ำยุคสักเพียงใด แต่ทุกโครงการก็ให้ความสำคัญต่อสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์นั้น บางโครงการใช้วิธีการฟื้นฟูและพัฒนา บางโครงการเก็บรักษา ความสง่างามทางประวัติศาสตร์ไว้โดยไม่ยุ่งเกี่ยวบางโครงการผนวกสิ่งใหม่และสิ่งที่มีอยู่ก่อนเข้าด้วยกันเป็นชั้นเดียว ซึ่งจะเห็นได้ว่าสาธารณรัฐเกาหลีให้ความสำคัญกับคุณค่าทางประวัติศาสตร์อย่างมากและนอกจากโครงการที่เป็นกรณีศึกษาทั้ง 18 โครงการแล้ว ระหว่างการเดินทางในสาธารณรัฐเกาหลียังได้สัมผัสกับ พื้นฐานการใช้ชีวิตของสาธารณรัฐเกาหลีซึ่งอาจแบ่งย่อยเป็นประเด็นสำคัญได้ดังนี้

- ระบบคมนาคมขนส่ง ระบบขนส่งมวลชนของสาธารณรัฐเกาหลีมีประสิทธิภาพสูง มีโครงข่ายการเดินทางเชื่อมโยงทั่วถึง ทุกส่วนของกรุงโซลมีระบบการให้บริการเป็นระบบอัจฉริยะ เป็นเมืองที่มีระบบขนส่งมวลชนที่ชาญฉลาดที่มีประสิทธิภาพ
- สิ่งอำนวยความสะดวกสาธารณะ สาธารณรัฐเกาหลีให้ความสำคัญกับสิ่งอำนวยความสะดวกสาธารณะอย่างมาก ทั้งทาง เท่า ทางเดินแม้กระทั่งทางลาด ในการใช้รถ และการเดินเท้าร่วมกัน ห้องน้ำสาธารณะมีให้บริการตลอดเส้นทางสัญจร และ ภายในห้องน้ำสาธารณะทุกแห่งให้ความสำคัญกับการใช้งานแบบ Universal ทุกแห่ง
- การวางแผนพัฒนาโครงการต่าง ๆ ระดับประเทศ ระดับภาค และระดับเมืองมีความสอดคล้องและต่อเนื่องกัน โครงการวางแผนพัฒนาของโครงการต่าง ๆ จึงมีประสิทธิภาพ และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน
- การวางแผนด้านโครงสร้างพื้นฐานนั้นเป็นไปตามลำดับศักดิ์ มีการวางแผนด้านระบบขนส่งมวลชนที่ดี มีการนำมาตรการที่ทำให้คนในเมืองใช้ระบบขนส่งสาธารณะมากกว่าการใช้รถส่วนตัว
- ให้ความสำคัญกับความเป็นชาติ ปลุกฝังความเป็นกับคนรุ่นหลัง โดยใช้พิพิธภัณฑ์เป็นสิ่งบอกเล่าเรื่องราวต่าง ๆ จึงเป็นเหตุผลที่ทำให้สาธารณรัฐเกาหลีนั้นมีพิพิธภัณฑ์มาก และมีการนำเสนอที่น่าสนใจ
- จากการปลุกฝังให้คนในชาติรักชาติ จึงทำให้ช่วยต่อการพัฒนาเมือง พัฒนาประเทศ เนื่องจากคนในชาติเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว
- ผังเมืองมีการบังคับใช้ได้อย่างเข้มงวด

- ระยะเวลาที่ลงพื้นที่ในการศึกษาภาคสนามนั้นมีระยะเวลาที่น้อย อีกทั้งบางแห่งแทบจะไม่มีเวลาเข้าไปเยี่ยมชมพื้นที่ รวมถึงไม่ได้รับข้อมูลเท่าที่ควร ทำให้ขาดความเข้าใจในการศึกษาข้อมูล
- สาธารณรัฐเกาหลีเป็นอีกประเทศที่เป็นแบบอย่างที่ดีในด้านการพัฒนาเมือง วิถีคิดและการปลูกฝังความรักชาติที่เป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศ

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นาย กรวรรณ รุ่งสว่าง
วัน เดือน ปี เกิด	24 พฤษภาคม 2536
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
วุฒิการศึกษา	พ.ศ. 2554 วิทยาศาสตรบัณฑิต (สถาปัตยกรรม) คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ และผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เกียรตินิยมอันดับ 2
ที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 73/1 ซอยวัดราชาธิราชวรา ณ ถนนอิสรภาพ แขวงวัดท่าพระ เขต บางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร 10600
ผลงานตีพิมพ์	"CONGRESS PUBLICATION, 52ND ISOCARP CONGRESS The Hague, The Netherlands 2017" PUBLISHED AUTHOR "Four Decades of Vertical Living: A Comprehensive Analysis of the Architectural Development of the Vertical Housing Projects by the National Housing Authority in Bangkok and the Greater Metropolitan Area between 1973 and 2013." โดยเขียนร่วมกับ อาจารย์ พยัพ ภักดีเหล่า ประจำภาควิชาสถาปัตยกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
รางวัลที่ได้รับ	ทุนอุดหนุนการทำวิทยานิพนธ์ สำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา จากเงิน งบประมาณแผ่นดิน (หมวดเงินอุดหนุนทั่วไป) ของบัณฑิตวิทยาลัย ประจำปี งบประมาณ 2560 มหาวิทยาลัยศิลปากร ทุนอุดหนุนการทำกิจกรรมส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัย แผนพัฒนา ศักยภาพบัณฑิตวิจัยรุ่นใหม่ ประจำปีงบประมาณ 2561 สำนักงาน คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ